

THE
UNIVERSITY
OF CHICAGO
LIBRARY

12 R 744
—
9.0.70 —

S P I S Y
VÝTEČNÝCH ČESKÝCH BÁSNÍKŮ
NOVOVĚKÝCH.

Č á s ť č t v r t á .

S P I S Y
VÁCL. KLIM. KLICPERY.
IV.

V P r a z e .
Nákladem kněhkupectví: I. L. Kober.
1862.

S P I S Y
VÁCL. KLIM. KLICPERY.

Díl čtvrtý:

Hadrian z Římsů.
Eliška Přemyslovna.
Rod Scojanovský..
Kytka.

V P r a z e.
Nákladem kněhkupectví: I. L. Kober.
1862.

PG 5033

IK 6

1862.

v. 4

SLAV

Tisk Jarosl. Pospřila.

Hadrian z Římsů.
Veselohra ve čtveru dějství.

O s o b y :

Rytíř Světlav, pán na Čelakově.

Jenovefa, jeho svobodná sestra.

Ruměna, jeho dcera.

Želmír, } jinoši.
Soběbor, }

Hadrian s Římsk.

Lepohlav, Světlavův zbrojnoš.

Jehoň, Hadrianův zbrojnoš.

Srpoš, žoldněf.

Duch.

Žoldněři.

Lovci.

Místo děje: Hrad Čelakov a nejbližší okolí jeho.

Čas: Rok 1329.

Dějství první.

Lučina v háji, jímžto se potok proudí. Přes potok mostek se zábradlím. V pozadí košatá lípa, pod lipou sedadlo z březového větví. Vzadu na vysoké skále hrad Čelakov trojí hradbou opevněn. Jarní jitro.

Výjev první.

Želmír sám.

Želmír (v oděvu rolnickém přiběhne po mostku).
Není, ach není tu ještě Ruměny — bude ještě spát. Mně nemožná spát. Ptáče se ukryje v hnízdo, kvítko se uzavře v zrosený kalich: jenom má pamět u věčném poledni žije, a mé obraznosti hvězda žádného západu nezná. — Slyš! Ruměnin krok —? — Nikoli, všecko všudy ticho — káně a luňáci pozdravují již na prahu slunce, a vylétají za chladu na svůj ranní lov. (Dívá se na hrad.) Ani na předhradí nedá se žádný slyšet — jako by slunce

o pŭlnoci bylo vzešlo, tak tam vŕecko spí. — Ach, já jsem také pevně spával, dokud jsem, Milku ukrutný! tvého toulu šípy neucítil. Ó Lado! neuznalá Lado! jak neštedře žehnáš vroucímu klانيتeli svému! Nemáš ty Ruměnu políbením zbudit, a mně ji sem na peroutkách spřežených svých holoubků s prvním slunce paprskem poslat? — Slyš! teď se někde život lidský objevuje. —

Výjev druhý.

Ruměna, předešlý.

Ruměna (otevře na hradě u své ložnice okno).
Pst! pst! Želmíre! jsi tady?

Želmír. To je Ruměnin stříbrný hlas! Děkuji tobě, poslušná Lado! (Vyběhne naproti hradu.) Již dávno! Ó sejdi dolů, cherube můj!

Ruměna. Sejdu, sejdu — vejdi mi vstříc. (Zavře okno.)

Želmír. Ó její tvář je opět spanilejší, její oko opět milostnější! — Slyšte, stromy! kdybyste se proměnily v muže, vaše větve v ruce a jejich listy v meče, neustoupím a neupustím od ní! (Běží okolo úskalí k hradu.)

Ruměna (ještě za skalou). Želmíre!

Želmír. Ruměno! (Potkají se a za ruce se přivedou.)

Ruměna. To's mi neměl učinit, Želmíre!

Želmír. Co — ?

Ruměna. Neměl's tak časně s lože utíkat a ty skvělé perly s ospalých ještě kvítků stírat.

Želmír. Neměl jsem — ? Proč?

Ruměna. Proto že — ach, tak velikou radost's mi přerušil!

Želmír. Jakou? Co's chtěla učinit?

Ruměna. Chtěla jsem vyléztí na strom — vídš, na tu naši lípu, do samého vršku chtěla jsem se ukrýt, a tak tise sedět, co nesmělá hrdlička. A když bys byl přišel a nenašel mne, a nadarmo čekal, a byl's se posadil na lavičku z tyček, a stěžoval si ptáčatům na mou nestálost, na mou nevěrnost, a Bůh milý ví na č: pak — (slzy jí polejí, schová tvář na jeho prsa) pak bych byla zvolala: „Nevěřte mu, ptáčkové! Ruměna je tady, a každodenně víc jej miluje!“

Želmír. Ó, má ušlechtilá dívko! Tak když u mne stojíš, tímto hlasem lásky plným ke mně mluvíš: pak se všechny chmury na obloze ducha rozprchnou. Moje oudy nabývají těchto stromů síly, mysl moje statně počne kráčetí. Nechat se osud ozbrojí na nás mečem plamenným, z ledu severního sleju sobě štít, a obrátím v jalové rány všecko jeho máchání!

Ruměna. Pro milý Bůh! tedy to již také víš?

Želmír. Co?

Ruměna. Že mne chce drahý můj otec zasnoubit?

Želmír (ohromen). Co pravíš, Ruměno? kdy a komu tě chce zasnoubit?

Ruměna. Pomysli si, ještě dnes, se západem slunce.

Želmír. Aby hvězda mé blaženosti s ním zapadla? Nuže, slunce! zůstaň na půlchodu stát, a budou-li se koně tvoji zpouzet, vrať se nazpět k východu, a vyjížděj a dojížděj tak, až mé dívky jaro jako podzim svadne! — A kdo je ten vlk, jemuž tě otec vydává, útlý beránku můj?

Ruměna. Starého přítele syn.

Želmír. Jak se jmenuje?

Ruměna. Otec rytíř Kilián, syn Hadrian z Římsů.

Želmír. Kdo jsou ti lidé? V našem celém kraji není tak nečeského, tak nebásnického jména.

Ruměna. Jsou prý udatní jako Samson a bohatí jako knížata — to jsou slova otcova.

Želmír. Ha! to je to strašlivé zvíře, s kterým jsem ve snách zápasil. Ty's sběhla z hradu, nesouc chorému Vojtěchu víno, a když's přišla k luhu, vyřítíl se na tě rozlícený medvěd a objímal hnušnou tlapou svou tvůj alabastrový krk. —

Ruměna. Hu!

Želmír. Jdu právě mimo, zaslechnu úzkostný tvůj hlas, přiskočím a vrhnu se mezi vás, a — v tom jsem se probudil, a velice jsem na boha Snílka žehral, že mne v své říši tak dlouho nechal, až bych byl pro tebe tisíc krupějí krve byl vylil.

Ruměna. Bože ostřež, ani jediné!

Želmír. Má spanilá dívko! růže na tvé tváři zajisté zbledla —

Ruměna. Myslíš, že jsem nad tou novinou užasla? Smála jsem se tomu!

Želmír (s udivením). Smála —?

Ruměna. Z celého srdce! Ještě mi žádný neřekl, mohu-li a chci-li se vdávat, a najednou tu rytíř Hadrian z Římsů, udatný jako Samson a bohahatý jako kníže!

Želmír. A najednou tvůj Želmír s jasně výsosti do tmavé hlubiny svržen.

Ruměna. Kdo pak tě svrhuje? Budu tebe milovat —

Želmír. Dokud se nestaneš Hadrianovou manželkou.

Ruměna. Tou se nikdy nestanu!

Želmír. Zamezíš to? Nebude tě otec nutit?

Ruměna. Aj, Želmíre! toho se nedomyšlej. Otec mne zajisté upřímně miluje. Radit mně bude, nikoli ale mě nutit.

Želmír. A jak odpovíš na jeho radu?

Ruměna. Jiný že již celé mé srdce opanoval.

Želmír. A ten jiný?

Ruměna. Že jsi ty.

Želmír. Selský pacholík!

Ruměna. Jinoch sličný, milostný a jemnocitný —

Želmír. Ó ty nevíš, jak neohebná je mysl rytířská! Nikdy se k rodu rolnickému nevrhne.

Ruměna. Ty nejsi z kmene rolnického.

Želmír. Můžeš na to přísahat?

Ruměna (se lekne). *Želmíre!* přísahat bych mohla na své matky rakev, na hodinku smrti, na všecko, co mně svaté jest, že's mne nikdy nepřelhal. Toho má vědomí mé přesvědčení, a to mysl mou osměluje, všem miloušům na odpor se stavět, a kdyby to čarokrásné pachole přišlo, co na našem obraze po děvčatech střílí. Ty musíš přijít, ty s mým otcem jednat —

Želmír. Vkročit do hradu Čelakova? Ach, ty nevíš, Ruměno! jak dalekou prohlubeň minulý čas mezi mnou a otcem tvým vymlel!

Výjev třetí.

Jenověfa, předešlí.

Jenověfa (otevře na hradě okno). Ruměno! nešťastná dívko!

Ruměna. Hu! musel ji zlý nepřítel právě teď zbudit, když o své spáse jednáme.

Želmír. Měj se dobře! (Chce po mostku odkvapit.)

Ruměna (za ruku jej držíc). Kdy tě uhlídám?

Želmír. Na kamenném stupni mrtvého, až se šťastným Hadrianem půjdeš do kostelíka.

Jenověfa. Ruměno! dítě! Jsi-li pak u lípy, anebo kde tě hledat mám?

Ruměna. Jsem u lípy, má milá strýně! (Upřímně.) Želmíre! kdy tě uvidím?

Želmír. Mé obraznosti oko všude tebe vidí!

Jenověfa. Jsi-li pak sama?

Ruměna. Jsem tu jen s ptáčkem, který pěkně ale smutně zpívá. Ráda bych jej lapila, on mi ale uskakuje. — Tak mne od sebe nepropouštěj, Želmíre! celý den bych byla smutná. Kdy a kde tě uvidím?

Želmír. Ještě dnes, před západem slunce, tady.

Jenovefa. Bude to sedmihlásek, ježto jen venku poslouchati můžeš. Popros otce, aby ti jej do klece nasadil.

Ruměna. Ach ano, drahá tetinko! (Políbí upřímně Želmíra.) Políbení toto buď horké lásky tvé nápojem. Zejtra, můj Želmíre! půjdeš k mému otci.

Želmír. Ó kéž by se slovo tvé vyplnilo! (Odběhne.)

Jenovefa. Přestaň pak toho křidlatého šotka honit!

Ruměna. Ach, tetinko! již mi uletěl.

Jenovefa. Do klece s ním, a přestane to ulétání. — Navrať se do hradu! Co tam ještě děláš?

Ruměna. Trhám na břehu pomněnky. (Shýbá se pro květiny.) Jsou tak krásně blankytné, jako očka toho sedmihláska.

Jenovefa. To by byl obzvláštní sedmihlásek!

Ruměna. Ten nejobzvláštnější!

Jenovefa. Již jen pospěš, půjdeme do kapličky na modlení.

Ruměna. Ach, ano! aby mne Pánbůh ode všech protivných ženichů chránil! (Odběhne.)

Výjev čtvrtý.

Srpoš sám.

Srpoš (maje levé oko obvázané). Hle, tu je lavicka — odpočinem si. (Ohlíží se.) Kýho-li draka! tutě sedím zrovna pod hradem? Podíváme se tam. Kdo ví, není-li majitel jeho se sousedy v záboji, a nepřijme-li mne do žoldu. Kde je boj, tam je přece živobyť; v boji ještě nikdo hladem neumřel, proto že člověk umíraje na všecken hlad zapomíná. — Inu, na nebeském stropě také není vždycky bouře. Kdyby hrom bez přestání klíny svými metal, jednu polovici by nás rozbil, a druhá polovice by ohluchla. — Oho! kdo pak to sem letí? — Bezpochyby zdejší rytíř.

Výjev pátý.

Soběbor, předešlý.

Soběbor (přiběhne, nesa v ruce svinutý pergamen). Na místě bych byl, ale jak do toho? Buďto ještě dnes, anebo nikdy! Počátek byl šťastný; půjde-li tak všechno, položím se za soumraku jako

lesní bůh do tohoto háje. (Rozvinuv pergamen dívá se doň. Dupne.) Pročpak právě černé oči? — (Čte pro sebe dále.) Jistá věc jest, že by ten list zázraky činil, kdyby jen bylo takového člověka. — Ó kéž bych nyní tebou byl, synu Devkalionův! Nanosil bych si jílu, měkkého jako máslo; ze srců bych krve natočil, tekuté jak červené víno; zadělal bych, uválel a udělal bych muzika z toho, oud po oudu, kloub po kloubu, tak jak je tady psáno, a když bych několik set slunečních paprsků do něho vdýchal, řekl bych: „Buď živ, a čiň, jak tobě kážu!“ (V tom se ohlídně, uvidí Srpoše, a zůstane jako bleskem ohromen stát.) Kouzly a čáry! tu sedí má žádost ztělesněna! (Dívá se z pergameni na Srpoše a se Srpoše na pergamen. Rádost se v něm očitě zmáhá.) To je on! celý on! — oud po oudu, kloub po kloubu on! pětkrát, sto-krát on! (Porovnává opět, pak najednou k Srpošovi přikročí.) Vstaň!

Srpoš (leknuv se rychle vstane).

Soběbor (dívá se mu na zdravé oko). Černé oko! všechno jeho, všechno z něho, jak bych jej byl otiskl!

Srpoš (u největším obdivení). Co ten člověk ve mně hledá?

Soběbor (radostně). Není-li to blud, není-li to sen, není-li to mozku mého beztělesný plod — ne-

besa mi ruku podávají, a všemohoucnost jejich jak jiskra elektrická do mých nervů vjela!

Srpoš. Ten se utrhl ze řetězu!

Soběbor (přikročí k němu). Zhůru, tvore můj! kam má noha kráčí, kráčeš za ní! (Jde několik kroků.) Nuž, proč mne nesleduješ?

Srpoš. Kam?

Soběbor. Kam povede vůle má.

Srpoš. Až někdy jindy! (Chce mu uklouznout.)

Soběbor (doskočiv ho). Stůj, odbůjče! Protivíš se tvorcovi svému?!

Srpoš (stranou). Pánbůh s námi! myslí ve své šílenosti, že mne stvořil. (Hlasitě.) Vy nejste můj tvorce!

Soběbor. Jak? Kdo tě tady vkouznil na lavici pod stromem?

Srpoš. Sedl jsem si tam.

Soběbor. A kde's se tady vzal?

Srpoš. Přišel jsem tam tím chodníkem.

Soběbor. Kdo jsi?

Srpoš. Počestný žoldněř.

Soběbor. Komu náležíš?

Srpoš. Žádný mi teď neplatí.

Soběbor. Odkud přicházíš?

Srpoš. Z války.

Soběbor. Z jaké války?

Srpoš. Král Jan nás vedl na pohany.

Soběbor. Tys bojoval s Pomořany?

Srpoš. Bojoval jsem jako lev.

Soběbor. Kolik neznabohův's na pravou víru obrátil?

Srpoš. Co padlo do mých rukou, již nedýchá.

Soběbor. Kam teď hodláš?

Srpoš. Domů.

Soběbor. Odkud jsi?

Srpoš. Z Kladska.

Soběbor. Pospícháš tam?

Srpoš. Nespíchám.

Soběbor. Snad tam ničeho nemáš?

Srpoš. Jen otcův a matčín hrob.

Soběbor. Dej se do mého žoldu.

Srpoš. Do vašeho žoldu? (Ohlíží se na hrad.)

Což by bylo o to — ale —

Soběbor. Co ale?

Srpoš. Nezdá se mi u vás všecko v ouplňku.

Soběbor. Proč?

Srpoš. Proto že — nebudete se hněvat?

Soběbor. Ven s tím!

Srpoš (couvaje). Proto že váš rozum pokulhává.

Soběbor. Bloude! mé bláznovství pochází z lásky k bližnímu, a takových bláznů je pomalu. — Jsme tedy svoji?

Srpoš. Kdo pak jste?

Soběbor. Můj oděv ti praví, že jsem rytíř.

Srpoš. Hm!

Soběbor. Co se ti zdá?

Srpoš. Rytíř holovous.

Soběbor. Již v kolébce nosil jsem zlaté ostruhy a na hlavě přílbu s chocholem.

Srpoš. Leda to! — A rozdáváte veliký žold?

Soběbor. Jaký si kdo zaslouží. — Tu máš závdavek.

Srpoš. To je mnoho peněz.

Soběbor. Kdyby's byl přinesl o jedno oko víc, mohl's ještě jednou tolik dostat.

Srpoš. Jsem rád, že mně je pohané vypíchlí.

Soběbor. Rád — ?

Srpoš. Beztoho jsem na ně neviděl, a žoldněři prý nedostatek kusu těla dělá čest. — Zač mi to stříbro dáváte?

Soběbor. Ze's tak sprostý a hloupý — obzvláště ale proto, že budeš celý den činit, co ti rozkážu.

Srpoš. Budu-li s to —

Soběbor. Uvidíme. Trepek z buku lehkou nadělati; na ouhlednou botu musí být nejméně kůže. — Stíny se počínají krátit; než bude slunce tak daleko od západu, jako od východu, musíme být na hradě. — Pryč! čeká na tebe veliká čest, a čest — jak básníci praví — jest sličný, nádherný kůň. Kdo na něm jednou slušně sedí, nerad se s něho sveze; ale pracně jest, na něj se dostatí. Tobě naň pomáhati budu já.

*

Srpoš. Ó jezdit já umím!

Soběbor. Tím líp. — Pryč, pryč! Máš-li outlý sluch a ramenatou smělost, budu tě s večerem věncovat. (Odtáhne jej do háje.)

P r o m ě n a.

Bydliště rytíře Světlava na hradě. V levo stál s křeslem, od něho poněkud k pozadí gotické okno. Hlavní i postranní vchody.

V ý j e v š e s t ý.

Rytíř Světlav, na to Lepohlav.

Rytíř (v domácím lehkém kaftanu). Tu to máme! Za několik hodin budu se moci se stínem měřit, a ještě tu žádného není. — He! Lepohlave!

Lepohlav (přispěchá).

Rytíř. Kde je má dcera?

Lepohlav. Se slečnou Jenovefou v kapliče.

Rytíř. Vždycky se sluší modliti, nikdy nepřestávati; ale když se sestra má do kapličky dostane, nevyjde z ní, pokud svými otčenášky všechny svaté a svěťice nepodělí, co jich v první listopad

výroční svůj svátek slavi. — Přines ty mé snídani.

Lepohlav (odejde).

Rytíř (zasedne ke stolu). Ať mi Volos hřebce zchvátí! nebudu již déle taktó živ. Pokud se to děvče jen rozvíjelo, nelákal jsem k sobě mnohोtvárný hluk; teď je ale růže ve spanilém květu, stojí ve svém osmnáctém máji: ať si ji utrhne ruka dostojná.

Výjev sedmý.

Rytíř, Jenovefa.

Jenovefa (přinesši veliký koflík s vínem a na mísce zvěřinu i chléb, na stůl to postaví). Dobré jitro, bratře Světislave! — Pozdravnje tě Ludmila svatá.

Rytíř. Amen. (Jí a pije.)

Jenovefa. Že's tak dlouho na snídání čekal, nenaříkej než na Ruměnu. Poslouchala pod lípou sedmihláska, a nebylo možná od něho ji odloučit.

Rytíř. Kde je to děvče?

Jenovefa. Obchází tam okolo visutého mostu, jako by někoho vyhlížela. — To dítě se mně nelíbí.

Rytíř. Proč? Že za jitra zorního poslouchala sedmihláška? Mládež se vždycky víc na jaro těší, nežli my staří, a kdo chce máje užít, musí se zlatou zvířetnicí bdít a s jasnou dennicí vstávat.

Jenovefa. Vstávat může, ale pro májové rozkoše netřeba jí ani na luka ani do luhů běhat. Kytky má v mé zahrádce, a miluje-li ptačí zpěv, může mého stehlíčka poslouchat. Ten štěbece, jak Pánbůh den dá, nic jináč, než jako bys všechny sladké zvuky slonovou trubičkou vysejpal. — Proč pak jsem jí jindy musívala pětkrát i šestkrát budít?

Rytíř. Člověk se v mládí mění, jako povětrí. — Či snad nemyslíš, že se jí Milek pod hrudí dostal?

Jenovefa (jenž již hlavou svědčila a mluvití se chystala). Myslím — Pánbůh s námi a zlé pryč! — myslím.

Rytíř (vzchopiv se). Jak? (Zůstane na ni hleděti.)

Jenovefa. Já jsem sice v tu strašlivon nemoc nikdy neupadla, věrné dušičky mne jí vždycky vystříhaly; ale slychala jsem, že jsou muži závodní, jako v lese pěšinka, a klamná jejich slova záhubná, jako meče jedem napuštěny.

Rytíř. Hm! — to — to může být! (Ohnivě.) Ale toho bude brzo konec!

Jenovefa. A jak?

Rytíř. Zasnoubíme ji.

Jenovefa. Věrné dušičky! to dítě?

Rytíř. To osmnáctileté dítě, ano. V mých očích se již odestala dítětem.

Jenovefa. Když já byla v jejích letech —

Rytíř. Byla's k sňatku způsobnější, nežli dnes.

Jenovefa. Modlila jsem se vstávajíc líhajíc —

Rytíř. Aby se ti muži vyhýbali, a to's si také vymodlila.

Jenovefa. A komu ji zasnoubíš?

Rytíř. Čekám ženicha ještě dnes.

Jenovefa. Ještě dnes? tak —? totě jste nevěstský ten vínek hezky pokoutně pletli!

Rytíř. Já sám; Ruměna o tom teprv od večera ví. — Dívka dozrává, já do honu šedivím. Dosti dlouho mrtev ležel můj hrad. Ať tedy přijede dávno čekáný zeť, a naplní opět hlučnějším životem tyto ospalé hradby.

Jenovefa. A kdo je, odkud je ten dávno čekáný?

Rytíř. Vážného přítele syn. Otec byl chrabrý jako Bivoj a je moudrý jako praotec Krok. Syn se měl úplně po něm vrhnout, ačkoliv bych rád byl, kdyby byl o něco soustrovanější, výmluvnější — družebnější — slovem, kdyby byl o něco libomravnější nežli otec. Jediný šípkový trn prsa má hlodá, že totiž Kilinanův syn již přes

třidcítku skočil, nad čímž se snad Ruměna pozastaví. Stane-li se tak, musíš hledět vrtoch ten z ní nypudit.

Výjev osmý.

Ruměna, předeší.

Ruměna (s veselou myslí). Otče! strýně! již jedou, již jsou tady!

Rytíř. Kdo?

Ruměna. Dva jezdci. Jeden bude bezpochyby Hadrian z Římsů. Ptali prý se, sídlem-li v tom hradě šlechtný rytíř Světlav Čelakovský.

Rytíř. To bude on. Honem! at se spouštějí mosty! (Odkvapí.)

Ruměna (přikročivši k oknu dívá se ven).

Jenovefa (žalostně). Ubohá Jenovefo! tvého tichého, nábožně plynoucího živobytí bylo dnes jitra poslední! Teď tu bude pustodivý rozmar u věčném vytržení hlučeti, a kde jindy adventní mé písně libozvučně zaznívaly —

Ruměna (u okna radostí poskakující). Již jsou tady, již vjíždějí na náhradí.

Jenovefa. Tyť se raduješ, jako by ten Hadrian byl tvůj mnoholetý přítel?

Ruměna. Opak toho, milá strýně! Co živa jsem jej nespatriła, nikdy o něm neslyšela, proto se tak na něj těším.

Jenovefa. Proto?

Ruměna. Nu ano! Má prý být můj ženich, a ženicha jsem ještě nikdy neviděla.

Výjev devátý.

Rytíř, na to Lepohlav. Předěšlé.

Rytíř. Připravte se, dívky! již slízají s koní. Ruměno! ty buď poněkud skromnější, a ty, sestro! o něco bystřejší a přítulnější. Ty se k němu měj jako ostýchavá nevěsta, a ty jako laskavá matka.

Ruměna. Co tomu asi řekne, otče! až mu povím, že jej nechci?

Rytíř (lekne se toho). Jak —? Co mu povíš? — Pročpak jsem pro něj poslal?

Ruměna. Abych si jej prohlídla, a vzala si jej, bude-li se mně líbit.

Rytíř. Abys si jej vzala, proto že se otci líbí!

Ruměna. Nehněvej se, drahý otče! jestli to již věc nemožná.

Rytíř. Proč?

Ruměna. Proto že jsem —

Rytíř. Proto že jsi —?

Ruměna. Volení tvé netuším —

Rytíř. Mluv!

Ruměna. Jinému se již zaslíbila.

Rytíř. Mluvíš ve snách?

Jenovefa. Věrné dušičky — tu to máme!

Rytíř. Hromy a blesky! Komu's co připověděla?

Ruměna. Jinochu skvělému, jako kvetoucí mák, že jej budu do své smrti milovat.

Rytíř. Miluj ty si mák kvetoucí až do svého záhrobí — pravici podáš Hadrianu z Římsů.

Ruměna. Otče! pravice je skutečně již zadána; ale levici mu podám tobě k vůli.

Rytíř. Ať mně Valos hřebce zachvátí, pravici mu dáš!

Lepohlav (vkročí). Cizího rytíře štítonoš čeká v předsíni.

Rytíř. Jen dál, jen sem!

Lepohlav (odejde).

Ruměna. Poradím ti, milý otče! Aby sem ten Hadrian cestu nadarmo nevážil, mohla by si jej tetinka vzít!

Jenovefa (uleknouc se). Bezbožné dítě!

Rytíř (dupne). Ty si jej vezmeš, nebo tě ještě dnes do kláštera pošlu.

Výjev desátý.

Soběbor, předešlí.

Soběbor (v oděvu štítonošském). Ruka Páně chraň a žehnej slavný tento hrad. Jeho vládce je šlechetný rytíř Světislav, a jej hledá bystrozraké oko mé.

Rytíř. Rytíř Světislav jsem já.

Soběbor (se sklóní). Vám tedy do klína skládám, co po mně vzkazuje výtečnost našeho kraje, koruna bojovníků, ozdoba rytířů, slunce otcův, krov a štít blížních, hvězda všech přátel a bratří — slovem, co po mně vzkazuje slovutný a ušlechtilý rytíř Kilian Blyskota z Římsů.

Rytíř. Tomuto pozdravení jeho vyšlo ucho i srdce mé již před týdnem v oustrety, a raduji se z něho jako z nalezení ztraceného klenotu.

Soběbor (vždy vážně). I vzkazuje vám vřelé ruky stisknutí, bratrské políbení, sladké jako med a upřímné jako vařící se olej, a že, poněvadž na bojišti někdy k vzájemnému jediných dítek zasnoubení rytířské své slovo podal, pamětliv a věren slibu toho, syna svého prvo- a posledně-rozeného, jmenem Hadriana, k tomu cíli a konci na dalekou cestu vypravil, abyste mu svou milost-

nou, outlověkou, švihlorostlou, něžnookou, spanilou a ušlechtilou dceru jak po křesťanskú sluší a patří, v bázni Boží —

Rytíř (nemoha se konce dočkat). Zasnoubil?

Soběbor. Věnoval a zasnoubil.

Rytíř. Též i já dávnou tuto smlouvu ve skvělé paměti nosím, a poněvadž dcera má právě v máji věku svého stojí, sám k jejímu vyplnění jsem přikročil.

Soběbor Při tom otcovská péče jeho a starostlivost nezapomněla ohlásiti, že, poněvadž syn jeho Hadrian nedávno z nemoce povstal, která trvala plných devatenáct za sebou běžících let, duch jeho poněkud zakrnělý a nesmělý, tělo ztrzněné, mysl ochablá a říkáje v kotouč svinutá jest; která ale, až na slunci stavu manželského trochu okřeje, co palmový list se roztočí, rozvalí, rozšíří, a kvítku libobarevnému důmyslu jeho rozvíjetí se dá.

Ruměna (prostosrdečně). Tedy již rok stonal, když jsem já se narodila?

Rytíř. Nic nedělá. Lidé, kteří v mládí chrádnou, bývají v dospělém věku nejzdravější.

Soběbor. Až potud slova rytířova. (Svou přirozenou bystrostí.) Nyní ale dovolte, věhlasný rytíři! abych rtům a zubům a jazyku svému uzdu pustil. Můj praděd, dědek i otec mluvili zostra a zbystra,

a já musím taktéž plody svého mozku plným korýtkem vylévat.

Rytíř. Jdi mezi mou čeleď, a tam řeči své třebaš hučným splavem vylévej.

Výjev jedenáctý.

Srpoš, předešli.

Srpoš (ve skvostném oděvu rytířském vstříc dvěma hlavu). Pst, pst! pane rytíři!

Soběbor. A! tu přichází můj mladý rytíř. Jen dál!

Rytíř. Vítej mi, starého přítele synu vážený!

Soběbor (jde mu vstříc, a uchopiv jej za ruku táhne jej — více stranou — do popředí, kdežto se osoby následovně sestaví: v pravém křídle Srpoš, u něho Soběbor, vedle něho v levo rytíř Světislav, pak Ruměna a v levém křídle Jenovefa).

Srpoš (k Soběborovi). Zapomněl jsem, jak mám začít!

Soběbor (k němu). Řekni, že tě posílá — (Obrátí se k rytíři.) Nedivte se jeho nesmělosti, pane rytíři! Na dvacet let nepřišel mezi lidi, a co živ s nikým nemluvil, nežli se syropárem, totiž s lékařem a s otcem. (K Srpošovi.) To je rytíř Světislav, a tam bezpochyby jeho ušlechtilá dcera, vaše nevěsta.

Ruměna (pro sebe). A s tím bych měla do své smrti živa být? Raději s jeho štítonošem!

Srpoš (podává rytíři svinutý pergamen). Otec mne sem posílá.

Rytíř. Co je to? Snad se tu přítel Kilian již upisuje, že se Hadrian úplným jeho dědicem stane?

Srpoš. Ano — ne — to — to —

Soběbor. Účel tohoto listu je, aby se vědělo, že žádný jiný není Kilianův syn, než kdo jeho vlastnoruční pismo odevzdá. „Přítel Světislav zná mou ruku“ — pravil náš šlechtný rytíř — „list tento mi opatruj, jako svého oka zrak; podle něho musejí tě poznat.“

Rytíř. Příliš mnoho prozřetelnosti!

Soběbor. Nikoli, pane rytíři! Jak snadno by se nějaký šibal vynašel, jenžto by poměry naše vypátrav Hadrianem z Římsů se prohlásil, a mému ubohému pánu nevěstu před hubou —

Rytíř. Pa! pa! totě věc nemožná!

Soběbor. Ó, nynějších časů se divná osidla kuji.

Srpoš. Ano, divná osidla.

Rytíř. Nuž, když je to již jednou tady, podívejme se do toho. — Kilianova ruka je to; leč na mé oči přichází již soumrak — přečti nám to sestro!

Jenověfa (vezme list a čte). „Mému starému příteli Světislavu, pánu na Čelakově a tak dále. Aby se všem omylům, klamům a zmatkům uhnulo,

věz, ten že je můj syn Hadrian, kdo Ti list vlastnoručně ode mne zhotovený odevzdá. Poněvadž by ale nešlechtný člověk za mou krev se mohl vydávat, popisuju Ti jej od paty až k hlavě, totiž: Hlavu má tvrdou a velikou —“

Ruměna. Aj, otče! rytíř Kilian se mýlí.

Rytíř. V čem?

Ruměna. Svrchu praví, že bude syna popisovat od paty až k hlavě, a začíná s hlavou.

Soběbor. I má drahá slečno! totě jedno.

Srpoš. Totě jedno, má drahá slečno!

Rytíř. Nerozmnožuj nadarmo řeč, Ruměno! — Tedy: hlavu tvrdou a velikou. (Mezi čtením pilně se dívá na Srpoše.)

Jenověfa (čte dále). „—vlasý na ní řídké, temnorusé —“

Rytíř. Temnorusé.

Jenověfa. „—čelo nízké a vypuklé, jako u kozorožce —“

Rytíř. Jako u kozorožce.

Jenověfa. „—oči černé a poněkud zapadlé; nos veliký s třemi neštovičkami; zuby řídké, z části setlélé; bradu krátkou a kulatou —“

Rytíř. Krátkou a kulatou.

Jenověfa. „—krk tlustý a volatý; prsa úzká ale vysoká; život spadlý, nohy rovné, lýtka žádná.“

Rytíř. Nohy rovné, lýtka žádná. Hle, můj milý Hadriane! žádný stětec by tebe tak nezobrazil, jako péro otcovo.

Ruměna. Až na jednu důležitou věc, můj otče! Stojí tam psáno: „oči černé a zapadlé“, kdežto by státi mělo: oko černé a zapadlé, proto že Hadrian oka druhého nemá!

Rytíř. To je pravda, na tak důležitou známku přítel Kilian neměl zapomenout.

Soběbor. Nikoli, šlechtný rytíři! Kilian z Římsů nemohl než o dvou očích psát, proto že jsme teprv na cestě o jedno přišli.

Jenovefa. Totě hrozné neštěstí! A jak se to stalo?

Srpoš. Inu — na bělouši jsem slabostí usnul —

Rytíř. Totě musím na okamžení pro lékaře poslat.

Jenovefa. Zatím přinesu balšamové kapky, něco truskavce a černohlávku. (Chce ven.)

Srpoš. Nehoňte se, nebude všecko nic platné.

Soběbor (pokročí). Dokud nám nenastane nová čtvrt, nesmíme tím hýbat. Včera jsme se sjeli se znamenitým lékařem, který si byl pro umění až hluboko ve Vlaších, a s tou skvostnou kořistí se vrací až k bílému moři, kde prý nebe i země, i všelijaký živočich na zemi, jako zajáci a medvědi, bílí jsou. Ten zabil na palouku zlatohlávka, rozdrtil jej na malé kousky, a přiložil s tím přísným rozkazem, aby se tím nehýbalo, pokud se nenaplní měsíc.

Srpoš (před sebe). Nu, ten umí lhát.

Jenovefa. To bude pozejtří.

Rytíř. Do pozejtří tedy počkáme. — A tak tě tedy ještě jednou srdečně vítám, Kilianova rodu jediný kmenovnicku! Nyní jsi po cestě, a nesluší se rázem o naší záležitosti jednat, k čemuž také v tomto mém všedním bydlišti ani dostojného místa, ani příležitosti není. Hleď zatím s jedním po druhém se seznámit, a na Čelakově tak sobě počínej, jako bys byl pod otcovským krovem.

Srpoš. Inu, kdybych tak byl na svém hradě, poručil bych si džbánek dobrého vína.

Rytíř. Ruměno! ať se přinese víno.

Ruměna (odejde, hned se ale vrátí).

Soběbor (pro sebe). Teď začnou teprv nesnáze. Uvidím, mnoho-li toho boha Bachusa snese.

Rytíř. Nuž, a co dělá můj věrnosrdečný přítel? Povídej mi o svém otci.

Srpoš (k Soběborovi). Co mu mám povídat? Mého otce nikdy neviděl.

Soběbor (od nynějška vždycky Srpošovi do ucha). Řekni, že je den ode dne starší.

Srpoš. Inu, je den ode dne starší.

Rytíř. Jinak není, za to budeme na onom světě den ode dne mladší. Ale ostatně ještě nezkalené mysli?

Soběbor. Že si ještě rád zažertuje.

Srpoš. I, on si ještě velmi rád začertuje.

Klicpera IV.

3

Rytíř. Mrzutý? to věřím. Býval vždycky prchlivý a prudký, jinak ale z místa dobrý. — Také-li pak se svým strýcem se smířil?

Soběbor. Řekni, že oba ten hněv vezmou s sebou do hrobu.

Srpoš. Ah! ten hněv oni již do hrobu s sebou vezmou.

Rytíř. A rozkmotřili se tehdáž pro maličkost. Když již nevím, co to měli —

Soběbor. Strýc mu jednou odmlouval.

Srpoš. I nestojí to za řeč! Strýc ho jednou obouval —

Soběbor (do něho). I že mu odmlouval.

Srpoš. Nebo ne, neobouval — odmlouval mu jednou.

Rytíř. Kdyby se měl Bůh na všecky tak dlouho hněvat, kteří smýšlením a jednáním svým odmlouvají — aha! tu je víno!

Výjev dvanáctý.

Lepohlav přináší víno a dva poháry. Předeshlí.

Rytíř. Sem s ním, Lepohlave! (Vezme jeden pohár naplněný.) S chutí, milý Hadriane! na zdraví tvého otce!

Srpoš (vzav druhý pohár). Ať je živ! (K Soběborovi.) On chudák již na devátý rok hnije. (Pije.) Ah! to je rytířský nápoj! Takové víno jsem nepil, jak před pěti lety na svůj svátek. Tehdáž jsem sloužil —

Soběbor (vrazí doň, aby mlčel).

Srpoš (se naň podívá a pije zas). Prrr! cítím je až v malíku u nohou. — Hlupohlave! — nebo jak ti říkají — nalévej! (Podá mu prázdný pohár.)

Jenovefa. Radila bych, rytíři! abyste vína nepil. Horkost se vám vrazí do oka —

Soběbor. Slečna moudře radí; jste beztoho po nemoci —

Srpoš. Ah! kdo pak si dá pro jedno oko celý hrad zasmušit! — Ve Vratislavi, tam jsme mu sázeli baňky! Ať je živ náš hrdinský král Jan, a králevič Karel vedle něho! (Pije.)

Soběbor. Tu to máme! vyšeptalý troup je již opilý! (K němu.) Nech pití a dej si pozor na řeč!

Srpoš (oboří se naň). Co vy mně máte co rozkazovat? Pan rytíř pravil, bych si poroučel jako doma.

Ruměna. Nu, ten se již podroušil, že vlastního zbrojnoše nezná.

Soběbor (k rytíři polohlasitě). Prosím vás, pane rytíři! nedávejte mu již víno! Jeho zchatralé nervy jsou jako pavučina, bez úrazu ničeho nesnese.

*

Srpoš (dopiv). Hlupohlave! nalej, a přines něco na zub.

Rytíř. Nenos ničeho, půjdeme do jídelní síně. Běž a přistroj tam.

Lepohlav (vzav konvici i poháry odejde).

Srpoš. Ano, do jídelny! — ve Vratislaví jsme tomu říkali krmník. — Ale zůstaneme při tom sudě?

Soběbor (důrazně). Nezapomeňte jen, že máte zároveň víno pít.

Rytíř. Aj, pohárem vína ještě žádný neoslepl. Jeho otec si také rád připil.

Srpoš. Arciže! Můj nebožtík otec — dej mu Pánbůh věčnou slávu —

Rytíř (lekne se). Jak —? tvůj nebožtík otec —?

Soběbor (k Srpošovi). Ó ty tulpase! řekni, že to byl dědek!

Srpoš. Pravil jsem otec? I ne! to byl můj dědeček. Ten vypil každoročně svých pět věder vína, a byl jenom hlásným.

Rytíř. Co —? tvůj děd že byl hlásným? Vždyť pocházel od bojovné Krasky, co založila utěšený Chlumec nad Cidlinou, a byl šlechtěný rytíř, jako tvůj otec.

Srpoš (k Soběborovi). Tedy mne nematte. (Hlasitě.) Můj dědeček že byl rytíř? Podívejme se!

Lepohlav (vkročiv). Všecko na svém místě.
(Odejde.)

Rytíř. Tedy pojďme. Na lačný žaludek se to nehrubě pije. Když není základu, těžko hrady stavět. •

Srpoš. Tak, můj milý brachu! I já jsem dnes ještě ani v hubě neměl. (Odchází.) Byl jsem v Hlínově u ovčáka přes noc, a — (Zajdou.)

Soběbor (pro sebe). Nepřipravím-li jej do spaní, bude po všem veta! (Jde v zápětí za nimi.)

Jenověfa (vrtíc hlavou pomalu odchází).

Ruměna. A pro tu pijavou houbu otec tak daleko poslal. To je zajisté ten nejbídnější ženich na světě! Kdyby mu štitonoš každé slovo nena-pověděl, ani by ústa otevřít nedovedl. (Odejde.)

(Opona spadne.)

Dějství druhé.

Háj z prvního dějství.

Výjev první.

Soběbor sám.

Soběbor (přispěchá po mostku). Díky tobě, bože Spánku! žes mně tu zchmelenou telecí hlavu do svých tmavých luhů zatáhl! Začaruj ho tam, a smysly jeho tak dlouho v hustých mlhách máchej, až se z něho vinný duch vykouří a on hubený svůj rozum opanuje. — Ještě jednu číši, a byl jsem odkryt, jako pláň v lese, když se kmeny vysekají. Beztoho nás bohyně Fortuna v kouzelný závoj zahalila, nepočal-li rozkeřvalý jazyk jeho být podezřelý. — Hu! jakási úzkost počíná mně prsa svírat — a, ba! styď se, Soběbore! Nestydatost a Odvážlivost svým mlékem tě napájely; nesmíš

těmto kojičkám svým hanbu dělat! — Ale — přesný Hadrian bude tady ještě dnes —? Nechat! Čím dříve, tím lépe! Beztoho jsem tomu chorému bídáku tak nemilé uvítání způsobil, že bude nevěstu Ruměnu do své smrti zažehnávat, a stane-li se to — jako že se stane! — zůstanu tedy vítězem, nechat zloprověstným! (Vrhne se na lavičku pod lipou.) — Svatá pravda, žádná lež, každý přímou cestou běž! A musíš-li se oklikami kroutit, kruč se sám, anebo s Rozumem. Hloupost v rouchu Důmyslnosti předce se tak málo utají, jako bodlák v pytlí.

Výjev druhý.

Ruměna, Soběbor.

Ruměna (přispěchavší od hradu Soběbora se lekně). Ha! — Co tu děláš? jdi svou cestou!

Soběbor. Kdybych měl svou cestou jít, musil bych k slečninu srdci zaměřit.

Ruměna. Slečnino srdce by ti povědělo, že není žádná ratejna, abys tedy chvátal na předhradí k lidu sobě rovnému.

Soběbor. Lid mně rovný jsou štítonoši — kolik pak tam máte takových?

Ruměna. Ještě jednou: co tu děláš?

Soběbor. Chci se dívat, jak bude slunce zacházet.

Ruměna. To jdi na věž k hlásnému, odtud je dnes již nevidíš. — Nuž, proč nejdeš?

Soběbor. Ach, má spanilá slečno! když se na růže a lilie ve vašich tvářích podívám, je mně, jako by ze mne duch vylítl, a tělo olověné nemohlo z místa.

Ruměna. Tvému rytíři také asi tak bylo; když ale několik pohárů vína vypil, rozpoutal se mu jazyk — avšak, žel! k samým nesmyslům.

Soběbor. Ach, co můj rytíř! ten nemá ani ducha!

Ruměna. Také tak soudím.

Soběbor. Nemá, nemá ani ducha ani citu. Vždyť mně srdce plamenem hořelo, a on blízko vás stál jako krkonošská sněžka, když se v nej-hustší své roucho obleče.

Ruměna. Kdyby na sebe tvůj oděv vzal, byl by předce ještě mň než štítonoš. Náš sklepník je mi desetkrát milejší. Tvůj rytíř neumí libomravně ani ústa otevřít.

Soběbor. Nercili někomu srdce!

Ruměna. Když se na něj podívám, dala bych se do smíchu.

Soběbor. A já do pláče.

Ruměna. Proč?

Soběbor. Proto že mu máte svou liliovou ruku podat, tomu kalousu, tomu luňáku, tomu výrovi, tomu —

Ruměna. Ještě ji nemá.

Soběbor. Dobře máte, krásná slečno! neberte si ho.

Ruměna. Ty mně k tomu radíš, jenžto by's se za něj přimlouvati měl?

Soběbor. Kdybyste jej chtěla otrávit, ano.

Ruměna. Hu! ty's ukrutný člověk. Jdi mi s očí!

Soběbor. Hned?

Ruměna. Na okamžení! Jde z tebe strach a hrůza.

Soběbor. Na někoho tady čekáte, slečno!

Ruměna (lekne se). Na koho?

Soběbor. Inu — na posla, Ladinu hrdličku s lístkem v zobáčku — na měsíček, na hvězdičky — ptáčekové jdou již na řád; ale červenka pod večer ještě líbezně cvrčí — znáte-li pak, slečno! červenku?

Ruměna (netrpělivě). I znám, má červený ocásek.

Soběbor. Chyba, veliká chyba! To je čermáček. Červenka má červené volátko.

Ruměna. Zdá se, že tě rytíř volá?

Soběbor. Totě musím tedy do hradu; myslím ale, že by slečinka měla jíti se mnou; neboť bych neradil, aby tady za soumraku déle otálela.

Ruměna. Proč?

Soběbor (tajně). Straší tady.

Ruměna (se lekne). Kdo?

Soběbor. Vaší prababičky matčín duch.

Ruměna. Třeštíš?

Soběbor. Ani se nenadějete, vyřine se na vás z toho rokytí a osloví vás zvukem hrůzy plným: „Nezdárné dítě!“ — zaškohrtají její bezmasé čelistě — „nevezmeš-li si Hadriana z Římsů, zjevím se tvému otci a oznámím mu všechny potajné praktiky tvé. Vyjevím mu, že se věšíš na Želmíra, rolnického pacholíka —“

Ruměna (užasnouc ruce před ním sepne a odskočí). Hu!

Soběbor. „Že jsi se s ním seznámila ve vesnici o pouti; že se spolu scházíváte pod košatou lípou; tu že sobě zběsilou svou lásku přísaháte; že jej líbáš, že mu zpíváš, že mu ruku připovídáš, a nábožnou Jenovefu za šizenou straku míváš. Běda, dítě! sedmkráté, tisíckráté, a ještě jednou sedmkráté běda!“ (Polehounku ustupovav mezi stromy se ztratí.)

Ruměna (stojí dlouhou chvíli jako u vytržení).

Výjev třetí.

Želmír, Ruměna.

Želmír (přispěchav jinou stranou nad ní užasne).
Ruměno má! co se s tebou stalo?

Ruměna (k němu se vinouc). Ó Bohu díky, že
jsi tady! Viděl's také něco?

Želmír. Kdy? kde?

Ruměna. Ale slyšel's?

Želmír. Koho?

Ruměna. Naši pramáti. Zaskučela tady slova,
jejichž obsah mimo mne a tebe toliko nebesa
a věčnost mohou věděti.

Želmír (s úsměvem). Jaké to bajky —?

Ruměna. Nesměj se mi. Nebyl-li to duch, tedy
to byl dozajista Hadrianův zbrojnoš.

Želmír. Tedy jej zlý duch již přinesl?

Ruměna. Aň! Hadrian je ten nejzpozdilejší,
nejsměšnější děvosnub pod sluncem; ale jeho zbroj-
noš je, věru! nebezpečný člověk!

Želmír. Tvému srdci nebezpečný? (Hořce.)
Proč pak ne? vždyt není mnohem méně nežli já!

Ruměna. Želmíre! nestřílej po mne tímto pla-
menným šípem svého zraku! Našla jsem toho
šotka již tady. Když jsem jej odbývala, chtíc jej
z našeho oboru odstranit, počal vyhrožovat.

Želmír. Ten pacholek?

Ruměna. Že vyzradí všechny mé tajné praktiky.

Želmír. Jaké praktiky?

Ruměna. Že miluju Želmíra, selského mladíka —

Želmír. Ruměno!

Ruměna. Že jsem se s ním seznámila ve vesnici o pouti —

Želmír. To není možná!

Ruměna. Že se tady každodenně scházíme —

Želmír. Peklo plné lapavého přediva! to neví žádný, nežli ty a jinoch, který je tak daleko od nás, jako Rýn a Labe od sebe!

Ruměna. Želmíre! kdyby od toho jinocha —

Želmír. Cizí zbrojnoš se byl dověděl? Moje ústa nejsou mlčelivější, nežli jeho. Ale ty's se musela někomu svěřit —

Ruměna. Ó můj Bože! každodenně líhajíc se modlím, aby cherub ve spaní ostrihal ústa má, tak abych, s tebou jen ve snách se bavíc, hlasitě s tebou nemluvila.

Želmír. Kde najdu toho člověka?

Ruměna. Na hradě.

Želmír. Provoď mne tam.

Ruměna. Touto večerní dobou? u přítomnosti těch promrzelých hostí?

Želmír. Budu tedy pod branou na něj čekat. Průchod jeho dechu na věky zasypu, nepřisáhne-li mně, že tajemství to v duši jeho tak jisté je, jako v studeném hrobě.

Ruměna. Ach, kéž by již bylo po dnešku, po zejtrku a po celém budoucím témdni!

Želmír. Tesklivost tvá mne děsí. Skrýváš ještě nějakou nehodu?

Ruměna. Ach, co vím, že tajemství naše není již naším, že cizí lidé —

Želmír. Vždyť pak's ještě dnes podpírala kleslou duši mou?

Ruměna. A ještě dnes šelestu těch stromních listů se lekám.

Želmír. Nuže, tedy budu těšit já. Máš ještě tolik síly, aby's odolala hlasu otcova, a opovrhla ten protivný sňatek?

Ruměna. Raději s tebou na hřbitov, nežli s jiným k oltáři — buď on kdo buď.

Želmír (tiskne jí ruku). Tedy se směle navrať a ničeho se nehroz. Budeme opatrnější. A kdybych tě tak málo viděl, jako Pyramus Thisbu, a bohyně Lada jinocha svého na hoře Libanu: neuchladne zápal lásky v srdci mém, a nepřestanu doufat v pěknější budoucnost. Zdráva, tichá, stálá buď! (Odspěchá po mostku.)

Ruměna (za ním se dívá). Zdráva? to dej Bůh! — Tichá? budiž jen tichá duše má! — Stálá? stálá budu, byťby ještě více klášterem hrozili! (Pomalů odejde.)

P r o m ě n a.

Bydliště rytířovo z prvního dějství.

V ý j e v č t v r t ý .

S r p o š s á m .

Srpoš (přijde rozespalý). Tedy, pane rytíři! — kýho-li draka! tady ho také není? Tak! teď mně pomoz Bůh! pan rytíř upláchl, a mne tady nechal! Bezpochyby se mu to šibalství nepodařilo, a já mám nastrčit záda? To by se mi chtělo! Půjdu zrovna k starému rytíři a všechno mu povím. (Odcází.) Řeknu mu, že nejsem Hadrian, ale počestný žoldněř; že můj dědeček nebyl rytířem, a že kdyby ta slečna ještě jednou tak krásná byla — (Vrazí ve dveřích na Soběbora.)

Výjev pátý.

Soběbor, Srpoš.

Soběbor. Kam se bereš?

Srpoš. Ejhle! pan rytíř je ještě na světě!

Soběbor. Myslil jsem, že spíš?

Srpoš. A já jsem myslil, že jste již přes hory, doly a moly.

Soběbor. Zasloužil by's, abych tě až po zuby do rybníka vedl, a nechal tě tam přes šedivý mráz.

Srpoš. Můj dobrý Bože! proč?

Soběbor. Proto že's tak hloupý, jako včera vylíhnuté housle.

Srpoš. I co včera! Vždyť jsem se teprv dnes vylíhl! Dávno-li pak jsem shodil žoldnéřskou škořábku, a vylezl jsem jako rytíř z ní?

Soběbor. Kdybych tě byl na lože nepřipravil, byl by's mně hanbu udělal, za kterou bych rytířství ani v ráji nevzal.

Srpoš. Pročež vás také prosím, abyste mne z toho rytířského čapraku svlíkl, anebo mne docela ze žoldu pustil.

Soběbor. Pozbyl's rozum — teď?

Srpoš. Mně je v tom tak ouzko, jako nezralému jádru v lískovém ořechu.

Soběbor. Však se v tom za dva tři dni nedusíš.

Srpoš. Ještě tři dni? — to nevydržím!

Soběbor. Musíš.

Srpoš. Vždyť ani neumím rytíře dělat! Když jste mne na lože vpravil, přišel mně zbrojnoš boty zouvat, a tahal mne po síni, že bych mu byl s chutí vykrákal.

Soběbor. Mohl's tak učinit.

Srpoš. A naposledy kdo ví, není-li ta celá cukababa podvod?

Soběbor. Blázne! kdyby to bylo co ušlechtilého, nepotřeboval bych k tomu tebe.

Srpoš. Tak! A kdo bude za ten hřích odpovídat?

Soběbor. Dobře-li to vypadne, já.

Srpoš. A zle-li to vypadne, moje ubohá záda?

Soběbor. Bez roztahu. Buď zůstaneš ještě dnes a zejtra rytířem, a dostaneš pozejtří chaloupku s paloukem a s úrodnou rolí —

Srpoš (vyvalí naň oči).

Soběbor. Anebo se dej poznat, a několik sáhů zhloubí do hladomorny svrhnout.

Srpoš. Bůh nedopouštěj! — raději budu ještě týden rytířem. Privil jste: „chaloupku?“

Soběbor. Jenom se také po rytířsku chovej.

Srpoš. A co mám dělat? jak mám mluvit?

Soběbor. Jak jsem ti nacvičil. Především se máš slečně Ruměně zalíbit.

Srpoš. Zůstanete ale u mne?

Soběbor. Jako rámě u lopatky.

Srpoš. Nuž, ať přijde slečna! Tak se jí zalíbím, že bude otce prosit, aby mne vzal do žoldu.

Soběbor. Tíše! někdo přichází. Nezapomeň, že jsi Hadrian z Římsů.

Výjev šestý.

Rytíř, předešlí.

Rytíř. Aha! — Dobré jitro pod večer, Hadriane! — Aj, aj! je-li to tvůj zvyk, každodenně poledne přespat: budeme mít u nás v týž den dvě jitra a dva večery.

Soběbor. Po tak dlouhém cestování, pane rytíři —

Srpoš. Ano! po cestě je člověk, jak by jej střískal.

Rytíř. Proto se tomu také nikdo divit nesměl. — Nuž, teď bych myslil, abychom k své smlouvě přikročili. Zbrojnoši! podej nám sedadla.

Soběbor (učiní tak).

Rytíř. A teď odejdi.

Soběbor. Jsem mlčelivý jako ta podlaha.

Klicpera IV.

4

Srpoš. To je pravda — bát se nesmíte, že by něco vyzvonil.

Rytíř. Není o vyzvonění; ale kdo jak živ slyšel, aby byli žoldnéři sněmů rytířských přítomni? — Jdi ven!

Soběbor. Nesmím, rytíři!

Srpoš. To je pravda, nesmi.

Rytíř. Hoho!

Soběbor. Rytíř Kilian mně nařídil, abych všeho byl svědkem, co se s jeho šlechtným synem mluví a jednati bude.

Srpoš. To je pravda, tak mu rytíř Kilian nařídil.

Rytíř. Všeho, jen toho ne, co s ním strany své dcery vyjednávat mám. Ty půjdeš, ať mně Valos hřebce zachvátí! —

Soběbor. Ó nežádám, aby pan rytíř dost malou přísahu zrušil! (Odejde, po Srpošovi se ohlížeje.)

Srpoš (ouzkostně za Soběborem hledě, pro sebe). Tohle bude krásné vyjednávání!

Rytíř. Sedněme. — Před čtrnácti roky přišlo mně v táboře s otcem tvým v témž stanu se sejíti. Slovo se řadilo k slovu, řeč k řeči, a než měsíc — tehdaž k srpu podoben — kulatou tvář svou vyplnil, vzrostl a zakvetl mezi námi svatého přátelství štípek, jehož nejprvnější a nejsladší plod měl býti sňatek našich dítek, onoho času ještě pravy ch dítek. — To ti musí být povědomo?

Srpoš (v nesnázi). Ano, na to se ještě pamatuju.

Rytíř. Dceři mé jde na osmnáctý rok, a je tedy k sňatku dospělá. Za tou příčinou vypravil jsem k tvému otci posla, a otec tvůj, slibu svého pamětliv, takřka zároveň s mým jízdným do mých rukou tebe odeslal. — Dceru mou jsi viděl. Jak se ti líbí?

Srpoš (ouzkostně se ohlíží).

Rytíř. Ptám se tě, jak se ti dcera má líbí?

Srpoš. Je to ta stará, nebo ta mladá?

Rytíř. Aj! — Ruměna, jiné dcery nemám. Jenovefa je má sestra.

Srpoš. I ano — Jenovefa je hodná osoba.

Rytíř. A Ruměna?

Srpoš. To je ta skotačivá? — Ta — bych soudil — je ještě hodnější.

Rytíř. Tedy se ti líbí?

Srpoš. Tak, tak.

Rytíř. A hodláš si ji vzít?

Srpoš (u velikém strachu). Vzít — ? Ona se mnou nepůjde!

Rytíř. Nebude toho hned zapotřebí. Až bude jednou tvou manželkou —

Srpoš. Tedy myslíte, rytíři! abych ji s sebou vzal, až bude manželkou?

Rytíř (mrzutě). Až bude tvou manželkou, ano! Což bych jiného myslil?

Srpoš. To je těžká věc — to —

Rytíř. Co — to?

Srpoš. Na to bych se musel dříve s panem rytířem poradit.

Rytíř. S jakým panem rytířem? (Pro sebe.)
Ten člověk je trouď a trupel!

Srpoš. S otcem, chtěl jsem říci, s otcem.

Rytíř. Proč pak tě sem otec poslal?

Srpoš. Abych se slečně Ruměně zalíbil.

Rytíř. A zalíbiv se jí si vzal.

Srpoš. Á, to je jiná! (Pro sebe.) Hledte, o tom mně rytíř ani slova neřekl.

Výjev sedmý.

Soběbor, předešlí.

Soběbor (přikvapí). *Hadriane! Hadriane!* —
Dovolte, pane rytíři! právě mně něco napadlo, nač jsme oba zapomněli. (Odvádí Srpoše v pravo stranou, tam kde již v prvním dějství stáli.) Nelekej se, Srpoši! nad hradem se vznáší mrak, z kterého nejméně krupky sršet budou.

Srpoš. I z krupek já si nic nedělám. (Venku se troubí.)

Rytíř. Co slyším? Kdo to chce na mém hradě přenocovat? (Jde rychle k oknu.)

Soběbor. Začíná se blýskat.

Srpoš. S Panembohem!

Soběbor. Hrom již hubu otvírá. (Opět se troubí.) Slyšíš?

Srpoš. To je trouba.

Rytíř (vždy u okna). Dva jezdci zastavili se před branou, tolik vidím tím hustým soumraku závojem. Zdají se rytíř a štítonoš.

Soběbor (k Srpošovi). Ty's rytíř Hadrian.

Srpoš (přisvědčuje). A dostanu pozejtří chaloupku s paloukem.

Soběbor. Kousek role k tomu.

Rytíř. Hradní s nimi mluví.

Srpoš. Kdyby jen ještě kravička byla.

Soběbor. Kravička tě nemine. Na několik oveček také nepříjde.

Srpoš. Několik oveček — juchhej!

Rytíř. Nad čím pak se pozastavuje?

Soběbor. Ale musíš pevně na svém stát, že jsi Hadrian.

Srpoš. Pevně, oběma nohama.

Soběbor. A kdyby ti to všickni upírali, zůstaneš Hadrianem.

Srpoš. Zůstanu Hadrianem.

Výjev osmý.

Jenověfa, předešlí.

Jenověfa. Věrné dušičky! —

Rytíř. Nuž, kdo jsou ti muži?

Jenověfa. Zlý duch se o náš hrad pokouší!

Rytíř. Co se děje?

Jenověfa. Vidiš dva jezdci u brány stát?

Rytíř. Vidím.

Jenověfa. Jeden sedí na bělouši —

Rytíř. Ano.

Jenověfa. Má na přilbě plamenný chochol.

Rytíř. Plamenně červený chochol, ano.

Jenověfa. V jedné ruce drží otěž.

Rytíř. Vidím.

Jenověfa. V druhé stočený list.

Rytíř. Ano, ano! Co si na něm vydivám?

Jenověfa. To je Hadrian z Římsů.

Rytíř (honem po Srpoši se dívá). Jak — ?

Srpoš (zdrčen k Soběborovi). Co — ?

Jenověfa. To má být Hadrian z Římsů.

Rytíř. Jako ty na tom bělouši nesedíš, tak tam také Hadrian nemůže sedět. Hadrian snad — ale Hadrian z Římsů tamto stojí.

Srpoš (k Soběborovi). Slyšíte-li pak, rytíři?

Soběbor (k němu). Slyším a radostí jásám.

Výjev devátý.

Ruměna, předešli.

Ruměna (patrně rozradostněna). Otče! Hadriani se sjíždějí! U brány stojí také jeden.

Rytíř. Chcete mne o šedivý rozum připravit? Kdo jsou si lidé?

Ruměna. Rytíř Hadrian z Římsů a jeho zbrojnoš. Přijíždějí z Kamzíkova nad Bystřicí, posílá je rytíř Kilian Blyskota, tvůj dávnověký přítel.

Rytíř (běží k Srpoši a k Soběborovi). Kdo jste tedy vy?

Srpoš (se chvěje). My jsme —

Soběbor. Jsme právě ti, jež slečna jmenuje.

Rytíř. Má rytíř Kilian ještě jednoho syna?

Soběbor. Jen jediného, a ten stojí zde.

Rytíř (vrátiv se k oknu brzo ven, brzo na Srpoše se dívá). Ti stojí tam, ti stojí tady; podobni sobě jsou — ale ne jako hvězda k hvězdě, písek k písku, vejce k vejci! Dábla do toho nemíchejte; kouzly v Čechách vyvětraly — ale podvod ještě nevyhmřel!

Jenovefa i *Ruměna*. Podvod!

Srpoš (k Soběborovi). Mně počínají nohy kamenět!

Soběbor (k němu). Kravičku a devět ovec dostaneš.

Rytíř. Ano! těžko sice rozeznati, co za ptáka na báni vysoké sedí; ale šibalové jsou buď před hradem, anebo již na hradě.

Soběbor. Pane rytíři! nezdají-li se vám naše tváře dosti počestné, nezlehčujte alespoň blahopověstné jméno svého starého přítele.

Srpoš. Ano, třebaš my jsme byli všelijací —

Rytíř. O tíše, tíše! Hraje se tu o mne, o mé dítě, a snad ještě o víc; co byste činili na mém místě?

Soběbor. Zajisté máme stejné právo, nad podivnou příhodou tou se pozastavovat; neboť osoby naše rytíře Kilianův vlastnoruční list činí nepodezřelé. — Ovšem kdybyste, pane rytíři! v tuto hodnověrnou listinu nedověřoval, pak byste si nejmoudřeji poradil, kdybyste k našemu rytíři nad Bystřicí nového posla vypravil.

Rytíř. Toho bohdá třeba nebude!

Soběbor. Ač ovšem — konečně — kdo ví, není-li to jezero mělčí, nežli si je představujeme, a nelze-li dost kratičkou nitkou dna dosáhnouti. Pusťte ty muže do hradu.

Rytíř. To udělám — ať mně Valos hřebce zchvátí, to udělám! — He! Lepohlave!

Lepohlav (vstoupí).

Rytíř. Ať se těm přichozím mosty spustí. Mimo to — stůj, živé maso! — svoláš mi — pamatuj si! — až vejdou oba mezi nás — do před-síně několik zbrojnošů, a budeš s nimi čekat dalšího mého rozkazu. — Jdi!

Lepohlav (odejde).

Srpoš (k Soběborovi). Rytíři! hlava mi jde kolem!

Soběbor. Připomínej si chaloupku!

Rytíř (k Srpošovi). Nerad tebe, synu! děsím; vím, že je ti to nepříjemné, co tichému beránku nad vlky soud —

Srpoš. I já bych za to Kutnohorské báně nevzal, jak jsem chudý člověk.

Ruměna (pro sebe). Bohatý jako kníže — a chudý člověk!

Rytíř. Budiž ale jist, že co tobě nemilého v prvním okamžení dít se bude, konečně všechno k tvému osvědčení se obrátí.

Srpoš (pro sebe). To dej Bůh!

Výjev desátý.

Jehoň, předešli.

Jehoň (letitý, velmi jednoduchý muž, mluví zkrátka a zpětkra). Zdař Bůh!

Rytíř. Kdo jsi?

Jehoň (mrzutě). Starý zbrojnoš, jedenkaždý vidí. S rytířem Kilianem projel jsem svých padesát českých hradů, nikde nás ale nenechali tak dlouho před branou stát —

Rytíř. Jako tady? Věřim. Kdo je druhý jezdec?

Jehoň. Rytíř Hadrian z Římsů.

Rytíř. Odkud, kudy a kam jde vaše cesta?

Jehoň. Což nejste rytíř Světlav na Čelakově?

Rytíř. Jsem s to, celému království to dokázat.

Jehoň. Rytíře Kiliana z Římsů znáte. Že jste pro jeho syna vzkázal, také jste snad ještě nezapomněl?

Rytíř. Víš také, proč jsem vzkázal?

Jehoň. Aby se s vaší dcerou seznámil.

Rytíř. Seznámil? Známosti té může se stát účastným.

Jehoň. Dnes mu jen hleďte tichý odpočinek zjednat. Je po dlouhé nemoci, a tou dalekou cestou všecku svou sílu vytratil. (Odejde.)

Rytíř. Je-li ten drsloun co dobrého, bude dnes závist vedle lásky pokojně spát.

Soběbor. Jak příkrý a odvážlivý! Z jednoho oka mu loupež kouká, z druhého vražda.

Srpoš. A ruce má tak — tak —

Soběbor. Tak klikaté, jako by s krkavci na lov chodil.

Srpoš. Ano!

Soběbor. A co mi napadá!

Rytíř. Mluv!

Soběbor. Kdyby se byli ti zlosynové náhodou dověděli, jaký je cesty naší cíl a konec? Pamatujete, rytíři?

Srpoš. Dobře pamatuju.

Soběbor. V první večer přijeli jsme do hostince, kde byl již hluk a kus lidí pohromadě, rytíři, žoldnéři, kramáři, všecko pod jedním stropem. Já jsem si v konírně koní našich hleděl — pakli jste — jako se již dvakrát stalo, když od vás odejdu — několik číší vína vypil, a sem tam slovo o naší pouti prohodil —

Srpoš. Nevím, že bych byl na celé své cestě víno pil; ale —

Soběbor. K tomu jsem sám přišel, když jste míle a hony cesty naší na dni rozpočítav vlastním

sice uším, ale příliš hlasitě povídal, že v den šestého května — totiž zejtra — hradu Čelakova dospěti hodláte. Na to ale plamenná touha po milostné nevěstě tak vás unášela, že jsme sem o celý den dříve přicválali.

Rytíř. Tíše! přicházejí.

Výjev jedenáctý.

Hadrian, Jehoň, předešli.

(Sestavení od pravé strany: Soběbor, Srpoš, rytíř, Hadrian, Jenovefa, Ruměna. Jehoň stojí na krok za Hadrianem.)

Hadrian (stáří Srpošova, stejného s ním zrostu, jen že útlejší, vyzáblejší; celá jeho postava objevuje dlouhou nemoc; řeč jeho je zdlouhavá, často fňukavá; vlasy má řídké, přiblazené).

Jehoň (k Hadrianovi). Tu stojí rytíř Světislav.

Hadrian. Buďte zdrav, rytíři! Nebe vás chrání od všech všudy neduhů tělesných.

Rytíř. Až potud těšil jsem se z té jeho milosti.

Hadrian. Ó blažený muži! Také mi jinak nepřicházejte, než jako by hory Krkonoše samého

zdraví přede mnou stály. — Jehoni! podívej se na dvéře a na okno — někudy na mne vítr táhne.

Jehon (zavře okno, které bylo otevřené).

Hadrian. Já se ženu po zdraví, jako zadní kolo za předním, nikdy se nesejdeme. Ale to bylo již před mnoho sty lety ve hvězdách psáno, že na mne nezdravoty celého světa čekají.

Jenověfa (útrpně). Snad vám bylo učarováno?

Hadrian. Rodu našeho osud neuprositelný. Jedenkaždý z předků mých musel břemeno zažehnaných odporností na sebe přijmout. Můj praděd zemřel v roce stém a sedmnáctém svého věku, a byl devadesát let se svými sousedy v záboji živ. Můj děd měl zas to neštěstí —

Rytíř. Zkrátka! zkrátka!

Hadrian (se lekne). Mně bylo na Filipa Jakuba dva a třicet let, a nemocen jsem již několik měsíců přes ně.

Rytíř. To jest: povolání tvé počalo se již v mateřském životě?

Hadrian. Božetak. Hlavničku jsem přinesl s sebou na svět, a pročež také již dva a třicet let žížním, jako bych byl z písku.

Soběbor. Potomť ovšem otec Bachus nemůže dost moku do svých hroznů nalejt!

Hadrian (bolestně se naň podívá). Nežertuj, zbrojnoši! Můj žaludek a víno tak málo se sejdou, jako podziměk a jaro.

Jenovefa. Co pak pijete?

Hadrian. Samou diviznu — vid', Jehoni!

Jehoni. Někdy diviznu, někdy kaviáš.

Ruměna (pro sebe). Totě by se raději s babičkou zasnoubiti měl, která by mu na kaviáš chodila.

Rytíř. Dost toho! — Tvůj zbrojnoš čili náhončí praví tebe *Hadrianem* být, totiž *Hadrianem*, synem *Kilianovým* z *Kamzíkova* nad *Bystřicí*. Jak medle dáš mi toho přesvědčení?

Hadrian. Tímto prý listem, pravil nám otec. (Podá mu svinutý pergamen.)

Rytíř (vzav a roztočiv do listu se dívá).

Jenovefa (před sebe). Všecky věrné dušičky mi napovídají, tento že je pravý *Hadrian*.

Rytíř (přikročí k sestře). Nahlédni pak, sestro! vždyť to ani ta ruka není?!

Jenovefa. Jakási nucená podoba — ale tatěž ruka to není.

Rytíř. Tedy čti to šibalství — hodně nahlas.

Jenovefa (čte:) „*Rytíři Čelakovský!* Co Ti to napadlo, po tak mnohých letech ke mně, jako k příteli na slovo, se hlásit?“

Rytíř. Roztomilý začátek! (Dívá se do listu.) „Po tak mnohých letech — se hlásit.“ — Dále!

Jenovefa (čte:) „*Pamatuju sice, že jsem s Tebou v táboře kdesi jednou mluvil; ale kdyby si můj Hadrian všech rytířů dcery měl vzít, s kte-*

rými jsem jakživ na bojišti se potkal: byl by se v desátém roce věku svého musil oženit, a od toho času nejméně padesátkrát vdovcem se stát.“

Ruměna (před sebe). Děkuju pěkně za padesátkrátého vdovce!

Rytíř. Hahaha! — Čti jen dále!

Jenovefa (čte:) „Nicméně je-li dcera Tvá syna mého hodna, a dáš-li jí ještě před spojením hrad Čelakov se vším všudy zbožím v deskách zemských přiřknout —“

Rytíř (vytrhne jí list z ruky a čte:) „Tedy ať se — ať se —“ Jak to zní dále?

Jenovefa (vzavši list čte dále:) „Tedy ať se jmena Tvého soumrak již setmělý poledním sluncem rodu mého na novo vyjasní.“ —

Rytíř (bije rukou v ruku, běží k oknu, odtud zase nazpět, a dá se do divokého smíchu). Slyšíš to, dcero má? Hahaha!

Jehoň (hlavou vrtě). Hm, hm, hm!

Hadrian. Co pravíš, Jehoni?

Jehoň. Pan rytíř mně povídal, co hodlá psát; ale znělo to všechno jináč.

Rytíř. Jen dále, dále, dále!

Jenovefa (čte:) „Vlastnosti mého Hadriana jsou: Mysl bystrá, krev horká, bujarý život ve všech oudech —“

Hadrian. Horká krev?—to je někdy pravda, když na mne palčivá zimnice přijde; ale bujary život —

Rytíř (vyjede naň). Vždyt jsi ještě živ?

Hadrian (se lekne). Živ.—? — ano — ještě dýchám, ale těžce.

Rytíř. Čti, čti!

Jenovefa (čte:) „Je můj syn o půl hlavy větší, nežli Jehoň.“

Rytíř (přikročí k Jehoňi). Tyť jsi bezpochyby ten Jehoň?

Jehoň. Jsem; ale to tam nemůže stát —

Rytíř (vytrhne opět list sestře z ruky a k Jehoňovi s ním přikvapí). „O půl hlavy větší, nežli Jehoň.“

Jehoň. Nevidím ničeho.

Rytíř. Což jsi slepý?

Jehoň. Slepý nejsem, ale číst neumím.

Rytíř (k Hadrianovi). Tu čti sám!

Hadrian. Ach, já neznám ani písmena!

Rytíř (přikročí k Srpošovi). Ať mně Valos hřebce zchvátí, stojí-li pak to tady, nebo nestojí?

Srpoš (dlouho do toho hledě). Stojí tady něco.

Rytíř (bije prstem na ta slova v listu). „O půl hlavy větší, nežli Jehoň!“ — Kdo jiný by tak psal, nežli můj přítel Kilian?! — Ale jen dál!

Jenovefa (vzavši opět list čte:) „Po plecích se mu černé kadeře krouží —“

Rytíř. To ještě! Hahaha!

Ruměna (před sebe). Černé kadeře — a jeho vlasy dají se tak snadno spočítat, jako u fialky listy!

Jehoň (k Hadrianovi). Totě tam, rytíři! ani našeho prstu není?

Hadrian. Zimnice jde na mne!

Jenověfa (čte:) „Od charpomodrých očí k šarlatovým rtům táhne se řecký nos —“

Rytíř (všecku trpělivost pozbyv list sestře vytrhne a v hněvu jej smačkáv Hadrianovi pod nohy jej hodí). Hromy a blesky! oklamán bych nebyl jakživ ponejprv; ale tak patrně, tak hrubě, tak dubově —

Soběbor. To je opovážlivost!

Srpoš. Nestydatost!

Hadrian. Co se s námi děje, Jehoni?!

Jehoň. Čert je ještě malé pachole, a chce s námi hrát!

Rytíř (uchopiv Hadriana za ruku, přes moc jej k Srpošovi vede). Hadriane s řeckým nosem! tu stojí také Hadrian.

Soběbor (k Srpoši). Teď se drž!

Hadrian. Ale Hadrian z Římsů?

Srpoš. Ten jsem já.

Soběbor (vždycky stranou do něho). Dobře!

Hadrian (se lekne). Vy —?

Jehoň (taktéž). Kýho satanáše!

Rytíř. Ale Kilianův syn?

Srpoš. Ten jsem já!

Soběbor. Výborně!

Hadrian. Co —?

Jehoň. Dábelský dáble!

Rytíř. Jak se ti to líbí?

Hadrian. Ale Hadrian z Kamzíkova?

Srpoš. Hadrian z Kamzíkova jsem já.

Soběbor. Výtečně!

Hadrian. Jak?

Jehoň. Totě stojím v Blaníku!

Rytíř. Jsi ještě Hadrian?

Hadrian (mrzutě). Ale Hadrian z Kamzíkova!
nad Bystřicí?

Srpoš. Z Kamzíkova nad Bystřicí jsem já.

Jehoň (vyskočí proti němu). Co tam pálíme
uhlí?

Srpoš. Co tam pálíme uhlí.

Hadrian. Co stojí na skále kostel?

Srpoš. Co stojí na skále kostel.

Jehoň. Co tam straší ohnivý muž?

Srpoš. Co tam straší ohnivý muž.

Jehoň. To je rohatá lež!

Srpoš. Bezrohá pravda!

Hadrian a *Jehoň* (najednou). My jsme z Kamzíkova, nás posílá rytíř Kilian!

Soběbor (čerstvě k Srpošovi). Řekni, že jim to dokážeš mečem.

Štvoř. Jestliže mne rozzlobíte, dokážu vám to mečem! (Uhodí na meč.)

Hadrian (rozpálen). I totě bych se raději u prostřed lesa pohrobiti, nežli takto zlehčovati dal! Já jsem Hadrian, Kilianův syn! — Či — kdo jsem, Jehoni? Ty mne znáš již dva a třicet let, ty's u nás již kozy pásal, když jsem já se narodil —

Jehoš (k rytíři). A vy to, rytíři! trpíte, aby vašeho přítele nevinný syn —

Rytíř. Nevinný? Tak nevinen se první arcibíbal do podsvětní říše dostal, jak vy se na mém hradě do podzemí svezete.

Hadrian. Jak?!

Jehoš. Pane rytíři! tuto nečest meči svými sobě zapovídáme! (Tasí meč.)

Rytíř. Zeptám se zemského práva, o mnoho-li méně nežli lupič jest, kdo jsa dravý vlk v ovčím rouně až do hradu mně najíždí. — He! žoldnéři!

Lepohlav (otevře hlavní vchod, jímžto viděti jest ozbrojené mužstvo).

Rytíř. Do vězení rytíře i zbrojnoše! (Postranními dveřmi odkvapí.)

Jehoš. Hahaha! to bychom na našem hradě také dovedli!

*

Hadrian (v největší své rozčilenosti). To by můj otec ani cikánům neudělal!

Soběbor (stranou skoro zároveň s nimi). Co se mohlo nejhoršího stát, stalo se! Vidím napřed, že mi bude těžce odsazovat.

(Opona spadne.)

Dějství třetí.

Vězení, v němž troje železné dvéře, a sice jedny v pozadí a dvoje po obou stranách. Blíže stropu visí lampa mdlé hořící.

Výjev první.

Hadrian, Jehoň.

Hadrian (na skále sedě hlavu má složenou na vyčnívající kus skály, která tu na způsob stolu vytesána jest).

Jehoň (rázným krokem sem tam přechází). I což nám platno vaše chování!

Hadrian. Jehoni, ty's nikdy nestonal.

Jehoň. Chvála Bohu, nikdy.

Hadrian. Proto také nevíš, co je nemoc.

Jehoň. Nemoce jsou mnohotvárné; vaše je ta nejnemocnější nemoc.

Hadrian. Hleď!

Jehoš. Totiž: že chcete být nemocným. Máte tolik potěšení z nemocí, že si je za drahé peníze od lékařů kupujete.

Hadrian. Zeptej se našeho Lékostroje.

Jehoš. Náš Lékostrój u nás sesivěl, a zná se v lékařství asi tak jako já. Kdybyste zejtra chtěl přestat být nemocným, musel by pozejtří o hrad dál.

Hadrian. Hu! stuchlo je tady, jako —

Jehoš. Jako v podzemním vězení.

Hadrian (ohlíží se). Kam si leheme na odpočinek?

Jehoš. Tu v té levé jeskyni je prý trochu plesnivého rákosí.

Hadrian. Kdyby nás otec viděl!

Jehoš. Zachvěl by se radostí nad vaší zmužilou myslí.

Hadrian. Poslal mne pro nevěstu —

Jehoš. Hahaha!

Hadrian. Neublížil jsem jakživ kuřeti.

Jehoš. Proto že jste jakživ mezi kuřata ne-
přišel.

Hadrian. Jako zlosyna mne do žaláře vrhnou!

Jehoš. Měli vás sem jako ženicha vrhnout?

Hadrian (rozčilen). Ale až přijedeme domů!

Jehoš. Jak brzo pojedeme?

Hadrian (vidy čileji). Z toho sňatku nebude nic!

Jehoš. Podobá se tomu!

Hadrian. At si tedy vezme toho ramenatého Hadriana, který je také Kilianův syn, a přijíždí také z Kamzíkova nad Bystřicí.

Jehoň. Mnoho si nevybere!

Hadrian. A že nám otec tak nesmyslný list na cestu dal, nebylo chytré.

Jehoň. Proto že nesmysl nikdy není chytrý.

Hadrian. Ale nesmlčím to!

Jehoň. Dobře. Červ se kroutí, když na něj šlápnem.

Hadrian. Povedu stížnost —

Jehoň (dívá se do koutů). Červotočům a broukům!

Hadrian. Budu se bránit, obořím se na ně, vyzvu je na boj — já — já jim krvi dokážu, že jsem český rytíř.

Jehoň. Měl jste tak učinit, když vám ten tam své Hadrianství mečem dokazovati chtěl. Teď je již pozdě, abyste zařval jako český lev a dělal skoky jako Horymír. Hānu máme již na sobě!

Hadrian. Ty zdi musejí se ustrnout.

Jehoň. Ó, ty jsou tomu zvyklé.

Hadrian (mdlobou seslaben). Ohy!

Jehoň (bije pěstí do skály).

Hadrian. Hvězda má zachází!

Jehoň. Kdyby měla trochu jasného světla, nedali by jí.

Hadrian. V nejkrásnějším věku!

Jehoš. V nejkrásnější metaci.

Hadrian. Jehoni!

Jehoš. Poslouchám.

Hadrian. Přines otci poslední mé: „zdráv
bůd!“

Jehoš. Sejdu-li se s ním.

Hadrian. Řekni, že jsem na něj do poslední
chvilě pamatoval.

Jehoš. Bude jej těšit.

Hadrian. Že jsem se s obrazem jeho tčce —
tčce loučil!

Jehoš (sem tam chodě do země hledí).

Hadrian. Že mu i za život, i za výchování,
i za všecko všudy synovsky děkju.

Jehoš. Za všecku všudy diviznu.

Hadrian (hněvivě). Ale s takovým listem. aby
po druhé nežertoval!

Jehoš. Tíše! někdo přichází.

Výjev druhý.

Jenovefa, předešli.

Jenovefa (těžkým klíčem otevírá hned opět za-
vře; pod paží nese láhev, v jedné ruce džbánek, v druhé
košík s pokrmenem). Potěštež vás věrné dušičky! La-

čné krmte, vězně těšte — tak nás učí víra svato-
svatá, a tuto křesťanskou povinnost zastávám na
našem hradě já, ačkoliv již na sedmý rok žádný
tady neseděl.

Jehoš (před sebe). Proto je tu také tak čer-
stvé povětrí, že v něm lampa hořet nechce.

Jenovefa. Stěžoval jste si, rytíři! na horkost
a žízeň.

Hadrian. Ach ano, anděle můj v poušti! Obě
plicní křídla plamenem již hoří.

Jehoš. Ve mně hoří játra a žluč v nich!

Jenovefa. Proto vám přináším večerní dojem
kozího mléka. Kozí mléko je pro prsa, co země-
žluč pro žaludek.

Hadrian. Děkuju vám, šlechtná paní!

Jenovefa (s úklonkem). Mravopůcestná dívka
před vámi stojí.

Hadrian. Mějte tedy díky, ušlechtilá slečno!
(Pije.)

Jehoš. Nelejte pak to do sebe; kdo ví, ne-
má-li v tom jed!

Hadrian. Běda! (Odtřnouv džbánek zůstane jako
ochromen.) Jed! Již ho mám v sobě, již jsem otrá-
ven, již mne to řeže — běda! ouvej!

Jenovefa. Abyste beze strachu pil, nechte
živě mne nápoje svého zakusit. (Napivši se džbá-
nek mu opět podá; na to láhev a košík vedle Jehoš
postaví.) To pro tebe, zbrojnoši! aby's na hostin-

nost Čelakovskou nestýskal. Na celém hradě žádný lépe nevečeří, nežli ty. (K Hadrianovi). Není-li pravda, rytíře! že to pod žebry jemně chladí?

Hadrian. Jako štáva z rajských růží ze žilky do žilky to proudí. — Ach, slečno! kéž byste ztrýzněným mým oudum lůžko utěšenější zjednala! Ztuhnu tady do rána!

Jenovefa. Ani hleděti nemusel byste v tato místa, kdybyste mé rady uposlechl.

Hadrian. Raď mi, strážný anděle můj!

Jenovefa. Bratr můj je dobrý muž. Když se mu ale rozlije žluč, rozžehne se zápal v něm, co v železných hutích. Avšak dost malá rosa horkost jeho schladí.

Hadrian. Ach, kéž by spadla do rána rosa, jako o svatém Václavě, a schladila v něm ten dnešní hněv! A co medle mám učinit?

Jenovefa. Řeknu mu, že těch kroků litujete —

Jehon. Prosím vás, slečno! ve jmenu mého hnědouše také. Tomu mému čtvernohému příteli je těch kroků na hrad Čelakov jak náleží líto.

Jenovefa (na Jehoně nedbajíc). Že se skroušeně přiznáte, co vás navedlo, abyste se za Hadriana z Římsů vydával.

Hadrian. Pro dobrý Bůh, vždyť se za nic nepravého nevydávám! Rytíř Kilian z Římsů je můj otec, a já jsem Hadrian, jeho jediný syn.

Jenovefa. Moje mysl hned na první pohled tak rozeznávala. Ale v listu, který pravíte listem svého otce být, jste patrný opak skutečné osoby své.

Hadrian. Ó to ví vševidoucí Bůh, co se s tou mou listinou stalo! Podvodem jsem musel o pravou přijít.

Jenovefa. Ha!

Hadrian. Čeho se lekáte?

Jenovefa. Ó věrné dušičky, kde která jste! zapůjčte mi své hluboko-, vysoko-, široko-vidoucí oko!

Hadrian. Co počnete s tím okem?

Jehoš (přiblíží se k ní). Totě jsem také žádostiv!

Jenovefa. Ubohý Hadriane!

Hadrian. Ach!

Jenovefa. Politování hodný Hadriane!

Hadrian. Strachy umírám.

Jenovefa. To by byl lestný, šibalský, pekelný skutek!

Hadrian. Netrapte mne, slečno!

Jenovefa. Kdybyste byl předce Hadrian z Římsů!

Hadrian. Ach, ten jsem — co pak se mnou stane?

Jenovefa. Kdybychom tam nahore bada sobě zahřivali?

Hadrian. To nevím; já ale jsem člověk, nevinný člověk na těle i na duši.

Jenovefa. Můžete-li pak to dokázat?

Hadrian. Že jsem člověk?

Jenovefa. Že jste Hadrian, Kilianův syn?

Hadrian. Kdo pak jsem, když nejsem Hadrian?

Jehoň. Slečno! jsem jen žoldnéřův syn. Před desíti lety mne můj rytíř — pro věrnost a poslušnost, pravilo se — svým zbrojnošem udělal; jsem tedy sprostý sluha, mimo několik ceulů zdravého rozumu nemám žádné myslí vybroušenosti: ale na místě vašeho rytířského bratra moudřeji bych byl pokračoval.

Jenovefa. Nuž?

Hadrian. Ach, jak bys byl pokračoval, můj moudrý Jehoni?

Jehoň. Nezatracoval bych ani jednoho, ani druhého; leč zabavil bych oba slušným způsobem na svém hradě. Pod rukou poslal bych do Kamzíkova nad Bystřicí — není tam ani padesáte mil — a dal bych od rytíře Kiliana lid přivést, který by na pravého Hadriana prstem ukázal.

Jenovefa. Ó můj úmysl, má rada, má vůle! — Ale učiním krok rozhodný. Tady nesmíte zůstat, rytíři! jste chorý na těle i na duši.

Hadrian. Jsem, jsem, drahá slečno!

Jenovefa. Zahalen je již hrad v temnost večerní, uvedu vás na místo, kde vlídnější stěny nepřipustí k vám ani hrůzu ani strach. — Pojdte, pojdte! — Ty, zbrojnoši! zůstaňte zatím tady. — Avšak — prvé ještě jedno. Vy jste tedy bez odmluvy přesný Hadrian z Římsů? Otec vás sem poslal, abyste se s mou bratrovnou zasnoubil?

Hadrian. Ano — za tou příčinou.

Jenovefa. Z toho sňatku sotva co bude.

Hadrian. Můj milý Bože! proč pak sem tak dalekou cestu vážil?

Jenovefa. Líbí se vám Ruměna?

Hadrian. Kdo je to?

Jenovefa. Mého bratra jediná dcera.

Hadrian. Nevšiml jsem si jí.

Jenovefa. Ona si ale vás dobře všimla. Neľíbíte se jí. Z toho si ale nic nedělejte. Kdybyste byl mladý jako ona, zdravý jak olivový strom, a spanilý jak malovaná panna — předce se jí nezalíbíte.

Hadrian. Pro mne! Ale co tomu otec řekne!

Jenovefa. Kdybych byla vámi, tak snadno bych se neženila.

Hadrian. Ach, má drahá slečno! Já bych se nejraději s mým lékařem a s Jehoněm do otcovského hradu zavřel, a čekal tu na smrt, jako stromy v listopadu na první mráz.

Jehoně (stranou). To by bylo veselé živobytí!

Hadrian. Ale otec je toho nad míru žádostiv. Praví, že by rodu našeho větev šlechtnější se mnou vymřela, a než by na to dojíti dal, že se raději sám ještě ožení.

Jenovefa. Váš úmysl tedy, s Ruménou se domů navrátit, zůstává nezvratný?

Hadrian. Nikoli, slečno ušlechtilá! Ruměna může zůstat, kde se jí líbí, mně by byla nevěsta jako nevěsta. Ale ta otcovská smlouva —

Jehoň. Vždyt jste slyšel, že smlouva ta není bez příminky. Výslovně v ní řečeno, bude-li se jedno druhému líbit.

Hadrian. Na to jsem zapomněl. Ty máš požehnanou pamět. Teď bych byl tak dalece upokojen, kdybych jen již obstojného lože dospěl.

Jenovefa. Půjdeme, vy na odpočinutí, a já do srdečného boje s bratrským hněvem. — Podejte mi ruku — schod je tmavý — světla nelze do ruky vzít — pojdte, pojdte, znám tu všechny kouty — vejde-li nám někdo v cestu, uhneme se mu. (Odvedší jej za sebou zavře.)

Jehoň. Ó jak daleko to jablíčko od svého kmene se zakulilo! Otec rekovný jako lev, a syn bojácný jako králíček; otec rozšafný jako praotec náš Čech, a syn — pro veliký Bůh! kdyby si rozum svůj na dlaň vsypal, nebude ho vidět! (Je slyšeti chřest klíčů.) Co to? — snad se slečna také nade

mnou smilovala? Věru bych jí za to ani nepoděkoval! (S očima na dvéře upjatýma na zed se podpře.)

Výjev třetí.

Lepohlav, Jehoň.

Lepohlav (přináší láhev, na ni číši, a mísku se zvěřinou). Dobrý večer, vězňové! — Rytíře přechází hněv, posílá vám večeři. On nedá žádnému nouzi, ani svému nepříteli — nuž, kde pak jste kdo? (Postaviv všecko na stůl ohlíží se.) Tu stojí zbrojnoš — kde máš rytíře?

Jehoň (ani oudem nehne).

Lepohlav. Leží již vedle na rákosí? (Otevřev dvéře v pravo do vnitra se dívá.) Kýho červa! tady také není. (Vrátí se rychle k Jehoňovi.) Kam se poděl tvůj soudruh? — Spí-li pak ten člověk, anebo na té zdi zbrsleněl? (Třese jím.) He! brachu!

Jehoň. Co chceš, bleď strachu?

Lepohlav. Tvého rytíře hledám.

Jehoň. Kdyby's nebyl krátko- a tupozraký, viděl bys ho.

Lepohlav. Kde pak?

Jehoň. Stojí za tebou.

Lepohlav (báznivě se točí). Kde nic — tu nic. U všech červů, kam se děl?

Jehoň. Co chceš rytíři Hadrianovi?

Lepohlav. Tiše, nejmenuj ho. Bytby se skutečně Hadrianem nazýval, pravý Hadrian není, a rytíři hněvem řasy vyvstanou, jako dudkovy naježený chochol, když mu někdo na dva Hadriany připomene.

Jehoň. Nechme tedy marných řečí, a zasedněme k večeři. (Zasednuv k stolu kamennému nalévá.)

Lepohlav. Kde je rytíř? (Hledá ve všech koutech.)

Jehoň. Nedbej na rytíře a tovaryšuj se mnou. (Jí.)

Lepohlav. Pokud nevím, kam se rytíř poděl —

Jehoň (pije). Prrr! totě břečka z nezralých trnek! — Podám tobě lepšího. (Přinese láhev Jeno-
vafinu.)

Lepohlav. Co je to? (Před sebe.) Na mne jde hrůza!

Jehoň (nalévá). Pí! (Podává mu.)

Lepohlav. Nechce se mi.

Jehoň. Nech tak! (Pije sám.) Divíš se, odkud jsem je vzal? — Daleko jsem pro ně nebyl, to's viděl.

Lepohlav (usadí se v pravo vedle Jehoně). To jsem viděl; ale kde je tvůj rytíř u všech všudy červů?!

Jehoň. Sedí vedle tebe.

Lepohlav (ouzkostně). Kde?

Jehoň. Tobě po pravici.

Lepohlav (vyskočiv do prostřed jeviště se utíká). Buďte jsem oslepl, anebo — nebo —

Jehoň. Anebo co?

Lepohlav. Anebo umíte čarovat!

Jehoň. Neprovodil's nás osobně až přes tento plesnivý práh?

Lepohlav. Provodil. Ale to vaše víno!

Jehoň. Nezavíral's nás tu sám?

Lepohlav. Zavíral. Ale to vaše víno!

Jehoň. Neodnesl's klíče ve vlastní ruce?

Lepohlav. Odnese a odevzdal rytíři, a nyní je opět od něho přijal. Ale kde, mluv pak u všech všudy dáblův! kde je tvůj rytíř?

Jehoň. Ejhle! Proč's se již dávno na dáblly neodvolal? Teď ti o něm povím, umíš-li mlčet.

Lepohlav. Posílá mne k němu rytíř Světislav.

Jehoň. Tedy se posaď a čekej, až se vrátí.

Lepohlav. Okud? Kde je?

Jehoň. Sedm set mil odtud.

Lepohlav. Jak —? Kéž by se ti mozek rozčís! Kudy zmizel?

Jehoň. Tou samou silnicí, kterou vítr, světlo, zvuk, pára a dým jezdí.

Lepohlav. Kdo je tvůj rytíř? (Ucuvuje.)

Jehoň. Strážník a orel, slon a sysel v jedné osobě. Co slunci je zamezeno, totiž země vnitřnosti, tam je on doma jako ryba ve vodě. Z vašeho hradu udělá dnes chyšku, jako holubí báh, a zejtra město, jako Kutná Hora i s Kaňkem.

Lepohlav (smělosti si dodávaje). Hahaha! a tebe nechá ve vězení šest a devadesát stupňů klubokém?

Jehoň. Proto že ví, že se ztratím jako on, bude-li se mně tady nelíbit.

Lepohlav (mezi smělostí a strachem). Aj, prosím tě, ztrať se odtud!

Jehoň. Udělám jen kolo vůkol sebe krví lidskou, kterou si z těla tvého vyprosím; zavolám na svého rytíře: „Hadri — Hadri — Hadri — Hadriane!“ a v tom samém okamžení — (V tom se stane hřmotná rána na železný vchod v levo, dvě se s praskotem rozltnou, a na prahu se zjeví duch v úplně bílé zbroji i s přilbicí a s hledím.)

Výjev čtvrtý.

Duch, předešli.

Lepohlav (hned za posledního slova Jehoňova).
Již dost! pro Bůh tě prosím, nevolej!

Jehoň (se též nemálo lekne). Co to?!

Lepohlav (spatřiv ducha). Svatí a světice, co vidím?!

Jehoň. Kde?

Lepohlav. Tam, u železných dveří — óh!
(Odskočiv do kouta v pravo tvář ke zdi schová.)

Jehoň. Hu! Což bych byl lehkovážným čarováním svým zajisté mrtvé z hrobu přizheňal?

Duch (krokem postoupí).

Jehoň. Chce to, bych je oslovil — ale zuby mně v ústech cvakají.

Duch (opět k němu pokročí).

Jehoň. Zlý člověk jsem nikdy nebyl — náhlou smrt nebe na mne nedopustí — zaklínám tebe skrze sbory andělské! kdo jsi?

Duch (temným, hlubokým hlasem). Hadriane z Římsů!

Jehoň (před sebe). Jak —? mého rytíře nepřítomného to volá —? Vždyť pak musí vědět —

Duch. Hadriane z Římsů!

Jehoň. Není ho tady.

*

Duch. K Hadrianu z Římsů mluví krve prázd-
dná ústa má — mluví ale skrze sluhu jeho, srdna-
tého Jehoně.

Jehon. Mluv, strachovaný stíne! Kdyby's je-
dním dechem celou knihu vyslovil, od slova k slovu
jemu vyřídím.

Duch. Přicházím ti děkovat, Hadriane z Římsů!
Lepohlav (nastrkuje uši).

Duch. Spáchav hřích veliký ucmrcen jsem
byl ve vězení tomto. Na světě vašem bylo jméno
mé „Zbrojen“, čas mého zemského živobytí
před šesti sty lety. „Tak dlouho bloudiž“ — za-
zněl hlas soudný nad hvězdami — „až rodu tvého
pupenec beze vší viny a skvrny v tuto tmavou
kotlinu bude uvržen.“

Jehon. A můj rytíř — ?

Duch. Je z toho dubu žalud, který někdy
z mého jádra vyrostl.

Jehon. Nevinný je jako kačátko.

Duch. Horoucí skála s duše mi spadla, a lehce
jako jarní větřík do věčných rozkoší se ubírám.
Prvé ale budiž vysvoboditeli mému odměna, která,
ačkoli nepatrná, velikého zblouzení jej vystříhá.

Jehon. Mluv, vítaný nám duchu!

Duch. Abyste se bez odporu z tohoto hradu
dostali, postarám se já. Na to ale s větrem v zá-
vod na Kamzíkov odcválejte, a Hadrian z Římsů,
syn Kilianův, ať se jako ohně chrání dcery Čela-

kovské. Neboť věz, s Ruménou-li se spojí, že v třikrát pěti dnech smrtí násilnou z tohoto světa musí. Pročež chraň se, chraň se, chraň se Hadriane z Římsů! (Bouře se strhne, on odejde, a dvěře se mžiknutím za ním zavřou.)

Lepohlav. Ohy!

Jehoň. Ha! ty's tu ještě, krtku?

Lepohlav. Ouvej! všechno jsem slyšel.

Jehoň. Co jsi slyšel?

Lepohlav. Byl tady pan rytíř z onoho světa — ó, kéž bych byl již nahoře!

Jehoň. Podej mi ruku a veď mne. (Uchopí jej za ruku.)

Lepohlav. Ale co řekne rytíř Světislav?

Jehoň. Neslyšel's, že beze všeho odporu z vašeho hradu půjdeme? Honem! (Přes moc jej od-táhne.)

P r o m ě n a.

Rytířovo bydliště z prvního i druhého dějství.

V ý j e v p a t ý.

Rytíř, Ruměna.

Rytíř (postranními dveřmi rozhněván vejde).

Ruměna (prosebně za ním). Jen několik měsíců, otče dobrotivý!

Rytíř. Ani několik dní!

Ruměna. Otče! můj milostivý otče! než bych si tak na kvap Hadriana vzala, raději mne do kláštera zavři.

Rytíř. Budiž tak! Udělám ti z hradu svého klášter. Má-li kmen můj i s kořeny uschnout, ať se aspoň ten kus země slavných otcův tvých ve vinici Páně obrátí.

Ruměna (lítostně). Otče! prosím, pošli jej na Kamzíkov s nepořízenou. Věř, že bysme v krátkém čase všickni pykali. On se přesvědčí, že jej nenávidím, jako své nejtěžší hříchy, a bude si číše hledět; ty pak se přesvědčíš, že srdce Ruměnino ve dne v noci se troudí —

Rytíř. (zhrase se toho dupne). Děvče! to se nestane — (pro sebe) to by bylo pěkné živobyті!

Ruměna. Ó vid, dobrý otče! že se to nestane?

Rytíř. Aby se srdce tvé ve dne v noci troudivo? — nestane se. Přivykneš mu časem svým, a zvyk, dcero —

Ruměna. Nikdy, otče! Vždyť je mému otci a všem rytířům v kraji tak neroven a nepodoben, jako trpaslík velikánu. Naproti němu můj Želmír —

Rytíř. Želmír — tvůj Želmír —? Jest to ten libobarevný předmět tvé obraznosti? ten tvůj kvetoucí mák?

Ruměna. Ano, otče! toho nade vsecko miluju.

Rytíř. Dítě! mluvíš o někom, kdo jest živ a v lidské postavě po zemi kráčí?

Ruměna. Ach ano, a v jaké to sličné postavě!

Rytíř. Hrome a blesky! Kdy, kde a jak's jej poznala?

Ruměna. O svaté Anně na pouti.

Rytíř. A Jenovefa mně nepověděla?

Ruměna. Sama, otče! ničeho nevěděla.

Rytíř. Tím hůř! Ohni a smrti! pokoutně se o mou dceru ucházet! To neučiní rytířský synek, to neučiní muž; chlapec!

Ruměna. Ach ano, chlapec — ale krásný, roztomilý chlapec!

Rytíř. Mluv! kdo je ten Želmír?

• **Ruměna.** Otče — nevím — oděv jeho je toliko rolnický, ale —

Rytíř. Rol — (Spráskne nad ní ruce.) Dítě! dcero! krve Čelakovská! — Ha! snad si moji rolníci smích již ze mne strápají! Snad že jsi šedinu mou již tak zneuctila, že nebude smět na své žoldnéře vyjít!

Ruměna (polekána). Pro dobrý Bůh! což pak jsem zlého učinila?

Rytíř. Kdo vás svedl?

Ruměna (zaražena). Želmír říká, že milosti naší anděl.

Rytíř. Hříšnosti vaší ďábel! — Kde jste se scházeli?

Ruměna. V hájku.

Rytíř. Za bílední?

Ruměna. Za zorního jitra, a —

Rytíř. A?!

Ruměna. Někdy v první soumrak.

Rytíř. Ohni a smrti! A neviděla's za každým stromem svou rozhněvanou matku stát?

Ruměna. Otče! — vždyť již dávno umřela?

Rytíř. Já bych byl rakev rozbořil a vyřítit se na tebe jako ohnivý drak! — Mívali jste svědky?

Ruměna. Bůh vševidoucí byl svědkem čistě naší lásky — ostatně mimo slunce aneb hvězdy, mimo stromy a zpěvavé obyvatelky jejich nížádný.

Rytíř (pro sebe). Nebi věčná chvála! — Nešťastné dítě! kéž by se ti srdce bylo samými hrůzami sesulo! — Žádnému se nesvěřuj, dítě! žádnému!

Ruměna (smutně). Žádnému.

Rytíř. Želmírovi řekneš, aby zejtra, než se smrkne, na mém hradě se dostavil.

Ruměna (poněkud obživně). Ach, již dávno byl by přišel, kdyby —

Rytíř. Proč nepřišel?

Ruměna. Bojí se tebe.

Rytíř (očima zajiskří). Bojí — bojí se mne? Což pak's mu nepověděla, jak dobrý, jak mírný, jak povolný je tvůj otec?

Ruměna. Stokrát jsem jistila —

Rytíř. A předce nevěřil! Dobře — dobře! — Zítřa s první hvězdou — rozumíš?!

Ruměna (vinouc se k němu). Odstěhuje se do té doby Hadrian?

Rytíř (prudece). Odstěhuje, odstěhuje se Hadrian — a já — (Rtové se mu třesou.)

Ruměna. A ty, otče — ?

Rytíř (mezi zuby před sebe). Já potáhnu s vámi — bohdá pozejtří!

Výjev šestý.

Jenověfa, předešli.

Rytíř (kročí jí rozjařen vstříc). Přicházíš mi na plnou!

Jenověfa (zarazí se). Co je ti, Světislave?

Rytíř. Pověz mi, za koho se ve dne v noci modlíš?

Jenověfa. To je podivná otázka!

Rytíř. Obětovala's již také někdy Otčenáš za blahomravnost našeho rodu?

Jenovefa (s podivením do očí se mu dívá). Tisíc.

Rytíř. Modlitba tvá je mělká — do nebe nesaahající.

Jenovefa. Co mám o tobě myslit?

Rytíř. Co chceš, nemysli jenom, že třestím. — Myslil jsem, že již spíš — či kde's byla?

Jenovefa. Jak mohu spát, vidouc, že Nevina s Vinou bolestně zápasí.

Rytíř. Do propasti s Vinou, tak hluboko, jak vysoko hvězdy nad námi září!

Jenovefa. Dobře máš, bratře! Nedej své paměti na lože pomyslit, pokud se to neblahé klubko nerozvine aneb nepřesekne.

Rytíř. Jaké klubko?

Jenovefa. S těmi Hadriany.

Rytíř. Je rozvinuto, rozuzleno.

Jenovefa. Dávno-li?

Rytíř. Kilianův syn se bude ctít, a podvodník at dozrává k trestu.

Jenovefa. Znáš již syna Kilianova?

Rytíř. Podle otcova listu, ano.

Jenovefa. Prosím tě, bratře! přesvědč se, než budeš dále pokračovat.

Rytíř. Nejsi-li ty přesvědčena —

Jenovefa (vede jej stranou). Líbí se ti ten jednooký?

Rytíř. Nemoc ani krásy těla, ani bystrosti ducha, ani libomravu nepřidá.

Jenovefa. Na kom je devatenáctiletý neduh více viděti? na hořejším, nebo na dolejším?

Rytíř (počiná tušiti). Neduh? Na dolejším; ale všecko ostatní je opak pravdy.

Jenovefa. Listové ničeho nedokazují. List mohl jednomu se ztratit, a druhému buď náhodou neb šibalstvím do ruky se dostat.

Rytíř (zaražen na ni se dívá). Pravda; ale jak se toho dopatřiti?

Jenovefa. Mnohé úkazy celý ten zjev prvnější podezřelým činily. V návalu citu svého přátelského přehlídl jsi chování se a jednání Hadriana svého; já však obého jsem byla svědkem nestranným a lhostejným.

Rytíř. Mělt jsem také oči své!

Jenovefa. Tedy's musel pozorovat, jak mu nesnáz čelo malovala, když's se ho na otce, na jeho rod, na nynější Kilianovy rodinné poměry vyptával?

Rytíř. To — (jako by si něco připomínal) to je pravda.

Jenovefa. Jak mu zbrojnoš, který se co velitel jeho choval, takřka slovo za slovem napovídal; a pronesl-li někdy něco ze svého, že to ani šlechtného mravu, ani rytířského smyslu nemělo?

Rytíř. To — to je také pravda; ale —

Jenovefa. Stopuj ještě dále druhu toho důvody!

Rytíř. Jak? jak?

Jenovefa. Jeho náchylnost k pití, a ty sprosté, nechutné posušky mezi tím pitím. —

Rytíř. Ustaň, již toho dost! (Sem tam přechází.)
Hm — hm! (Zůstane u sestry státi.) **Sestro! kdybych byl syna Kilianova skutečně do vězení poslal —**

Jenovefa. Jako že's poslal.

Rytíř. To by mne šeredně mrzelo!

Jenovefa. Všim právem.

Rytíř. A jeho soupeř by zasloužil, abych jej chrty svými z hradu vyprovodil.

Ruměna (stranou pro sebe). Co tam asi proti mně sprádají? Ouzkostí na celém těle trnu.

Výjev sedmý.

Lepohlav, předešlí.

Lepohlav (přikvapí ještě vyděšen). Pane rytíři! strašlivé věci se dějí nad hradem i pod hradem. Ten skuhravý Hadrian je kouzelník, v tom okamžení tisíc mil od nás, ve vězení ani stopy po něm. Toho není dost! U mé přítomnosti zjevil se tam s hrozným praskotem duch, prapraotec rodu Hadrianova. Ten straší již šest set let ve všech dílech světa — nevinný Hadrian ho vysvobodil,

a on mu za to radil, aby si slečnu naši nebral, proto že manžel její za třikrát pět dní se světem se musí rozloučit.

Ruměna (pro sebe). Ostřež toho Bůh!

Jenověfa (taktéž). Co to zas? Nové šibalství?

Rytíř. Člověče! kde's za tu krátkou dobu tolik nesmyslů nabral? Z tebe se stal šílenec!

Lepohlav. Jsem při zdravém rozumu. Co vypravuju, je všechno strašlivá pravda.

Rytíř (přikročí k sestře). Co tomu říkáš?

Jenověfa (k němu). Poněkud bych to ovšem mohla objevit.

Rytíř. Pokud?

Jenověfa. Hadriana z Římsů jsem z vězení vyvedla já.

Rytíř. Ty —? Doufám, že mi tento čin svůj dostatečně odůvodníš. A co se ducha týče?

Jenověfa. Jeho rada, aby Hadrian tvou dceru nebral, okazuje na šibalství.

Rytíř (přecházeje). Na mém hradě bylo až po dnes tak ticho, že se obávám, abych tou dnešní bouří o svůj zdravý rozum nepřišel. (K sestře.) Kde je tvůj Hadrian?

Jenověfa. V hostinské jizbě pod věží.

Rytíř. Ty mi za něj stojíš?

Jenověfa. Stojím.

Rytíř. Lepohlave! víš, kde slečna sestra rytíři Hadrianovi jednookému vykávala byt?

Lepohlav. Vím.

Rytíř. Až půjde spat, luď se tiše za ním, a zahrází se tak těsně u jeho dveří, abys slyšel a rozuměl od slova k slovu, o čem bude se svým zbrojnošem mluvit.

Lepohlav. Ohy! Budou-li jeho řeči tak směšné, jako byl jeho sen —

Rytíř. Vypravoval ti?

Lepohlav. Nikoli. Šel jsem o polednách náhodou vedle, a slyším tam brzo mumlat, brzo o pomoc volat. I myslím, že nemá žádného při ruce, a vejdu tam. —

Rytíř (žádostivě). Dále.

Lepohlav. On tu leží sám a sám v tuhém spaní, a hádá se ve snu jakoby zbrojnoš anebo žoldněř se svým rytířem. „Nebudu již déle na tu cukababu hrát!“ zvolal také jednou; „kdyby se to prozradilo, vysekáte vy se ze všeho, a ubohý Srpoš zůstane v pasti.“

Rytíř. Srpoš tedy?

Jenověfa. Tu to slyšíš, bratře!

Rytíř. Jdi do večeradla, tam jej najdeš.

Lepohlav. Tu přichází. (Odejde.)

Výjev osmý.

Srpoš, později Lepohlav. Předěší.

Srpoš (podroušený, ještě za dveřmi).

Měla jsem holoubka
v truhle zavřeného,
ontě mně vyletěl
do pole širého,
do pole širého
na zelený doubek, (vejde)
tam pak si zavrkal,
můj zlatý holoubek. — Juhu!

(Všimne si toliko Ruměny.) Ejhle! tu nacházím ještě slečinku!

Nevrkej, nehoukej,
můj zlatý holoubku! —

Nač tu právě myslíte, slečno Rum — Rum —
Rumanina že vám říkají?

Ruměna. Aj, Ruměna!

Srpoš. Ruměna. Hehe! Má spanilá Ruměna má tak krásný nosejček, že bych na něj zlaté pouzdro udělal, kdyby byla má. O já umím milovat! rozplývám se láskou jako hlemejžd na slunci.

Ruměna. Obratťe se k otci — tamto stojí.

Srpoš. Stojí tady? To mne těší —

Rytíř. Pojď sem, Licho-Hadriane! Máš nevěrného zbrojnoše. Před chvílkou tu na tebe vyrazil, že nejsi Hadrian z Římsů.

Srpoš. Co — ? že nejsem?

Rytíř. Že jsi podvodník.

Srpoš. To si vyprosím! On je podvodník! Já jsem počestný žoldněř, sloužil jsem králi Janu s tělem i s duší. Kdyby mne byl do toho skvostu takorčka přes moc neoblékl, jakživo by mně bylo nenapadlo, na rytíře si hrát. — Podvodník! já podvodník! Sedím odpočívaje pod vaší lípou. Tu se zjevil on, chválil si můj zrust, celou mou postavu, a sliboval mně chaloupku s paloučkem, budu-li na svém stát, že jsem Hadrian z Římsů.

Ruměna (s velikou dychtivostí poslouchavši oddychne si). Bohu buďž věčná chvála, jednoho Hadriana mám s krku!

Rytíř (k Jenověě). Sestro! sestro! kterak ti děkuju, že's mi syna Kilianova z vězení vyvedla! To je on! V jeho tváři nebylo ani símě ouskoku, na jeho jazyku ani klamného slova. Teď v toho ducha věřím. — Jeho zbrojnoš se mi ještě dnes na svobodu pustí.

Srpoš (k sobě). Podvodník! hleďte, já podvodník! Počkej, všechno na tebe povím, kde budu co vědět.

Rytíř (k němu). Jak's přišel k listu, který's mně podal?

Srpoš. On mi ho dal do ruky.

Rytíř. A od dnešního jitra že se teprv znáte?

Srpoš. Před tím jsem ho nikdy neviděl.

Rytíř. Pročež také o jeho stavu ničehož nevíš?

Srpoš. Když jsme se sešli, měl na sobě rytířský oděv, a byl také celý tak vysonstrováný —

Lepohlav. He! — Lepohlave!

Lepohlav. (vejde).

Rytíř. Zavolej mi Soběbora — (K Srpošovi.)
Tak's jej jmenoval?

Srpoš. Sám se tak pokřtil.

Lepohlav. Měl jsem ho co odhánět. Živou věcí chtěl u dveří poslouchat, co se tady mluví. (Odejde.)

Rytíř. (k sestře). Je-li skutečně kmene rytířského, tedy jsme v novém bludišti.

Srpoš. Mne tu snad již nebude třeba?

Rytíř. Zůstaneš tady.

Jenověfa. Mohla bych snad s hradním pozdaleku skoumat?

Rytíř. Učiň tak. Já se odtud nehnu, pokud se v tomto jezeru nedostanu na dno.

Jenověfa. (odejde dvěma postranními).

Výjev devátý.

Soběbor, předešlí.

Soběbor (švitorně). Na vašem hradě, rytíři! je nepokojná noc. Bůžkové spaní a snů s netrpělivostí čekají na svou každodenní obět. (Přitočí se k Srpošovi.) O čem tady byla řeč?

Srpoš (hlasitě). O vaší nepočestnosti.

Soběbor (k němu). Blázníš?

Srpoš. Nešeptejte mně již do ucha; pan rytíř ví všecko.

Soběbor (pro sebe). Soběbore! co to?

Srpoš. Tak jsme sobě dnes ráno neřekli. Připovídat mi do očí chaloupku, palouček, kus role a kravičku k tomu — a po straně mi na cti utrhat!

Soběbor (sepne nad ním ruce). Pro milý Bůh! Co se s mým rytířem opět stalo? Na novo pozbyl rozum!

Srpoš. To si vyprosím! Mnoho krupičné mouky jsem nikdy v hlavě neměl; ale co tam bylo, mám ještě všecko pohromadě.

Soběbor. Můj nešťastný Hadriane!

Srpoš. Žádný Hadrian!

Soběbor (k rytíři). Pro Bůh vás prosím, pane rytíři! radte, pomahejte — to je rána! Můj mladý pán má již po deset let každoročně hlavničku,

a ta mozek jeho již tak rozviklala, že na něj bezsmyslnost skoro měsíčně přichází. A ta nešťastná žízeň vína k tomu — jen s ním rychle na lože! a máte-li kousek ježkové palice, nebo bláznivého lilku, to mu v mlíče zvaříme, to mu pomáhává. (Chce Srpoše přes moc odtáhnout.)

Srpoš (bráně se). Nechte mne, rytíři! nejsem blázen, jakživ jsem hlavníčku neměl!

Rytíř (vstoupí mezi ně). Dost budiž klamu a lsti! Co tu ten sprosták pověděl, je k pravdě podobno, jako zvoněk k zvonku.

Soběbor. Chcete míti jestotným, co vám tady pověděl? Starou píseň vždycky hude. Vydával se za žoldnéře?

Rytíř. Tak jest.

Soběbor. Že je chatrčnickův syn?

Rytíř. Ano, a že rytíře Kiliana co živ neviděl, co živ o něm neslyšel, a toliko to bě, tvým slibům k vůli jeho synem nazvati se dal. (K Srpošovi.) Je to pravda?

Srpoš. Čistá pravda.

Soběbor (pro sebe). Vidím, že má hra již dochází.

Rytíř. Líbí se ti s pravdou na světlo? Kdo jsi? Vnitro tvé bylo mi hned podezřelé. Tvá výmluvnost, ducha bystrost, tvůj na drobnou nitku rozměřený účel, a mnoho jiného nebylo odchováno pod slaměnou střechou. Zkrátka, ve tvých žilách

*

proudí rytířská krev, a jako s rytířským, avšak lestným, oukladným, lehkovážným synkem budu nakládati s tebou.

Soběbor (pro sebe). Přiznat se ještě nesmím, nevidím toho pravou hodinu.

Rytíř. Zůstaneš na mém hradě, pokud nepoznám tvůj rod, a nepřesvědčím se, že jest ztrestána lehká mysl tvá. — Kdo jsi?

Ruměna (stranou). To bych také ráda věděla.

Soběbor. Nuže, osud sám s ostrým mečem proti mně a úmyslu mému se staví, a jemu se člověk nejšťastnější darmo protiví. Poddávám se tedy, přiznávám se, že je stavu rytířského otec můj, a vám povědom jako všickni dobří přátelé. Já jsem —

Rytíř (netrpělivě). Kdo?

Soběbor. Hadrian z Římsů.

Rytíř (zaražen). Šašky a tetry!

Srpoš. Tu to máme.

Soběbor. Jsem Kiliana Blyskotův syn, na vaše zavolání od něho vypraven, abych ušlechtilé dceři vaší jako ženich ruku podal.

Ruměna (pro sebe). Jeho podání mně skutečně strachy nahání!

Rytíř. Kde pak máš, šibale! svých dva a třídacet let?

Soběbor. V křestném listu. Zvláštní vlastnost v našem rodu jest, že teprv v roce čtyřicátém brada nám obrostá.

Rytíř. A byl's devatenáct let nemocen?

Soběbor. Nebylo a není tomu tak.

Rytíř. Což nemám Kilianův list?

Soběbor. O list Kilianův byl jsem na cestě oloupen. Nešlechtný člověk ve spaní mně schránku mých peněz i s tím důležitým listem odcizil. I vrátil jsem na okamžení svého zbrojnoše k otci, jenžto by mu o nehodě oznámil a nové osvědčení mé osobnosti přinesl. Zatím jsem čekaje naň v krčmě té se nudil. I vzešla ve mně v době této zahálčivé ta myšlénka: „Jdeš si pro nevěstu, kterou's nikdy neviděl, jako ona tebe. Jak, kdyby toliko otci svému k vůli ruku tobě podala? Miluje-li tě, čili nic, zkoušel by's až po sňatku, totiž až bude pozdě. Hleď ty se tedy co nešetřený Hadrianův sluha na Čelakové objeviti, a slečnu Ruměnu jak v pomyslu tak v pocitu jejím pozorovati. Avšak můj nově stvořený Hadrian, toho času pán a velitel můj, musel být muž, jenž by hned v prvním okamžení se znelíbil. I popsál jsem jej podle chuti své tak mistrnou rukou, že by to sám otec od své vlastní ruky nerozeznal. — Není-li pravda, Srpoši?

Srpoš (jenž s hubou otevřenou poslouchal, mrzutě sebou trhne). I já o ničem nevím!

Rytíř (pro sebe). Je-li to všeckō čirá lež, tedy z něho belzebub mluví! — Jak pak's mohl včera, anebo když's psal, věděti, že dnes s člověkem takovéto osobnosti se sejdeš?

Soběbor. V listu mém byl vlastně syn krčmářův zobrazen, neboť on měl se státi Hadriánem. Leč ten fulpas byl tak hloupý, že se střechy, kterou pošival, sletěv ruce i nohy sobě polámal. Co zběsilý běhal jsem po vaší krajíně žádoucího Hadriána hledaje, až konečně pod vaší lípou tento hloupý a poctivý Srpoš —

Srpoš. Hloupý a poctivý. Otec můj říkával, tyto dvě vlastnosti že nejdéle vytrvají.

Soběbor. Že mně jej bohyně Štěstěna sama nahodila, viděti lze z toho, že můj Hadrián v listu je k němu podoběn, až na to oko.

Srpoš. Které mně na pomoří Baltickém vyteklo.

Rytíř (pro sebe). Kdyby tomu větroplachu bylo co věřit, sám bych za to veliký statek dal. — Nuž, a co hodláš nyní dělat?

Soběbor. Čekati tady, až přijde můj zbrojnoš — což se nanejděl zítřa do večera státi musí — a pak s písmem otcovským v ruce ve vší synovské pokoře a šetrnosti o vaši spanilou dceru prositi.

Ruměna (ouzkozně). A ta spanilá dcera bude otce prosit, aby ji tobě nedával.

Soběbor. Tedy raději tomu umírávému?

Ruměna. Žádnému Hadrianovi!

Rytíř (přecházejí, pro sebe). Tedy bych byl toho neduživého předce zaslouženě do vězení poslal. — Zítřa se to dokáže. — Nuže, Hadriane! do večera zejtrejšího badiž Kilianovým synem. Nepřijde-li ale zbrojnoš, anebo tě dostíhnu v klamu a ve lži: zanikne se západem slunce i sláva tvá, a škaredý jako mračná noc bude osud tvůj. Jsi s tím spokojen?

Soběbor. Jsem.

Výjev desátý.

Jenovefa, předešli.

Jenovefa (s horlivostí). Bratře! všechno je pravda!

Rytíř. Co je pravda?

Jenovefa. Duch na ně přišel s nesmírným praskotem —

Rytíř. Klam a podvod!

Jenovefa. Duch rytíře, který tady před šesti sty lety k smrti byl utrápen.

Rytíř. Bláhová! Náš Čelakov teprv sto a dvacet let stojí!

Jenovefa. Zeptej se Jeheně.

Rytíř. Kdo je to?

Jenovefa. Hadrianův počestný zbrojnoš, stojí na náhradí —

Rytíř. Hromy a blesky, do vězení s ním!

Jenovefa. S tím nevinným?

Rytíř. Vinen jest, jako jeho skuhravý velitel!

Jenovefa. Hadrian z Římsů?

Rytíř. Tu stojí Hadrian z Římsů!

Jenovefa. Kde —?

Rytíř. Tady. To je ten pravý!

Jenovefa. Věrné dušičky! — Bratře! snad's se nedal na novo obloudit? Věr alespoň duchovi.

Rytíř. Do zejtrka nevěřím nežli jemu.

Jenovefa. Jehoň mi právě vypravoval —

Rytíř. Jehoň musí do vězení, a to hned! (Odkvapí.)

Jenovefa. Totě nějaký kouzelník celý náš hrad očaroval! (Spěchá za ním.)

Soběbor. Má drahá slečno! dejte si o Želmírovi něco sladkého zdát. (Jde za nimi.)

Ruměna. Ano! alespoň ve spaní ruku mu podám, to mi nikdo nezapoví. — Kdo je ten mnohotvárný, vševědoucí jinoch? To je ten kouzelník, milá strýně! jenž na hradě našem čaruje! (Rychle odchází.)

(Opona spadne.)

Dějství čtvrté.

Jizba hostinská na hradě.

Výjev první.

Hadrian, Jehoň.

Hadrian (sedí u svého lože).

Jehoň (stojí u něho). Kdybych byl vámi, mohli by mně zlaté doly dávat, nevzal bych si tu Ruměnu!

Hadrian. Já ji také nechci! Ale jak se na mne otec podívá? co? jak se na nás na oba podívá?

Jehoň. Řekněte, že se vám nelíbí.

Hadrian. „Musí se ti líbit!“ zahřímá otec na mne, jako bych jej slyšel.

Jehoň. To by byla pěkná svobodná vůle, která se v té proklaté smlouvě vyjímá.

Hadrian. Však nám slečna Jenovefa o té svobodné vůli vypravovala. Zdejší rytíř je také hotov dceru svou nutit.

Jehoň. Když vám to ale prozřetelnost říká písemně dává, že budete s ní nešťasten, že na vás rytíř Smrtonoš ostrou svou kosu již napřáhá? Smrt vaši nebude snad rytíř náš žádat?

Hadrian (plačtivě). A za třikrát pět dní že musím již z toho světa?

Jehoň. Tak pravil duch, a ten to musí vědět.

Hadrian. Mnoho-li to dělá dohromady?

Jehoň. Něco přes dvě neděle.

Hadrian. Ani ne dvě leta?! Ó já ubohý Hadrian! — Ach, Jehoň! kdyby's jen byl toho ducha k mému otci poslal, my s ním ničeho nesvedeme.

Jehoň. Duch je rád, že je v světlostech nebeských. Toho světa a jeho nechutností až příliš mnoho zakusil.

Výjev druhý.

Jenovefa, předeší.

Jenovefa. Dobré jitro, rytíři! Jak jste tady odpočíval?

Hadrian. Celou noc jsem toho ducha před sebou viděl. Jednou mne uchvátil za vlasy — měl jsem v tom snu něco více vlasů — a nesl mne přes všecky země a vodobory.

Jehoň (pro sebe). Kéž by nás jen přes zdejší hradby přenesl!

Hadrian. Ach, a již-li pak nám přinášíte pomoc, slečno ušlechtilá?

Jenověfa. Pomoc ještě ne; ale nemalou naději k ní. Všecku lásku bratrskou, kde jí jaká částka ještě dřímala, musela jsem zbudit, abyste jen již do vězení nemuseli.

Hadrian. Vždyť pak jste, slečno! včera povídala, že pravda na světlo vylézá; že mne rytíř Světislav počíná uznávat?

Jenověfa. Když jsem tak pravila, nebylo také jinak. Ale tu si dábel rohatou svou hlavu na novo posadil, a uzel skoro rozpletený hůř než dříve se zamotal.

Hadrian. Co pak zas, slečno?

Jenověfa. Druhému Hadrianu jsem larvu nastrojenou šťastně pomohla strhnout; ale na jeho místě usadil se mnohem pevněji a pohodlněji třetí.

Hadrian. Ještě třetí?! To nepřečkám.

Jehoň (před sebe). Bez svědomí čerte!

Hadrian. A kdo to zas, slečno Jenověfo?

Jenověfa. Ten nejpilovanější šibal, co jich koli sloužilo arcidáblu satanáši. Myslila jsem, že se mu do hlavy vpýřit a všecken podvodný mozek vyrvat z ní musím! — Ale mějte strpení, dnes večer se všeho pravda okáže.

Hadrian. Zas teprv dnes večer!

Jenovefa. Nepřijde-li do té doby od vašeho otce zbrojnoš —

Hadrian. Od mého otce?

Jehoň. Jaký zbrojnoš?

Jenovefa. To jest, od jeho otce. Poněvadž se ale za syna Kilianova vydává, který jste vlastně vy, tedy se čeká na posla od vašeho otce.

Hadrian. Pro Bůh tě prosím, Jehoni! té chumelici ani nerozumím.

Jehoň. Já také ne.

Hadrian. A rytíř Světislav všemu tomu věří?

Jenovefa. Až do večera všemu.

Hadrian. Ó kdyby se ten duch také jemu chtěl ukázat!

Jenovefa. Ó to je zmatek, to je trnina, to je houšť, o rozum by člověk mohl přijít! — Ale a bychom nezamluvili, proč sem vlastně přicházím —

Hadrian. Proč, krásná Jenovefo?

Jenovefa. Úmysl váš zůstal pevný, že se s Ruměnou nedáte zasnoubit?

Hadrian. Vždyť bych musel za dvě neděle umřít?

Jenovefa. Dobře, tedy pojďte se mnou.

Hadrian. Kam?

Jenovefa. Na mou zahrádku. Slunce tam tak krásně vzešlo, jakoby příroda jitra svého narození slavila, tím se prsa vaše posilní.

Hadrian. Uvidí-li mne ale rytíř Světislav?

Jenovefa. Světislav sebral, kde kdo byl, a táhne právě na lov.

Hadrian. Ale jeho dcera —

Jenovefa. Snad se nebojíte děvčete?

Hadrian. Ach, co můj dobrý Jehoň s tím duchem mluvil —

Jenovefa. Jste jist, že v třikrát pěti dnech smrt přístupu k vám nemá. A budete-li se sňatku tomu statečně protivit —

Hadrian. Budu, budu statečný, že se všechno zhrozí. Řeknu jim do očí, že tady můj prapraděd před lety strašil, že jsem si pro smrt na Čelakov nepřijel, a že nebudu trpět, aby se ledajaký poběhlík za mé počestné jméno schovával, a že si osobnost svou vzítí nedám, a nedám, a nedám —

Jenovefa. Pojďte jen, poďte, pokud je hrad prázdný. (Odvede jej.)

Jehoň. Kdybych měl vypravovat, co jsem včera a dnes slyšel, viděl a zkusil, musil bych mít krk jako velbloud dlouhý, a jazyk v něm široký jako křenový list. Tři Hadriani a duch! — Tak je, když se člověk s třicetiletým dítětem do světa pustí. Naposledy bude musit mečem dokázat, že je Kilianův syn, a dá se mi na zápasišti do hlasitého pláče! — Duch nám ovšem připoví, že nám z toho hradu pomůže; uvidíme, jak umí slovo držet. (Odejde.)

P r o m ě n a.

Háj z prvního dějství. Sbor lovecký z hradu přichází.

V ý j e v t ř e t í.

Rytíř, Soběbor, Lepohlav a mnoho lovců.

(Všickni mají lovecké rohy přes sebe a v rukou kopí.)

Rytíř (blíže lípy zůstane stát). Co ty dnes Hadriany chválíš, slyšel jsem již od mnohých svých navštěvovatelů veleslaviti. Byli u mne velmoži ze všech krajů země, jižto krajinu utěšenou a hrad Čelakov na ni dílcem rájským u veliké zahradě Boží pojmenovali. Kdyby byla chlubná prsa má, mohl bych říci, že kde nyní stojíme, nezdravá bařina ještě bývala, když jsem s otcem jako pacholík na lov chodíval.

Soběbor (opět ve svém rytířském oděvu). Tato sličná lípa, korunovaná vonným větrovím, libého stínu hostitelka — dívaje se na ni myslím, že ji sem vsadila, a tak šetrně pěstovala dvou milujících ruka.

Rytíř. Dobře's pověděl, budoucí synu můj! Tuto lípu vsadila sem pravice má, a pod její mladickou střechou sedával jsem s panenskou nevěstou svou. Dočkám-li se toho, budu tady vnoučky své

v knize přírody čísti učít. — Holaho! trubte a zpívejte, stalt se rytíř váš o půl věku mladším! (Se Soběborem po mšátku odchází.)

Lepohlav a *lovci* (troubí, jiní k tomu zpívají:)

Krásné jitro
hájem září,
srnci si v něm hopsují;
v luzích kanci
jako plavci
kaluhami veslují.
Krásné jitro
hájem září atd.

(Za rytířem s ozvěnou odcházejí.)

Výjev čtvrtý.

Želmír, brzo na to Ruměna.

Želmír (stromovím protějším vyskočí). Tam táhnou a radují se, a všecko všudy rozkoš! Toliko já smuten od stromu k stromu se loudím, a jsem nešťastnější, nežli zvěř, za kterou kopím smrtelným házeti budou. Jelen jejich klesne, složí hrdý paroh, a došel svého cíle; já se s bojem velikým na lože ubírám, a s bojem mnohem větším raně s něho vstávám! —

Ruměna (zdaleka). Želmíre!

Želmír. Slyš! Ruměninu to hlas! (Spěchá jí vstříc.)

Ruměna. Želmíre! (Objeví se.)

Želmír. Ruměno! má drahá dívka!

Ruměna (uchopivši jej za ruku do popředí s ním spěchá). Ó Želmíre! Kdyby ti Ruměna povídati měla, kolik děsu plných chvílí včera přestála!

Želmír. Je ruka tvá ještě nepoutána?

Ruměna. Je a bude, Želmíre můj! byt bych ti ji umírajíc podati měla!

Želmír. Vypravuj mi.

Ruměna. Již jsem byla tvá, již mně kázal otec v první dnešní soumrak na hrad tebe objednati —

Želmír. Jak? otec ví —?

Ruměna. Všecko.

Želmír. Neprožřetelná! Sama's ty mně druhou cestu do vašeho hradu učinila nemožnou!

Ruměna. Ó tak přímě již se tobě razila! Zasmušil se otec mrakem černošedým; leč až by byl tebe spatřil —

Želmír. A rolnický oděv můj!

Ruměna. I o tom jsem jemu oznámila. —

Želmír. A on —?

Ruměna. Všechno bychom u jeho otcovského srdce byli vyprosili, kdyby —

Želmír. Mluv, o mluv!

Ruměna. Slyšel's již o dvou Hadrianech?

Želmír. Slyšel.

Ruměna. Jeden byl již u vězení —

Želmír. Bleskem Božím pohromen!

Ruměna. Druhý v klamu postižen a převeden —

Želmír. Můžem tedy doufat.

Ruměna. A třetí se přihlásil.

Želmír. Ještě jeden?! Což dábel metly z pekla poslal, a nazval je Hadriany?

Ruměna. Ach, Želmíre! toho třetího se věru bojím.

Želmír. Je snad mladý?

Ruměna. Je.

Želmír. Sličnotvárný?

Ruměna. Je.

Želmír. Miluje tě?

Ruměna. Zdá se.

Želmír. A ty —?

Ruměna. Kdybych neznala tebe a musela mezi nimi volit —

Želmír. Volila bys třetího? Hahaha! Miluješ mne jen z nezkušenosti. Že jsi nikdy slávka neslyšela, zalíbil se ti zpěv stehlíkův; že's k růži nikdy nevoněla, flalka se ti nejvonnější zdá. — Ha! (Odkvapí v pravo.)

Výjev pátý.

Lepohlav, Ruměna.

Lepohlav (veda raněného žoldnéře přes mostek přichází, a zahlídne Želmíra). He! ustaň, selský chasníku! — Nevšimla jste si, slečno! toho švihlíka?

Ruměna. Velmi dobře jsem si ho všimla.

Lepohlav. Toho jednou lapnu a dovedu na hrad.

Ruměna. Učiň tak.

Lepohlav. Každodenně se nám v luzích potlouká.

Ruměna. A to nemá být?

Lepohlav. Zajisté nám tam zvíře nepřidá.

Ruměna. Příhodilo se něco?

Lepohlav. Beneš zavadil kanci o tesáky a rozstříhl si slabinu. Nový rytíř Hadrian statností svou ještě ho zachránil.

Ruměna. Doved' jej k slečně Jenovefě.

Lepohlav. Tak mi rytíř rozkázal. — Plavme se dále, brachu! (Odejde.)

Želmír (přikvapiv). Teď bije má hodina, Ruměno! Na shledanou!

Ruměna. Kde?

Želmír. Na hradě.

Ruměna. Jak —?

Želmír. Zbrojnoš praví, že váš nový Hadrian jest statečný — nuž, nyní mám příležitost, bojem tebe vydobýt, aneb tebe zároveň se svým životem se vzdát.

Ruměna. Jen dnes ještě ne —

Želmír. Dnes, dívko! dnes! Nesmí dlouho naděje má co smrtící meč nad hlavou mi viset. Praviš a jistiš, že tebe otec miluje?

Ruměna. Vždyt jsem jeho jediné dítě!

Želmír. Tedy tě snad tomu dá, kdo tě více hoden. On si volí na krátký čas zetě, ty na všechny věk svůj manžela; on ruku slíbil příteli, ty mně srdce se vším jeho zápalem. Urozenost žádá otec, jakož slušno; avšak já jsem urozen; ve statku-li, v drahém kovu budoucí tvou spásu hledá: i tímto zbožím nejistým žádost jeho nejlačněji mohu zasytit; či, sám chrabrý, syna hledá srdnatého? Ať otevře zápasní nám ohradu, ty buď cenou, a vzdávám se tě, pak-li soka nepřekonám mečem nejslavnějšího!

Ruměna (obejme jej). Želmíre můj! ponejprv dnes slyším, že srdci tvému milostnému neodevzdá bujarý tvůj duch!

Želmír. Bůh buď s tebou, na hradě se sejdeme! (Odkvapí přes most.)

Ruměna (za níma volajíc). Buďte s tebou k oltáři, aneb k matce do hrobu! (Odejde do hradu.)

Výjev šestý.

Srpoš sám.

Srpoš (opět jako žoldnér oděn, kročiv až před lípu, ohlíží se). Ano, to je ta lípa, a pod ní ta la-
vička. Tady jsme se s hradem sešli, tady se opět
rozejdeme. — Dobré jitro, slunéčko! Buď's ty jsi
dnes přivstalo, anebo jsem já zaspal? — Nebylo
by divu! včera jsem chodil po vysokých trepkách,
a na bedrách jsem nosil mnoho liber stříbra.
Hloupí lidé myslí, že je libra vlny tak těžká,
jako libra hedvábí — to není pravda, já jsem dnes
o mlejnský kámen lehčí. — Budiž Pánbůh pochvá-
len, že jsem opět Srpošem! Mohl by mně plnou
ves chaloupek dávat, a velký skot k tomu, nebudu
již rytířem! Celou noc se mi o tom zdálo, plný
oul sršní vůkol mne se rojil, a všecko to bzučelo:
Hadriane! Hadriane!

Výjev sedmý.

Jehoň, předešlý.

Jehoň (z hradu přicházejí). Posla musím zje-
dnat, vem kde vep. Ten ať běží na Kamzík
a přivede nám svědky. — Kdo tu volá Hadriana?

Srpoš. Kýho draka, totě Jehoň?

Jehoň (pro sebe). To jednoočko jsem již někde viděl?

Srpoš (taktéž). Ten jim zajisté z vězení utekl.

Jehoň (taktéž). Ať mne velryb spolkně, to je ten nepravý Hadrian.

Srpoš (taktéž). Hradní lid není doma, a on by rád upláchl.

Jehoň (taktéž). Co se všecko na lov odebralo, proměnil se v žoldnéře a hodlá prchnout.

Srpoš (taktéž). Ale počkej, já tě obrátím!

Jehoň (taktéž). Ale těš se, já tě vyplatím!

Oba (k sobě se blíží a zkfiknou najednou sebe popadajíce). Stůj!

Srpoš. Ani z místa!

Jehoň. Zůstaneš tady!

Srpoš. Mohu jít, kam se mně líbí; ty ale hledáš díru, kudy hodně vítr táhne.

Jehoň. Mne tu poutá povinnost i poctivost; ty ale by's rád se vykradl, a nechal tady řad nezaplacený.

Srpoš (hroze). Necloumej mnou!

Jehoň (taktéž). Nevytrhuj se mi!

Výjev osmý.

Lepohlav a šest hradních žoldnéřů. Předešli.

Lepohlav. He! pomalu! nechte se!

Srpoš. Nepouštěj ho!

Jehoň. Pevně ho drž!

Srpoš. Utekl vám z vězení!

Jehoň. Chce se vykrást!

Srpoš. Rytíř ho dá oběsit!

Jehoň. Rytíř ho dá kolem lámat!

Lepohlav. U všech všudy hřebců, tiše! Půjdete oba do hradu nazpět. (V lese povstane veliký ruch a křik.) Chopte se jich, odevzdejte je hradnímu. Tam se stalo nějaké neštěstí. (Odběhne přes mostek do luhu.)

Žoldnéři (po třech Jehoňě a Srpoše se chopí).

Srpoš. Počkej, ty křivorohý buvole!

Jehoň. Těš se, ty jednoooký chrabáku!

Srpoš. Ty podvodný Hadrianíku!

Jehoň. Ty vymrskaný ženichu! (Všickni odejdou.)

P r o m ě n a.

Rytířovo bydlíště, všecko jak bývalo.

V ý j e v d e v á t ý .

Ruměna, Želmír, na to Lepohlav.

Želmír (Ruměnu pravicí svou za levou ruku **drže** spěšně **vkročí**). Bohu díky, že jsem u tebe! Co jsem přeběhl vaše visuté mosty, bije mi srdce v prsou, jako bych se k soudu Božimu dostavoval.

Ruměna. Byl tobě tak lehký přístup do našeho hradu?

Želmír. Na štěstí byl bradní váš přítel mého otce, a přeje, by se vyplnila horoucí má žádost.

Ruměna. Pro veliký Bůh — Želmíre! ty krvácíš!

Želmír. Nevím o tom —

Ruměna. Tady — a tady — co se stalo?!

Želmír. Nic — nic!

Ruměna. Vždyť máš obě ramena v krvi — hlava je potem zatopena — čelo mrtvobledé — zavolám strýni Jenovefu —

Želmír (drží ji). Zůstaň tady.

Ruměna. Ouzkoťi umírám — kde's byl, Želmíre?

Želmír. Byl jsem — (mrští ramenem) nech teď bolu, není doby k tomu!

Ruměna. Hleď, jak nadarmo sílu vzbuzuješ! —

Lepohlav (přikvápí). Slečno! nedospěv ani místa, slyšel jsem o velikém neštěstí na lovu.

Ruměna. Hvězdy nebeské! tady neštěstí, tam snad ještě větší! — Mluv! jest můj otec v nebezpečenství?

Lepohlav. Blaze nám, slyším rytířův hlas.
(Odběhne.)

Ruměna. Vysvětli mně, Želmíre!

Želmír. Otec tvůj se vrací — zachován jest, zdrav — leč mne tu ještě nesmí spatřit — kam mne tyto dvěře povedou? (Ukáže na levou stranu.)

Ruměna. Do otcovy šatnice.

Želmír. Chodívá tam?

Ruměna. Jenom ve svátek.

Želmír. Bůh buď s námi! (Vběhne tam.)

Výjev desátý.

Rytíř, Jenovefa, předešlá.

Rytíř. Povídám ti, sestro! Hadrian dokázal, že je Kilianův syn. — Bylo vám to omráčivé zablesknutí v mém šedivém věku! Sto zajisté tako-

vých srstnatých šelem přitahal jsem za zuby vyšklebené; ale s ďáblem dnešního vzteku nikdy jsem se nepotkal.

Jenovefa. Co živa jsem nenáviděla tento neštějný boj!

Rytíř. Bláhová, aby byl stejný, musili bychom jeden druhého po lese honit! — Již jsem myslil, že mu Hadrian, který s ním hrdinsky zápasil, pod plecem žebry prohnal, když se na neštěstí na hladkém mechu nohy pod ním smeknou, a nepřítel náš přeletév jej tam se potácí, kde jsem já mezi dvěma buky rozdrobenou sílu sbíral. Vyhnouti se nebylo již možná — také bych to hanbě k vůli nebyl učinil. — I chystám se k boji, napřáhnou svou ocel, a jedu mu s ní do slintavé tlamy, pevné myslí, že mu všechny vnitřní roury od jícnu až po zadní bránici roztrhám. Avšak výsledek se zcela jiný objevil. Co syrovou třtinu přehryzne ten ďábel kopí mé, zachrochce na mne s okem jiskřícím, vyplije bodec zapěněný, a neplatná rukovět zůstane mi v ruce.

Ruměna. Ó můj otče!

Rytíř. Smrt mne měla v kole. Lid byl dílem rozplašen, dílem hrůzou pohromen, a — kdyby Bůh byl jinou stranou pomoc neseslal: kvílely byste nad mým studeným tělem.

Ruměna. Ó nešťastné jitro!

Rytíř. Tu vám vyskočí z houští selský mladík, máloletý, outlý; ale statný, jak mužný lev, to dokázal skutek volající. Jakoby to ovce byla aneb srnče, popadl ďábla bezbrannýma rukama, a vlácel jej po skaliskách, po pahejlich tak dlouho, až mu celý hřbetní páteř rozvoral a ze vzteklé té šelmy duši černě černou vystrašil.

Jenovefa. A ten pacholík, bratře?

Ruměna (pro sebe). Ó já předzvidám!

Rytíř. Ano, kdo to byl —? Mně byl přešel zrak i sluch, a když jsem opět obojího nabyl, viděl jsem jen, že jsou skaliska mozem ztřísněna, zelený šat mechu a bylin černou krví pokálen, a na tom na všem rozčísnuťa leží lesní potvora.

Ruměna. Ach, jak velikou odměnu zasluhuje tento mladý rek!

Výjev jedenáctý.

Lepohlav, předešlí.

Lepohlav. Rozeslaný lid přichází nazpět s nepořízenou. Selský chasník té osobnosti není nikde k nalezení.

Rytíř. Rozežeň to ještě jednou, kde co v hradě dýchá! V rytířství mém musí být. Když jej najdou, ať mu řeknou, že jen z části dobročinil, po-

kud ke mně pro vděk nepřijde. — **Pryč!** kdo jej přivedo, chvály a odměny dojde.

Lepohlav (odkvapí).

Rytíř. Druhou, ač ovšem menší polovici sta-
tečné té myslí ty budeš splácet, dcero má! Též
i Hadrian zasloužil dnes vděčného uznání.

Jenovefa. Ale milý bratře —

Rytíř (pokračuje). Já mu v duchu slíbil přízeň
neskonalou, a dnes večer tě zasnoubím, nechať
zbrojnoš přijede za ním nebo ne. — **Marná** byla
by všecka zpoura vaše, vůle má je nesklonitelná.

Jenovefa. Bratře! bratře! po účinku těžká
rada!

Ruměna. Kážeš mi, otče! věc nemožnou!

Rytíř. Ať mně Valos hřebce zchvátí, **Hadrian**
dostane ruku tvou ještě dnes!

Želmír (v šatnici). Óh!

Ruměna (lekne a chvěje se).

Rytíř. Co to —? nepřichází to zdaleka — ne-
mýlím-li se — (Jde k šatnici.)

Ruměna (jej předejde). **Nikoli** odtud, otče!
z náhradí —

Rytíř. **Pust** pak, ať se přesvědčím! (Otevře
u šatnice dvéře, na práhu stojí:)

Výjev dvanáctý.

Želmír, předešlí.

Rytíř. Čáry a kouzly!

Ruměna (stranou). Bože, budiž pomocen!

Rytíř. Ruměno! sestro! hleďte sem! to je on! to jest ten pomocník v čas nouze, dobroditel můj! (Přiblíživ se k Želmírovi za ruku jej uchopí.) Dej se k prsoum přivinout, ať ucítíš, jak vděčně krev má v horkém srdci bije! (Chce jej obejmout.) Ha! na co to sahám! ramena ti krvácejí! Tuto krev vycedil's pro mne! tuto bolest snášíš, tyto rány hojit budeš pro mne! — Honem, sestro! léky své snes, co jich v sroubku sušíš; byliny vyrej, co jich oznámila Kaša osvícená! —

Želmír. Ó nesnášejte léky neplatné! Jediné jen bylince rány mé lze zaceliti, a ta kvete mezi námi.

Rytíř. Jak to?

Želmír. Dejte mně, rytíři! ruku své dcery, a v rozkoš neskonalou obrátí se bolest má.

Rytíř (lekne se). Hoho!

Ruměna (padne otci okolo krku). Otče! otče! jest to můj Želmír!

Želmír. Že jsem vám dnes statností svou přispěl, na to se, rytíři! neohlížejte; ale na to berte

ohled otcovský, že dceru vaši miluju srdcem lásky plným, a hotov jsem, všechny mravné síly obětovat, abych bohdá dlouhý život její oblažil. To jest hodno přízně otcovské, na to se stavě o překvostnou ruku její prosím.

Rytíř. Jinochu! an's se zjevil nenadále na prahu mé jizby, nanejvýš's mne překvapil; leč ještě mnohem podivnější jest mi žádost tvá.

Želmír. Vyslyšte ji, rytíři Světlave! a okamžením shodím stav i oblek, které na mne láska k vaší dceři vložila. Též i ve mně proudí krev rytířská, a štědrý osud daroval mne zbožím pozemským.

Rytíř. Proč jsi skrýval tento stav svůj?

Želmír. Ach, vědomí mne přetvářilo, že nejste mého rodu ctitel, že jste mne dřív nenáviděl, než dospěli moji smyslové.

Rytíř. Nenáviděl — tebe? Kdo jsi?

Želmír. Myslimírův syn.

Rytíř. Ha! mého nepřítele!

Želmír. Ó vylučte pamět dávného rozbroje z věku svého vysokého, tak jako ji otec můj dlouho před svou smrtí v sobě utlačil.

Rytíř. Co slyším? otec tvůj jest mrtev?

Želmír. Mrtev, an byl umíraje veřejně a dokonale všecko odpustil. Žehnaje mi uložil mně pout, nad niž nic vezdejšího nemělo mi býti světějšího — pout, rytíři! k srdci vašemu, aby za-

pomněle a odpustilo mrtvým, co provinili živí!
 Ó buďte smířlivý, a nemstěte na synu, čeho otec
 hořce oplakal.

Ruměna. Ó můj otče! odpust, a bude tobě
 odpuštěno!

Jenověfa. Bratře! pomni —

Rytíř. Ustaňte pak v tom svém prudkém úto-
 ku! Nevezmuť já hněv nelidský s sebou do hrobky.
 V pokoji at odpočívá Myslimírův prach!

Želmír. Ó, doživotně žehnat budu k vašim
 luhům cestu!

Ruměna. Neskončené díky, otče!

Rytíř. Nežádej ale, abych činil nemožnosti.
 Ruměnina ruka je již zadána.

Želmír (ouzkostně). Není, není, ještě není! Jme-
 rujte mi cenu, s kterou jest jinoch smrtedlný —

Rytíř. Žádnou cenu! Světislav Čelakovský
 nemá dceru na prodej. Před dvěmečítma slunci měl's
 se ohlásit, a byl bych snad žehnaje vás ruce vaše
 spojil. Nyní jest již pozdě — po z d ě, pravím vám,
 Hadrian má obnovené slovo, a styděl bych se do
 rakve se složit, kdybych mu je zrušil.

Výjev třináctý.

Soběbor, předešlí.

Soběbor (přikvapí). Kde je ten velechrabý Bivoj — Ha! co vidím?!

Želmír. Jaký to přízrak!

Soběbor. Želmire!

Želmír. Soběbore!

Soběbor. Jsi ještě v Čechách?

Želmír. Tady tebe nacházím?

Soběbor. Myslil jsem, že již kráčíš po břehu Jordánském?

Želmír. Myslil jsem, že se k Rýnu blížíš?

Soběbor. Kde's se toulal?

Želmír. Kde's pobýval?

Soběbor. Na svém hradě.

Želmír. A já v chyšce blíže hradu Čelakova.

Soběbor. I dej se mi obejmout! (Padne mu okolo krku.)

Rytíř. Co vidím a slyším? Oni se znají!

Jenovefa. Nazývá jej přítelem?

Rytíř. Ale ne Hadrianem?

Želmír. Soběbore! co sem tebe přivedlo?

Soběbor. Tak se Želmír táže? Vroucí láska k tobě!

Rytíř (hněvivě mezi ně vkročí a Soběborovi přísně do očí se dívá). Hadriane z Římsů?!
Soběbor. Ah! náš šlechtný rytíř — ?

Želmír. Proč jej nazýváte Hadrianem?

Rytíř. Proto že je Kilianův syn.

Želmír. Jaký toho smysl?

Rytíř. To ví Belzebub!

Soběbor. A já. Želmír je můj drahý přítel. Věděl jsem, že miluje Ruměnu, že se ale ohlásiti netroufá, až by sobě pověst libozvučnou mečem vydobyl. I odhodlav se k válkám na východě rozloučil se se mnou, tak že jsem jej v duchu po mořích již a dráhách aziatských stopoval. Svě cestování nehodami opozděné teprv před čtyřmi dny jsem nastoupil. Hned u prvním mezi různým lidem nocování uslyšel jsem, že Hadrian z Římsů k Čelakovu táhne, aby se tam s jedinou dcerou zasnoubil. To jsem musil předejít, a možná-li, zcela přerušit. Dopídiv se jeho písem list jsem našel, v němžto byl oud po oudu jak v zrcadle zobrazen. Vzav mu list ten jiný jsem mu stejných písmen, smyslu ale nestejného podstrčil. Vše ostatní, statný Světislave! jest vám dobře povědomo. — Ty ale věz, příteli můj! že jsem se jen snažil, Ruměnu tvou nemilého sňatku uchrániti, tou se koje důvěrou, že i otec její časem svým mne požehná, nabyv syna švárnějšího dobrou vůlí mou.

Rytíř. Ó šibale plný lsti a oukladu!

Želmír. Ty's byl tedy jeden z Hadrianů, které jsem zlým duchům odporoučel?

Soběbor. Ten třetí.

Želmír. A druhý?

Soběbor. Byl počestný žoldněř.

Rytíř (prudce). A první — ?!

Soběbor. Je ten pravý s tělem i s duší.

Rytíř. Co jsme jej dali do vězení?

Soběbor. Tentýž, po pořádku vlastně druhý.

Jenověfa. Teď je pravda na světle! (Odkvapí.)

Rytíř. Soběbore! mladý ďábel tebe nadechoval. Tolik lži za jeden den!

Soběbor. Ach, jak pracně jsem je z hrdla vypravil! Nebylo mně tak vesele, jak jsem sobě počíнал; ale s jakou písní jsem k vám přišel, takovou jsem musil dozpívat. — Příteli můj! stojíš tu tak němý, a víš v světě nejlépe, že nejsem jiných nejhörší.

Želmír. Co mám mluvit? Ruměnin otec mohl by myslet, že jsem skvostnou ruku jeho dcery podskokem —

Rytíř. Nikoli, nikoli! ani nemyslím, ani myslit nebudu. Zlato se tak v ohni, přítel v neštěstí; a smělost v nebezpečnosti neosvědčí, jako ryzost ducha tvého skutky dnešními. Tak také snad někdy uvěřím, že větroplach tento je dobrý člověk; ale kdybych tisíc dětí měl, žádného mu nedám.

Výjev čtrnáctý.

Jenovefa, Hadrian, Jehoň. Předešli.

Jenovefa. Jenom směle krácejte.

Soběbor (k Želmírovi). Tu je pravý Hadrian.

Rytíř. Ano, ano! Také mi to dříve mohlo napadnout. Jak tu stál a stojí, tak byl v prvním listu vyobrazen.

Hadrian. Hledte, rytíři! Povídal jsem, že jsem Kilianův syn. Já to musím nejlépe vědět.

Rytíř. Ovšem! — Ale tato nadobyčejná kométa, která, jako všechny její sestry, nic dobrého nevyznamenává, také tak dobře chtěla vědět. (Ukázav na Soběbora.) Ještě jednou, odpusť, a až se s dcerou mou k otci navrátíš —

Hadrian. Je mi líto, rytíři Světislave! že musím slečnu Ruměnu pod vaší otcovskou střechou nechat.

Rytíř. Což se ti nelíbí?

Hadrian. Takto by se mi ještě líbila; ale já bych předce rád děle než třikrát pět dní živ byl.

Rytíř. Báchora!

Jehoň. Žádná báchora, pane rytíři! víme, co víme. Lepohlav byl při tom, ať dosvědčí. Mimo to slyšel jsem rytíře našeho nejednou stěžovat, že je mu slečna Ruměna příliš mladá, že by rád,

než k otcům svým lehne, syna svého ženě zkušené, dospělé a usedlé odevzda.

Rytíř. Totě by si Hadrian sestru mou Jenovefu musel vzít?

Hadrian. Ano, ano! přimluvte se u ní, tu si vezmu!

Ruměna. Ó vezmete si jej, rozmilá strýně! a zůstaňte s ním u nás.

Hadrian. Ó slečno Ruměno! u nás je také dobře být. Když v čas letní slunce svítí, chodíme až na zahradu. Také máme hned pod hradem háječek —

Jenovefa. Poradte mně, všechny všudy věrné dušičky! — Kdybych se měla k velikému kroku tomu odhodlat, učinila bych jej toliko proto, aby se váš neduživý věk do léčivých rukou dostal.

Hadrian. Ach ano! jsem od paty až k hlavě samý neduh.

Jenovefa. Připovíte-li mně, že nebudete žádné jiné koření pít, než co já vám uvařím —

Hadrian. Žádné jiné.

Jenovefa. Žádnou jinou diviznu —

Hadrian. Žádnou jinou.

Jenovefa. Žádnou jinou zeměžluč?

Hadrian. Žádnou jinou.

Soběbor (před sebe). To bude rajske živobyť!

*

Rytíř. Bůh vám oběma požehnej, jako já vám žehnám. — Pojď sem, dcero! Ty's keř vinný, ou-
tlý, točný, ale slabý. (Vede ji k Želmírovi.) Tady stojí
statný jilm, o jehož pevný život radostně se otáčeš.

Ruměna (Želmíra objímajíc). Můj Želmíre!

Želmír. Drahý otče! —

Rytíř. Tiše, tiše! budoucnost nás bohdá pře-
svědčí, že jsme oba cíle pěknějšího dojítí nemohli.

Výjev patnáctý.

Srpoš, předešlí.

Srpoš. Dřív než zcela odejdu, rád bych se
pánů rytířů zeptal, není-li tady pro mne službičky.

Soběbor. Staneš se nyní svým vlastním sluhou.

Srpoš. Ach, tím jsem již dvaatřicet let.

Soběbor. Vykážu ti na svém statku chaloupku,
a tu budeš pošívávat; odměřím ti jitra louky, a tu
budeš hrabávat; obdařím tě korcem pole, a to
budeš vorávat; odpočtu ti devět ovec, a ty bu-
deš stříhávat; příženou ti plavou kravičku, a tu
budeš pásávat.

Srpoš (jemuž rtové mimovolně hraji). Vávat-
vávat, pětkrát vávat! S tou radostí musím ven.

Kde jaký brouk v hradě, a co ptáků potkám,
všem to budu zpívávat! (Odběhne.)

Zelmír. Proč tak jednáš, příteli?

Soběbor. Ten byl nejprvnější Hadrian, a pro-
čež nejprvnější dělník na vinici tvého štěstí.

Výjev šestnáctý.

Lepohlav, předešli.

Lepohlav. Statný rytíři! lid náš prolezl vše-
cky háje a luhy; ale takový selský chasník —

Rytíř. Čeho tam není, nemohou naléztí. —
Odspechej do jídelní síně! Sháněj krmě, naplňuj
číše — ať se spije, komu zlý osud schopnost k tomu
dal, a kdyby sklep naplněný na smrt se mi roz-
nemohl!

Lepohlav (odkvapí).

Rytíř. Teď jsme všickni jedna mysl, jeden
jazyk, jedna řeč. A kdyby každý jiným hlasem
zpíval, předc to bude jeden souzvuk, jedna hudba
zvonků libosvorných. Za mnou tedy do jídelny!
(Odchází; všecko se chystá za ním k odchodu.)

Soběbor. Ustaňte! ještě nelze odejít.

Rytíř. Proč?

Soběbor. Ještě jeden kámen na prsou mi leží.

Rytíř. Skul jej k nohoun mým!

Soběbor. Všickni skoro máte za to, že na hradě Čelakově přes šest set let již straší.

Rytíř. Kdo ví na jakém Čelakově. Ale jen dále!

Jenovefa. Pánbůh s námi, dobře že na to přišel!

Hadrian. To byl mého praděda praděd.

Jehoň. Ten je již nad hvězdami.

Soběbor. Není ještě, milý brachu! Hodlá ještě půl století pod hvězdami burácet.

Želmír. Dobře-li rozumím — ten duch —

Soběbor. Byl jsem já.

Rytíř. Aby tě nejstarší Urián! Opakuji: kdybich měl ještě tři sta Ruměn, tobě ani jediné!
(Odkvapí.)

Jenovefa, Ruměna, Hadrian a Jehoň (naje-
dnou). Ó šibalství nad šibalství! (Všickni se hrnou
za rytířem.)

(Opona spadne.)

Eliška Přemyslovna.

Činohra v pateru dějství.

Osoby:

Jindřich, král Český, vévoda Korutanský, hrabě Tyrolský.

Anna, králová, nejstarší dcera krále Václava II.

Eliška Polka, vůbec *Rejčka*, vdova králův Václava II. a Rudolfa I., nazvána od sídla svého královna *Hradecká*.

Eliška Přemyslovna, nejmladší dcera krále Václava II. z prvéjšího manželství, vnuka Rudolfa Habsburského.

Vilém Zajíc z Valdeka, držitel Křivokláta, }
Jindřich z Lipé, královský podkomorí, } Čestí
Jan ze Stráže čili z Vartenberka, } pánové.

Vilém rytíř z Bergova, }
Hynek z Lichtenburka, } mladí šlechticové.

Jindřich hrabě Aufenstein, maršálek Korutanský, tajný rada a vojenský vůdce krále Jindřicha.

Konrad, jeho bratr.

Jakub Vestovic, čelní měšťan Pražský.

Jiřina, jeho dcera, choť Lichtenburkova.

Jošt Rotlev, mladý měšťan Pražský.

Prokop Kotoun, starosta Nymburský.

Bohata, jeho písák.

Jelena, paní z *Riesenburka*, hofmistřova, }
Bonuše, pěstounka, } Elišky
Cecilie, } panny, } Přemy-
Aněška, } slovný.

Damíra, dvorní paní u Elišky Polky.

Komorník královský.
Komorník Elišky Polky.
Lambert, }
Ruprecht, } Korutané.
Heral.

Vojín Korutanský.
Čeledín Rotlevův.

Družina ženská. Pánové a rytíři Čestí. Pražští měšťané.
České, Korutanské a Míšenské vojsko. Halapartníci. Mě-
šťanstvo Nymburské. Lid venkovský obojího pohlaví.

Místo děje: Klášter Zbraslavský, hrad Pražský, Vyšehrad,
města Hradec a Nymburk; domy, ulice a okolí Pražské.

Čas děje: Rok 1310.

Dějství první.

Vchodní síně do královské hrobky v klášteře Zbraslavských Cisterciáků, dvěma pochodněmi vpravo i vlevo zatknutými osvětlena. V popředí na levé straně neširoký schod asi osm stupňů vysoký. Hrobka sama v pozadí vysokou a širokou mříží přes celé jeviště od vchodní síně oddělena, dvéře do ní též mřížové. U prostřed hrobky na černém nízkém podstavku leží rakev cínová, v které tělo krále Václava II. odpočívá, nohama k divákům.

Výjev první.

Přemyslovna, Bonuše, Cecilie, Aneška.

(Přemyslovna jest již dole, Bonuše a panny teprv sestupují.)

Přemyslovna. O, jak jest mi tady volno! To mrtvé, hrobové povětří jako drahé koření má želem a úzkostmi zemdlená prsa oživuje a sílí! Cítím, že jsem u svého otce. (K Bonuši) Hle! tam

v té rakvi, v tom lůžku věčného poklidu, tělo mého královského rodiče odpočívá.

Bonuše. Vážné to, posvátné sídlo, které sobě pro věčnost sám vystavěl.

Přemyslovna. O, že ta jiskra ohně nebeského, jeho osvícený, ušlechtilý duch, mužné to tělo již neoduševňuje! Rájem byla bys, země Česká! Jsouc nyní smutnou zpuštěnou.

Bonuše (polohlasitě). Avšak, nezdá se i tobě, jasná kněžno! že tato naše pout Aufensteinem byla nastrojena?

Přemyslovna. Již dávno jsem po této pouti toužila. — O, kéž bych tady stánek zříditi a vedle těchto drahých zůstatků obývatí mohla! Jaký to tichý, bezstrastný, ohrožený život!

Bonuše. Obávám se, že nečistý jest jejich zámysl!

Přemyslovna. Což jsi ještě nedověrnější, nežli já? Mohlo by se takového dne a takového místa k činu nešlechtnému užívati? Dávno jsem již, častěji jsem žádala, aby mně dáno bylo, otce navštívití a nad hrobem jeho pobožnost svou vykonati.

Bonuše. Avšak proto, že jsi dávno a častěji žádala, a vždycky tvou žádost oslyšeli. Najednou jest k tomu čas a doba příhodná. Ve svůj prospěch chtějí dobu tuto vykořistiti.

Přemyslovna (upozorněna). Mluv světleji, má rozšafná Bonuše! Jaké to podezření tane tobě na mysli?

Bonuše. Odpustiž mi Bůh, pak-li muži tomu krivdu činím; ale ze všeho jednání souditi musím, že hrabě Aufenstein krále Jindřicha, totiž sebe, u vládě nevidí dosti utvrzena a ohražena, pokud kněžna Přemyslovna panenské své svobody užívá.

Přemyslovna. A této svobody, myslíš, že mne hrabě nějakým oukladem, v tomto místě nastrojeným, míni zbaviti?

Bonuše. Myslím, kněžno!

Přemyslovna. Ano, odpustiž tobě Bůh toto hříšné domnění! Zapomínáš, že stojím pod štítem dobrotivého svata a královské sestry, pod krovem tedy, ku kterémuž hrabě Aufenstein přístupu nemá.

Bonuše. Kam by tento drzí kouzelník neměl přístupu! Velitele svého, Jeho Jasnost, krále Jindřicha samého v čarovné své kolo přižehnal. A tak jako sobě na vše strany přístup umí zjednati: tak jej také jiným, i nejvznešenějším, zameziti se odvažuje. Hned po svém neblahém příchodu přesídlil tebe z hradu otcovského do malých chyší kláštera svatojirského, kde tě královská sestra tvá až po dnes nenavštívila, proto že nesmí. A běda tomu pánu, rytíři aneb měšťanu, jenžto by se k ústraní tvému přiblížiti chtěl. Již dávno byly by se chyšky tvé v tuhé vězení obrátily,

kdyby důstojná strýně tvá, abatyše Kunhuta, přísnou, samostatnou paní kláštera svého nebyla. —
Tiše!

Výjev druhý.

Rytíř Bergov, předešlé.

Bergov (s tváří co možná nejvíce ve plášť zahalenou s pospěchem sběhne, opatrně za sebe se ohlíží, pak pokročí k Přemyslovně). Jasná kněžno, ostřež tebe Bůh! Buď statná, obezřelá, hrozí ti veliké nebezpečí!

Bonuše a panny. Andělé Boží!

Přemyslovna. Jaké nebezpečí?

Bergov. Usnadnili tobě cestu do Zbraslavi, aby's knížecích práv svých zbavena, odtud se navrátila.

Bonuše. O, mé úzkostné předcítění!

Přemyslovnu (směle a vznešeně). Kdo má k tomu moci? Kdo v této zemi, v celém tom světě širosáhlém smí se toho odvážiti?

Bergov. Aufensteinova zlopravázná věhlnost! — Očistivši tu srdce čisté od nejmenší poskvrny, přijavši pak v spásu duše živé tělo Kristovo: máš ty tady, touto dobou, třetí svátost přijmouti.

Přemyslovna. Jakou svátost?

Bergov. Svátost stavu manželského.

Bonuše a panny. Běda!

Přemyslovna. Kdo jsi, zrádce zakuklený?

Bergov. Všecko jest v chrámu Páně nad tebou připraveno. Ženich čeká se srdcem třesutým, neboť se bojí ruku tvou vzíti, aby se nedočinil svatokrádeže.

Přemyslovna. Od koho mi výstraha ta přichází? Pověz, kdo jsi, mám-li slovům věřiti?

Bergov (rozhodiv plášť). Rytíř Bergov, nejvřelejší ctitel tvůj! (Schodem zhůru odkvapí.)

Bonuše. Pro Bůh, kněžno! není to jméno voleného tobě ženicha?

Panny. Jest, jest!

Přemyslovna (zdrčena). Co to bylo? Slyšela jsem, viděla jsem? Smyslové moji strašlivě se mnou žertují! — (Zpamatovavši se.) Ano, jest to ten jinoch, jehož můj královský svat, zajisté že v žertu, ženichem mým jmenoval. Avšak — od něho mně výstraha? On napomíná, abych se na statný odpor postavila? Ha! jaký to nevyvitvaný ouskok!

Cecilie. Čeho se domníváš, jasná kněžno?

Přemyslovna. Což nepochopuješ, milá Cilko? Má mne, jako jej Bůh divokrásným tělem vyličil, nalíčenou ctností a šlechetností zaslepiti. Mámení to, opovážlivé zaluzování, o kterémž královští hajitelé moji ničeho neví. — Nicméně díky

jemu! Víím, jakým to šípů plným toulem zbrojiti se mám.

Bonuše (bystře slouchajíc). Tiše! Snad že se již blíží nepřítel tvůj.

Přemyslovna. Vejděme do hrobky. U královského otce najdeme sílu i poradu. (Odejdou do hrobky, tam kleknuvše u rakve se modlí.)

Výjev třetí.

Jelena, Aufenstein.

Aufenstein (sešed všudy se ohlíží, dojde až k mříži, podívá se do hrobky, a do popředí se vrátiv polohlasitě k Jeleně mluví. Postava jeho jest důstojná, přímá, tak i jeho chod. Umí se dvorně zachovati). Jest zde s obyčejnou maličkou svou družinou. (Vede Jelenu co možná stranou.)

Jelena (v ženském, tak jako Aufenstein v mužském plášti, skvostnou skřínku v ruce nesouc. Taktéž hlasem přidušeným, ohlízejíc se). Cítím, že jsem s králem Vácslavem pod jedním klenutím; nastrojená smělost zmizí, předsevzetí v kořenu se chvěje. U jeho dvora jsem vyrostla, u jeho krátkověkých nástupců dospěla. Bylať to ctnostná, vznešená duše; každé zření, každé hnutí jeho bylo královské; ačkoli byl od Otta Braniborského

takřka na ulici vychován. (Zachvěje se.) Hu! — Víte, pane hrabě! co mne tento výlet do Zbraslavi státi může?

Aufenstein. Tolik co mne.

Jelena. Vy se toliko o několik set hřiven chudší do Korutan navrátíte; já však celé své postavení, svého rodu čistý erb, snad i živobyčí — a co mi světější jest, než všecko pozemské zboží — svůj časný i věčný poklid na tu výhru sázím. Hrajeme hru velmi nebezpečnou!

Aufenstein. Pravím, paní z Risenburka, že jest hra jistá, plna prospěchů doživotných. Kněžna Přemyslovna bude se nějaký čas hněvati, konečně ale v lůnu tiché domácnosti nás žehnati, že jsme ji hrozících jí bouří a krvavých zápasů vystríhali.

Jelena. Mluvíte, pane hrabě! jak vám lícoměrný prospěch váš napovídá; neznáte ale nejmladší dítě Juty Habsburské, v kterém koluje, vědoma sobě, krev císařská.

Aufenstein. Čím vyšší a smělejší jest její duch, tím jest královskému svatu svému nebezpečnější.

Jelena. Nu ano, jestiť na bíledni, že hrabě Aufenstein kněžnu Přemyslovnu snížití, aneb raději odstraniti musí, aby vládu svou na vše příští upevnil.

Aufenstein. S v o u vládu?

Jelena. Snad se o mně nedomýšlíte, abych věřila, že se více o panování krále Jindřicha, nežli o své vlastní staráte? Staráte se, jen že pravých prostředků vždycky neužíváte. Překypující mužnost vaše v desíti pádech násilně přeskakuje, kdežto by moudrost nejméně osmkrát podlezla. K útlému, avšak proto pevnému předivu ženské ruky se vám nedostává.

Aufenstein. Kterou u dvora Pražského ne-najdu, pak-li mně ji paní z Risenburka nepodá.

Jelena. Paní z Risenburka jest kněžně Přemyslovně dána v poradu a ochranu. Z toho suďte, jak dalece na její útlu ruku spolehati se smíte.

Aufenstein. Lékáte mne, Jeleno Risenburská! Podnikám hru dnešní s tou důvěrou, že mne až k cíli provodíte.

Jelena. Jsem tady, abych vám k cíli tomu cestu razila, nikoli až k němu s vámi kráčela. Bych to ale bezpečně učiniti mohla, poodejděte.

Aufenstein. V pravou dobu zjevení mé očekávejte. (Schodem zhůru odejde, leč na stupni nejvyšším častěji se objeví.)

Jelena (pokročí v popředí do prostřed jeviště. Tiše pro sebe). Již toto soudruží se škůdcem celého rodu královského jest nesmírná obět, kterou tobě podávám, královno Hradecká! Co tomuto zvolníku, tolik na tom záleží, aby se Přemyslovně k sňatku knížecímu cesta zamezila, tobě pak šťast-

nou náhodou k trůnu se proklestila. Proto's odstupujíc nasnovati uměla, abych u dvora zůstala, nedadouc mi ani mysl svou ani své srdce. Kéž bych buď s tebou byla odešla, aneb na věky od tebe se odtrhla! Zničena jsem, pak-li mne anděl milosrdnosti z tohoto bludiště oukladu a zrady nevyvede! — Tu jest! Stůjte mi pevně, třesuté nohy, jako byste chodníkem šlechtetnosti kráčely! (Jde kněžně v oustrety a hluboce před ní se pokloní.)

Výjev čtvrtý.

Přemyslovna, Bonuše, panny, předešlá.

Přemyslovna (s podivením). Jaký to nenadálý zjev! Jelena z Risenburka zde?

Jelena (nesměle). Vůlí a rozkazem tvé královské sestry, jasná kněžno!

Přemyslovna (překvapena). Ví královna Anna o mé dnešní pouti?

Jelena (sklopí oči). Byla její vroucí žádost, abys rakev Jasného otce navštívila, a duchem jeho požehnána, co blažená manželka k ní se navrátila.

Bonuše a panny (se leknou).

Bonuše. Slyšíš, jasná kněžno?!

Přemyslovna (s rostoucím podivením). Manželka? V tom okamžení královská panna, na ženicha nepomyslivší, a za hodinu mám se vrátit jako manželka? Vysvětli pak mi tu báchorku, věrná přítelkyně má! dobrotivá sestra se mnou nikdy o manželství nemluvila.

Jelena. Tím častěji prý to ve jménu jejím král Jindřich, Jeho Jasnost, učinil.

Přemyslovna. Žertuje se mnou — ano, pamatuj se. — Pro dobrý Bůh! kdo pak jest ten ženich, jenžto jako s dívkou zlopověstnou, kradmo a v letu doživotně se mnou se spoutati hodlá?

Jelena. Rytíř Bergov, nejspanilejší, nej-
ušlechtilejší jinoch v celém království, jenžto tebe, jasná kněžno! co cheruba své blaženosti, nade všecko ctí a miluje.

Přemyslovna (chladně). Slyšíte to, Bonuše! Aneško! Cilko! Nebudeť vás tajno, že se pramáti má Libuše s oráčem Přemyslem, a knížecí praotec můj, vévoda Oldřich, s dcerou rolníkovou, s Boženou požehnané paměti, v stav manželský spojili; avšak tu i tam dobrou vůlí sňatek ten byl upodstatněn. — Nuž, toť tedy v tomto nej-
velebnějším mně chrámu Páně, u přítomnosti posvátných zůstatků drahého otce k oltáři oddacímu přikročiti mám?

Jelena. Tak jest.

*

Přemyslovna. A kde jsou moji, aby mi požehnali na tak nebezpečnou dráhu všeho života vezdejšího?

Jelena. Hrabě Aufenstein ve jménu Jeho Jasnosti, já pak zmocněna královskou sestrou tvou, která tobě na svědectví svého srozumění se sňatkem tvým tento klenot v svatební dar posílá. (Podává jí skřítku.)

Přemyslovna (skřítky si ani nevšimnouc). Běda mně, tvorů bídnejšímu, než jest dcera pastýřova. V nejsvětějším okamžení mého života opouští mne ti, ježto mi otcovskou a materskou ruku mají podávati. — (K Bonuši a k pannám.) Pomozte mi z toho strašlivého snu, moje drahé družky!

Bonuše. Žel Bohu, jasná kněžno! že se tobě nesní; leč že v živé skutečnosti stojíš.

Přemyslovna. Vid, věrná Bonuše! vždyť s námi Jelena z Risenburka v celé své známé osobnosti jedná. Při prvním svém jsoucnosti své osvědomení poznala jsem Jelenu Risenburskou co milovanou družku královské své domácnosti, která nás dívky lahodným jemnocitem, vždycky stejným blahomravím každodenně více sobě nakloňovala. Toliko po smrti octově, za krále Rudolfa, zdálo se mi, že jsouc čarodějnou macechou okouzlena srdce své ode mne odvracuje.

Jelena (se zachvěje).

Přemyslovna. Avšak nicméně po odchodu macešinu v čelo jest nejbližší mé družiny postavena, jest nejřednější raditelka, ochraňkyne má — opat mne nemůže zraditi.

Jelena (do sebe s tváří sklopenou). Kde zůstal Aufenstein! Mysl i pamět mne opouští!

Výjev pátý.

Aufenstein, předešlé.

Aufenstein (hluboce se pokloniv). Jasná kněžno! přicházím co náměstek Jeho Milosti královského svata a poručníka tvého, tak abych se veletčným svědkem slavnosti žehnaného sňatku tvého stal. „Dlouho již srdce své na poradu беру“ — pravil jasný král Jindřich — „kterak bych knížecího svěřence svého, pokud mohu muži statnému a šlechtnému na čas živobyetí pod ochranu ode vzdal.“ — I zastavil se konečně zrak Jeho Jasnosti na pánu z Lobdeburka, který jest ten nejsličnější, nejlibomrávnější jinoch veškeré šlechty české. Jako někdy řecký pěvec Orfeus skály a stromy, řeky a větry k harfě své přizehnával, tak Vilém z Bergova spanilomyslností svou duchy nejušlechtilější svému srdci přikouzluje. Věno tvé,

mimo nádhernou výpravu, jest severní část okresu Litoměřického, ráj to země České, kde statky dědičné pánův z Bergova leží. Mně pak se, jasná kněžno! ta nejvyšší čest v celém minulém i budoucím živobytí mém prokazuje, že tento lidu i Bohu milý sňatek pod mou zprávou vykonnati se má.

Přemyslovna. Jest mi líto, pane hrabě! že vám tuto nejvyšší čest v živobytí vašem toliko s výminkou povolití mohu.

Aufenstein. Každou výminku přijímám, která povinnosti mé neodmlouvá.

Přemyslovna. Zjednejte mi dříve příležitost, abych s Jejich Jasnostmi s králem a královnou promluvití mohla.

Aufenstein. Na to jest již pozdě, sňatek má se toute hodinou státi.

Přemyslovna. Budiž mi dovoleno, abych o srozumění korunovaných ochranců pochybovala.

Aufenstein. Tu jest vůle Jeho královské Jasnosti zjevně vyslovena. (Podá jí stočený pergamen.)

Přemyslovna (čte). Ha! (Zaražení a zděšení na nějakou dobu ji opanuje; brzo však se zpatuje). Jeho Milost král toliko svou žádost, nikoli neodolatelný rozkaz vyslovuje.

Aufenstein. Víš zajisté ze zkušenosti, jasná kněžno! že mezi žádostí Jeho Milosti královnou a jeho rozkazem žádného rozdílu není.

Přemyslovna. Tak sluší hraběti Aufensteinovi královské žádosti považovati. — Oznamte Jeho Jasnosti, milostivému svatu a poručníku mému, že se královské vůli jeho pokorně odevzdávám, chtěl-li by mne knížeti rovnorodému zasnoubiti —

Aufenstein (vpadne jí do řeči). Dosti dlouho Jeho Jasnost s knížaty Slezskými o tvém manželství vyjednával; snad že jim malé věno podával, nemoha dáti většího. Manžela tvého, svého poddaného, může král Český k nejbližším osoby své důstojstvem povýšiti.

Přemyslovna. Nuž, tedy Jeho Milost prosím, abych v klášteře doživotně Bohu sloužiti, zavřena tam na modlitbách sesivěti směla.

Aufenstein. Opakuji, jasná kněžno! že na to všecko jest již pozdě. (Nahore jest slyšeti varhany a zpěv, což až do konce dějství trvá.)

Přemyslovna (leknouc se). Není, nesmí býti pozdě!

Aufenstein. Slyšíš, jasná Přemyslovno! že nahore již bohochválení se rozléhá.

Přemyslovna (jaře). O, Bohu díky! tímto jmenem novou sílu a smělost jsi ve mně rozdechl. — V mém sluchu zní zpěv ten jako bohohánění, jelikož se zvukové ti v mou záhubu ožívají. Ještě jednou — žádám, prosím — ano, poroučím vám, abyste mne bez odkladu na hrad

královský provodil. Doufám, a pevně věřím, že mne Jeho Milost neoslyší a popřeje mi tichý útluk v stínu klášterním.

Aufenstein. Kéž bysi uznala, milostivá kněžno! že odmlouvou svou povinnost věrného sluhy ztěžuješ, který od rozkazu velitele svého se uchýliti nesmí.

Přemyslovna. Žádám jen odklad plnění rozkazu toho, který zákon i přestupníku svému povoluje. Vždyť pak jest hrabě Aufenstein zvyklý, rozkazy svého šlechetného krále na vždycky odkládati, jakož i jiné v opak toho obracet, co mu konati velely.

Bonuse a panny (darino hledí kněžnu utišiti).

Aufenstein. Nezapomeň, kněžno! či osobu zde zastupuji.

Přemyslovna. O, kéž by hrabě Aufenstein na to nezapomněl! Pak by král dobrotivý nevděk a nepřízeň neklidil tam, kde lásku a vděčnost rozsívati kázal. Pak by palma míru po celé zemi haluzy své rozkládala, a všechny stavy, všechny strany lidu zemského libosvorně pod nimi by kráčeli. Ano, hrabě Aufenstein, velmoci své nadužívaje, původcem jest všech odbojů, všeho sváru, všeho v zemi nepořádku. Jeho, toliko jeho jest ta práce, že se dcera královská za všedního rytíře zahoditi má, tak aby se práva její urozenosti,

všecka její možnost k dosažení jakékoli vlády jedním okamžením zničila. Nuže, boj ti, statečný vůdce! ty, jenž tak zrádně, zlopovědně smýšlíš, že jasnost jména královského ve mně zatemniti usiluješ! Věz, že od dneška neustanu, až tebe ze vši moci, ze vši důstojnosti vyvrhnu!

Aufenstein. Ha! zpouira proti králi!

Bonuše. Pamatuj, kněžno! na svou další budoucnost!

Přemyslovna. Nikoli, proti králi, proti jeho největšímu nepříteli!

Aufenstein (přemáhaje se). Jasná kněžno! posledně radím, bysi se do vůle královského poručníka pokorně odevzdala.

Přemyslovna. A poslední ta rada neliší se od rozkazu násilného!

Aufenstein. Ano. Věz, Přemyslovno! dobře věda, že k blahu svému nutiti se dáš, všecko jsem tam připravil. Ženich čeká u oltáře —

Přemyslovna. O, ano! kdo kláštery a chrámy zlupuje, tomuť jest snadno vším všudy způsobem Bohu se rouhati!

Aufenstein. Vidím, kněžno! že marným svým odporem nešťastnou se chceš učiniti. —

Přemyslovna (s výsostí těla, tváří i hlasu). Hrabě Aufensteine! jsem vnučka Rudolfa Velikého. Běda tomu, kdo potupí krev Habsburskou, která se proudí v žilách mých!

Bonuše. O má drahá Přemyslovno!

Aufenstein. Slova tvá nejsou šípy, ani meče, ani jed. Ještě jednou: Mohu užiti násilí, jsem ke všemu odhodlán!

Jelena (která u největší nesnázi všeho byla svědkem). Ustaň, hrabě Aufensteine!

Přemyslovna. Pojď, bezbožníče! vytrhni mne z rukou otcových! (Kvapí do hrobky, shodí víko s rakve a oběma rukama otcův mrtvolu obejmě). Otče! otče! chraň dceru svou potupy!

Aufenstein (chce za ní).

Bonuše (za kněžnou do hrobky vskočivši bouchne dveřmi, které zapadnou).

Jelena. Oh! (Přikryje dlaněmi svou tvář.)

Aufenstein. Ha! ať tedy pomůže druhé násilí! (Běží nahoru.)

(Opona spadne.)

Dějství druhé.

Síň v hradu královském. Doba odpolední.

Výjev první.

Král, Aufenstein, komorník.

Král (sedě u okna ve velikém křesle spí).

Aufenstein (vejde komorníkem uveden). Spí již dávno Jeho Jasnost?

Komorník. Dobrou hodinu.

Aufenstein. Nebyl tu žádný?

Komorník. Dva mladší šlechticové s letnějším, jak se zdálo, hodnostářem městským.

Aufenstein. Nevíš, za jakou to příčinou?

Komorník. Stěžovali na výstupky lidu Korutanského v Praze, pak-li jsem v předsíni dobře slyšel.

Aufenstein (pokyne rukou).

Komorník (odejde).

Aufenstein (přikročiv blíže ku králi na něho se dívá). Neviděl jsem nikdy v tvářnosti člověka tak zjevnou bezpečnost a bezstarostnost. Země se k porodu strašlivé bouře chystá, a on, její hlava, necítí to třesení pod sebou, spí tak lehce a sladce, jakoby andělé míru perutí svou skráně jeho ovi-
vali. Pokud bude *Aufenstein* strážným cherubem tvým, můžeš pokojně spáti.

Král (se probudí a ohlíží). Co jest, můj *Aufensteine*? Přinášíš nové namáhání? Není mne dnes s žádnou prací.

Aufenstein. Slyším od dvořeninů, že šlechta jakás se odvážíla, Jasnost Vaši žalobami znepokojovati.

Král. Byli to tuším mladý *Vartenberg* a *Lichtenburg* se svým tchánem *Velflovicem*, příznivcem naším. Lid náš prý se odvažuje po domích *Většího Města* všelijakého násilí užívati. Takoveto nemilé zprávy z více stran ke mně docházejí. Vezmi pak lid svůj na kratší a pevnější uzdu.

Aufenstein. Stalo se na několika místech nedorozumění. Lid náš přinesl s sebou hru v kostky, která tu veliké obliby došla. *Pražané*, žádostivi s nectností tou se seznámiti, lákají bojovníky naše do domů svých v peněžité základy, a jako každá hra příčiny k svárům zavdává —

Král. Hleď to všemožně zameziti, chceš-li si v zemi dobrou pověst a mně pokoj zjednatí. Lidé

praví, že jakési nepořádky teprv s tebou do Prahy přišly.

Aufenstein (před sebe). Donášky tyto musí přestati! — Nebylo tu přede mnou toho strannictví, které nyní Větší Město na pět i více odbojných táborů různí. Jest tu strana naše, strana Rakouská, ta nejmocnější; strana panská a strana městská, ano i královna Hradecká, jakož i císař sám strany své tady mají, které všechny k sobě řevňující zběsile jedna s druhou zápolí, tak že z domů svých zavřených toliko v úplné zbroji vycházejí.

Král. Připomínáš na císaře, kterého's proti mé vůli zanedbal. Nechtěl's, abych jakožto volelec k volení jeho se dostavil, aniž's pak mu hlas můj poselstvím oznámil. Odtud jeho hněv. Jako mne předchůdce jeho, Albrecht, za krále Českého neuznával: tak mne také on až podnes neuznává, a káže, abych dostaviv se k němu všechny své země v léno od něho přijal.

Aufenstein. Nebojím se bouře ze západu. Jindřich Luxemburský má tak dobře v Německé své říši plné ruce co dělati, tak jako já v Čechách.

Král. Přisám Bůh! zpráva této země všecken čas a všechny síly tvé tak sobě osvojuje, že na mne zapomínáš.

Aufenstein. První péče a starost má jest o zachování a oslavu Vaší královské Jasnosti.

Král. Chceš-li mne zachovati, hled' mne především nasytiti. Takřka každodenně o jednu mísu, a pročež o jeden posilek méně dostávám. Králová se vymlouvá, že nějakým časem důchody mé vysychati necháváš.

Aufenstein. Budu tedy od dneška toliko polovici baňských dobyvků do Korutan posílati.

Král. Nečiň toho. Kdo ví, jak dlouho tady bude našeho stání. Máme doma mnoho nebenosných hor, ale jen železo v nich. Raději zastav královské hrady a statky, kde ještě jaký jest. Víš, že skvostný stůl jest má jediná blaženost na světě. — Co slyšíš o kněžně Přemyslovně?

Aufenstein. Doufám, že se s dobrým výsledkem nemineme, pak-li v chvalitebné, všudy dobročinné důslednosti a nepovolnosti své setrváme.

Král. Pochybuji. Jak jsem z hrdých řečí jejich již dávno vyrozuměl: očekává, že pro ni císař ve voze osmerospřežném, aneb alespoň císařovec přijede. — Připomínám ještě jednou, ať se jí žádného násilí nečiní.

Výjev druhý.

**Komorník, hned na to Vilém z Bergova.
Předešlí.**

Komorník. Vilém z Bergova dává královskou
Jasnost prositi —

Král. At vejde.

Komorník (odejde).

Král. Hoří láskou k té vysokoletné Přemy-
slovně. Nevím, povede-li se nám, tu ocelovou šíji
ohnouti.

Aufenstein (před sebe). Pak ji tedy zlomím.

Bergov (vkročiv a hluboce se skloniv ruku králi
políbí).

Král. Jest mi líto, milý Bergove! že Elišku
nemůžeš ještě nazývati svou.

Bergov. Přicházím v nejhlubší pokoře o mi-
lost prositi, abych ještě doufati směl.

Král. Naději, jak dalece jí vládnouti mohu,
úplně tobě podávám; avšak nadhrdčí to srdce mu-
síš dobývati sám. Napni tedy všecku duševní sílu,
která tělesné tvé kráse nic neodevzdá.

Bergov. O, kde jest jaké síly, kde jaké srde-
čné aneb duševní zbraně, jižto bych k dosažení
toho krásného, vznešeného cíle neobrátil! Neboť
zoufati sobě musím, pak-li mne nemilost její s ne-

beského stupně svrhne, ku kterému, jako duše nábožná k svému spasení, s citem horoucím se vypínám. — I přicházím královskou Jasnost Vaši o blahomilostivé povolení prositi, abych kněžnu Eliška v nynějším pobytku jejím směl navštěvovati. Snad že v jejím skvostném srdci jiskru přízně a náklonnosti rozdechnu; snad že v její krásné duši soucit, neb alespoň soustrastí povzbudím. Neustanu v usilování, pokud mne co nevolníka zrakem hněvu plným od sebe nezavrhne.

Král (vstane). Což, můj Aufensteine! aby se Eliška s družinou svou do slušného bytu ve Větším Městě přesídlila? Dej pak nařízení, aby přítomnému jinochu volný přístup k ní bez opovědi, a volno mu bylo, beze všech svědků s ní mluvit. (K rytíři.) Zprávu o výsledku přičinění tvého budu každodenně očekávati. (Odejde dvěma postranními.)

Aufenstein (jde za ním).

Bergov (králi odcházejícímu hluboce se pokloniv zůstane státi, až Aufenstein odejde; na to pokročí do popředí a mluví na polo ke dvěřím obrácen, kterými Aufenstein odešel). Klnu tebe, Aufensteine! líticím hadovlasým v propasti světloprázdne tebe i bratra tvého přikazuji! Nebylo dosti, že's již hory krvavých obětí vůkol sebe navězil, já jsem musel korunou jich se státi, obět nejnevinější, avšak tobě nejzhoubnější! Hodil's mi zápal do nestrastných prsou, který spase mou duši zubem jizlivým; avšak

i ty jeho pastvou se staneš! Vyhnal's ty mne ve vášni mé na vrch skály v moři rozvlněném, tam kde ani státi, ani na schod pomysliti nelze. Svatební vlny lože manželského mi stelou, zpěvem čarovným do něho mne uchvacující. I skočím tam, ženich slastí opojený, s srdcem blaženým; ty však co starosvat se mnou půjdeš s duší zoufanlivou! (Odkvapí.)

Výjev třetí.

Královna Anna, Aufenstein.

Královna (vejde dvěma postranními z pravé strany).

Aufenstein (vyšed od krále poněkud se zarazí, a hluboce královně se pokloniv chystá se hlavním vchodem odejiti).

Královna. Jaká to přivětivá náhoda! Jdouc k Jeho Milosti, abych z čistého pramene nejnovější události čerpala, potkávám se s rekovným vůdcem našim, prvotním to zdrojem všech žádoucích vědomostí. — Avšak zdá se, že jako vždycky velmi naspěch máte?

Aufenstein. Komu jest bdíti, aby celý dvůr bezpečně dýchati mohl, ten musí za celý dvůr mysliti a jednati, a nemá nikdy času zbytečného.

Klicpera IV.

11

Leč mé milostivé královně náleží právo, s Jeho Jasností o můj nejdražší čas se dělití.

Královna. Zatoužila jsem po své knížecí sestře, kterou jsem dávno neviděla. Leč již pátý den z kláštera se mi oznamuje, že je chorobná.

Aufenstein (jenž se byl zarazil). Velmi nepatrně. Ano, ať pravdu povím, choroba ta jest svévolná. Zachtělo se kněžně, jako týdenne několikrát, toliko se svými myšlénkami promlouvati. Churavostí tou se ohražuje.

Královna. Tím snadněji žádost má dá se vyplniti. Předě mnou nebude se ohrážeti. Milujíc mne jako sestru, ctíla mne co druhou matku. Pohříchu byly jsme sobě bližše, když nás trojí země dělila, nežli nyní, kdy v jednom hradě obýváme. Neučinili jste ani moudře ani laskavě, že jste ji nejen od její větší panenské družiny, ale i ode mne odloučili. Co vás tak ustanovilo?

Aufenstein. Jeho Jasností královský rozkaz.

Královna. Mluvte se mnou, pane hrabě! jako s královnou chotí, která dobře vidí a ví, že na tomto hradě až příliš samostatně jednáte, ať nedím, vládnete. — Nuž, co tedy Jeho Milost krále pohnulo, ubohou sestru klášterními zděmi obmeziti?

Aufenstein. Předně přirozená kněžnina náklonnost k bohomyslnému živobytí; za druhé pak, že mladý vévoda Opolský, ježto nejjasnější král

za Eliščina manžela vyhlídnouti ráčil, nevěstu vždy raději z klášterního oustraní, nežli z víru hlučného dvora přijme.

Královna. O zámyslu takovéhoho zasnoubení ponejprv slyším. Doufám, že se bez mého vědomí nestane, jako se až potud mnoho, všecko s mou osiřelou sestrou činilo.

Aufenstein. Kdyby k tomu ovšem mělo přijíti —

Královna. Dřív, než k tomu přijde, sluší se, abych o tom věděla, a kněžnu Elišku na to připravila.

Aufenstein. Politování hodné kněžny nemají při volení budoucího manžela žádného hlasu.

Královna. Běda! hrabě Aufenstein bylby největší zvolník, kdyby na neštěstí s kněžnami dle své libovůle mohl naložiti: bylby snad s to, ženichy jim voliti, které přijmouti knížecí důstojnost by jim zapovídala. — Jdu Jeho královské Milosti oznámiti, že ještě dnes navštívím klášter svatého Jiří, abych svou buď nemocnou, buď těžkomyslnou sestru potěšila.

Aufenstein (postaví se jí v cestu). Bolestné mi jest, své nejmilostivější královně ohlašovati, že k tomu Jeho Jasnost král a pán nepřisvědčí, ježto se návštěva ta bez vzbuzení nadobyté pozornosti státi nemůže.

*

Královna. Pane hrabě! mnoho, všechno, co se v našem sídle děje, ač s hlubokou lítostí, trpělivě snáším; leč soustrastí s mou bezpomocnou sestrou, účastenství v jakémkoli osudu jejím nížádná mocnost vaše ve mně neuhrozí. Přes vaši vůli i nevůli s vědomím královým o jejím nynějším stavu osobně se přesvědčím. (Pevným, vážným krokem do komnaty královny odejde.)

Aufenstein (ustoupiv jí s cesty nějakou dobu zamýšlen zůstane státi). Nový, zlopověstný výjev na chmuřící se obloze mého podnikání! Raději bych volil, v bitvě poražen vítězství nepříteli z rukou vytrhnouti, nežli tuto bouři zažehnavati. (V hlubokých myšlénkách odejde.)

Výjev čtvrtý.

V domě Jakuba Velflovicově.

Hynek z Lichtenburka, **Jiřina**, jeho choť, vejdou hlavními dveřmi.

Jiřina (ouzkostně vkročivši). Pro dobrý Bůh! můj mladý lev jest pobouřen, jako jsem ho nikdy ještě neviděla.

Hynek (celý ozbrojen, hodí přílbu s červenobílým chocholem na stůl a prudce přechází).

Jiřina. Hrozí nám nové neštěstí? či jest již tady? Mluv, můj drahý Hynku! tvá mladá lvice jest na všecko připravena. Víš, že nezná bázně, že se jen jedině hrůzy leká!

Hynek (zůstane státi). Ano, Jiřino! opět nové neštěstí! Včera jsme mysli, že nepřátelský náš osud celý svůj toul již vyprázdnil, že musí konečně luk odložit a dát nám oddechnouti. Avšak do rána opět se ozbrojil, nové střely srší do prsou našich, a zdá se, že se, jako smrt, ze svých šípů nikdy nevystřílí.

Jiřina. Mluv pak, rozjařený ture!

Hynek. Upřímnost, důvěra, bezpečnost, a jak všechny spasitelné družky jejich se jmenují, vypuzeny jsou zemi naši opustily.

Jiřina. Avšak nikdy neodešly, aby se nenavrátily.

Hynek. Nebylo dosti Korutanem plenueno; zlo-povážný Aufenstein, svědomím svým ustrašený, šest set nových plenitelů z Míšenska si obeslav hrad královský jimi obsadil.

Jiřina. A purkrabě Heřman Zvěřetický, tento věrný, pevný štít — ?

Hynek. Musel včera s domácím vojskem odstoupiti, a cizí ten lid, žoldu nedostávaje, jako stádo žravých vlků nájezdy činí na vůkolní dědiny. Propuštění jsou z úřadů svých: kancléř Petr, Hynek Berka z Dubé, nejvyšší purkrabí, ano

i Jindřich z Lipé, královský podkomoří, tak že jediný Bavor ze Strakonice domácí šlechtu u dvora zastupuje. To všecko jest Aufensteinova práce.

Jiřina. Co zlomyslný Aufenstein rokem vystaví, může blahomyslný král okamžením rozbořiti. — Bohu díky, že se nic horšího nestalo! Duše má zhrozila by se jen rodopýchy tvých pokrevenců, jižto by se růžového svazku našich srdcí nepřátelsky mohli dotknouti.

Výjev pátý.

Jakub Velflovic ve zbroji, předešli.

Hynek a *Jiřina* (jdou mu v oustrety). Dobrý večer, otče!

Hynek. Hle, i čelo našeho otce černé mraky každodenně více obklopují!

Jiřina. Mraky, které políbení jeho milované Jiřiny snadně rozplaší. (Políbí otce.)

Jakub (zamračeně). Vyznej se mi, pane Krušino z Lichtenburka! jako muži a otcí. Jak jsi s mou dcerou spokojen?

Hynek. Jaká to otázka, otče nepochopitelný? Nemám na ni jinou odpověď, nežli že láska má

k Jiřině den ode dne více roste. Ona lásku tu trojnásobem opětuje, jest panský tebou vychována, důmyslná, šlechtaná, a má víc rekovně myslí, nežli mnohý rytíř se zlatou ostruhou. To jsou tuším vlastnosti, které paní z Lichtenburka dosti budou šlechtiti.

Jakub. Abych se ti nezdál nepochopitelný, musím okolkovati. — Přišed hrabě Aufenstein do země hleděl především šlechtu a města tak rozhostiti, aby v dvojím táboru proti sobě stály, což se mu tím snadněji podařilo, proto že mnozí pánové neslušná jim práva nad městy sobě osobovali. Jeho to návodem přepadl jsem, co náčelník, s lidem Kutnohorským bohatýry, v klášteře Sedleckém pohostinu nocující. Ješek Vartenberk, Jan z Lipé, Hynek Berka z Dubé a jiných více násilně jati a na hradě Lidickém blíže Buštěhradu tak dlouho vězněni, až mimo mnohé jiné výhody volili snášeti, aby rytíř, pán i měšťan ve smíšené sňatky vzájemně mohli vstupovati.

Hynek. Jest mi povědomo, milý otče!

Jakub. Mnoho děvčat jedno- a dvouletých od šlechty rodinám městským k vychování a buďoucímu spojení dáno. Pan Jindřich z Lipé útlou Anešku svou Ruthartovici na Horách Kutných; tvůj pak strýc, Oldřich z Lichtenburka, tebe mému dítěti zaslíbil, s kterýmto zaslíbením nespokojil

jsem se dřive, až když se v skutečný sňatek proměnila.

Hynek. Začež tobě doživotně děkovati budu.

Jiřina. Nemohl jsi, otče! dítě své blaženějším učiniti.

Jakub. Neminuly ještě dvě léta, dítky šlechtické pod tou a jinou zámínkou k rodičům svým povolány, a patnáct čelních hradů, které nám v zástavu byly dány, vojskem panským opět obsazeno, což jsem dávno předzvídal, ale zameziti darmo usiloval.

Hynek. A tu se obáváte, jak otec, tak dcera, že i já od své choti budu muset odstoupiti? To se nikdy nestane!

Jiřina. Jenom mrtvou mne s mým manželem rozvedou!

Jakub. Rodinný tvůj erb jest proslavená Ostrev. K erbů tomu přiznávají se mimo vás pánové z Lipé, pánové z Dubé, z Libešice, z Hronova, ze Žlebu, z Náchoda a jiní. Nebudou snadno trpěti —

Hynek. Statky mohou mně vzíti; nikdy však se nevzdám ani své choti, ani své urozenosti.

Jakub. Tak jsem sobě žádal. Leč nepřestávám na tom, že ty, můj slechetný synu! dceru mou miluješ; záleží mně, jakožto hlavě celé strany královské, tolikéž na tom, aby ji vznešení pokrevenci tvoji poněkud ctili, jí sobě vážili. K dosa-

žení cíle toho znám toliko ten prostředek, aby manželka tvá k družině královny Anny přivtělena byla. Byl jsem tak šťastný, že jsem Jeho Jasnosti, králi Jindřichu, věrné služby mohl věnovati, a pročez doufám, že tato prosba má bude vyslyšena.

Hynek. Nepochybuji, otče! pak-li najdeš k Jeho Jasnosti přístup; avšak hrabě Aufenstein cesty do hradu železnými branami uzavíral.

Jakub. Toho bohdá nebude! Až po dnes byl přístup k našemu vládci všem věrným občanům jeho neobmezený.

Výjev šestý.

Jošt Rotlev, předešlí.

Rotlev. Vážný pane Jakube! dal jsi čeledí svou prohlásiti, aby strana tvá bez vědomí tvého nic nepodnikala. Vyjeví-li se nový spor, tobě že se má oznámiti. I oznamuji tobě nehodu, která tebe více zarmoutí, než kdyby požár tuto tvou budovu ztrávil, aneb Vltava, zbouřivši se, všecky tvé mlýny ztrhala.

Jakub. Tasí opět Olbramovci krvavé meče?

Rotlev. Mlatem a sudlicí bychom jim je z rukou vyráželi!

Hynek. Činí se opět klášterům a chrámům Božím násilí?

Rotlev. To největší, nejhanebnější!

Jakub. Mluv! co se stalo?

Rotlev. Eliška Přemyslovna zmizela.

Jiřina. Pro veliký Bůh!

Hynek. Naše Přemyslovna?!

Jakub (ohromen). Zmizela?!

Rotlev. Zpráva ta pro ni vroucí srdce mé smrtedlně ranila.

Jakub. Dej úplnou zprávu! Odkud to máš?

Rotlev. Přiznávám se, že jsem každým jitem do Svatojirského kostela chodil, jen abych ji za mříží tam co cheruba v nebeské modlitbě viděl klečící; neboť jinde a o krok blíže k ní přistoupiti jsem se neodvážil, aby se mi nebejasnou tvář její srdce nerozplynulo, jako křídla Ikarovi, který se lehkovážně k slunci přiblížil. — Před třemi dny tam kněžny nebylo, avšak ani předvcírem, ani včera. I pomyslil jsem, že jest nemocna, a toužil jsem se dověděti, zdali nemoc není veliká. Měl jsem obrázek svaté Ludmily na slonové kosti, zlatým rámcem lemovaný. Ten jsem dnes klášterní vrátné daroval, a od ní jsem se dověděl —

Jiřina a Hynek. Co?! rychle pověz!

Rotlev. Před třemi dny jela kněžna s prvním jitra úsvitem do kláštera Zbraslavského, aby tam u hrobu otce svého pobožnost vykonala.

Jiřina. O ta něžná, nábožná dcera!

Jakub. Nuž, co dále?

Rotlev. Odtamtud se nevrátila.

Hynek (bystře). Tedy jest tam v klášteře, nebo aspoň stopa její musí tam být k nalezení.

Rotlev. O, mou duši v tom okamžení strašlivý blesk pronikl. Nebylať to pověst bezdůvodná, že chtějí kněžnu, císařskou a královskou to rato-listku, za rytíře Bergova provdati.

Jakub. Jalová to pověst, bohaprázdná!

Rotlev. Aufenstein jest bohaprázdnější. Nebočít to proti jeho nepravosti, v klášterním tom oustraní kněžnu k sňatku nutiti.

Hynek. Třikrát, pětkrát běda jemu, pak-li se toho dočinil. Zboží své snadno oželíme; leč poslední tu perlu rodu Libušina nesmí on nám vzíti, ani nehodně zahoditi! — Zhůru, Jošte! Bergova, Bergova hledejme. Ani lože o naše tělo, ani spaní o naše oko ať dříve nezavadí, pokud se nám Vilém Bergov z neslýchané té svatokrádeže nezodpovídá!

Jakub. Nikoli tak! kratší, rovnější a jistější cestou půjdeme k Jeho Jasnosti — (Na ulici křik lidu a řinkot zbraně) Ha! co to?

Hynek. Nový boj s Korutany!

Jakub. Běda mým sousedům, pak-li příčinu zavdali! (Odkvapí.)

Jiřina. Pojďme na letohrad, odkud všecko přehlídneme.

Hynek. Má Jiřina na letohrad, já pak na bojiště, kde je koli najdu. Na štěstí mám zbrojný lid svůj při ruce. — A ty, Jošte?

Rotlev. Můj život je Přemyslovně věnován. Kde se bude brannou rukou o její zastání jednat: tam se na ten hříchů plný svět naposledy podívám. Seberu čeleď otce svého, a rozběhnem se rytíře Bergova hledati. Rychlá zpráva k vám přiletí, jak mile stopu jeho vynajdem! (Odspechá hlavním vchodem.)

Hynek (za ním).

Jiřina (dveřmi postranními odběhne).

Výjev sedmý.

Ulice.

Ruprecht, vojsko Korutanské, lid městský, brzo na to Lambert.

(Korutané s kořistí v pytlích na ramenou, něco lidu svázaného mezi sebou vedouce.)

Ruprecht. Stůjte! — u tři sta hromů, stůjte! Však vám krev všecka nevyteče; proto jste žoldnéřové, abyste krváceli. — Půjdu sám s sebou v poradu. (Pokročiv do předu peníze počítá.) — Sede-

sát grošův, na českou stříž a zrno bitých — každý platí čtrnáct haléřův, tak se mi pravilo. (Schová peníze.) Doufám, že hezké zachystáníčko s sebou do Korutan přinesu. (Oblíží se.) Kam tu čeládku provedu? kdo to bude živit? Mně je tu jen o kořist. A co se dá z té chátry ještě nakořistiti? Naši lidé jim zajisté ani plíšku v kapse nanechali! — Svléci je z lepšího šatu? — Hejsa! na tarmarku se přece něco utrží — to učiním. (Obrátí se k zajatým.)

Lambert (vejde pravou stranou). Co je to za lid?

Ruprecht. Má to kořist.

Lambert. Kdo ti dal právo, t a d y kořistiti?

Ruprecht. Právo? haha! v městě nepřátelském!

Lambert. Což jsi v zemi nepřátelské?

Ruprecht. Jak pak ne?

Lambert. Kdo tě tak poučil?

Ruprecht. Činím, co všickni ostatní činí. Celé naše vojsko je od kořisti živo! Náš vůdce, šlechtný Aufenstein, chvalitebným příkladem svým nás povzbuzuje, toliko že na groších nepřestává.

Lambert. Propust ten lid!

Ruprecht. Počkej, až s něho lepší oděv sloupnu. (Jde k zajatým.)

Výjev osmý.

Jakub a Hynek se svým lidem, Konrad Aufenstein, později Jindřich Aufenstein a Vilém Zajíc z Valdeka. Předešlí.

Jakub. Co zavínal ten lid?

Ruprecht. Nechtěl mi dáti, co jsem žádal.

Jakub. Zajisté si neslušně žádal!

Ruprecht. Ve válce se neptáme, co slušno, co neslušno.

Jakub. Avšak tady máme v svatém míru, nikoli ve válce živu býti. Odlož zbraň!

Ruprecht. Abyste mi na mé groše přihlídlí? Neučiním tak, jsem tady vítěz.

Hynek (k svým žoldnérům). Odzbrojte ho!

Ruprecht (tasiv meč brání se). Braňte mne, Korutané!

(Šarvátka.)

Konrad Aufenstein (vejde podnapilý pravou stranou). Hlubiny a propasti, ustaňte! (Strany bojující se rozstoupí.) Kdo tu dobyl meče bez mého vědomí a rozkazu?!

Jakub (přikročí k němu). Váš lid učinil začátek.

Konrad. Náš lid má k tomu právo, proto že jest silnější, že jsme tady páni.

Jakub. Pomněte, pane hrabě! že tady vládne zákon, nikoli tělesná síla.

Konrad. Zákon jsme my! Již dávno byli byste se jako hladoví vlci vespolek udávali, kdybychom vás na řetězích nedrželi.

Jakub. Tu stojí ten násilník, který v městě pokoj a bezpečnost rušil.

Ruprecht. Pokojně jsem kořistil; oni se mi ale kyjem a palicí protivili.

Konrad. Hlubiny a propasti! hrdlem propadl, kdo z vás lidu našemu se protiví.

Hynek. Hrdlem ať propadne lid váš, pakli přes vůli královu na pokojné byty naše nabíhá!

Konrad. Kdo jsi ty, nezralé stýblo! jenžto se proti mně stavěti opovažuješ?

Hynek. Zubů naděláš do svého meče na tom nezralém stýble!

Konrad (tasí meč). Ha! vaše drzost roste jako rákosí v paluži. Braň se, vysokomluvné pachole!

Jakub (postaví se mezi ně). Ustaňte, pane Aufensteine! nestojíte pevně na nohou, jde tu o vaše bezhrdlí! (K Hynkovi.) Odstup, Krušino z Lichtenburka!

Konrad. Hlubiny a propasti, o mé bezhrdlí?! Braň se, křečku! ještě dnes tvé kosti do Krašovské skalní zpousty na bělidlo pošlu! (Udeří na Hynka, bojují.)

Jindřich Aufenstein a Vilém z Valdeka
(vejdou každý z jiné strany).

Aufenstein (rychle přikročí do popředí). Ustaňte! Jaký to výstupek u prostřed města? Sklánějte meče!

Vilém z Valdeka (taktéž pokročiv). Kdo zavdal k boji příčinu?

Jakub. Násilné kořistění a lidu poutání ze strany rozpásaných bojovníků.

Aufenstein. Ve jménu královny, odejděte do svých příbytků!

Jakub a Hynek (s lidem zbrojným i zajatým v tichosti odejdou).

Aufenstein (k bratrovi). Co já pracně zbuduji, to ty lehkovázně boříš.

Konrad. Jak? mám já býti vinen?

Aufenstein. Vinen jest, kdo svůj rozum ve víně utopí, kdy všech smyslů zapotřebí má. Odejdi!

Konrad. Jakoby hrabě Korutanský více neplatil, nežli tři sta těch zdejších otroků! (Odejde. Na pokynutí Aufensteinovo Lambert a Ruprecht se zbrojenci Korutanskými též odejdou.)

Vilém z Valdeka. Kdybych byl tebou, pane maršálku! tohoto bratra na hrad otcovský bych poslal.

Aufenstein. Proč?

Vilém z Valdeka. Co ty tajně a mlčky koveš, tomu on dává výmluvná slova. (Odchází.)

Aufenstein. Kam spěchá Vilém Zajíc z Valdeka?

Vilém z Valdeka (se zastaví). Ku králi.

Aufenstein. Jakou to cestou?

Vilém z Valdeka. Kterou hrabě Aufenstein nechodí. (Odejde v levo.)

Aufenstein. Jako jsem Jindřicha z Lipé ze dvora vyhostil: tak musím také Valdeka, Plichtu ze Žerotína a Ješka ze Stráže čím dále tím lépe odstraniti. (Odejde v pravo.)

(Opona spadne.)

Dějství třetí.

Skvostný libohrad v královninu sídle v Hradci Králové. Hlavní a postranní vchod. Vlevo veliké okno, jím vyhlídka na Krkonoše. U okna stůl, asi osm sedadel podélmo stěn.

Výjev první.

Eliška Polka, Damíra.

Damíra (sedí v pravo ženskou prací se zanášejíc).

Eliška (v nádherném oděvu, s diademem na hlavě, stojí u okna otevřeného, na hory a ostatní utěšenou krajinu se dívajíc). Tímto divokrásným pohledem nikdy své oko nezasytím. Za tím růžencem nebetýchých hor jest západní část Polsky, utěšený domov můj — tam jsem byla šťastna! — He! ještě tam dlouhý pás lesknoucího se sněhu, tady pak bohaté osení teplým větrem dechem v bělavých

vlnách se proudí. — A to zelenožluté Labe! — tam vidím kolébku jeho — tady jest již dospělý jinoch! Během rychlonohým spěchá, aby se před naším tu zrakem s panenskou Orlicí zasnoubil, a v objetí jejím čarokrásnou zahradou země české se procházel. (Sedne.) Ach, kdo by byl na jeho místě! Tam u Mělníka po druhé, u Litoměřic po třetí se zasnubuje!

Damíra (usmívajíc se). Zajisté to tvůj obraz, milostivá paní! I ty by's po třetí byla zasnoubena, kdyby Fridrichův otec, císař Albrecht, tak záhy a tak neočekávaně se světa byl nesešel.

Eliška. Fridrich mne miloval, o tom jsem se přesvědčila, když z Prahy mně vysvobodiv do své Vídně mne provodil.

Damíra. Ano, když jsme samy dvě, v nehodném to oděvu, z města se vyloudily, a on, jako věrný přítel a ctitel, na Zderaze tebe očekával.

Eliška. Jaký to spanilý duch! a jaký to slabomyslný prostopášník v hradě královském na jeho místě sedí! — Avšak ani ne tak smrt otcova cestu mu k tomuto trůnu zakročila, jako že jej nový císař Jindřich, nevím, jakým to právem, právě v době rozhodné vévodství jeho odsoudil.

Damíra. Praví se, že toto vévodství své od císaře v léno nepřijal. — Milost Tvá byla by zajisté smutečnou roušku do smrti na srdci svém nosila: kdyby se byl milosti hodný těšitel nenašel.

*

Eliška. Ha! myslíš na Jindřicha z Lipé? Šlechtný to zajisté, rekovný a spanilomyslný bohatýr, mezi květem šlechty české mně nejmilejší.

Damira (potutelně). Nebezpečný to vdovec!

Eliška. Avšak nemůže a nesmí na jednom stupni se mnou státi. Vdova dvou králův nesmím mu než přátelství své věnovati.

Výjev druhý.

Komorník, na to Jindřich z Lipé.
Předešlé.

Komorník. Jeho Mocnost pan Jindřich z Lipé příchod svůj pokorně oznamuje.

Eliška (leknouc se, pro sebe). Jak by jej sem zlý čili dobrý duch přičaroval! (Hlasitě.) Jest mi vítaný host.

Komorník (odejde).

Damira. Milost Tvá patrně's se lekla.

Eliška. Zaplanulo skutečně něco v srdci mém, což od lásky ani tak vzdáleno není, jako jedno oko od druhého. — Odejdi do vedlejší jizby, milá Damíro!

Damíra (odchází).

Jindřich z Lipé (vkročiv, potká se s Damírou a přistojně ji pozdravuje).

Dámira (přivětivě poděkovavši v levo odejde).

Eliška (vstavši ruku k políbení mu podává). **Aj,** kdo jest tím vinen, že klenot panstva českého po- nejprv vidim, co se z nehodných okovů lidu měst- ského vyprostil?

Jindřich. Podkomorský úřad můj, čarokrásná královno! pokud se v rukou mých ponechati chtěl. Sám jsem tam již žádného stání neměl, vida, že ve prospěch vdovy králové účinkovati nemohu. Od té doby, co Fridrich Rakouský k míru a smí- ření se nakloniv práva svého k vládě české se od- pověděl —

Eliška. Pro veliký Bůh! kdy? pod jakou to úmluvou?

Jindřich. Jindřich Korutanský předně devět znamenitých měst a okresů jejich v zástavu dává, až bude moci pětáctýřidcet tisíc hřiven vyplatiti.

Eliška (žádostivě). Za druhé?

Jindřich. Všecky statky Její Milosti královny Hradecké, jakož i všecka práva její jsou ne- zvratně zabezpečeny.

Eliška. Tento důkaz přízně jeho více mi la- hodí, nežli všecky ty statky. Bez zabezpečení práv nemohla bych ovšem býti, co býti mám —

Jindřich (s úklonkem). K čemuž Vaší Milosti z vroucí duše své štěstí přeji.

Eliška (baživě). Marnolibost má mne pře- mlouvá, že odstoupení Fridrichovo Jindřichovi z Lipé nebylo docela lhotejné?

Jindřich. Přebudiž Bohu žel! že Jindřich z Lipé v nejdražších svých záležitostech toliko cítiti a mysliti, nikoli však mluvití a jednati smí.

Eliška (v nesnázi). Mluvití? — proč by nesměl mluvití?

Jindřich (vyhýbavě). Odpustíť mi Vaše Milost, že duše má břemenem starostí přetížena u Vaší přítomnosti jako ptáče lehkou a letnou se cítí, tak že v povětrí nejlahodnějším se proletujíc na věci důležité zapomíná.

Eliška. Co jest?

Jindřich. Nepřišel jsem sám.

Eliška. Kdo s tebou?

Jindřich. Jan z Vartenberka.

Eliška. Tento vzor bohatýrstva českého! tato vtělená statečnost! O, přiveď jej ke mně!

Jindřich (odejde).

Eliška. Ještě nezachází hvězda má! Jen pět takových mužů, a všechny zraky i sluchy budou se k tomuto pahorku obracet!

Výjev třetí.

Jindřich, Jan z Vartenberka, Eliška.

Eliška (pokročí proti Janovi). Vítej mi, rekovný Vartenberku! ve vdovském sídle mém. — Odkud přicházíte, šlechetni pánové?

Jan. Z Moravy, kdežto jsme smýšlení národu příbuzného, k nám přivtěleného, skoumali. Budeť Milosti Vaší povědomo, že císař Jindřich zemi tuto od České koruny odloučil?

Eliška. Jest mi povědomo; leč co se mezi tím v Praze dělo, bude nepovědomo vám. Král Jindřich —

Jan. Jindřich, hrabě Aufenstein, Vaší Milosti!

Eliška. Aufenstein tedy chtěl kněžnu Přemyslovnu k sňatku s rytířem z Bergova nutiti, tak aby k jakékoli knížecí vládě nikdy neměla přístupu.

Jindřich. Ha! jaká to neslýchaná ukrutnost!

Jan. Z pekla nová ohavnost!

Eliška. Když pak kněžna násilí tomu se protivila, dal ji na Vyšehradě uvězniti.

Jindřich. Uvězniti, tu holubici, vnučku Habsburkovu?

Jan. Padejte a zhasínejte, hvězdy! ježto jste rod Přemyslovský po šest věků tak slavně osvětlovaly! Tam v tom tmavém žaláři ještě jen zableskněte, nechtíce svítiti na poslední pupen kmene staroslavného v okovech! — O, královno! budiž pomocna, ať potupu poslední krve králův našich pomstíme.

Eliška. Slyšte dále, rekové! a pak žádejte, s co jest odumirající mocnost má. — Nemilá o-

měna Jindřicha krále v zápětí stihá. Mám totiž jistou zprávu, že jej císař v úplném sněmu říšském ve Frankobrodě nejen království Českého, ale i dědičného jeho vévodství pod tou záminkou odsoudil, že ani svou domácí, ani Českou korunu v léno od něho nepřijal.

Jindřich. To jest tolik, Vaší Milosti! jaká práva nad půlsvětém sobě osobovati.

Eliška. Připouštím, že s císařem vášnivost za stolem seděla; neboť král Jindřich, při volení na důstojnost císařskou k hlasování dožádán, z netečnosti potřebný ten hlas poslati jemu zanedbal. — Budiž jak buď! událostí touto záležitost vaše v takový stav se dostala, že král toliko nákladem síly a rady sjeďnocené odolati moha v národu bude hledati podporu.

Jan. Nejřednější jest, moudrá královno! aby se jasně-slavné dceři krále Václava vězení otevřelo. Nedobyde-li prosba do něho klíče, bude ho lest ano i násilí vydobývati. Přisám Bůh! že ani vlasů ani vousů se nedotknu, že ani choti ani dítěte viděti nechci, pokud Eliška Přemyslovna svobodným povětrím nebude dýchati a kráčeti!

Jindřich. Zůstanet věčná skvrna na jménu našem, že se kdy dopustilo, aby se uvěznila.

Eliška. Nesmí zůstatí u vězení! Ačkoli si to nevděčná pastorkyně u mne nezasloužila: mile ráda k jejímu vysvobození ruku podávám.

Jan. Nikoli jako macecha, Vaší Milosti! leč jako pravá matka její, kterou býti před Bohem jste slíbila, milostnou ruku svou nám podejte.

Eliška. Co hodláte především podniknouti?

Jan. Cesta naše jde zpříma do Prahy, tam pak nám bude stav všech věcí vyšetřovati. Násilí budiž prostředkem posledním. Pak-li ale nezpytatelné řízení Boží ubohé vlasti naší novou válku občanskou přisoudilo: slibte, Vaší Milosti! že věnná města vaše toliko nám budou otevřena.

Eliška. Jak dalece mi právo k tomu přísluší a náklonnost obyvatelstva ke mně postačuje. Za můj Hradec vám stojím.

Jindřich. Právě tolik, jako na městech a občanech jejich, záleží nám, Vaší Milosti! na vašem jménu, jakož i na milostivém slibu vašem, že, kde rady všeobecné, osobního účastenství bude potřeba, v přítomnost vaši smíme doufati.

Eliška. Potkává-li se národ, v jehožto vládě s dvěma králi podíl jsem měla, s neštěstím: tuť jsou mé jméno a přítomnost má od jeho prospěchu nerozlučné. Dejte mi vědomost všeho, co podnikáte, a jak osud s podnikáním vašim zahrává.

Jan. Vaše věrné přání, milostivá paní! bereme zajisté s sebou. (Polibiv jí ruku odchází.)

Jindřich (polohlasitě). Nevěř, spanilá královno! žádnému poslu bez tohoto mého prstenu. Pokud

buďu na volné a svobodné noze: buďu všechny znamenitější zprávy osobně přinášet. (Přijav ruku Eliškou mu podanou odejde s ní.)

Výjev čtvrtý.

Gotická jizba na Vyšehradě s jediným oknem vysoko nad zemí, odkud slabé osvětlení vpadá. Stůl a několik sprostých gotických sedadel. Hlavní a postranní vchod.

Přemyslovna, Bonuše, dveřmi postranními vkročivše vyšívání své na stůl ukládají.

Bonuše. Já nemohu v tomto chudém světle pracovati, a ty, kněžno! nesmíš. Dosti toho, když několik hodin denně na pavlanu prací se zanášíme. Tam máme zdravé povětrí, odpolední slunce a velikolepé divadlo jeho západu.

Přemyslovna. Tento pavlan, starý, šedým mechem porostlý, jest mi dražší a milejší, nežli hrad tam za Vltavou, pokud tam Aufenstein králem i královskou sestrou mou vládne.

Bonuše. Na pavlanu tom zajisté pramáti tvá Libuše stávala. Nepomyslila, když jej stavěla, že po zahynutí mužských větví jejího kmene vězení se z něho stane pro poslední vnučku její.

Přemyslovna. Viděla jsem ji, věrná Bonuše!

Bonuše. Koho?

Přemyslovna. Pramáti svou Libuši.

Bonuše (s užasnutím). Avšak ve snění?

Přemyslovna. V polosnění, ano. Přestalo právě soumráčení, a noc úplná zemi naši i všecku krásu její v černý plášť svůj zahalila. Stála jsem tam v jezero vážných zámyslů pohloubena, v duchu svém tam na Petříně stopy drahého otce a slavných předkův jeho hledajíc. Tu se najednou pramáti má z černého moře před zrakem mým vynořila. Zlatá koruna kryla hlavu její; světležluté kadeře k plecům až se kroužily, a z plecí těch dlouhá, mnohořasná říza visíc za ní jakoby se vlnila. Blížila se ke mně na vlnách nočního temna se houpajíc, a nejsouc dále, nežli od tebe stojím, korunu svou s velebné hlavy sňavši mně ji podávala. V tom se četná noční stráž s velikým hlukem pod pavlanem zjevila, a — pramáti má zmizela. — Ach! smutné to jest, jisté znamení, že když s vlnami příkorností zápasivši trůnu samého dostihnu, stupně k němu přede mnou se rozpadnou!

Bonuše. O, nikoli! Šťastná, slavná byvší Libuše na neštěstí rodu svého by se nevyjevila. Zjev's viděla, jak sama pravíš, v polosnění, který zmizel, když tě lomoz lidský z něho vytrhl. Zna-

mení to, že poslední Přemyslovnu koruna knížecí nemine. Dostí na tom, že ti ji podávala. — Proto ty za soumraku a časem nočním nemalé doby na pavlanu vytrváš.

Přemyslovna. Od předvěčerejška zvláště za soumraku. Tu vidím na tamnějším břehu lid Pražský se scházeti a vláním bílých šatů někoho tu pozdravovati. O, nechať myslím a věřím, že mně platí přátelské to pozdravení! Pak mám důkaz, že osud můj lidu není neznámý, ačkoli nás Aufenstein o půlnoci z hrobu otce mého dal sem přestěhovati. Jsem v živé paměti a pod ochranou lidu Pražského. Pražané poslední svou Přemyslovnu neopustí, toho mám tak pevné přesvědčení, jako že hrabě Aufenstein zlomyslným svým počínáním trůn svého krále podkopává.

Výjev pátý.

Vilém z Bergova, předešlé.

Přemyslovna. Ha! co jest to? Nejsme tu samy! Lidé s uchem hanebně slouchajícím do mého vězení se vkrádají. Neděje se to s vědomím královým.

Vilém (pokorně a nesměle). Jsem tady s vědomím královým, jasná kněžno! Bez opovědi, bez svědků přístup k tobě jest mi povolen.

Přemyslovna. Nesmí král důstojnost knížecí tak nehodně zlehčovati! Vilém Bergov sám není tak podle vychován, aby jsa obraz blahotvárnosti neznal i také blahomravnosti. Chci a musím věděti, kdo přístup ke mně hledá, tak abych jej dle vůle své přijmouti mohla, aneb oslyšeti. — Odejdi, rytíři z Bergova! tak zní knížecí rozkaz můj.

Vilém. Jen s posledním dechem svým opustím toto zatratitelné místo, pokud nezařídím, co mi Bůh a svědomí zaříditi kážou.

Bonuše. Nuže, kněžno! pojďme my, když nelze jinak, nežli odchodem dlužnou tobě šetrnost zjednati. (Chtějí v pravo odejiti.)

Vilém (rychle jim nadejde). O, neodcházej, nešťastná kněžno!

Přemyslovna (hněvivě se pozastaví). Nešťastná! tebou nešťastná?!

Bonuše. Máme volati o pomoc?

Vilém. Postaráno jest, že žádného se nedovoláte. — O kněžno! budiž sobě milostiva! Nakloň sluch k slovům mým! Neboj se vášnivého útoku na své panenské srdce. Probuzen ze sna čarovného poznávám, ctím a velebím práva urozenosti tvé, a neznám jiné touhy, jiné spásy v ži-

vobytí, nežli vyprostiti tebe z nehodné té vazby, zpřímí ti tobě dráhu k povolání urozenému, a pak co sluha nejzadnější zrak i sluch svůj s pokorou k tobě obraceti.

Přemyslovna. Nuže, buď poslušen rozkazu mého — odejdi!

Vilém (polohlasitě). Kněžno! chováš-li důvěru v srdci ve zdejšího důstojného probošta, svého pobočního bratra, a v Berengara, ctíhodného zpovědníka otce svého —

Přemyslovna (s důvěrou rychle do popředí pokročí). Kde jsou ti blahorádní přátelé? Proč jsem je ještě neviděla?

Vilém. Proto že podniknutí naše teprv dnes pravdotvárným zdarem svým se vykávalo. Přijdou plným večerem a upečetí věrný úmysl můj.

Přemyslovna. Jim osobu svou bez všeho rozmyslu svěřím.

Vilém. V jejich průvodu opustíš toto hanlivé místo. Mnou bude postaráno, aby's beze vší závady z brány vykročila, kde koně připraveni budou tebe očekávati.

Přemyslovna. Kam se potom obrátím?

Vilém. Do Nymburka, pevného to města, které vděčno jest dobročinův tvého královského otce.

Přemyslovna. Kdo mne mimo tebe provoditi má?

Vilém. Mně není dáno, tvým nejšťastnějším průvodcem býti; neboť mi ještě přátely jest vzbuzovati, jižto se mnou stihání tebe těly svými budou odrážeti. Jan z Vartenberka a Plichta ze Žerotína budou v čele průvodu tvého.

Přemyslovna. Jejich stráž mi bude celým vojskem.

Vilém. Oni budou spláceti za toto úkorné jednání s dcerou královskou! Každé krůpěje hořkostí, každá slza lítosti tvé mučiteli tvému jezereu se stane hanby a nenávisti: Oni pomstí i mne na Aufensteinu, jenžto mne, v stavu mém blaženého, násilně až k bráně nebeské vznesl, tak aby mne v sladké závratí v hlubinu zoufalství uvrhl.— Bůh ti sešli jasnou hvězdu, Přemyslovno! a ta tebe horami nebezpečí šťastně provodiž! (Odkvapí.)

Přemyslovna (volá za ním). U cíle se potkáš s vděkem Alžbětíným! (S družinou svou v pravo odejde.)

Výjev šestý.

Pod Vyšehradem. Soumrak večerní.

Jošt Rotlev s ozbrojenou čeledí, hned na to
Vilém Bergov.

Rotlev (s taseným mečem v pravici). Jsme všickni pohromadě? ,

Čeď. Jsme.

Rotlev. Stopu jeho mám. Je na Vyšehradě. Jak jej zočíte, padněte naň, odzbrojte a odveďte jej. Odevzdáme jej u Jakuba Velflovice.

Vilém Bergov (s pospěchem přes jeviště kráčí).

Rotlev. Tu jest. — Stůj!

Čeď (tasivši meče chce na Viléma padnout).

Vilém (odskočí nazpět; dobyde zbraň a vrhne se na čeď, která brzo poněkud odstoupí).

Rotlev (zápasí s ním).

Vilém (po třetí ráně meč mu z ruky vyrazí, a přikročiv k němu do očí se mu podívá). Co vidím? Jošte!

Rotlev. Jsem Jošt Rotlev, jezšto jsi odzbrojil; avšak sto jiných vyšlo proti tobě, jednomu z nich podleheš.

Vilém (uchopí jej za ruku a rychle do popředí jej vede; polohlasitě). Rozumím tobě, a nemýlím se. Vítej mi, bojovníku! pod prápor naší Přemyslovny.

Rotlev. Mluv! stala se Přemyslovna tvou nešťastnou manželkou?

Vilém. Odlož marné řeči na dobu pohodlnější. Odkvap nazpět do Prahy, ozbroj celý dům Oubramovicův, ozbroj kde kterého ctitele Eliščiná znáš — a věz při tom, že jednáje tak vězení zá ní zaviráš.

Rotlev. Pravda, čili podskok?

Vilém. Za dvě hodiny hled to všecko na Michelské cestě shromáždit. Přijavše tam kněžnu na útěku k Nymburku s ní odspěcháte. Ješek ze Stráže bude vůdcem vašim.

Rotlev. Pane Bergove! anděl jsi, nejsi-li ďábel.

Vilém. Odkvap, šlechtný Jošte! Bůh žehnej slovům a krokům tvým! (Odběhne.)

Rotlev (v myšlénkách). Překonal-li v sobě tu svodnou, ohromnou vášeň, jest věru divomocný vítěz!

Vilém (s pospěchem se vrátiv, mluví k Joštovi ještě opatrněji). Nejnutnější potřeba jest, aby všecko v největším tajně zůstalo. Nesvěřuj se lidem nezkušeným, zvláště tuto čeleď svou na pozoru můj. Doví-li se Aufenstein, co se tady dítí má, naposledy jsem kněžnu Přemyslovnu viděl! (Odkvapí.)

Rotlev. Toho nás chraniž Bůh! — Na svou čeleď mohu se bezpečiti — (zarazí se) — jediný Ne-

kvasa byl by s to — (Přikročí k čeledi.) Nekvaso! — Kde je Nekvasa?

Čeledin jeden. Teď tady byl — je již tentam.

Rotlev. A vzal ďábla v štítě s sebou! Zhůru, chaso! za ním, za ním! Kdo ho stihne a přivede, dvadcet kop mu vyplatím! (Odspěchá i s čeledí.)

(Opóna spadne.)

Dějství čtvrté.

Královská zahrada.

Výjev první.

Král Jindřich, Vilém Zajíc z Valdeka
přijdou za řeči.

Vilém z Valdeka. Ještě jednou prosím za milostivé prominutí, nejjasnější pane! že jsem se v tato zapovězená místa odvážil. Všecky cesty k Vaší Jasnosti, jindy tak volné, jsou od nedávna neproniknutedlné.

Král. Všecky nehody a nepokoje na Aufensteina svalujete. Sami se různíte, tropíte sváry a rozmišky, a když vás maršálek můj přísnou metlou krotí, jakož mu povinnost káže, sjednotivše se proti němu se stavíte.

Vilém z Valdeka. Všecky ty sváry a rozmišky na uzdě jsem měl; všecka příkoří Aufen-

*

steinova byli bychom déle snášeli, od milostivého krále a pána svého odstranění jich čekajíce: kdyby jen kněžny Elišky byl se nedotekl. Lid ji ctí, jako posvátné ostatky rodu Libušina. Jakub Velflovic, hlava strany královské, jehož ryzí pokora a věrnost jako zlato v ohni stokrát byly zkoušeny, darmo cestu k Vaší Jasnosti hledav, povstal proti Aufensteinu, brannou rukou poslední Přemyslovnou zastáváje.

Král. Brannou rukou? Toho bude můj věrný Velflovic pykati. Netrpím žádného odboje! — A co se děje s Eliškou Přemyslovnou? Sám jsem jí ženicha šlechtného ustanovil, kterého jsem napotom ke všem možným důstojnostem povýšiti chtěl. Nechtěla tomu, a nestalo se.

Vilém z Valdeka. Aufenstein ji, pohříchu! násilně nutil.

Král. Nucení a násilí výslovně jsem zakázal. Abych ale zuřivý odboj její potrestal, z hradu ji vypověděv nejskvostnější byt v královském Vyšehradě jsem jí vykázal.

Vilém z Valdeka. Aufensteinem však do tuého vězení tam vržena.

Král. Do vězení, mou svatku?! Avšak již předvčirem kázal jsem do domu slušného ve Větším Městě ji přesídliti.

Vilém z Valdeka. Teprv dnes v noci z toho samého vězení prchla.

Král. Jaké to nehodnosti! Kam?

Vilém z Valdeka. Práví se, do města Nymburka.

Král. To všecko se bez mého vědomí děje?—
Kdo jest tu na blízku? Pošlete mi pro maršálka!

Vilém z Valdeka. Hrabě Aufenstein stíhá kněžnu s vojskem Mišenským. Tamní krajiny jsou v pozdvižení.

Král. Hrabě Aufenstein pozbyl rozum!

Výjev druhý.

Komorník, předešlí.

Komorník. Neštěstí, královská Jasnosti! vražda třicet kroků odtud.

Vilém z Valdeka. Nedej Bůh!

Král. Mluv!

Komorník. S hlavou vínem přetíženou vřítiv se Konrad Aufenstein do Jeleních Příkopů zvěř královskou počal střílet. Přišel k tomu královský levčí odvážlivost tuto mu zakázal. Leč Aufenstein zakypěv hněvem dobyl na něho meče, lovčí pak bráně se nešťastně jej usmrtil.

Král. Ohlas to přednímu purkrabí.

Komorník (odejde).

Vilém z Valdeka. Sudiž z toho Jasnost Vaše, čeho se v městě a v krajích odvažují, královského sídla nešetříce.

Král. Jaký to den! co musím slyšeti!

Vilém z Valdeka. Žel Bohu, můj nejjasnější pane! že jsem ještě nedomluvil.

Král. Co ještě?

Vilém z Valdeka. Příznivci kněžny Přemyslovný, obávající se, že královský poručník sirotka proti oukladům Aufensteinovým nebude moci hájiti, vypravili posly k císaři Jindřichu, jeho zastoupení žádající.

Král. K císaři, mému nepříteli!—Porad, věrný Valdeku! co mám činiti?

Vilém z Valdeka. Především zemi upokojiti. Odevzdejte Jasnost Vaše vedení vojska svého mně, aneb Plichtovi ze Žerotína; uslyševše královskou tu vůli bojovníci Aufensteinovi zajisté od něho odpadnou, a zanikne boj i všecken odpor.

Král. Vždyť pak musím Aufensteina prvé slyšeti, snad že se dostatečně ospravedlní? Nemí možná, aby tento rekovný, věhlasný muž blaho svého krále svým vášním obětoval. Než jsem jej povolal, tázal jsem se hodnověrného věštce svého, ten pak mi předpověděl, že naň vládu i spásu svou bezpečně mohu uložiti.

Vilém z Valdeka. Toho všeho opak se nyní ukazuje.

Král. Pověst tvá zní jako stříbrný zvon, Valdeku! avšak nejsi dokonalá moudrost.

Vilém z Valdeka. Nejsem. Pročež račiž Jasnost Vaše ostatní svou radu povolati.

Král. Tak učiníme. (Odejdou.)

Výjev třetí.

Libohrad z třetího dějství v Hradci Králové.

Eliška, Damíra.

Eliška (na nejvyšší rozčilená spěšným krokem vejde, a ke stolu přisednuvši bolestně hlavu naň uloží).

Damíra (taktéž rychle za ní přisedši nad ní zůstane státi). Co se stalo, jasná královno? Jakou to zprávu belialskou rytíř Svatek přinesl? Nikdy jsem svou milostivou velitelku u takovém všech citů pozdvížení neviděla.

Eliška (hlavu pozdvihnuvši). O, plač nade mnou, věrná družko, plač nad celým pokolením naším! Zrozeny jsme, abychom všecka příkoří sobeckých mužů snášely, ačkoli před námi v něžné city rozplývati se zdají. (Vstavši s celou důstojností svou se zpřímí, leč s lítostnou tváří.) Avšak, jako mne nyní skloněnu a sklíčenu vidíš: tak toho svědkem býti

mě, že se ženskou i královeckou důstojností ozbrojiti a proslavené síle pánův všeho tvorstva odolati umím.

Damíra. Přísám Bůh! o kom to mluvíš, jasná paní?

Eliška. O kom jiném, nežli o prvním úlisníku a úskočnicku v šlechtě České, o největším zvolnovládcí srdcí ženských, kterýžto se odvažuje, prahnoucí své oko do vznešených pruhů jasnosti královské pozdvihnouti, tam pak svatorušným smýšlením a jednáním všedníkem se projevuje!

Damíra. Jest to obraz Jindřicha z Lipé, který slove hvězda mužné statečnosti a rytířské ušlechtilosti?

Eliška. O, statečnosti mužná! ty, jenž v poli válečném nepřítele překonaného velikomyslně šetríš, doma pak se nestydíš, ve vítězství nad útlým srdcem alávu hledati, vítězství toho nadužívati! — Poznav sotva, že srdce mé k němu se naklání, již nejen náklonnost tu upevniti se nesnaží; ale i všecko opomíjí, čím by se mi zavděčil, ano i svobodnou vůli mou velitelsky podmaniti sobě usiluje. O, jak jsem nešťastná, že jsem kdy na trůnu sedala!

Damíra. O, jaká to bolnomyslná doba opavovala tebe, velitelko má!

Eliška. Máme tak mnoho léků, jižto bolení hlavy, očí a jiných tělesných oudů ukrocuji; avšak

pro bolest srdce, mého srdce, jest jenom jeden bololomný lék: diadem.

Damira. Pro Bůh, přemahej, kněžno! cti-
žádost svou, tuto hydry náruživosti lidských.

Eliška (sarkasticky). Slyš, Damíro! zájemnou
příhodilost. Kruh věhlasných mužů, výber to ce-
lého národa, mondrost, rozumnost, rozšafnost, opa-
trnost a tak dále, zasednou si na sněm, rokují
o dobro země, a usnesou se ve své nadobyčejné
věhlasnosti, za Rýnem — slyšíš, Damíro? — za
veleslavným Rýnem ženicha pro svou kněžnu že-
brati. Jak se ti to líbí?

Damira. Nerozumím tomu, velitelko má!

Eliška. Blaze tobě, že tomu nerozumíš!

Výjev čtvrtý.

Komorník, hned na to Jindřich z Lipé.
Předešlé.

Komorník. Jeho Mocnost, pan Jindřich z Lipé,
vjíždí právě plným tryskem do hradu.

Eliška (před sebe). Ha! s jakou to tváří
může se odvážiti — (Hlasitě.) Jsem chorobná, není
ke mně přístupu.

Komorník. Tu jest Jeho Mocnost.

Jindřich (rychle a směle vkročí).

Komorník (odejde).

Damira (na pokynutí královnino taktéž odejde).

Jindřich (s lehkou libomravností k Elišce přikročí a políbí jí ruku, na podání její nečekajíc). Dobré zprávy královně své přináším, a že dobré jsou, sám jsem tré svých koní zchvátil, abych se stal jejich zvěstovatelem. — Především oznamuji, že se mi krásná příležitost zavadala, něžné Anešce blahoslužnou budoucnost přistrojiti. Zasnoubil jsem ji totiž Jindřichu, vévodovi Javorskému, synovi to vévody Svidnického. On jest v desátém, ona v sedmém roce věku svého, nemůže býti nic souhlasnějšího. Věnem jejím ustanovil jsem toto královské sídlo s velikým Vaší Milosti příslušícím okresem.

Eliška (s podivením oči k němu pozdvihne). Doufám, že pan Jindřich z Lipé o své Anešce mluví.

Jindřich. Nikoli; o kněžně Anešce, o dítěti mé blahomilostivé královny a jejího královského manžela, Václava II. (Dlouhým hledem na ni se dívá, potom pak poněkud zaražen s přistojným úklonkem.) Rozumí se samo sebou, s tou výminkou, že Vaše Milost smlouvu tu mateřskou svou vůlí ráčíte zapečetiti.

Eliška. Mohu já krok takový bez vědomí a srozumění panujícího krále učiniti? Který pak vládce bude cizího panovníka ve své zemi trpěti?

Jindřich. Aj, ať si tento Hradec za rovný statek v Lužici, aneb kdekoli jinde vymění.

Eliška. Pán Jindřich z Lipé domácích mých záležitostí velmi vroucně se ujímá.

Jindřich (s jakýmsi podivením). Zdálo se mi, že mně ušlechtilá královna jakéhosi práva k tomu udělila.

Eliška. Račtež ve svých dobrých zprávách pokračovati.

Jindřich. Kněžna Přemyslovna z vazby šťastně vyprostěna; leč Aufenstein zradou o tom uvědomen průvod její v Kosteleckém lese dostihl.

Eliška (žálostivě). Nuž?

Jindřich. Strhla se tuhá bitka. Plichta ze Žerotína opětne vysvobození vaší pastorkyně bez mála živobytím vykoupil.

Eliška. Příliš draze bylo by vyvážnutí to vykoupeno!

Jindřich. Spěchají s ní do Nymburka, města silně opevněného. Tam bude jista; neboť ani ne tak na silné ty zdě, jako na statečnost přátel jejích důvěrně se bezpečíme. Se všech stran zbrojné mužstvo do Nymburka se svolává. Vilém Bergov: kouzelnou svou horlivostí jest na desíti místech najednou.

Eliška. Vilém Bergov? Aj! toť se mu upejpavá Přemyslovna předce svou láskou, alespoň svou přízní odmění!

Jindřich. Zdá se, že z lásky své, ze strašné té zimnice šťastně se pozdravil. Uznává, že po-

slední ratolest královského kmene s rovnorodým jinochem tím více manželsky se spojití musí, ježto se obávati musíme, že král Jindřich bezdětek umře. Tím způsobem bude právo ženského potomstva rodu Přemyslova zachováno.

Eliška. Jsem žádostiva slyšeti, koho jí přátelé její za manžela vyvolili.

Jindřich. Poslové jsou k císaři Jindřichu s prosbou vypraveni, aby Jasnost Jeho syna svého Jana Přemyslovně naši zasnoubil.

Eliška. O, té čestné citlivosti baronů Českých, o manžela pro kněžnu svou prositi! — Avšak císař, moudrý hrabě Luxemburský, bude se poněkud rozmýšleti, má-li syna čtrnáctiletého kněžně osmnáctileté z takové země zaslíbiti, která za Rýnem tam i s národem svým v pověsti jest divé surovosti.

Jindřich. Přednější obava Vaší Milosti byla i také naše; leč doufáme, že moudrá, ctihodná císařovna kněžnu naši na tak dlouho ku vznešené družině své přivtělí, až císařovic Jan k sňatku manželskému dospěje. Co pak se té směšné, nelaskavé pověsti týče, jest na štěstí Petr, arcibiskup Mohučský, co věrný přítel od císaře milován, a slovo jeho v radě císařské velevážno. Byltě prvé tento Petr dlouhá léta Vyšehradským proboštem, Václava krále ctitelem, a znal dítě

jeho jako poupě libomilé, a zná zem i národ její, a bude tam pravdy vroucím zastavatelem.

Eliška. Pán Jindřich z Lipé mluví tak, jako by ve vdavkách těchto znamenité účastenství měl.

Jindřich. Vida, že dítě své královské oukladův Aufensteinových chrániti nemůžeme: k návrhu tomu jsem přistoupil.

Eliška. Rci, že jsi byl původcem jeho, a že slovo tvé v poradě kmetův všeho stavu, tak jako vždycky, bylo vítězné. Avšak jako vítězný Jindřich z Lipé návrhu tomu platnost uměl zjednati: tak jej výmluvnost jeho dovede také nejprvé podebrati, potom pak svrhnutí,

Jindřich. Svrhnouti? proč? a jak?

Eliška. Kněžna Přemyslovna volila doživotné v klášteře Bohu sloužiti, k tomu ať jí pán Jindřich z Lipé dopomůže. Chcete právo ženského potomstva rodu Přemyslova zachovati. Nuž, nejsem tu já, vdova dvou králův vašich? A kdyby král Jindřich dlouho měl žíti, není-li tu mé Anešky, taktéž dcery krále Václava?

Jindřich. Ani Vaši Milost, ani kněžnu Anešku nemůžeme synu císařovu za manželku navrhnouti. Na tom ale všecko záleží, máme-li se nebezpečí sporu s říší Německou uvarovati. A já mám k tomu přičiniti, aby královna Hradecká, bytby v daleké budoucnosti, ještě jednou na trůn Pražský dosedla, tak abych v družině její místa svého mu-

sel hledati? Jediným obcí a musím býti v nebi lásky a milosti Vaší.

Eliška (rozčilená). A když tě zavrhnou, a vidíš mne dnes naposledy?

Jindřich (s hněvu plnou hrozbou). Pak, královno Hradecká! — (Spamatovav se hlavu skloní.) Pak dítkám svým statky pozemské odevzdav na Staré Brno půjdu, u tvého tam kláštera chyši sobě vystavím, a na cestu strojiti se budu do života věčného.

Eliška. O, soběctvím svým sobě i mně blaho vezdejší rušíš! Jakého to zisku, jaké to oslavy od někdejší královny Přemyslovy očekáváš?

Jindřich. Účastenství ve vládě sobě zabezpečím, tím pak štít svůj tak zocelím, že i Milost Tvou mocně budu chrániti. Pročež radím, aby's se Milost Tvá na cestu k císaři hotovila —

Eliška (podivení a nevoli projevuje).

Jindřich. Který dle neobmezené moci své bezpochyby žádati bude, aby nevěsta synova osobně jemu se představila.

Eliška (s velikým odporem). Nikdy! Provázeti mám tu odbojnou pastorkyni, která již co dítko nenávisť svou veřejnějevila! Nikdy's ty mne nemiloval; nic tobě na mém po dvou králích zdědilém právu, nic na hodnosti a důstojnosti mé nezáleží, pak-li k sniženosti můžeš raditi!

Jindřich. Opatrnost Milosti Tvé radí, aby's na čas záští v sobě překonala, nechceš-li boj neodvratný na vší budoucnost proti sobě zbuditi. Před světem musíš osvědčiti, že's královskou matkou její, nechat macechou.

Eliška. Nikdy mne co matku nectila!

Jindřich. Ať pováží Milost Tvá, že od tvé přítomnosti, kterou jsi nám slibem zajistila, zdar celé té výpravy závisí.

Eliška. O kězby se nezdařila!

Jindřich. Co má císař o nevěstě syna svého souditi, kterou matka v době pro ni nejsvětější opouští?

Eliška. Ať soudí, že kněžna nebyvší matky své poslušna, tím méně poslušna bude svého manžela.

Jindřich. Náklonnost a důvěra nedají se veletí. Hleď Milost Tvá z minulosti, co v ní tobě prospěšného, vykořistiti. Nemoudrý jest, kdo kámen s cesty odhazuje, když se byl již o něj urazil. — Ještě jednou, královno! vydejme se na cestu. O hodinu později snad že polovici ceny ztratí přítomnost tvá.

Eliška. Jsem odhodlána, královskou vůli zachovati. Pospíchá-li pán Jindřich z Lipé, bude muset beze mne odcestovati.

Jindřich. Jakého tu váhání a zdráhání, kde se vůle nutnosti podrobiti musí!

Eliška. Místo nutnosti vidím jen velitelský rozkaz odvážlivého Jindřicha z Lipé.

Jindřich. Nešťastná kněžno! ježto blahodějnou odvážlivost mou zpozdíle od sebe odrážíš. Za hodinu budeš svévole své pykati, a pykajíc bezradná po mně se ohlížeti. — Odvážlivý Jindřich z Lipé jde, proto že musí; jde ale s tím vědomím, že sídlo toto na vše příští, nikoli milosti a lásky, leč pokání a lítosti sbořištěm se stane! (Odkvapí.)

Eliška (sebe těšíc). Teď jest mi volno! všecky okovy vrchnomocnosti mužské a rodinných poměrů se mne padají. — Na vyproštění jí z nehodné vazby všecku svou moc byla bych vynaložila; avšak stupně k trůnu protivné pastorkyni stavěti, samoláska má a její nevděčnost zapovídají. — Slyš! — dupot koňský — jeho to kůň — líbezná to jindy pro mne hudba, dnes nemilý zporozvuk! — O, ať jede! — (Poslouchá.) Ještě nejede — vrátí se, zajisté se vrátí! — Již by tady byl — srdce mi trne — zrádný cit v něm hlasitě praví, že bez všech věnných měst, leč bez tohoto návladníka býti nemohu! — Damíro! Damíro! Kdo jste tady na blízku!

Výjev pátý.**Eliška, Damíra.**

Eliška. Spěchej za Jindřichem z Lipé! At neodjíždí, pojedu s ním! O rychle, odkvap!

Damíra (odspěchá).

Eliška. Hustý závoj musí zakryti tvářnost mou, tak aby na ruměnost studu mého nemohl se dívati.

Damíra (se vrátí). Pán Jindřich z Lipé na koně se vyšvihnuv s větrem v závod z hradu vyletěl.

Eliška. Ha! — Můj nejbystřejší jezdec at se na kůň vymrští, a za ním, za ním letí, až jeho i větru dostihne! Na silnici k Chlumci musí ho dostihnouti. At čeká Jeho Mocnost, po boku jeho že musím do Nymburka vkročiti. Můj vůz — můj vůz! na dalekou cestu jdeme, věrná Damíro! k skvostným, velikolepým slavnostem. O pryč, pryč! do Nymburka, či do Prahy at královská úprava má za mnou se přiveze! (Odspěchá.)

Damíra (s podivením za ní).

Výjev šestý.

Veliká síně v Nymburské radnici v slohu gotickém. V prave na stěně visí zatkaný prapor se znakem Českým, jakož i som tam starověká zbraň i zbroj. V levo vysoké okno.

Starosta Kotoun a písák Bohata.

Kotoun (osmdesátiletý, vážný, učený muž prostřední postavy, poněkud již dětinský; zvláštní vlastnost u něho jest, že byv mrtvicí raněn jazyk má poněkud sklíčený, tak že tento při devátém, desátém slově vzdne, což ovšem divadelní umělec spíše zmírní, nežli přežene; druhý poklesek věk jeho s sebou přináší, že dobami, ale jen krátkými dobami myšlenky a slov svých není docela vědom). Jakou to zprávu přinášejí naši poslové?

Bohata. Země je v pozdvižení, na všechny strany tlupy žoldněřův se svými vůdci se kříží, jedna tlupa druhé se vyptává, žádný však nezná cíl své výpravy. Každý vidí a cítí, že bouře temnohučná nad naší krajinou vyvstává.

Kotoun. Ano, ano! tak též bylo, když za onoho času Braniborci po nivách našich se roz-sypali. Dobytek honil svůj lid —

Bohata (dobromyslně opravuje). Totiž lid honil svůj dobytek —

Kotoun. Ano! — o, má zpukrelá hlava!

Bohata. Lid honil dobytek svůj do dalekých lesů, sám pak v skalních smrskách se ukrýval,

z polovice hladem tam pošel, a Braniborci plenili dědiny a města, ačkoli měli zemi naši opatrovati. Stokrát's nám, pane starosto! bídu tu obrazoval.

Kotoun. Za onoho času, ano. Leč o naše hradby lebky sobě rozráželi. Řídil jsem statné měšťanstvo naše, tak že Braniborci na naše meče a mlaty budou pamatovati. Vivat Nymburk! A tehdáž byly hradby naše malé děti, nyní jsou dospělí mužové.

Bohata. Slyš! nadobyčejný hlahol? (Přikročí k oknu.) Jaký to zjev, pane starosto! Dva jezdcové přicválali na koních zapěněných, jeden starý, druhý mladý — hoj! pod mladým se hnědouš překotil! — sběh lidu okolo něho — šťastně se vzchopil, kráčeji sem.

Kotoun. Teď uslyšíme, odkud ta bouře.

Výjev sedmý.

Jakub Velflovic, Hynek z Lichtenburka.
Předešli.

Kotoun. Ajta! můj starý pražský hostimil, pan Jakub Velflovic. (Podává mu ruku.)

Jakub. Hostimilenství došlo nyní na tebe, pane Kotoune! — Těším se z tvého železného zdraví, jsi-li skutečně zdrav?

*

Kotoun. Až na tuto zpukřelou hlavu.

Jakub. Ta se již dosti napracovala, a žádá odpočínutí. Ale tak zpukřelá ještě snad není, aby neuvážila, jaké to časy na ubohou zemi se hrnou?

Kotoun. Smutné, žalostné! Také nás tu něco těch rozpásaných Korutanů navštívilo; ale že mnohó chtěli, nedostali nic. Svolal jsem statné měšťanstvo a dal jsem je na deset honů vyprovodit. Vivat Nymburk!

Jakub. Právě že's tak smělý a rozšafný vůdce, zamýšlíme drahého hosta ochráně tvé svěřiti. Kněžna Eliška —

Kotoun. Oho! ta Hradecká Rejčka?

Jakub. Nikoli. Eliška, poslední naše Přemyslovna. Nejsouc v Praze jista hledá útočiště ve vašem pevném městě.

Kotoun. Ať jen směle přijde.

Jakub. Již se blíží k vaší bráně.

Kotoun. Hoho! totě dám na kotly zvoniti a na zvony bubnovati —

Jakub. Dej, příteli! na zvony zvoniti a na kotly bubnovati.

Kotoun. Ano! — o má hlava!

Jakub. Ale kněžna Přemyslovna nepřichází sama.

Kotoun. Má svou ženskou družinu?

Jakub. A svou mužskou družinu. Dobrá polovice šlechty České, několik set zbrojného lidu —

Kotoun. Jen sem! jen sem!

Jakub. A nepřítel nás stihá v zápětí.

Kotoun. Ať přijde, nemáme zaječí srdce. Hned poručím měšťanstvu hotovu býti na službu vojenskou. Všecko osobně zařídím. Přesvědčí se Přemyslovna, že svou skvostnou osobu věrnému lidu svěřila. Vivat Nymburk! (Odspechá.)

Hynek (jde za ním).

Jakub. Lze se ještě na řízení starce toho bezpečiti? Je již poněkud dětinský.

Bohata. V myšlení a v mluvení, nikoli ve svém jednání.

Jakub. Jest měšťanstvo vůli jeho poslušno? (Zvonění, z dálky troubení a bubnování.)

Bohata. Jako vděčný syn otce svého. Slovo jeho platí. Město se nevzdá řízení jeho, pokud bude péro od meče rozeznávati.

Jakub. Nuž, tedy jest ještě celý Kotoun. Také-li pak lid váš hotov bude, svěřenou sobě Přemyslovnu krví svou zastávati?

Bohata. Neomylně, pokud bude starosta v čele jeho, který v bouři bitevní tak lhostejně po bojišti kráčí, jako by ryku neslyšel a poražených neviděl. (Přistoupí k oknu.) Kněžna se blíží. Jaká to královská postava! jaký to sličný všech oudů sklad. Ha! skvostné přilby, bez počtu jich,

v plném slanci plamenem hoří! Měšťanstvo se shlukuje, náměstí se přeplňuje — slyšíš, pane! to volání a jásání?

Jakub. Obávám se, že v krátké době v kvílení se promění.

Bohata (odstoupí od okna). V ryk válečný, nikoli v kvílení. — Již vcházejí do radnice. (Kotly a trouby v předsní již jest slyšeti.)

Výjev osmý.

Přemyslovna, po levém boku jejím Kotoun, po pravém Eliška; za nimi Jiřina, Bonuše, Cecilie, Aneška, Damíra a více družiny ženské. Za těmi Jindřich z Lipé, Jan ze Stráže, Hynek z Lichtenburka, a více šlechty; pak Rotlev, Nymburské měšťanstvo ozbrojené. Sestaví se tak, že příchozí s Přemyslovnou pravou, měšťané Nymburští levou stranu zaujmou.

Kotoun. Vítej nám, ušlechtilá dcero slavného krále Václava, Eliško Přemyslovno!

Měšťané. Vítej, vítej nám!

Kotoun. Městu našemu děje se dnes nadobytá čest a sláva! Vivat Nymburk!

Měšťané. Čest a sláva!

Přemyslovna. Šlechtní měšťané! Můj otec, král Václav, z někdejšího městce vašeho znamenité město učinil, hradbami je opevnil, výsady mu udělil, rozkvět tedy domova vašeho dospěl jeho dobrodiním. Víte, že jediný syn jeho zemi České záhy byl uchvácen; víte také, že obě mé sestry za manžely rovnorodé, jedna za vévodu Korutanského, druhá za Boleslava, vévodu Lehnického se dostaly. Já jediné zůstala jsem na sirobě, v tiché chýši kláštera Svatojirského umístěna. I odvážil se hrabě Aufenstein, ve jménu královu, jehož všudy nadužívá, k sňatku s mužem nesourodným mne nutiti, a když jsem manželstvím tím původu svého nedostojným opovrhla: svobody mne zbaviv do vězení mne uvrhl, z kterého mne muži ušlechtilí, otcí mému v rakvi věrní, s velikým svým nebezpečím vyprostili. I jsem nyní na útěku, bez domova, bez přístřešku; k vám беру své útočiště, důvěřujíc, že ochranu v městě najdu, které jest vděčno dobročinův otce mého královského.

Jindřich z Lipé. Vím, Milosti! že šlechtné měšťanstvo bude tebe v hradbách chránit, které mu otec tvůj vystavěl.

Měšťané. Svou krev budeme kněžnu osiřelou chránit!

Kotoun. Jasná kněžno! tento zlatý řetěz (ukáže na prsa svá) dostal král Václav ode mne —

Bohata (polohlasitě k němu). **Ty's dostal řetěz od krále Václava.**

Kotoun (pomaten). **Ano! — za druhé pak, město naše své narozeniny od roku spásy lidské sedm tisíc sedm set —**

Bohata. **Chce totiž pan starosta říci, Vaší Milosti! že město naše počátek svůj již roku sedmistého sedmdesátého devátého vzalo —**

Kotoun. **Ano! — o má zpukřelá hlavo! — Vladyka Vicemil je založil a —**

Výjev devátý.

Vilém z Bergova, předešlí.

Vilém (co poustevník oblečen; vkročiv, leč poněkud již v popředí, dlouhé vousy i s kloboukem odhodí, a svrchní oděv na sobě nechav rozbalený na koleno se spustí u Přemyslovny). **Jasná kněžno! práce má jest vykonána. Vidím tebe v rukou mužův, jichžto věrnost, síla a statnost nejen drahou osobu tvou, ale i zemi naši od útiskův nepřátelských budou ochrániti. Zápasil jsem po dva dni a po tři noci s divým proudem nebezpečí, z kterého mne, pokorně se vyznávám, vyšší mocnost dala vyváznouti, tak abych žil, až milostná ústa tvá odpuštění vy-**

sloví, že jsem vůli samostatnou proti zlým tvým úkladníkům neuměl zachovati.

Přemyslovna (pozdvihne jej). Rytíř Vilém z Bergova, moji přátelé a ochranci! o šťastné mé vykročení z nehodného vězení a z rukou zlomyslných první zásluhu sobě vydobyl. Odpouštím mu poblouzení, jehožto se, Aufensteinem zaluzován, dosti neuvaroval. Leč chudá jsouc a bezmocná nemohu mu, leč slibem doživotné milosti své, odměniti. (Podá mu ruku.)

Vilém (ruku ohnivě políbí). S milostí tou, jasná Přemyslovno! blažen půjdu do hrobu! (Pokročiv něco v pravo k panstvu mluví.) S ostatní zprávou k vám se obracím, mocní pánové! Hrabě Aufenstein jest odhodlán, město vzíti útokem, a jasnou kněžnu znova uvězniti. (Nevrlé hnutí v panstvu i v měšťanstvu.)

Kotoun. Ať útočí! hradby naše jsou živá smělost, srdce naše tvrdá skála. Vivat Nymburk!

Vilém. Leží již s vojskem polem nejbližším. Chtě se dostatí do města, kde pravice má nebude bohdá zbytečná, bylo mně v rouchu poustevnickém a s jazykem licoměrným k nim se přivtěliti. Čacký strážník kynutím mým porozuměv, bránu bystře pootevřel, a tak jsem zrakům lejich uskočil. Majít oni pevnou víru v jisté vítězství. Prorocký výrok blouznivé tam věštky zní výslovně, že

město padne, pak-li Labe mokré své vojsko na ně nepošle.

Kotoun. Aha! hodným to bělmem oči jim zamazala. (K měšťanům.) Hledte tu čarodějku zajmouti. Z vděčnosti ji doživotně budem krmiti.

Přemyslovna. Vysvětlí nám, kmete vážný!

Kotoun. Jasná kněžno! Labe naše tak jest tobě věrné, jako my tu shromáždění. Haha! Pošle na ně mokré vojsko, a to hrůzu v jejich řady bude metati. Mámeť do Labe tajnou branku, hlubokou a velmi pevně zamříženu, k podskočnému výpadu cestu vždycky otevřenou. — Jdi, statečný písáku! sousedstvo seber tady nepřítomné, zvláště všecky plavce a rybáře. Strhavše mosty nepřátelé nebudou tamnější břehy strážiti. Labem břeďte, vlny jeho líbajíce, až tam k soše svatého Vavřince. Odtamtud město obejděte a rychlým krokem k Pražské bráně přispěchejte. My pak, pánové a rytíři! pojďme hradby brániti. Když nám v pravo píseň zavzní válečná — rozumíš mi, písáku?

Bohata. Rozumím, moudrý pane starosto!

Kotoun. Tu my branou Pražskou vypadneme. Vivat Nymburk!

Bohata. Na nás se bezpeč, pane starosto! jako že tam ti darmodrazí žoldnéři co plaché ptačtvo budou prchati. (Odkvapí.)

Jindřich z Lipé. Křivě tak soudí písák nezkušený. Aufenstein-li v jejich čele, tvrdý a vražedný boj bude nám s nimi podstoupiti. (Zvonění na poplach, hned na to rudá záře síni osvětlí a vždy více se rozmáhá. Zvonění trvá, pokud se vítězství neprohlásí. Taktéž útok, ryk totiž bitevní, sem doléhá.)

Rotlev. Tu máme krutý začátek! Tento plamen je živý důkaz, že mezi Aufensteinem a zjevným nepřítelem není rozdílu!

Vilém. Smolné věnce jsou nejstrašlivější jeho zbraň.

Jindřich z Lipé. Hleďte hasiti, měšťané!

Kotoun. Nikoli, Vaší Mocnosti! Muže své mám k potýkání. Ohěň budou ženy, starce, dítky hasiti, ti jsou na to připraveni. (K panstvu.) Kde máte Viléma z Hasenburka, toho zajíce se lvím srdcem?

Jindřich z Lipé Bojohromný Žajíc z Valdeka zastává hrad královský. Avšak pan starosta v čas připomíná. Jeden musí poroučeti, a to jest Jan ze Stráže.

Všickni (volají). Veď nás, pane Ješku z Vartenberka!

Jan ze Stráže. Nuže, š Bohem! Heslo naše jest: „Poslední Přemyslovna!“ (Vytasiv meč odejde; co mužského na pravé straně, hrne se za ním, volajíc:) Eliška, poslední Přemyslovna!

Vilém (který v popředí stáli zůstal. před sebe).
O, kéž bych smrt *Aufensteinovu* posledním dechem
vykoupil. Jeho, toliko jeho budu na bojišti hle-
dati! (Odkvapí.)

Kotoun. Lid můj povede mne —

Jakub. Ty povedeš svůj lid, příteli! (Odejde.)

Kotoun. Ano — o má hlava!

Přemyslovna. Zůstaň u mne, vážný kmete!
ruka tvá již klesá pod mečem.

Kotoun. Nikoli, má jasná kněžno! Kvočna jim
schází, když mne nevidí a neslyší. — Naše heslo:
„Vivat Nymburk!“ (Odchází.)

Měšťané (tasíce meče). Vivat Nymburk! (Jdou
za ním.)

Výjev desátý.

Eliška, *Přemyslovna*, se svou družinou.

Přemyslovna. O bojujte s nimi, moji andělé
strážní! Žehnejte zbrani jejich! mečům nepřatel-
ským rázu ujímejte, tak aby v prudkém letu lehké
co ptačí péra na jejich drahá těla padaly!

Eliška. Nechtěla bych za ty proudy krve od-
povídati.

Přemyslovna. Máť jich vdova *Rudolfova* bez-
toho již na svědomí.

Eliška. Jestli to války občanské téprv smutný začátek.

Přemyslovna. Ani by se ten snad nebyl stal, kdyby nebylo královny Hradecké.

Eliška. Děkuj Bohu, že jí jest; ráda budeš někdy outočiště u ní hledati.

Přemyslovna. Až nebude útulku ani v chyší pastýřské.

Eliška. Po čem bažíš ve své krvolačné ctižádosti? Jsi na svobodě —

Přemyslovna. Ctižádost by jediná vlastnost byla, kterou bych se k maceše své rovnala.

Eliška. Tak dalece od stoudnosti kněžen Českých jsi se odrodila, že necháš ženicha sobě vyžebrati, a sto mil za ním chvátáš, co by ani dcera rolníkova neučinila.

Přemyslovna. Tuším, žeby královna Hradecká pro ženicha knížecího dva díly světa procestovala.

Eliška. Nebojíš se, že tebou císař Jindřich pohrdne?

Přemyslovna. Věc dost možná, bude-li královna Hradecká v mém průvodu. Onať jest v miliskování a v Milkových praktikách mistrovaná umělkyně; já v tom ve všem co roční dítko nezběhlá.

Eliška. A vždyť jest Jan císařovic věkem daleko mladší.

Přemyslovna. Ani ne tak, jako's byla ty otce mého mladší.

Eliška. Dívka nemá osudu svého předstíhati, ale čekati.

Přemyslovna (obráti se k své družině). Slyšte! Píseň válečná — teď se stane výpad. (Přikročí k oknu otevřenému.) O jaký to pohled, velký, radostný, strašlivý! Jan ze Stráže první ve bráně! Smrt stonásobnou nese mezi mé nepřátely, jako ducha-plný Hektor mezi Řeky malomyslné.

Jiřina (přikročí k ní). O, dovol, jasná kněžno! abych se zúčastnila v tom strašně-krásném divadle.

Přemyslovna. I tebe krvavá ta hra oduševňuje, a nehraje se o tvou samostatnost, o tvá knížecí práva. (Největší ryk.)

Jiřina. V zuřivém tom boji zápolí také Hynek můj, a nedá živobyetí své ani za dvacet.

Přemyslovna. A ty se strachem nechvěješ?

Jiřina. Pyšnou radostí srdce mi trne, můj mladý lev vrátí se slávou ověncen.

Přemyslovna. Již se val ten nazpět hrne! Jindřich z Lipé — Hynek Berka z Dubé — běda! běda! nikoli Jan ze Stráže — padl, my jsme překonáni!

Jiřina. Nekvil, kněžno! nejsou to tváře překonaných, ani kroky, ani zraky — všecko na nich jeví vítězství. — Avšak hle! tu pod okny můj Hynek z Bergova vleče těžce raněného —

Přemyslovna. Bůh odvrátíž, by obránce můj vítězství to smrtí zaplatil! (Venku se vítězství provolává.)

Výjev jedenáctý.

Hynek, hned na to Jindřich, Kotoun, něco rytířstva a měšťanstva.

Hynek (vede Viléma na meč se podpírajícího k Přemyslovně). Jasná kněžno! u tvých nohou žádá sobě umřítí. Jest raněn Aufensteinem, s kterým zoufanlivě zápasil.

Vilém (sklesne). Milost, kněžno! — šípem lásky — k Přemyslovně — umírám. (Skoná.)

Přemyslovna. Oh! Běda mně, pak-li tvůj osud s každým se potká, kdo mne miluje! Modlitba má nahraď ti tam lásku mou!

Jindřich (přijde s ostatními). Svítězila's, jasná kněžno! Jan ze Stráže plamenným mečem od obrany v výboji se obrátil. Spěchejme za ním ku Praze! Šetřen budiž každý bojovník královský — Aufenstein byl tvůj trapitel, Aufenstein budiž obětí našich mečů!

Přemyslovna (sjavši prapor se zdi). Nuže, za vítězem našim! tento prapor průvodní nám budiž

hvězdou! — Díky tobě, věrné, rekonné město! Z popela mnou povstaneš — Bůh tobě žehnej! (Odchází.)

Kotoun. Vivat Nymburk!

Měšťané. Vivat, vivat Nymburk náš! (Všecko spěchá za Přemyslovnou.)

(Opona spadne.)

Dějství páté.

Vyšehrad. Vpravo, více do popředí, věž, do jejíhož podzemního vězení oknem zamřížovaným něco málo nad zemí chudické světlo padá. Již před vyhrnutím opony slyšeti ryčné dobývání hradeb, které ještě po vyhrnutí nějakou dobu trvá. Ryk se blíží, bitva vyhrne se na bojiště. Kourané a míchané dosti statně se brání.

Výjev první.

Jindřich, Hynek, Rotlev, obojí vojsko.

Hynek. Utíkejte k branám otevřeným, není tu již pro vás ani oběda ani večere!

Rotlev. Aufenstein prchl, ujde nám!

Jindřich z Lipé. Kde Jan ze Stráže, tam jest Aufenstein. Aufenstein nesmí živ z Vyšehradu! (Tisknou odbojníky své vždy víc a více, až je vytisknou a s nimi odejdou.)

Výjev druhý.

Aufenstein, Jan ze Stráže pravým koutem se přiženou.

Aufenstein (přes celé jeviště až do popředí v levo odběhnuv, umdlen zůstane státi a na meč se podpírá). Podávám ti příměří.

Jan (taktéž se zastaví). Co dáváš do zástavy?

Aufenstein. Svou čest.

Jan. Tu's nepřinesl k nám.

Aufenstein. Slovo královské.

Jan. To jest summa tvého přičinění, že nadužíval's slova královského. Toliko smrt tvá jest mi dosti jisté rukojemství.

Aufenstein. Lehký tvůj meč neotevře jí cestu do mého života, do kterého se již Vilém Bergov nadarmo dobýval.

Jan. Těžký jest můj meč, všechny hříchy na mé vlasti tebou spáchané co olovo na něm visí. Braň se! Ani v lesích, ani v skalínách není dravce, jenžto by nám více škodil. Proto musíš mou rukou padnouti. Braň se! (Mezi těmito jeho slovy chtěl jej *Aufenstein* podskočně probodnouti; leč *Jan* oko s něho nespustiv ráně jeho vyhoví, šermem dvakrát přes jeviště před sebou jej žene, a pak celou mocí svou na

něho se vrhne. Tuhé mezi nimi potýkání, až konečně Jan smrtící ránu mu zasadí.)

Aufenstein (padnuv). Jindřichu! Jindřichu! sloupy tvého trůnu poklesávají! (Umře.)

Výjev třetí.

Herlot se čtyřmi halapartníky.

Herolt (postaví se u prostřed jeviště, halapartníci jej obstoupí). Ve jménu nejjasnějšího vévody a krále Jindřicha prohlašuje se Vyšehradu a všem obyvatelům jeho, jakož i odtud z Vyšehradu veškeré zemi do všech čtyř uhlův, že Jeho Mocnost polní maršálek hrabě Aufenstein od jitra dnešního přestal býti vůdcem vojska královského, jehožto vedení odevzdáno jest Fridrichu Mladšímu, markrabí Mišenskému. Hrabě Aufenstein at tedy všecku správu vojenskou na všechny věky se sebe složí.

Jan (přikročiv). Tenkráté zajisté uposlechnete. Oznamte to jemu — tamto od své bohaprázdné činnosti odpočívá. Leč nehulákejte, byste nám jej neprobudili. (Ódejde.)

Herolt (s halapartníky přistoupí k tělu Aufensteinovu). Hrůzy světa, onť jest mrtev! — To se musí hned Jeho Jasnosti oznámiti. (Rychle odejdou.)

*

Výjev čtvrtý.

Lambert, Ruprecht, Jelena.

Lambert. Povídám ti, pokud Aufenstein je živ a rádcem, nemáme míru k očekávání.

Jelena (dole ve vězení). Jest-li tady ucha lidského, smiluj se nade mnou!

Ruprecht (jenž byl právě až k okénku zaměstnému přišel, lekne se a nazpět odskočí). Pánbůh s námi — Lamberte!

Lambert. Co jest?

Ruprecht. To byl hlas ducha tisíciletého. — Slyš!

Jelena. Hladem mořený člověk posledním svým hlasem k vám volá!

Lambert. To přichází z podzemí. (Jde po hlase.)

Ruprecht. Již je vrchovatý čas, abychom se polepšili, anebo raději odešli. Na zemi i pod zemí proti nám se to bouří.

Jelena. Oznamte králové, že tu Jelena z Risenburka k hladomoru odsouzena.

Ruprecht (poslouchav). Lamberté! to je sám dábel, ponouká nás proti Aufensteinovi.

Lambert. Pojď, to musíme ohlásiti. (Odcházějce zarazí se u těla Aufensteinova.) Hoj! kdo to tady odpočívá, snad na věky? — Ať jsem hladový Mi-

šňák, Aufenstein to, zlopovětná spása naše, naše hlava, naše pěst!

Ruprecht. Lamberte! vezmi jazyk na uzdu; běda nám, slyší-li tě!

Lambert (sehne se k mrtvole). Ani hnutí ani dechnutí v něm. Budou tady tento den po tři věky slaviti. — Chopme se ho, pohrobíme jej, ať se celý dostane do hrobu.

Ruprecht. Kam?

Lambert. Kamkoli, buďet jej zdejší země všudy tlačiti.

Ruprecht. Těžký je, avšak jeho zachystáníčko bude mnohem těžší. (Odejdou s tělem.)

Výjev pátý.

Jizba u Velflovice z druhého dějství.

Jakub a Hynek vejdou.

Jakub. Nuž, jak jest?

Hynek. Něco poslu našich se vrátilo, druzí zůstali v Norymberku na knížecí nevěstu tam čekající; neboť jí císař skutečně žádá viděti.

Jakub. Máme tedy kněžnu svou na odiv posílati? Což nebude-li se jim tam líbiti? pošlou ji v potupu celého národu domů!

Hynek. Naše sličná, důmyslná Přemyslovna se svými líbeznými mravy nebude se líbiti! Nikoli, pane otče! Přinesli nám poslové listiny Jeho císařské Jasnosti. Petr, arcibiskup Mohučský, byl poselství našeho přátelským mluvčím a zastupitelem.

Jakub. Jaké to listiny?

Hynek. Císař Jindřich slibuje, kněžnu naši, budoucí dědičku vlády zemské, se synem svým Janem manželsky spojit. Jeho Jasnost výslovně žádost projevuje, aby Přemyslovna nejdéle ku konci tohoto měsíce do Špýru k němu přicestovala.

Výjev šestý.

Rotlev, předešlí.

Rotlev (pln radosti přikvapí). Vítězství a vítězosláva, Eliška Přemyslovna je blaženou, oslavenou nevěstou!

Hynek. Z toho se tak nesmírně těšíš — ty, jenžto ji zápallem odvážnějším nežli sám Bergov miluješ?

Rotlev. Miluju ji a budu doživotně nejen ji, ale všecko její potomstvo milovati.

Jakub. Tyt ji také provodíš?

Rotlev. Provodím až k oltáři, a kdybych měl všecky své statky za vstoupení do chrámu Páně obětovati.

Hynek. Nuž, je všecko připraveno?

Rotlev. Teď teprv připraveno, mnou úplně.

Jakub. Co's pak všecko připravil?

Rotlev. Má-li naše nehrubě bohatá kněžna jako nevěsta císařova syna tam přijíti, musí také skvostností a leskem všecky tamější kněžny pře-panovati, jakož je skutečně pře-panuje. Vsadil bych, že nejvyšší nádhera v porýnském tam bohatýrstva oči vyvalí, až nevěstu naši a bohatství její uvidí. Kdyby se v den svatební celý dvůr císařský za stůl posadil, všickni budou z jejího zlata a stříbra jísti i píti.

Jakub. Odkud's to všecko přičaroval?

Rotlev. Od přátel a příznivců kněžny Přemyslovny, kterých tady tolik jest, co počestných lidí. Nejprvé se otec můj o vše zlato a stříbro, jakož i všecku stolní úpravu svou se mnou, totiž s kněžnou Přemyslovnou, rozdělil. Od něho spěchal jsem do sídla biskupského. Jeho Důstojnost daroval nevěstě naší dva veliké poháry nejdražším kamením vykládané, jakož i jiné drahocenné stolní náčiní, mimo to ale mimochodníka bělouše,

jako panna sličného a jako panna krotkého, který ji na bohatém hřbetě svém zajisté s velikou hrdo-
stí u slavném vjezdu do města Špýru ponese. Z hradu biskupského letěl jsem od obchodníka k obchodníku, od měšťana k měšťanu. „Drahá naše Přemyslovna jede k sňatku s císařovicem. Dvakrát dá, kdo rychle, třikrát, kdo ochotně dá.“ — Tak jsem všudy mluvil, a slova ta byla čarovný proutek, který mně všechny měšce, všechny pokladnice otevřel.

Jakub. A ke mně's nepřišel?

Hynek. Ke mně také ne!

Rotlev. Dům tvůj, pane Jakube! jakožto jistý, nechal jsem si naposlědy.

Jakub. Nuže pojd', budeme se také o naše zachystáníčko dělití.

Rotlev. Ha! To bude pohled pro mne, až ji co nevěstu v rouchu nejskvostnějším, které sobě sama vyšívala, a s věncem svatebním na knížecí hlavě uvidím! (Odejdou.)

Výjev sedmý.

Veliká skvostná komnata v královském sídle Vyšehradském.
Hlavní a postranní dvéře.

Přemyslovna, Jelena, Cecilie, Aneška.

Přemyslovna (v nádherném, vlastní rukou hotoveném oděvu, s věncem z bílých růží na hlavě, vejde dvěma postranními z pravé strany; za ní vejdou Cecilie a Aneška, též slavnostně oblečeny).

Jelena (bledá, vymořená, v oděvu bídném, hlavním vchodem nesměle vkročí, zmuživši se ke kněžně kvapí, u ní pak na zemi se vrhne). Milost! milost, dobrotivá kněžno!

Přemyslovna. Co vidím! Jelena z Risenburka! — mrtví z hrobů vstávají!

Jelena. Z hrobu, kněžno! do kterého mne hrabě Aufenstein za živa zatratil, abych úklady jeho proti tobě nevyjevila.

Přemyslovna. Odejdi v pokoji.

Jelena. O, trestej mne, milostivá kněžno! Aufensteinem zalouzena sít jsem s nimi sprádala, na tvou zkázu připravenou.

Přemyslovna. Na hradě svých otcův rozsudek můj očekávej. (Pokyne, aby odešla.)

Jelena. Jdi šťastně k cíli svému velebnému! (Odejde.)

Výjev osmý.

Bonuše, na to králová Anna. Předešlé.

Bonuše. Jasná kněžno! chudá žena milostivý přístup žádá. Přichází štěstí práti ve jménu svém a všech sobě rovných, kterým's v klášteře Svatojirském hojnou almužnu udělovala.

Přemyslovna. O, vděk těchto nešťastných bude spasné požehnání na mou důležitou pouť! At přijde!

Bonuše (odejde).

Královna Anna (v chatrném oděvu staré ženy s kuklí přes hlavu zůstane vzadu státi; odhodivši kuklí na plece a svrchní oděv rozhalivši na panny pokyne).

Cecilie a Aneška (poznavše královnu pokloní se jí, a dveřmi postranními odejdou).

Královna (na svém místě). Alžběto!

Přemyslovna (obrátilivši se s rozpiatýma rukama k ní chvátá a vroucně ji obejmě). O má drahá sestro! Blaze mně, že tě ještě vidím, že tě k srdci tisknu, než osudnou svou cestu nakročím. Po tvé tváři duše má tu ještě toužila.

Královna. O, stíhaná, ustrašená laně! ještě mne miluješ?

Přemyslovna. Tebe nemám milovati, ježto's mi nikdy neublížila? Sestru Annu neměla bych

milovati, která mne co dítě s vroucí láskou celovala, hedbávnou svou rukou slzy utírala, které mi matka nepřírozená z útlých očí vytlačila? Hluboko v srdci tkví všecko tvé soustrastí, sesterské tvé účastenství, a z paměti mé ani osud, ani věk tvá slova nevymaže, kterými's, co libými hvězdami, tmavou mysl osvětlovala, srdce k Bohu a zázrakům jeho pozdvihovala.

Královna. O, že jsme tak nezůstaly, ty dítě, já pak šťastná, nepoutaná dívka, sesterský tvůj strážce, tvá učitelka! Avšak jediná otcovská pozůstalost: královské to urození, jako anděl neuprositelný, z nestrastného ráje nás vypudila! Mně kázala přes země, řeky a hory jakoby do vyhnanství jíti, a když jsem do vlasti se vrátila, byla utěšená kolébka má již zmizela.

Přemyslovna. Ach, s jakou touhou stísněná má duše v oustrety tobě spěchala! Ty's přišla, sestra má, můj strážce, má učitelka, a mohla jsem tobě s dospělou již uznalostí děkovati. Leč v tom samém okamžení zeď vysoká mezi námi povstala. Tobě hrad již odcizený, mně pak tmavý útulek v klášteře jest vykázán. Avšak tam mne poklidu a nábožnosti cherubové přijali, šťastna u jejich přítomnosti celý svůj život jim věnovati jsem se strojila, an tu najednou had pokušení do tiché té svatyně —

Královna. Nedopověz! Od věrejška, žel buď Bohu! teprv od věrejška známé jsou mi útky, které's od toho násilníka utrpěla, aniž jsem tě, byt by vědouc, mohla chrániti. Také k tobě nepřicházím, abych slabost královského manžela u srdce tvého omlouvala. Kázal on mi, tím jeho slibem úmysly tvé zvrátiti, že vyváznuv z tenat rádce zlého mužům domácím chce se svěřiti, že tobě, kněžně samostatné, město Žatec, ráj to krásné země České, v doživotní majetnost chce odevzdati.

Přemyslovna. O, díky mu za tu milost! Předceť tedy věno podám svému ženichu, kde usídliv se jako dědic koruny ve vládě svata svého podíl bude bráti.

Královna. O, neočekávej tuto skvělou, mírupnou budoucnost! Přátelé tvoji, jižto tě císaři odevzdávají, mýlí sebe, mýlí také tebe. Spojiv tě císař se svým synem nebude jen Žatecko, leč celou zemi věnem tvým jmenovati, válečně jí dobývati.

Přemyslovna. Nehroz se toho, nemysli na to. Janův otec jest kníže mírumilovný.

Královna. O, jak se obávám, sestro Eliško! že na stolec, po kterém bažíš, dosedneš s vědomím velmi porušeným. Přes potoky krve lidské, přes mrtvoly svého lidu a statků jeho zříceniny k němu pospěješ, dívajíc se s něho, jak sestra tvá, ně-

kdejší tvá druhá matka, z drahé vlasti, s trůnu rovné dědičného, do vyhnanství ustupuje! — O ne-sahej rukou žádostivou po koruně! Koruna jest ostrý krah, až do mozku lebkou řeže, a hlava snáší bolesti, jako játra Promethea, neskonalé. U prostřed slávy a rozkoší nastrojených srdce úpí strasti plné, a lesklá jasnost, co zimní slunce studená, ani v oboru domácnosti srdci tvému zahřátí se nedá!

Přemyslovna. O, politování hodná sestro, pak-li mi svůj stav obrazuješ! Avšak darmo srdce rozštěpuješ, ješto tě co matku ctí a miluje. Před týdnem jsem ještě vaše, svoje byla; Aulfenstein tím vinen, že v tak krátkém čase ani vám, ani sobě nenáležím.

Výjev devátý.

Jindřich z Lipé, předešlé.

Jindřich. Jasná kněžno! všecko jest na cestu připraveno.

Přemyslovna (zachvějíc se nelibě naň se ohlíďne). Pán Jindřich z Lipé vidí, že s královskou sestrou se loučím — snad na věky.

Jindřich (zůstane státi na svém místě).

Přemyslovná (polohlasitě). Vidíš, Anno! že nesmím, byť bych chtěla se vrátiti. To jest ta otcovská pozůstalost, to dědičné urození. Jako's ty někdy, chtěc či nechťic, s chladnou krví k Drávě cestovala: tak já nyní s srdcem lhostejným k Rýnu putuju, abych vůli samostatnou lidu obětovala. — Rozejdeme se, sestro! nevolní strojové cizích záměrů! O rci, Anno! že s duší čistou, zášti prázdnou se rozcházíme.

Královna (uchopí ruku její a k srdci ji tiskne).

Přemyslovná. V tmavém lůnu budoucnosti život můj přede mnou leží, dlouhou dráhou, snad trnů plnou, bude mi kráčet; ty's byla vždycky materskou mou přítelkyní: o, požehnej mi na dalekou cestu ve jménu matky naší, dcery Habsburkovy.

Královna (plačíc ruku na hlavu její položí). Obraz její všudy tě provázej, a chraň tě mého osudu! (Ohnivě k srdci svému ji přitisknuvši od ní se odtrhne a odkvapí.)

Jindřich (odcházející královně hluboce se pokloní).

Přemyslovná (nějakou dobu slzíc za královskou sestrou se dívá, na to pak city překonavši dí:). O ty slavný Vyšehrade! jasné sídlo praotcův mých, budu-li tě kdy, a jak tě budu viděti?

Jindřich. Brzo, bohdá, k svému a k zemi naší rozkvětu.

Přemyslovna (jakoby loučíc se vůkol sebe hledí, potom hluboce oddechnuvši k odchodu se obrátí). **Jsem hotova.** (Odejde.)

Jindřich (kráčí zvolna za ní).

Výjev desátý.

Vzadu přes celé jeviště sídlo královské na Vyšehradě, veliká brána do něho otevřena. Před sídlem tím prostranné náměstí, kterýmžto volný průchod pro veliký průvod jest vojskem zahrazený. Za vojskem v pravo i v levě mnoho lidu Pražského i venkovského obojího pohlaví.

Pravou stranou v popředí vystoupí: **Kotoun**, **Bohata** a něco měšťanstva Nymburského.

Bohata. Nuže, pane starosto! chráněnců náš bude u veliké slávě k vznešenému cíli kráčet.

Kotoun. To máme jí co děkovati —

Bohata. Ona snad poněkud nám?

Kotoun. Ano, tak jsem měl říci. Vivat Nymburk! — Měli bychom jí až na místo sňatku provoditi; leč nemůžeme dlouho bez svých ouřadů býti —

Bohata. A ouřady naše bez nás.

Kotoun. Ano! — o má zpukřelá hlava!

Bokata. Průvod vychází, postavme se stranou. (Ustoupí hodně v pravo.)

Z královského sídla vyjdou: Jan ze Stráže, vůdce, v úplné skvějící se zbroji přišed na kraj jeviště v pravo, zůstane tu státi, průvod nechaje odcházeti. Za ním jde šest heroltů čili hlasatelů se znakem Českým na dlouhých štítech vyobrazeným; jsou tak jako vojínové a všickni průvod tvořící po dvou seřadění. Za těmi přijde dvanáct halapartníků, za nimi Jakub Velflovic, Rotlev a něco jiných Pražských měšťanů; za těmi Hynek a více rytířů. Po nich přijdou: Aneška, Cecilie, Jiřina a další družina ženská. Na to Přemyslovna, Elišku macechu po pravém hoku majíc; za nimi Bonuše a Damíra, za těmi pak: Vilém z Valdeka, Jindřich z Lipé a více pánů, konečně pak bojovníci. Levou stranou do popředí vystoupí král ve velikém válečném plášti, přílbu skvostnou s červenobilým chocholem maje na hlavě. Průvod pokročí jen tak daleko, aby Přemyslovna do prostřed jeviště došla, kdežto jej král voláním svým zastaví.

Král. Eliško Přemyslovno!

Přemyslovna. Ha! běda mně!

Král. Blaze tobě, že tě královský tvůj svat bratrsky pozdravuje. Přišel jsem, snad na vždy s tebou se rozloučiti, nikoli s tebou a s přátely tvými bojovati. — Ješku z Vratenberka! věz, že

odtud až do Šumavy nenajdeš mého bojovníka. Odejděte v pokoji. (K Přemyslovně.) Krásně ti sluší ten růžový věnec, spanilá nevěsto! Avšak jest sprostičký. Podej mi svou neohebnou hlavu, ať ji důstojněji ověním. (Vyjmuv pod pláštěm věnec zlatý na růžový jí ho posadí.) Manželi svému oznam službu mou a mé pozdravení. Ať přijde jako bratr, a bratrsky jej přivítám. Přijde-li jako nepřítel, pověz, že jej nejen se svým, ale i s Míšenským a Bavorským mečem budu očekávati.

Vilém z Valdeka (vykročiv ze řadu ku králi pokorně se přiblíží). Kažte, Jasnosti! kam Vás s lidem svým provoditi mám.

Král. Netřeba mi tvého průvodu, šlechtný Valdeku! Miluje vás král Jindřich, a pročež bude svobodně a jistě nejen Prahou, ale celým svým královstvím kráčet. — S Bohem, Eliško Přemyslovno! (V levo odejde. Průvod hne se k odchodu.)

Lid. Bůh tě provod, naše Přemyslovno!

(Opona spadne.)

Rod Svojanovský.
Truchlohra ve čtyrech jednáních.

O s o b y :

Stanislav, hrabě Svojanovský.

Ludmila, jeho manželka.

Vilém,
Růžena, } jejich děti.

Jarolím z Dobrohradu, } setníci ve vojsku císařském.
Středovský,

Kristián, } v hraběcí službě.
Lenka,

Antonín, Jarolímův kočí.

Plukovník Pruský.

Květný,
Brandl, } Prušané sprostí.
Rustmann,

Slezský katrčník.

Lídka, hospodská.

Císařské a Pruské vojsko.

Děj padá na rok poslední sedmileté války, a koná se dílem
v zámku Svojanovských, dílem v okolí jeho.

Dějství první.

Dům hostinský v hořejším Slezsku. Půlnoc.

Výjev první.

V pravo za stolem sedí as devět Prušanů. Někteří z nich rozmlouvajíce kouří, jiní jsou na stěnu podepření a dřímají. — V levo za stolem sedí Květný s Francouzem a hrají v karty. Svíčka tenká jim dohořívá. Vzadu malý stoleček, na němž konev s pivem. Lidka sedí u něho a spí.

Prušan první. He! — to je spaní! — Hospodská!

Druhý. Nech ji spát a nalej si sám.

První. Je-li jen co v konvi! (Nalívá.)

Francouz. I devět tisíc hromů! u nás jsou berani vlídnější, než u vás lid selský! — Svíčku, babo!

Květný. Pomalu, pomalu! u nás se ale nepřebíjí devítka osmičkou! — že pak se ti to hned přilípne!

Francouz. Neračte se horšit, bývalý pane! — proto předce nevyhraješ! — E! — pojd' domů, králi! mohli by na tě také Malvice přijít!

Květný. Byl's také u té muziky?

Francouz. A! — tenkrát jsem si hovával ještě ve vlastenských hájích! (Zpívá.) „Za Rejnem, po stráních, růstává víno!“

Květný. Proto! — Můj děd tam mívával mlejnu, a jako pacholetí mi vypravovával, kterak se veliký jakýsi vůdce do jeho mlejnice schoval, až bylo po bitvě! — O tobě se mi nikdy nezmínil!

Prušan první (k druhému). Nenaráží zas na nás?

Druhý. Stýská se mu po výprasku! — nechme ho štěkat! (Pije.)

Francouz. „Za Rejnem, po stráních, růstává víno!“ — — Ty se asi těšíš, brachu! že se blížíme k tvé vlasti?

Květný. Má vlast o mne nehrubě stojí! ale tvá asi pro tebe nařiká?

Prušan druhý (k ostatním). Slyšíte-li pak je? Jsou si rovni, jako provaz provazu! Jeden z vlasti prch', a druhý do ní nesmí!

Francouz (vyplácí). Čertova karta! — A té babě plamenu do chřtánu vleju, aby usnula na

věky!! (Běží k ní.) He! hola! — zhůru! (Nevlídne ní vyklá.)

Lidka (ze spaní vyděšena). Matičko Boží! — co pak se zas stalo?

Francouz. Svíčka nám dohořela!

Lidka. Vždyt víte, že jsem vám sem dala poslední!

Kořtný. Nelži, Lidko! v komůrce visí ještě jedna!

Lidka. Musím ji zachovat, kdyby pan setník —

Francouz. Pan setník si může dát zapálit barák, až svíčky dojdou!

Kořtný. Pomoz, Lidko! pomoz!!

Francouz. U sta černých čertů! hejbej se! Zaplatím ti také stříbrem Bedřichovým!

Prušan první. Pomalu, pomalu! — žena má dobře!

Kořtný (u svého stolu). Aha! pan pelikán se ozývá!

Francouz. Co je tobě do toho?

Voják (z venku). Lidko! panu setníkovi svíčku!

Lidka. Tu to máte!

Voják. A mně půl pinty piva! — honem!

Lidka (mu naleje a běží s loučí ven).

Prušan první. Kdyby tady tebe nebylo, ani by nás tu žádný neucítil! — Kdyby tě tak na všecko bylo, jako na křik —

Francouz. A tebe tak na všecko, jako na pítí? — Ať dělá každý, co se mu líbí! — Když jsem prohrál, mám přestat, ne?

Prušan druhý. Vzpomeň si na Rosbach, a potěš se!

Květný (rozsvítí louch). Sedni a míchej! — sice povstane jeden kohout po druhém!

Francouz. A! — když chce ďábel, aby hodně po čertovsku vyhlížel, oblíkne na sebe kárání oděv! (Posadí se, míchá, a dává karty.)

Lidka (přijde). Tu je svíčka!

Voják (hodí peníze na stůl). Je to tak dobře?

Lidka. Dobře!

Voják. S Bohem! (Odejde.)

Prušan první. Naplň konev, Lidko! — hezky zčerstva! — Mně je tak jaksi sucho, jako bych dnes naposledy pil!

Lidka (jde ke konvi). Snad není již prázdná?

Prušan druhý. Nechtěli jsme tě budít, nalívali jsme si sami! Všecko je napsáno!

Lidka. Kde mi jen ten muž zůstal! (Vezme konev a jde.)

Francouz. „U Rejna, na stráních, roste tam víno“ —

Květný (bere spěšně list, již vyhozený, nazpět). Ne tak —

Francouz (ho popadne za ruku). Co leží, to běží!

Květný. To je lež! ležet i běžet najednou nelze!

Francouz (shodí karty a shrábne peníze). Co leží, to běží! — vyhrál jsem!

Květný. Oho! vždyť's mi ještě nezabil ani listu! — Nedělej povyků, a hrej dále!

Francouz. Nebudu! — Nespravedlivě hraješ — klameš mne! celému pluku's již známý!

Květný. A tobě ještě ne?! — Tu máš! (Uhodí ho.)

Francouz. Ha! hrom, koule a peklo! — Myslíš, že budu rány od tebe schovávat, jako Průšané? — Přišel's jednou na zralého!

Prušan první. Ba právě! hahaha!

Květný. Zralý's, to je pravda, jako snop! a doležíš se co nejdříve na kůl!

Francouz. Tebe již sotva dohoním! Jako troudu jsou vetchá tvá záda, na kterých's před čtvrt letem ještě kratší kabát nosil! — Ubohý pane poddůstojníku! — pod důstojníkem stojíš, ale tak nízko, jako já!

Květný. To mi neopakuj, zdráv-li chceš ještě pod širé nebe!

Francouz. U všech reků Českých! — dobře máš! (Smekne před ním.) Málem bych byl zapomněl, odkud jsi!

Květný. Křečku! netup zahradu pro jedinou vlkovitou sněť!! (Opět ho uhodí.)

Francouz (popadne se stěny šavh). Čert mne vem, to-li ti zůstanu dlužen!

Květný (vytrhne též). Pojď! — beztoho bych rád opět do toho přišel! (Vrazí naň a šermují.)

Francouz (okolo stolu ustupuje).

Prušan třetí (který až potud dřimal, se probudí). Kýho dábla? — Roztrhněte je! — Aby se k tomu setník hodil! — (Vyskočí.) Tu to máme! — Hrome! já bych za to tři sta zlatých nevzal!! —

Výjev druhý.

Vilím, předešli.

Vilím. Co je to? — Ustaňte!!

Květný (se lekne, dupne a do sebe vzkřikne:) Ha! — že pak zlý duch vždycky toho přinese za mnou!

Prušané (vstali a činí setníkovi poctu).

Vilím (vejde mezi ně). Jak — Květný!?! — Člověče! což tě mám v okovích sešedivěti nechat!?

Květný. Tupil mou vlast!

Vilím (se podívá na Francouze, pak k Prušanům:) Kdo jste byl všemu přítomen?

Prušan první. Všickni.

Vilím. Kdo byl příčina?

Prušan první. Jsou oba vinni.

Květný. Vy mne nenávidíte, že jsem Čech!

Vilím (se jména toho jaksi lekne).

Francouz. A mne, že jsem Francouz!

Vilím (k Prušanům). Odejmete jim zbraň! (Stane se. — Okáže na Francouze.) Toho odvedte! S Květným chci zůstatí sám.

Prušan druhý (odchází, k třetímu). Ten mu asi dá! koupával se také v Labi!

Prušan třetí. Ba věru! Luňák ještě nikdy luňáka nesněd'!! (Odejdou.)

Vilím (zůstane se založenýma rukama zamyšlen státi, až Lidka dveřmi klapne a jej vytrhne). Jsi, ženo, hospodská?

Lidka (postaví konev s pivem na stoleček). Jsem, milostpane!

Vilím. Dej mi ve vsi zaopatřiti muže, který by z dobrého platu poselstvím šel do Čech.

Lidka. Kdyby se mi jen muž vrátil! I s čeládkou odejel! — Jak přijde, hned mu to povím! — Ach, drahý milostpane! ve vašich bitvách se na sta lidu kácí, a o mého muže nechce žádná koule zavadit! — Co snad slunce sluncem sluje —

Vilím. Jdi ven!

Lidka. Neračte se horšit! — Zvyk dělá mnoho! Těmito dobami se každodenně s mužem vadím; a že dnes doma není, tlačí mne to jaksi v krku! (Odejde.)

Vilím (přejde několikrát světlici; po chvílice zůstane před Květným státi a přísně naň hledí). Kolikrát jsem již bratrsky tebe napomínal?

Květný (sklopí oči a mlčí).

Vilím. Tak se děje, když na koukol vůkol sebe zvyknem. Kdyby se's byl štěpných držel stromů, kdyby's byl aspoň pokračoval, jako's někdy začal, sedal bys za stolem s mého druhu muži; kdežto se nyní v prachu a blátě válíš, a každodenně hloub a hloub klesáš!

Květný (divoce). O! pane setníku! Jen jeden den neměl času správce mezi dny mého života napsat! — jen jediný den: a já bych nestál tady, pod cizinskou střechou, nestál bych před vámi s touto nečistou tváří, nestál bych nikdy před vašimi soudci!

Vilím. Známa píseň! — Čas může tak málo za nešlechetné skutky naše, jako sukno za zkažený oděv!

Květný. Ach, může! může, pane setníku!

Vilím. Jmenuj mi nešťastný ten den.

Květný. Náhlá a — jak práva mluví — nešlechetná smrt mého otce!

Vilím. Jsi Čech?

Květný. Jsem. V kraji Hradeckém se na mne ponejprv zasmálo slunce.

Vilím. Jak se's dostal přes Krkonoše?

Kořtný. Buďte milosrdný, a na to se mne neptejte! — na všechno — jen na to ne, jak jsem (dívoce) do tohoto šatu přišel!

Vilím (bledne). Prchl's z vlasti?

Kořtný. Prch', prch' jsem! dav krajanům svým na věčné věky výhost!

Vilím. Proč?

Kořtný. Proč!? — O dobrý Bože! kterýžto mne nehodného až podnes svých dešťů ouroudou krmíš — proč jsem z vlasti prchl?! — Potok nenese mrtvolinu dlouho u dna! zlou krev vyhánejí všickni oudové na okraj těla — prašivou ovci vylučuje pastvec z ovčinců a stáda! —

Vilím. Tiše! o tiše, prsa má!!

Kořtný. At tedy krvácím opět, a vyhrne se cvalem srdce mého bolest! — Vězte tedy: Otec můj byl setníkem v službě císařské, a ustanovil i mne, snad jako nemluvně již, k vojenskému stavu! — Dokud byl živ, docházel jsem pochvaly časté — mnohdykrát i nezasloužené! — Jednoho dne nás navštívil praporečník, jinoch, jak se dobře ještě pamatuji, vážný a šlechtetný, a Bůh věčný ví, co k sobě za příčinu měli — v hněvu prchlém, praví se, ztratili se z bytu, a otec můj se nikdy již nenavrátil!!

Vilím (sebou trhne). Jak —? — Člověče! tvůj otec?

Kvoětný. Byl druhý den na to v hájku nalezen mrtev!

Vilím. Mrtev! — usmrčen od praporečnicka?!

Kvoětný. Bez pochyby; praporečnick na vždycky zmizel!

Vilím. O! — nešťastný! kdo tě tak překřtil? Květný není tvé pravé jméno!

Kvoětný. Není. Pro větší jistotu převzal jsem jiné. Pohorský se jmenoval otec a všickni předkové moji.

Vilím. Po — Pohorský! — — Nebesa! kdy přestanete splácet!

Kvoětný. Od toho dne — sám sobě strážcem, níž a níž jsem padal, přidržev se bohaprázdných spolků —

Vilím. Mlč! mlč! — někdy jindy dopověz —

Kvoětný. Však — co vidím? — není vám dobře, pane setníku?

Vilím (před sebe). Není — není! a nebude snad nikdy!! (Zuřivě sem tam přebíhá.)

Kvoětný (za dlouhou chvíli). Smím odejít? —

Vilím (vytáhne měšec s penězy, vtlačí mu jej do ruky a běží ke dveřím). Desátníku!

Desátník (vyběhne).

Vilím. Ať tě následuje! (Odejde.)

Kvoětný (váží peníze v ruce). Takového kovu jsem již mnoho — mnoho liber promrhal! (Odejde.)

Desátník (za ním).

Výjev třetí.

Zorné jitro. Pokoj v zámku, v němž jedny hlavní a dvoje postranní dvéře. Na levé straně okno a u něho stál. Na stole rozličné papíry.

Růžena.

Růžena (přijde pravým vchodem, přinese rozličné květiny, které postaví na stůl a posadí se; tu jí padne do oka obrázek, který sama byla rejsovala).

Ach! Horácio má! mňě ku tvému
Třeba není putovati tichému hrobu!
Každý paprslek do sebe jména tvého
Obsah má vrytý, obraz tvůj mne budí,
A kde Růžena kráčí, tvoje bolesti
Kráčejí také! — Ví Bůh na nebesích,
Proč, co stín země tvory — osvěcuje-li
Okres její slunce, neb měsíc tichounký —
Provází i mne všude Horáciin život,
Nezpustiv se mi z mysli, co věků rekov-
ných!

Slavím, ctím a s pokorou schvaluji skutky!
Kam se vrhnu koli, všude mně strůmek
Vystřelí, bledý a smutný Horáciina boje!
Bratr! Horácia! — ach Horácia a bratr!

(Úzkost ji opanuje tak, že až po chvílce velmi hluboce vzdychne.)

Jinak, o nebesa! jinak to bývalo u nás!
 Když v loubí zeleném sedával i bratr,
 Sestrinu na srdce když tiskl si ruku,
 A jako deu slunce mne milovat chtíval! —
 O! krásní! krásní dnové! blahosti čase!
 Čase stkvoucí! — májové, přesličné chvíle!
 Odplouli jste ranně, ach přepřiliš ranně!
 Strůmek váš usvadlý — a Růžena sama!
 (Zabere se v hluboké myšlénky.)

Výjev čtvrtý.

Lenka, Růžena.

Lenka. Oho!?! — i dobré jitro, slečno!

Růžena (se lekne, vytrhne a zpamatuje). Dobré jitro!

Lenka. Myslila jsem, že vás dnes předejdu! — Tak člověk ledacos myslí! — Snad by slunce spíš jednou o hodinku déle na loži zůstalo, než naše sedmnáctiletá slečna!

Růžena. Vstala již máti?

Lenka. Vstala-li? — ach ano! — ale co na-
plat? snídaní je na stole, a za stolem žádný!

Růžena. Hrabě, můj otec —?

Lenka. Jel hned za tmy do města!

Růžena (žádostivě). Jel!?! — Lenko! — (zaražena) — bezpochyby že ho jen měšťané doprosili.

Lenka. Dost možná! — ač —

Růžena. Ač?

Lenka. Ač bych soudila, že opět hlas citu a srdce otcovského —

Růžena. Vid, o! vid, Lenko má! že o bra-
tra starost —

Lenka. Přitrhlo prý zas několik císařských
témů. Kdo ví, nevynajde-li se mezi tisíci jeden,
který dá o mladém hraběti zprávu.

Růžena. Ach, jen zprávu! a jako po dešti
bylina zprahlá, povyroste mých rodičů život! —
(Přestávka, mezi níž Lenka vše v pokoji urovnává, a Rů-
žena se z okna dívá. — Nahoře je slyšeti kroky.) Kdo
to nad námi chodí?

Lenka (mezi prací). Milostpaní. Hledá obrázek
otcův, vašeho děda. Případlo jí v noci, že nepro-
hledala ještě pokoje, v kterých někdy mladý hrabě
obýval. I šla tam tedy již před půl hodinou,
a knihu za knihou přehazuje.

Růžena. Ach! z našeho zámku se pomalu ztratí
a vystěhuje všecko, co dělá spokojenost spoko-
jenou! — K tomu ke všemu válka!

Lenka. Ba, Bohu žalostný žel! — Co na tom
ti lidé mají? — Já bych měla za dnešní noc vším
právem ještě jednou jít spat!

Růžena. Nespala's?

Lenka. I! potýkala jsem se se sny, hroznými jako tygr! V potu jsem se brodila! o samé krvi a smrti se mi zdálo! — Není také divu! Celý Boží rok o míru není ani slova slyšet! — — —

Rážena (dívá se na obrázek). Hleď, Horácio má! i také u nás o míru ani slyšeti není!

Lenka (k ní všetečně přistoupí). Není to ta Římanka? — Bohu věčná chvála, že jste to již jednou dokonala!

Rážena. Proč?

Lenka. Proto že jste to vstávajíc léhajíc na mysli měla.

Rážena. Léhajíc? — Ach, ano! také i ve spaní někdy!

Lenka. Jen někdy? — ba velmi často! Včera jste ku příkladu několikrát po sobě volala: „Horácio!“ až jsem se probudila! — A sotva že jsem na to zas počala dřímat, slyšela jsem vás vykřiknout: „Bratře!“ až mne hrůza v posteli obešla!

Rážena (opět se zamyslí).

Lenka. Bůh dobrý ví, v kterém století se duch její toulá! — Musímť jí opět zazpívat její. — Stokrát jsem se vás již chtěla zeptat, slečno! co ten obrázek vlastně vyznamenává? — Nedivila bych se slzím vaším, kdyby to byla sestra — nebo aspoň nějaká teta!?

Růžena. Věz tedy, a lze-li ti, neplač! — Před mnoha sty lety svedli po několikráte Albánští s Římany válku. Vylivše konečně obě strany dost krve, usnesli se na tom, že tré toliko mužů obapolně podstoupí boj, a porobu přisoudí národu tomu, jehož vyvolenci v souboji klesnou!

Lenka. Vida! to se mi líbí! — Kýžby vojska naše také tak smejšlela! jak mnohé bídě, jak mnoha nářku a jak mnoha hříchům ušel by svět!

Růžena. I událo se právě, že se na obou stranách trojčata nacházeli, muži šlechtní a mladí, hotoví, pro vlast nejtrpší podstoupiti smrt! — Zvolení byli jednomyslně: a když byl k outoku přišel čas, usmrtil Říman nejmladší nepřátelský třílist, a Alba Longa stala se ratolístkou Římského žezla!

Lenka. A o jejich boji povídá váš obraz? Vždyť není ani meče ani toulu vidět?

Růžena. Lze ale viděti tobě, an svítězitelé v triumfu do Říma hrdého táhnou, a vezou v kráse těla trojčat Albánských?

Lenka. Hm — ano! — a co při tom dělá dívka, oči jak nebělost černé vyvinujíc k nebi?

Růžena. Kamila, či Horácia, sestra vítěze Římského, která byla nešťastně zamilovala nejmladšího z trojčat Albánských! — Jakému péru, jakému jazyku lze vypověditi její hrůzu a bolest! — S tisíci dýkami v horoucím srdci musí se

*

dívati na to, an miláček krví mladistvou zbrocen tu leží, a jeho vrah — vrah v slavném triumfu jest její vlastní, její již jen jediný bratr!!

Lenka Bratr?! — to bylo mnoho střel do divčích prsou!

Růžena. Toliko střely? — na tomto i celém onom světě není strašnější strasti!

Lenka. Aha! — teď tomu teprv rozumím! — Stojí tedy tak a volá s nebes na bratra ohnivé blesky!?

Růžena. O, jak se mejlíš! — Na její tváři se nesmí zejmouti jizlivá pomsta, ale naděje a srdce úzkost, v zápasu s milostí, bolestí a hrůzou! — U velikém, královském mlčení stojí tady, aby, až poslední šíp sjede na její úplný květ, jako rekyně padla!! —

Ludmila (venku volá). Růženo! — dcero!

Lenka. Milostpaní volá!

Růžena. Co se stalo? — (Jde ven.)

Lenka. Co se stalo? — Zahalil mráček slunce, a ona z toho udělá nejméně zatmění světa! — Ach! brzo-li pak se zima v našem zámku skončí! — Všecko se těší a roste, kam teplé jaro zasvítá, jen u nás nechce než listopad býti!

Výjev pátý.

Ludmila, Růžena, Lenka.

Ludmila (jejíž celá povaha časem jest dětinská).
Jsi opravdu, dcero má, zdráva? — Hleď, v noci
jsem na márách viděla tebe, a na tobě růžový
příkrov! — Růzenou tě otec nazval, a v růžo-
vém's odpočívala hrobě — mnoho růží neštěstí vy-
znamenává, vyznamenává krev!

Lenka. Mně povídala jednou cikánka, že růže
vyznamenávají sňatek!

Ludmila. Dobře měla, Lenko! sňatek neskon-
čený a věčný! — Smrti se zasnoubiti jest také
sňatek! — (Sepnouc ruce pozdvihne je k nebi.) Ach
nebesa! což jste se celá proměnila v hněv!?

Růžena. Nepřipouštějte, máti drahá! aby vám
sypký sen pramen naděje jisté kalil! — Mámet
se co jednomu neštěstí bránit —

Ludmila. O, dcero! jedno neštěstí bývá ro-
ditelem mnoho tisíc neduhů jiných! — Můj syn!
můj syn!

Růžena. Probůh! co se stalo?

Lenka. Co to zas bude?

Růžena. Přišla zpráva, že je bratr mrtev? —
Slyšela jsem vás v hořejším poschodí chodit, snad —

Ludmila. Hledala jsem obraz tvého děda! — V noci se mi také zdálo, že vidím, an dva cherubi srdce mého štěstí do pokoje zanášejí, v kterém býval Vilím —

Lenka (pro sebe). Tu to máme, opět sen!

Ludmila (to zaslechnuvši). Ach! dobrořečte si jistotě truchlé, a nechte mi májový sen, který mne každé noci s Vilímem svádí! — Tys ho tak neznala, dcero! otec ho také neznal! — Když mi ho odvezli ke křtu, usnula jsem na loži plodném, a přede mnou vyrostla ze samé jasnosti brána. — Byla to brána výtečnosti a slávy, a Vilím ní kráčel v postavě mužné! — Ach! ruka Páně s námi zjevně rozjímá — živé, mnohomohoucí city vzbuzuje v prsou našich, — mluvíti s námi nebude nikdy!

Lenka (stavíc se outrpnou). Co pak asi ubírání se dvou cherubů do hořejšího pokoje bude vyznamenávat?

Ludmila. Krok za krokem, jak jsem to viděla ve snu! — Vilím jest srdce mého štěstí, a našla jsem tam prsou jeho přeživoucí výtisk! — Prohledávati schránky, byl můj nejprvnější kroček — ale, ach! jak je v nich všecko smutno! — Dvírka tak žalostně vrzají, jako by na západ se zváněla všeho života hvězdy! — a hledala jsem nadarmo!

Lenka. Ve stolci —

Ludmila. Ano, ve stolci! — Ruka neviditelná mi proto k němu zamezovala cestu, proto že jsem v něm po šesti smutných dnech všedních měla najít den sváteční a jasný! — Když nepozůstávalo již ani tolik koutku, co by si pavouk vytkal ohrádku vetchou a outlou, odeberu se k stolci. Ležel tu prach, snad čtyřletý, ladem — a hle! když v knihách se hrabati počnu — pozdravuje mne veliký list, na kterémž psáno rukou Vilímovou: „Mého srdce ohlas.“

Růžena. Kde? — mého bratra list — o má drahá máti! —

Ludmila. Nenadálý — jakýsi nikdy nepocítěný radosti i lítosti dvouzvuk vzbudil se mi v prsou, a potok slzí, zatopiv sám sebe, po tváři se mi rozlil tak, že jsem sotva přečtla dolejších řádek ušlechtilý nápis: „Díka synovská!“ — (Podá dceři list.) Čti, sestro jeho, čti! a oznam to přírodě, pro nás již mrtvé, že tolik synovské lásky, tolik dokonalosti srdce nevzejde než v zemi bez poskvrnny čisté, v zemi toliko rajske!

Růžena (přečteš, spustí ruku i s listem a pláče).

Výjev šestý.

Hrabě, předešlé.

Hrabě (zapráššen). Dobré jitro, děti! (Vejde mezi ně a z jedné na druhou se dívá.) Jak? — Nestojíte-li tady jako bolest naproti strasti? — Nechcete-li vesely býti, aspoň nemračte mne! Dokud mne Bůh nahoru nechce, musím se beztoho dívat na lidskou bídu — a devětkrát bídnejší jest, kdo si v domácnosti zármutek krmí! — Proč pláčete? Mínete zvládněti slzami skálu? nebo-li do běla umejti osudu lidského havraní oděv? — Pošetilosti! křehkosti!

Růžena (mu podá list, a schová slzící tvář na jeho prsou).

Ludmila (se smutně na něho dívá).

Hrabě (přečte list a zbledne; rád by se přemohl, slzy mu ale mocně z očí vyhrknou, kteréž on odvrátiv obličej rychle setře). Lenko! — vyběhni nahoru a zotvírej u zelených pokojů okna; vynes, co tam zbytečného, a co se nedostává, vyplň! — Rychle!

Lenka (s podivením). Pán Bůh s námi! mladý hrabě!! (Odkvapí.)

Ludmila. Trojjediný Bože! — manželi!

Růžena. Proč, můj otče?

Ludmila. Dobroto neskončená! — snad —
mluv, o mluv! vedeš syna matce?

Hrabě (se jim vyhýbá). Dostaneme hosti —!

Ludmila (zvolna). Hosti —?

Rážena (taktéž). Koho?

Hrabě. Ti lidé se v městečku nemohou hejbat. Měšťané se milerádi odříkají pohodlí a vůle, ale množství přemáhá dobrý úmysl jejich. Tém cisařský jeden za druhým!

Ludmila. Nebesa! račtež jen nepřítelé odvrátiti od nás!

Rážena. A v srdce lidská vštípití ducha pokoje a míru!

Hrabě. Dobře děláte, že se důvěrně utíkáte k Bohu! Dychtivost a touha po míru i poklidu jest milostnosti ženské dědictví bohaté a krásné! — Muži musí se statností v srdci a se zbraní v rukou směle a rozšafně kráčetí dále! — Proto však nestrašte outlá si prsa; co se děje, děje se toliko z prozřetelnosti.

Rážena. Tolik mužstva — a žádná zpráva, otče?!

Hrabě (jako by to neslyšel). Kde je s komínem střecha, jest vojsko a koňstvo! — Sotva vjedu na náměstí, vyjde mi městský vrchnosta vstříc a žádá, abych toho také hrstku do zámku přijal!

Ludmila (sepne starostlivě ruce). Vojáky?

Růžena. Do našeho zámku?

Hrabě. Ano. Nedivte se tomu. Čas je neobyčejný, potřeba veliká.

Ludmila. Prosím tě, manželé, nedělej to! Pamatuj na sen, který jsem měla před čtrnácti dny! Viděla jsem, an jakýsi divoký muž větev za větvi, ratolest za ratolestí se štěpu rodu Svojanovského stíná!

Hrabě. Milá Ludmilo! kdyby tvoji snové jakou mocnost a jistotu měli, my bychom již dávno nebyli v paměti lidské! — Brzo je syn, brzo dcera v rakvi, a hned na to udeří blesk do našeho zámku, a potře nás všechny v popel a prach! — (Ousměšně.) „Dokud se nepotí klokoč, může rod Svojanovský pokojně spát!“ — Tak jsem tě stokrát slyšel mluvit! — Pročež se upokoj! — Za hodinu, doufám, bude pan setník mezi námi.

Růžena. Setník tedy?

Hrabě. Setník s třidceti muži.

Ludmila (prosíc). Buď prozřetelnější, manželé! — v čas války —

Hrabě. Žít jest Bůh! jako v čas míru! — Jakživ ponejprv slyším i tebe tak nedůvěrně smejšlet a mluvit! a — není-li to i u tebe bezkořenná vášeň? — Jako by se člověk nečlověkem stal, když oděv vojenský na tělo vezme! Jsou-li bojovníci nebezpečni, kdo je tím vinen, než ty a podobni tobě? — Nevyhybejte se vojáku, ne-

schovávejte před ním všecko jako před zimou a mrazem, jedněte s ním upřímně, laskavě — a dokud tělo jeho živo, bude vás bránit! —

Výjev sedmý.

Kristián, předešlí.

Kristián. Milostpane! císařský setník asi s třidceti muži —

Hrabě. Tu ho máte! — Lenka nebude ještě hotova! — Řekni, že ho dám prosit, aby jen chvílečku setrval mezi námi! — Okaž mu sem!

Kristián. Vyřídím a okážu. (Odejde.)

Ludmila. Pojď, Růženko! —

Hrabě. Zůstaňte, prosím vás, tady! Co si ten člověk pomyslí, poví-li mu Kristián, že je v pokoji matka i dcera, a najde toliko mne?

Růžena (si sedne).

Hrabě. Ne nadarmo praví moudrosti knihy, že nemáme v bližním hned na první okamžení hlas nedůvěry budit! — Nakládejte s ním, jak zasluhuje jeho stav, a písemně vám dám, že vám tak málo ublíží, jako jaro květu!

Výjev osmý.

Jarolím z Dobrohradu, předešlí.

Kristián (otevře dvéře).

Jarolím (muž pět a dvacetiletý, dobře rostlý, vážně vstoupí. Když uvidí ženské, zůstane nedaleko dveří stát a pokorně se ukloní. — Ku Kristianovi). Jest to pan hrabě?

Kristián. Náš milostpan hrabě.

Jarolím (posud na tomtéž místě). Pane hrabě! vykázán mi zámek váš — bez pochyby jen na několik hodin! — Neučinila-li se vám až potud o mém příchodu zmínka, tedy vás ve jménu vrchnosti městského žádám, abyste několik mých mužů přátelsky pod střechu přijal.

Hrabě (pokročí mu vstříc). Jen dál, dál! pane setníku! Oznamíno, povědomo, a činí se rádo! Můj zámek obejmě s radostí tři sta tak vážných a laskavých mužů!

Jarolím. Ostatně — ač jakožto představený nerad lid svůj chválím — stojím svatě za to, že mého mužstva kročeje i skutky —

Hrabě (mu nedá vymluvit). I co! — Jest-li jim do smíchu, ať jsou veseli! Kdo by vojáku vyrazení nepřál, chtěl by na bylině, aby v klíně vrchu, a na zlatě, aby v hrnci za oknem rostlo!

Jarolím (zapýřen se usmívá). Kdybych neviděl šedinu tak vážnou na hlavě vaší, řekl bych, pane hrabě! že i vy za prospěch máte, cenu bojovníkovu v čas války vyvyšovati.

Hrabě (se zarazí). Aj! snad nemyslíte, že vám pochlebuji! — To bych vám nijak neodpustil, kdybychom se dva dni toliko znali! — Ostatně přijměte od nás všecko tak srdečně, jak se vám to podává. — Hlučné společnosti u nás nenajdete, aniž velkých kratochvílí! Mimo mne, manželku mou a dceru (ukazuje na obě) neshledáte než několik čeledínů v zámku!

Jarolím. Můj drahý pane hrabě! kdo jest zvyklejší všudy spokojenu býti, jako my? — Pravý voják může býti bez společnosti, jako světlo bez tepla; neboť není nikdy sám, ač kolikrát neslyší než měsíc slova jeho. — Věřte, že z dravé srdce, důvěrnost v Boha, láska k vlasti a zeměpánu bojovníka doprovázejí i na stanoviště pusté!

Ludmila (k dceři). Musí to být syn hodných rodičů!

Růžena. Hodných rodičů a šlechetného ducha!

Hrabě. Nu, a tak vás tedy ještě jednou srdečně vítám! (Podá mu ruku.) Dělejte si co chcete, smejšlejte si jak chcete — jen mi starci za zlé nepokládejte, že se hned v první čtvrt hodině tak těsně k vám blížím! — Mé srdce jest

mělká, ourodná země, v které semeno štěpné na okamžení vzejde!

Jarolím. Blaze vojínu, kde jen tak krátkou předsíň nachází, jako u vás! Čas nám někdy všecko odepře, někdy nám plnou svou míru podává! Labyrinty by nám někdy, jako dům otcovský, poznati lzelo; někdy zarazíme pod stromem, a nenechá nás osud ani tak dlouho státi, co bychme zkusili, jaké ovoce nad námi roste! — Mimo to, jak málo kdy nacházíme otevřených dveří — nedím otevřených srdcí? a proto snad nás politují dobří lidé, jsme-li někdy politování hodní!

Ludmila (se naň srdečně dívá).

Růžena (před sebe). Jaký to milý, ušlechtilý muž! —

Hrabě. A tak bych tedy přál, abyste byl dlouho — hodně dlouho u nás! — Časem svým (vzdychne) se ovšem nesmíte pozastavovati nad tím, spatříte-li, an zasmoušeni jeden sem, druhý tam zalízáti budem. To víte, člověk je strom nejúrodnější, na jehož outlém životě brzo radost, brzo žel se rozvíjí!

Ludmila. Ach ano, pane setníku! brzo radost, brzo žel, a jak neráda žalost radosti popouští sídlo!

Jarolím (pohnut chystá se k odchodu). Pane hrabě! Vaše upřímnost jest tak veliká, že vidím,

co málo kde jinde, osudu v ýsost i hloubku vyrytou vám na čele sešlém, cestu rovně zdělanou do vašeho srdce! — Kýž bych se moh' na okamžení důvěrnosti této tak státi hoden, jako je hodna fialka své vůně, slavík svého zpěvu a denice svého sličného roucha! (Poroučí se.)

Hrabě. Jste na odchodu? — Půjdu s vámi a uvedu vás do pokojů — nevelikých sice, ale vysokých tak, že se lze odtamtud na České oudolí podívati, jako na divadelní scénu! — Ty Ludmilo! hleď, ať pan setník na snídání dlouho nečeká!

Jarolím. O! prosím vás, paní hraběnko! se snídání se již neobtěžujte! Jak málo se vojín po skvostném stole ohlíží, kde nachází lidi! (Pokloní se hraběnce i dceři a odejde.)

Hrabě (odejde s ním).

Růžena (vstavši od stolu). O máti! tak laskav by Vilím náš také musil býti!

Ludmila. A matkou takového syna slouti, Bože na nebesích! to musí tvůj největší dar býti! — Také jest bojovník, ale jak nestejný s tím, který mne před čtrnácti dny ve snách tak strašil. Tom u bych směle svěřila kmen dlouhověký rodu Svojanovského! (Odejde.)

Růžena (hledí vždy na místo, kde Jarolím stál).

Jestit pak, jako by vždy stál na tom místě!
Tak jako bych viděla tvář jeho libou,
Nad všechny jasnou mezi tisíci tvářmi!

Nad všecky mužnou mezi tisíci muži! —
 Jako bych slyšela rtů stříbrný ohlas,
 Výlev živoucí co sníh duše bílé,
 Výtisk krásný, co květ milostného srdce!! —
 O! příroda-li víc má ještě takových tvorů,
 Jestli mistrnost toliko slovo plané,
 Jestli dokonalost jen šlupina prázdná,
 Do které mnohomohoucí dřív musí jádro,
 Nežli ji uzná svět, čím slouti by měla!
 Růženo! přiznej se, že's, co je pryč bratr,
 Vážného tak muže nevidívala nikdy!
 Že's —

Výjev devátý.

Lenka. Růžena.

Lenka (důležitě). Má drahá slečinko! všimla-li pak jste si ho?

Růžena. Jen všimla? na grunt srdce podívala jsem se jemu!

Lenka. Komu?

Růžena (se zarazí). O kom pak mluvíš?

Lenka. O panu setníkovi, Jarolímu z Dobrohradu!

Růžena. Ach! proč se tě jen ptám! — Náš kraj — ba celé století naše nemá již takového muže!

Lenka. Pomalu! pomalu! — to je soud příliš — jeho milostnost —

Růžena. Je-li pak více třeba, nežli se podívatí naň? Ctnost mu z očí svítá, a na tváři mu stojí vnitřnost i zevnitřnost v přetučšeném objetí!

Lenka. To je pravda! —

Růžena. Jest nad všecky milostnosti!

Lenka. Jeho — jaksi — outlá mužnost —

Růžena. Práví, že jest také rek!

Lenka. Při tom pokora a šetrnost —

Růžena. Dokazuje, že i svému bližnímu ceny neodpírá!

Lenka. Ach! má drahá slečno! kdyby nám dobrotivý Bůh takového manžela seslal! já bych —

Růžena (se lekne). Jak? — nám? Ba jdi! dychtivá po všem! — Myslíš, pošle-li nebe jednou svůj živý obraz na svět, že's ty na zemi nejprvnější cherub —

Lenka. Aj! — já bych se neopovážila! — ale vy, slečno! —

Růžena. Kdo! — já? — Zeptej se duše mé, že na to ani nepomyslila! — Pro mne si mu nadcházej! pro mne si mu ctnosti jeho až do nebes vychvaluj! — a — Jarolím že se jmenuje? — Jarolím z Dobrohradu? — Pěkné, hudební jméno! — libězvučné, jako souzvuk! — A stav jeho si tedy s mým také mnoho neoddá! — Ale — hleď, Lenko!

jak mně křivdu děláš! — myslíš, že bych snad proto chválila dokonalosti jeho —

Lenka (se směje). Tomu se nedivte, slečno! — Když jsem vešla, byla vaše tvář červená a zapálená tak jako —

Růžena. Mrzutostí! — proto že's někdy tak pošetilá —

Lenka. Snad proto, že bych v roce pětadvacátém dostala ráda tak hodného muže?

Růžena. Nu ano! — vezmi si ho! já ti ho od srdce přeju!

Lenka. Pěkně děkuju! — A sobě?

Růžena. Sobě! — (Zaražena.) Nikdy! — pověděla jsem ti něco? — nevěř tomu, Lenko! Přisáhala bych ti, že jsem, co tady stál, co jsem s něho nespustila oka — co jsem nad míru obdivovala jeho — co —

Lenka. Prosím vás, slečno! přestaňte mluvit! Vždyť se vždy víc a víc zaplítáte? — Konečně se zaberete tak daleko, že vykřiknete nahlas: Já ho miluju!

Růžena. Nebe nedopouštěj! — Lenko! co pravíš? —

Lenka. Pravím toliko sobě a vám, a my to již beztoho obě víme! (Odběhne.)

Růžena (chce za ní, ve dveřích se zarazí a rychle vrátí).

Kam chci jít? na planýř s tou zardělou tváří?

Aby se máti a otec lekli a ptali,
 A stál on vedle nich — a ptal se mne také?
 O! kdyby moh' i on se ptáti a leknout,
 Umřít bych chtěla lítostí a želem,
 Plápol že ohně mého jen plápolá ve mne,
 A studeno jak ve zdroji v jeho je srdci! —
 Divná — divná se po celé mi vnitřnosti
 Rozlívá změna, změna a neznalá bytost!
 Jako by neviditelně zdvihalo cosi
 K nebesům duši mou, a nebylo již země!! —
 Jarolím! on a ve světě dalekém žádný
 Příčina změny mé velké a zardění
 Není! On — však čemu se nad míru divím?
 Co jiného, než že s celou jsem, dychtivou
 duší
 Padla na lepost, krásu a spanilost jeho?
 Růženo! co jiného by příčinou bylo
 Ve tvářích ohně a citů hmotně tlukoucích? —
 Radost, že snad spatřila jsem ponejprv
 Muže s tak libým a laskavým mravem —
 Sladká spokojenost, že matce i otcí
 Temné se jednou vyjasnilo čelo —
 To jest všecko! — a vždy skotačivá Lenka
 Z jádra hned udělá strom velký a zrostlý,
 Plápol z jiskry, a z sladce jemného
 dmyšku
 Na moři vítr! — ach!

*

Výjev desátý.

Jarolím, Růžena.

Jarolím (otevře dvéře).*Růžena* (je leknutím bez sebe — bez vůle se u stolu octne a obraz do ruky vezme).*Jarolím* (bez klobouku i beze zbraně). Odpusťte mi, slečno! byl jsem toho mínění, že tu ještě hraběnku najdu, a vrátil jsem se starou cestou, nepomysliv, že bych snad do vašeho pokoje —*Růžena*. Půjdu, a na okamžení zavolám máteř! — (Vstane, nehne se ale z místa.)*Jarolím* (jí několik kroků vstříc vyjde). O, tak velmi nespíchám!*Růžena* (rychle). Tedy se, pane setníku, zatím posadte! — Beztoho — soudím — že se oba brzy vrátí.*Jarolím*. Počkám, od srdce rád. — Ač — (V tom se potká oko jeho s okem Růženiným, načej ona oči sklopí. — Stranou.) Co jest to? slova mi na jazyku váznou? —*Růžena* (by si ráda z rozpačitosti pomohla). Chtěl jste, tuším, pane setníku — o naší zahradě cosi vypravovat?*Jarolím* (s podivením). O vaší zahradě? — to není možná! neboť jsem ji nikdy neviděl!

Růžena. Ne? — (Stranou.) Probůh! jak mi srdce tluče! — (Nahlas.) Myslila jsem, že jste se již z okna na ni díval —

Jarolím. Nezpomněl jsem na to. — (Stranou.) Proč se mne tak lekla?

Růžena. Tedy jste chtěl mluvit o něčem jiném?

Jarolím. O něčem jiném? — To může být. — Ano! něco docela jiného to bylo. Chtěl jsem totiž připomenouti, že bych se přece příčiny svého příští co nejdříve rád zprostil.

Růžena (neví, co by odpověděla). Máte-li něco těžkého na srdci — je mně vás od srdce líto —

Jarolím. Na srdci ne, ale na mysli. Hrabě uvedl mne do pokojů, kde jsem našel pohodlnost v nejplnějším květu. Bylinka neznámost jest tam proti štěpu jasnosti tak nepatrná, že bych si na věky nepřál příjemnějšího bytu. — U nás musí několik Merkuriů vždy ve větru býti. I chtěl jsem tedy psáti, a otevřel jsem psací stolec, který u okna do zahrady stojí. — Slečno! v mých pokojích musil nedávno někdo zůstat, jenžto byl tak neprozřetelný, že tento drahý obrázek mezi popsánými papíry zapomenul. (Okáže jí ho.)

Růžena. Co vidím? — Pane setníku! tento obrázek —?

Jarolím. Jsem našel ve psacím stolci ležet.—
Znáte jej?

Růžena. O můj Bože! obraz mého děda,
který jsme s tesklivostí hledali již celý dlouhý
rok! — Pane setníku! s tímto klenotem navrá-
títe nám blaženosti staré převelikou část, a tak
celému zámku mnohý jasný den! (Rychle odejde.)

Jarolím (několikrát pokoj přejde).

Podivné! dlouhý plný rok že truchlil
Zámek pro věc, po níž ni života není?
Života, dí, němž strůmek se honosit
může!

A když pomyslím, že sluhovi, služce,
Proklestil nevinně snad cestu ze zámku,
Uvaliv na ně těžkou podezřelosti skálu?
A že osudu to toliko jest vášeň!
Náhoda svodná nestálý že rozmar
Splnití chtěla, co děti zpozdilou žádost —
Náhoda!? — ach, s co náhoda všemocná
není!

Seč by nebyl její tisícšáhový oblouk! —
Také i mne si náhoda přivedla dnes
K tomuto zámku; však ale přivedla v chvíli,
Svátečně když o mně smejšlela sama,
A všickni mnohomohoucí duchové její!
Neboť — neklame-li mne hlas srdce vnitřní —
Jest hrabě obsah mužské dokonalosti,
Hraběnka starostné domácnosti obraz,

Slečna milostnosti přeživoucí anděl! —
 Blaze! ač blaze muži, jenž smět bude říci:
 Má jest krása tato zevnitřní i vnitřní!

Výjev jedenáctý.

Ludmila, Růžena, předešlý.

Ludmila. Pane setníku! neklamou mne de-
 řiny rtové? našel jste můj obrázek?

Jarolím. Našel, paní hraběnko! — Tu jest.

Ludmila. Je — je! můj drahý, laskavý otec!
 (Líbá ho.) O dobrý muži! nikdy vám ústa moje
 nevypovědí vděk, který zasluhujete za tuto neskon-
 čenou radost!

Jarolím. Náhodo! náhodo! tvá velikomysl-
 nost schudne, budeš-li celý dnešní den tak na-
 kládati se mnou! Bez vůle i zásluhy tolik chvalo-
 zpěvu klidím!

Ludmila. Bez předsevzetí, rcete — ano! a ne-
 budu se s vámi o to přiti; ale mně by nebylo ni-
 kdy připadlo, abych v zelených pokojích hledala,
 do kterých snad čtyry leta nikdo nepřišel.

Jarolím. Tím více se diviti musím, jak se
 tam ten drahý poklad dostal?

Ludmila. Jak? To ví Bůh, jsemž srdečně děkuju, že jej opět mám! — O můj sen! můj sen! Hleď, dcero! (K Jarolímovi.) Před pěti dny se mi zdálo, že jsem dala ze samého lilium vystavět chrám. Lilium vyznamenává radost: ale že bych se tak, a tak brzo radovala? — Dobrý genius rodu Svojanovského přivedl vás do našeho zámku, pane setníku! — Hrabě vás již z celého srdce miluje — a až mu i toto povím — manželi! hrabě! vyjevil se mi sen, na který's nejvíce žehral! (Odběhne.)

Jarolím. Slečno! chvíli nesnadnou a pochybnosti plnou, v které mne až posaváde vidíte, přistrojila jste mi toliko vy! —

Růžena. Pochybnosti? — O, tedy mi odpusťte, pane setníku! učinila jsem to nevědomě!

Jarolím. Vědomě i volně! Nepřivedla jste drahou máteř, aby mi díky vzdávala, kterých jsem nezasloužil?

Růžena. Jak krásně bojovníkům nešvitornost stojí, povídává mi Lenka! — Že jste náhodou do pokoje, do stolce přišel, kde již snad několik let obrázek odpočíval, není vaše zásluha; ale že jste jej tak ochotně odevzdal matce, jest aspoň pochvaly hodno!

Jarolím. Kdybych byl obrázku obsah anebo pravou cenu znal —

Růžena. Nu ano! — Co může za to den, v který naši předkové slavně svítězili? a předce jej mnohem více velebíme, než vítězství samé!

Jarolím. A tak! — teď máte dobře! Nevinným nástrojem byl jsem i já, a jakožto nástroj přijímám hraběncin vděk.

Růžena (se lekne — pro sebe). Co jsem zas udělala? (Nahlas.) Zdá se, že jsem vás dokonce urazila —

Jarolím. Nikoli, slečno!

Růžena. Kdybyste si jen pomyslit mohl, jak mi jest nebezpečno, pouštět se s vámi v boj! — Můj jazyk vykvetl v chladě — a pročez připovídám, že nebudu v ničem již vám odmlouvat!

Jarolím (vezme ji za ruku). O mluvte, slečno! odmlouvejte mi, přete se se mnou! — Mnohá květina toliko proto tak libou vydává vůni, že ve stínu kvete! — Pročez mluvte, není-li vám obtížná přítomnost má! — sice bychom — na slovo mi věřte! — jako dva němí jeden na druhého se musili dívat!

Růžena. Aj! vždyť byste vy mohl mluvit!

Jarolím. Mluvit? — ano. Ale slova vážít a mluvit — s to nejsem v okamžení tomto!

Růžena (se naň zmateně dívá).

Jarolím. Zdá se, jako by se mne vaše oči ptaly: proč? — Proto že bych z nesmělosti do

nesmělosti, a z nesnadnosti do nesnadnosti padal!
A voják není, věřte m n ě, slečno! nikdy víc k smí-
chu, jako když v nesnadnosti uváže!

Růžena. Toho — toho, myslím, vy se co
obávati nemáte; neboť jste rozený voják!

Jarolím (s usměvem). Nejsem, má drahá sle-
čno! — Dychtivost po boji a věc spravedlivá
císařovny naší povzbudily mne teprv před dvěma
lety, abych bok svůj kordem okrášlil!

Růžena. Smejšlí-li každý bojovník tak,
tedy nekralovala tak veliká paní, jako císařovna
naše, co slavná Semiramis složila v Asii žezlo! —
Ach! jen kdyby boj kolikráte nezvrátil i pevnosti
srdce!

Jarolím (vzdychne). Ba, má drahá slečno!
Jak lehce se může státi, že se voják navrátí
s boje, vn ě ran ěn i vn ětr ě!

Růžena. A jeho jizvy tím více ho musí bolet,
pomysliti-li musí, že byl i on původcem nezhoji-
itelných ran!

Jarolím. Zevnitřních, či vnitřních?

Růžena. Obojích — ach obojích!

Jarolím (ji tiskne ruku). Slečno! — Růženo! —
zevnitřních či vnitřních?

Růžena. Probůh! — pane setníku — ach!

Výjev dvanáctý.

Antonín, předešlí.

Antonín (otevře dvéře a dívá se, je-li tady pán).

Jarolím (pusť Růženu a odstoupí).

Antonín. Pane setníku! desátník od plukovníka! — Na pospěch! (Podá mu složený list.)

Jarolím (rozvine list a čte). — Jak? — (Přečte, složí list, a zůstane chvíli zamýšlen státi.) — Přepodivné, nepřátelské fátum! proč's mi svou vůli nezaslalo včera? proč před hodinou, dokud jsem tohoto cheruba neznal!? — Antoníne! připrav se na odchod. Desátník at čeká!

Antonín. Tu to máme! (Odejde.)

Růžena. Co se stalo, pane setníku?

Jarolím (jí vezme za ruku a milostně se na ni dívá). Jak velmi málo která blaženost se na tomto světě podletí dočká! Jedna sotva vzejde a vystřelí, a dravý pták ní zasytí svůj nesrovnalý hlad. Druhá se sice květu dočeká, když se jí ale nej-jarněj rozvine kalich, sklátí jí pŕlnoční mrazový vítr!

Růžena (v úzkosti). Pane setníku —

Jarolím. Jak srdečně vám Růženo děkuji za vonný nektar, o který jste se v tuto chvíli zdělila se mnou! —

Růžena. Probůh! mluvte zřetetelněji —

Jarolím. Rozmar letu vojenského. Ve čtvrt hodině musím zámek váš opustiti.

Růžena (zdrčena). Jak! — musíte — nás opustiti?

Jarolím. Nerád — proč bych vám to nepověděl — s bolestí, ale musím!

Růžena. O, jste-li u nás rád, nechoďte, Jarolíme!

Jarolím. Kdyby mi možná bylo pod střechou zůstat, zajisté bych do smrti nehledal stkvělejšího sídla! Ale trouba vojenská volá nás do pole. Nepřítel se hnul —

Růžena. O, nesmrtelný Bože! do pole, na lože strachu a smrti! — Jarolíme! nechoďte!

Jarolím. Mnoho — velmi mnoho dal bych za to, kdybych jen dva dni směl tady zůstat! — Prosím, doprovodte mne k drahým rodičům, ať jim vděk nejvroucnější —

Růžena (sepnouc ruce). O! mějte outrpnost, a nelekejte jich! Otec vás již tak návidí — všickni jsme se těšili, že zámek náš poněkud opět obživne — proč tak brzo, tak náhle a tak žalostně strhujete radosti naší mladistvý chrámek!?

Jarolím. O nebesa! jak mnoho blahosti, jak mnoho milosti hrouží mi do srdce slova vaše! Ale musím! Povinnost —

Růžena. Jakou vám povinnost ukládá vědomí i svět? Zastávají vlast, práva a nábytek krajanů svých! Kde ji lze věrněji konati, svatou tu povinnost, než v našem zámku? — V poli jich shromážděno na tisíc sborů, kteří se krvavě mstítí budou, ublíží-li nepřítel zemi naší; ale kdo nás bude bránit? nás, rodiče šedivé, a mne bezbrannou dívku! — nás, jenžto nejsme s to, abychme odolali vzteku jediného vraha?! — O, zůstaňte u nás! braňte, chraňte nás —

Jarolím. Nadarmo, duše andělská! — Nemohu — nesmím!

Antonín (přiběhne). Opět nová pošta!

Jarolím. Co jest?

Antonín. Desátník s jinou zprávou.

Jarolím. Oustně?

Antonín. Oustně.

Jarolím. Tedy pryč! — sedlej mi koně! Musilo se něco velkého stát!

Antonín (odléhne).

Jarolím (přistoupí k Růženě). Slečno! zachová-li v boji život, budu rozkoš nejprvnější slaviti ve vašem zámku! (Políbí jí ruku.) Nyní ještě k hraběti! (Odejde.)

Růžena. O nebe divotvorné! co's udělalo ze mne za tak krátký čas!! (Jde za ním.)

(Opona spadne.)

Dějství druhé.

Týden na to.

Výjev první.

Předsíň bytu Jarolímova v zámku. Za stolem sedí Antonín, veselé mysli, maje před sebou konvici.

Antonín. Rád se podívám, jak se naše hody v tomto zámku skončí! — O! že se pan setník bude tak těžce se slečnou loučit, jako já s tím výborným pívem — je pravda tak svatá, jako že má týden sedm dní a den čtyřdvacet hodin! — (Pije.) Jak je ten svět divný! pln zázraků! — Zázrak ale největší jest: rychlost a obratnost vojenská! — Pan setník již prolezl slečnino srdce křížem a křížem, a já znám již: (na prstech počítá) sklep, kuchyň, zahradu, a na kravské stáji dívku, kterou bych v Praze ani malovanou ne-

našel! (Pije.) Inu! kovejte, dokud je železo horké, staré přísloví! — Po všechny věky nebude tak! a nemusí žádný víc na všechno připraven býti, jako voják! Jeden den na kvas, druhý den na hlad; jednu chvíli na žel, druhou chvíli na ples — jednu noc na život, druhou noc na smrt! — E! „později nebo rychleji, nelze než do hrobu jít!“ pravil prý jednou jakýsi latiník! A to byli moudří lidé! — Kdo rád dlouho vojny vede, jest u mne nejpočestnější, a Římané prý jednou dvě stě let v jednom kuse válčili!

Výjev druhý.

Lenka, předešlý.

Lenka (vystrčí hlavu dveřmi). Aha! jsi tu sám?

Antonín. Nejraděj jsem sám.

Lenka. To jest tolik jako: Obrát se a jdi, odkud's přišla? — Slyš, rytíři! Sklepník se nám rozstonal; na jeho místě budu já do sklepa chodit.

Antonín. Je-li možná? — rozstonal se? — —
Mluv!

Lenka. Co tu tak sám děláš?

Antonín. Sám? — což nevidíš konvici přede mnou?

Lenka. O čem tedy spolu přemejšlíte?

Antonín. Myslíme si právě, jak bychom z vašeho zámku udělali starý Řím!

Lenka. Anebo z našeho rybníka atlantické moře? — Mnoho štěstí! — Teď mi jen pověz, jak's moh' tak pošetilý, tak krátkozraký — tak — říkájíc — hloupý být —

Antonín. Ovej, ovej! — bude ta píseň dlouho trvat?

Lenka. Neztrhl-li's dues týden těmi dobami pro nic a za nic takový vítr?

Antonín. Pro nic a za nic? — Nerozběh' se nepřítel se vši silou na nás?

Lenka. Od vás! to může být! — Slečnu's vyděsil na smrt!

Antonín. Je mi od srdce líto!

Lenka. A konečně, co z toho? Za půl hodiny přiletí pravý Merkur a přinese zprávu, že všecko opět utichlo!

Antonín. Co se nestalo včera, může se státi dnes. — Dlouho tu přece nebude našeho stání!

Lenka. Myslíš? — Stůj! sedni! lehni si, brachu! — Pan setník zůstane u nás!

Antonín. Tak dlouho, dokud se nezahřímá na buben!

Lenka. O, bubnujte si, až obloha praskne!
Pan Jarolím z Dobrohradu se umístil za stěnu,
za kterou vašeho hluku tak brzo neuslyší!

Antonín. Přicházíš mi se svou řečí, má velemoudrá, jako —

Lenka. Jako kdo?

Antonín. Jako ženská!

Lenka. Nevěříš mi? Což's tak málo na stá-
cích Milkových zběhlý, že ti ušlo, co se mezi
mou slečnou a tvým pánem děje? — Svazek je
hotový!

Antonín. Hm! — znám několik ďáblů v na-
šem tému, kteří až potud ještě každý svazek
roztrhli!

Lenka. A ti jsou?

Antonín. Bubny!

Lenka. Co Bůh spojil, toho člověk neroz-
lučnj!

Antonín. A pan setník by si musil na rozum
sednout —

Lenka. Naopak! Tenkrát si sedl rozum na
pana setníka, a dobude mu mou slečnu za man-
želku!

Antonín (se diví). Jak? — Hm! — Stane-li
se to, víš co udělám?

Lenka. Nu?

Antonín. Na mol se opiju!

Lenka. Ubozí muži! Chcete-li něco jak náleží oslavit, opijete se!

Antonín. A přece jsme moudřejší než vy!

Lenka. Ty máš jakousi náchylnost k nezdvořilosti, pročež musím hledět, abychom se co nejdříve rozešli!

Antonín. Výborně! Stane se nám oběma vděk!

Lenka. Pověz mi jen ještě, kdo jest tvůj pán?

Antonín. Také bys již za týden mohla vědět, že je voják!

Lenka. A ty že's — nezdvořák! (Odběhne.)

Antonín (pije). Nerozzlobí člověk fiflenu dříve, jako když všetečnost její nadarmo škádlí! — Povstane-li ještě jednou starý Řím z mrtvých, a já do něho přijdu — (Vyskočí.)

Výjev třetí.

Hrabě, Ludmila, předešlý.

Hrabě. Kde je setník?

Antonín. Před chvílkou byl se slečnou na zahradě.

Hrabě. Zavolej je! oba! — rozumíš?

Antonín. Rozumím, milostpane! Pana setníka a jeho slečnu! (Odejde.)

Hrabě (vejde s Ludmilou do postranních dveří).

Výjev čtvrtý.

Pokoj setníkův.

Hrabě a Ludmila.

Hrabě. Tak mi, manželko! ze srdce mluvíš. — Abychom na světě již byli blazí, neschází nám než přítomnost milého syna!

Ludmila. Nic, než přítomnost mého syna! Pak by mne ani černí snové nestrašili!

Hrabě. Setník z Dobrohradu se mi jak náleží líbí. Dobrý voják, a kdo to jest, má v mých očích všechny ctnosti doma!

Ludmila. Kdyby's jen byl viděl, jaký bral podíl a s jakou ochotností mi obraz dolů snesl! Na tváři jsem mu četla, že těšiti zarmoucené, i jeho jest radost!

Hrabě (zamyšlen). Ať si ho dcera ještě poněkud skoumá; já jsem si ho již na dýlku i na šířku změřil a znám ho! — Jak mile uslyším na zvon

*

míru zvonit, vyjdu mu s rozpiatýma rukama
vstříc!

Ludmila. Chraň ho jen Bůh od ourazu! —
Zatím ale, manželé! — co myslíš — abychom se
pod rukou poptávali po jeho rodu?

Hrabě. Jeho rod znám!

Ludmila (žádnostivě). Nu?

Hrabě. Jest z rodu šlechtých, a ti byli
již za časů Abrahamových hrabata!

Ludmila. S Pánem Bohem! — Růžena ho mi-
luje —

Hrabě. On si jí bude vážit, a to jest ta
pevná střecha, pod kterou stav manželský ještě
nikdy neumkl! —

Výjev pátý.

Jarolím, Růžena, předešli.

Ludmila. Pojďte, dívky! poďte! mluvíme
právě o vás!

Hrabě. Vypravuju tady vaší matce, která
se na obloze potkaly náhodou dvě dobré hvězdy.
Jedna chtěla na půlnoční — druhá na polední
stranu. Jsouce ale pojaty jedna druhé tváří, ob-
jaly se pevně, a ruku v ruce ku západu krácejí!

Ludmila. A já se srdečně raduju z toho!

Růžena. Můj milostivý otče!

Jarolím. (hraběnce políbí ruku). O jak jsem tedy šťastný, že mne dobrý genius právě na poledne vedl! — Když jsem opouštěl statků svých role a luka, byl jsem samojediný! tak sám, že jsem neměl drahé ruky, která by mne byla požeňkala na tak nebezpečnou cestu! — Tady nacházím matku i otce — nacházím na zemi rajské růži nejskvělejší — nacházím —

Hrabě (pohnut). A tak dále! — To povídejte Růženě hodně často, a až to od vás uslyší devět set a devadesátkrát devětkrát, počnete zas znovu! — Chtěl jsem vám toho tak mnoho povídat — a — Bůh milý ví, co mi najednou sevřelo prsa! — Vyjedem si k večeru do pole, snad se zas rozvine citů otcovských klubko a rtům bude snadněji vypověditi dychtivost jejich! — Teď sejdu opět dolů. Vaši bojovníci si ostří tupou zbraň, a na to se velmi rád dívám! (Odejde.)

Ludmila. A já půjdu na zahradu, kleknu pod širým a jasným nebem, a budu mu vroucně děkovat, že na mne pamatovala aspoň s jednou radostnou zíněnou! — Ach, pane setníku! první jarní den se tak libě na rolníka neusmívá, jako rozkoš první na člověka, který dlouhá léta pod střechou bolesti bydlil! (Odejde.)

Jarolím (tiskne Růženu k srdci). O, má spanilá, nšlechtilá dívko! Ještě mi všechno přichází jako blažený sen! — Za tak krátký čas tolik nezsmoušených slastí!

Růžena. A do mého srdce za tak krátký čas tolik kvetoucí lásky! — *Jarolíme!* na věky's můj! — „Můj!“ slovo jednoslabičné! jak chudý, bídný jest daleký svět, an s vrchy i doly, s městy i lesy, s bohatstvím i slávou ani tisícátý díl nepřeváží mého královského můj! — Od této chvíle bude nás opatrovati jeden toliko anděl; nebo v našich přešťastných prsou miluje jeden toliko duch! — A předce — (Vzdychne.)

Jarolím. Předce? Růženo má?

Růžena. Předce mne chvílkami jakýsi červíček hlodá, a — bytby mi nepodrával blaženosti strom — předce mne vytrhuje ze sladkých myšlének!

Jarolím. Pověz mi o něm, snad ho milost má pozná, a odstraní na všechny budoucí chvíle!

Růžena. Tobě bych pověděla o něm? (Vrtí hlavou.)

Jarolím. A komu, má drahá dívko? — Bytby mi červ tvůj očíhledě rostl, a dosáh' s rokem krokodýlův dvouhrýz —

Růžena. Ne tak! — s tímto jiskřícím, velkým okem se na mne nedívej; neboť bys lepšího neměl, až se budeš dívati na nesmírnou spokoje-

nost mou! — Slyš tedy. — Tak asi, jako utřačství pod střechu přátelství se vtírá — tak se mi vetřela do prsou myšlénka: „Jak? kdyby se muž — ač v tomto okamžení srdečně miluje tebe — kdyby se někdy probudil z dlouhého snění, a přestal tě milovati proto, že's tak lehkovážně milosti plápolu otevřela srdce, a — což za pomezím dívčí mravnosti! — že's ramenem vřelým objala toho, jehož znáš sotva kratičký týden?“

Jarolím. Znáš, znáš mne, Růženo! a přece tě smějí obestříti myšlénky takové barvy? Mně nezbyvá času, abych na co jiného myslil, než na tvůj obraz, na tvou milost a na tvé vznešené, ušlechtilé srdce! A ty —

Růžena. O kým bys viděl, jak jsem je rozplašila, lehounké, při tom však hrozící chmury! — Jasně se ke mně přivinul milosti naší převelebný anděl, a v slova libozvučná mluvití počal: „Přestaň se strašiti, dívko! úmysl tvůj jest bez poškrvny a čistý, tak jako skutkové mých cherubů bratří! Milost vaše jest blesků našich nesmrtelných mohutná jiskra, která se plápoem a ohněm a jizlivým praskotem stává, a obrací nedůvěru i zradu v popel a prach!“

Jarolím. V popel a prach! a tak ať shoří mého ducha síla, přestanu-li kdy milovati tebe!

Růžena. Na to se mi zdálo, že jsem se zabrala do vzdálených, krásně stkvoucích lučin,

kdežto mi v postavě švihlých pacholat na klíně dováděli přeblažení snové! Životně jsem tu viděla tebe, viděla, an cosi jasného, cosi velikého, cosi vládnoucího na čele přestatném nosíš! — Na boku levém tobě stála Horácia, na boku pravém — aby se nic nestkvělo nad třílist tento — můj laskavý bratr!!

Jarolím (s podivením užasne nad obrazem její fantazie). Má veliká, obrazoplodná dívka! jako vichrové o vlnu mořskou, tak se všickni citové opírají o fantazii tvou! — Však — proč se's mi vždy vyhýbala, kdykoli jsem o bratru s tebou mluvit počal? — Růženo! nesmí tvůj Jarolím věděti, proč pláčete jeho? — Proč ho nenacházím v tichounké domácnosti vaší? Není již živ?

Růžena. Živ-li? — to ví Bůh vševědoucí! (Těžce.) Již mnoho let nevíme o něm!

Jarolím. Co ho — a jak ho vyloučilo odtud?

Růžena. Ano! — Z lásky k tobě budu s radostí pamět svou čtverhrannými dýkami vláčet! — Neměv ani plných šestnáct let, stal se bratr můj Vilím prvním praporečnickem, a upevňoval každodenně více naději otcovu, jehož žádost nejsvětější byla, viděti, an se syn vroucím vlasti ctitelem a statným bojovníkem stal. — Jednou přišel k nám, byl přes celý rok na zámku s námi, a nevím z něho jediný den, z toho ach! krátkého roku! aby obruč byl nebyl z otcovské, mateřské a sestřenské

lásky! — Najednou musí odtud, do pevnosti, neboť se právě nová s Průšany otvírala válka. — To bylo v pondělí — a v sobotu na to, ve tmavé, škaradé noci vrátí se zpět, vyděšen, ustrašen, bledý až na smrt! — Patrně bylo viděti, že mu teprv pod tímto stropem nejtěžší břímě na srdce padlo; neboť se, jako odsouzený hříšník, u nohou otcových vinul, aniž byli rtové jeho vydali srozumitelného slova! — Konečně — mně zachází cit i zrak, když pomyslím na to! — dostali jsme z něho tu drtící zprávu, že statného setníka, který ho byl čímsi urazil, ve prudkém souboji do smrti zabil!

Jarolím. V souboji?! —

Růžena. Jako když obyvatelé ve vsi sedí okolo planoucího krbu, a od západu blíží se bouře, a oni se modlí, a najednou do věže uhodí, a zapálí blesk — nejprve užasnou a trnou, a duch se jim zajikne v prsou — až potom, když v plamenu uvidí nebe a nečasnou záři, nejmladší z nich vydá nejdříve nárek, a všecko u největší hrůze sem tam běhá; — tak opanovalo zámek náš leknutí, hrůza a ouzkost, a za dlouhou chvíli jasného žádný nevydal slova! — Konečně mužná otcova světélila síla; ale ach! jeho hlas nebyl outrpnosti výraz! — Klel ho a zlořečil přetěžce jemu, a na okamžení by ho sám byl vydal právu, kdyby byla nebránila černá, bouřlivá noc! — My jsme stály nad ním, máti a já — a neuměly jsme pomysliti

sobě, jak krutý trest na jeho přečinění čeká! — I domnívaje se konečně Vilím, že jest v lese bezpečnější, než v otcovském sídle, popustil zoufalství uzdu, a svěřiv se nepřátelské noci, prchl! — Prchl — minulý měsíc proběhlo pět let — a ani slova neslyšíme o něm! —

Výjev šestý.

Hrabě, předešli.

Hrabě. Dítky! něco z brusu nového! hahaha!

Jarolím. Co se stalo, pane hrabě?

Růžena. O čem mluvíte, drahý otče?

Hrabě. O vaší dětinské matce, která bácho-
rům věří, jako Turkové, že praotec Adam v Ará-
bii si vystavěl palác! — Toběť již tisíckrát vypra-
vovala, Růženo! o našem zázračném klokoči? —

Růžena (se lekne). Ach ano! mnohdykrát!

Jarolím. O zázračném klokoči?

Hrabě. Ano, pane setníku! — To vám při té
příležitosti napřed povídám, že pověrečnosti lístek
i dcera má do domu s sebou přinese, a ze snů
všelijakých vám šťastných i nešťastných nastaví
zámků, že se octnete konečně ve přehrozném mě-
stě samého snění! — to jest již mateřský podíl!

Rážena (líbá mu ruku). Otče! —

Hrabě. Pomyslete si! Na mé zahradě stojí ve chladném koutě klokočový keř, jehož poupata prý se již rozvíjejí od onoho času, jak někdy za krále Rudolfa rytíř Svojanovský, mých praotců slovutný praděd, právě v této zahradě, a právě v tomto koutě, potýkaje se až na poslední krůpěj krve, pro svého zeměpána ducha velikého vypustil! — Od té také chvíle — ví Bůh, kdo kdy a s kým si stropil žert! — roznesla a udržela se vám pohádka, že na listí klokočovém vystane pot ku podivu horký, až bude rodu Svojanovskému a jeho zámku hroziti zkáza a konec!!

Rážena. O nebesa!!

Jarolím. Zajisté! — věc, na pohled k smíchu — a přece tak dalece nepřijemná —

Hrabě. K smíchu! k smíchu! — zůstaňte na tom! — Mnět to již jako pacholeti do mozku vtírala kojná, ale jako pachole jsem se již tomu smával! — Ludmila naproti tomu se sotva za mne dostala, sotva počala povětrí tohoto zámku do sebe dchnouti, a již toho měla pamět, srdce i ústa plná! — Za Rudolfa Druhého! jen si to moudře rozvažte, tenkrát se musilo ještě jako na hrad Kunětice po zdvihacím mostě do mého zámku jezdit!

Jarolím (pozoruje, že to Růženu zavádí do těžkých myšlének.) Aj! tento ostatek starodávných pověr tak dalece neškodí světu —

Hrabě. Dokud si o tom jen povídají, nikoli! Ale rozum si tím nemají másti! — Není-li pak to k smíchu, že mne před čtvrt hodinou hraběnka s takovou ouzkostí na zahradu volá, jako by viděla nebe i zemi v Oceánu se topit!? — Já tam přijdu — a co je? — Kdyby se to po kraji rozneslo, musil bych se s ty dět! — Ludmila mne s přehrozným nářkem jako ku pohřbu vede a okazuje mi, kterak se listí na klokoči do mokra a do horka potí!

Růžena. Dobrotivý Bože!

Jarolím. Teď — v poledním čase?

Růžena. Za takového vedra! — o dobroto věčná! kdyby se zajisté —

Hrabě. Do večera zámek náš zbořil, proto že slunce zapomnělo na klokoči strávití rosu? — hahaha!

Růžena. O, přirozenost bez zázraku ani stýbla nepřeskočí! — A byťby nehrozila zkáza celému zámku, dosti bude na tom, přijde-li o bratru nešťastná zpráva —

Hrabě (najednou truchliv). A! nebudiž dětinská, dcero! —

Jarolím. Nenut Růženo svou obraznost, již beztoho plodnou, aby ti vydávala výtvary černé! —

Stojí-li klokoč ve vysokém stínu, proč by nebylo možná, aby —

Hrabě. I ovšem! — Nebylat sice v den jasný nikdy ještě v poledne rosa na něm; ale proč by se jednou, ví Bůh! z jakých nám nepovědomých příčin, na proutí neměta udržeti, které z jara vystřelilo a v míze říkáje pluje? —

Výjev sedmý.

Lenka, předešli.

Lenka. Milostpane! neznámý muž přinesl srnce!

Hrabě. Srnce? — vzkázala hraběnka polesnému?

Lenka. Pochybuj; neboť od polesného nepřichází.

Hrabě. Od koho tedy?

Lenka. To ví Bůh! muž je docela cizý — ze Slezska, praví —

Hrabě. Ze Slezska? — Ten člověk se musí mejlit! Kdo ví, komu srnec náleží!

Lenka. To jsem mu již povídala!

Hrabě. A on?

Lenka. On se nedá odbejt. Pevně stojí na svém, že přinesl srnce hraběti Svojanovskému.

Hrabě. Zavolej mi ho!

Lenka. Právě odešel.

Hrabě. Kam?

Lenka. Nevím. — Ouřad svůj že vykonal, promluvil ke mně, a byl sen tam!

Hrabě. A srnce?

Lenka. Nechal tady.

Hrabě. A já nevím, od koho?! — Hned mi za ním pošli! Ať se vrátí, kdekoli ho najdou!

Lenka (odběhne).

Hrabě. Ze Slezska! — srnec ze Slezska, a mně? — totě bych se ho spíše ze zaslíbené země nadál!

Jarolím. Bude to nedorozumění, pane hrabě!

Hrabě. To také myslím!

Výjev osmý.

Katrčník, předešlí.

Katrčník (ve dveřích k Lence). Kdo ale sám nic neví, nepoví jinému — jak? viděla již někdy, aby učil kozel berana na varhany hrát?

Hrabě. Pojď jen blíže, příteli! — Kdo jsi?

Katrčnick (políbí mu ruku). Tomáš Drkota, katrčnick z Pilnice.

Hrabě. Přinesl's mi srnce?

Katrčnick. Přinesl, milostpane!

Hrabě. Od koho?

Katrčnick. Na to jsem se zapomněl zeptat, a to bylo ovšem hloupé! — Myslil jsem, že je dosti na tom, když se mi zaplatí cesta, a srnce dojde svého místa.

Hrabě. Nikoli, na tom není dosti. Kdo chce světem projít, musí jméno míti; tak i také srnec tvůj!

Katrčnick. Kdyby chodil srnec sám — ano!

Hrabě. Kdo ti ho dal?

Katrčnick. Cizý pán. — Před včirem přišel šenkýř v samý večer ke mně, nechci-li si vydělati několik zlatých? — „I — od srdce rád!“ — odvecu mu na to — „mám ženu a dítky, a vojna nás do hola vyjedla!“ — Pojď tedy se mnou! obrátí se šenkýř — a já jsem šel za ním. — Za malou chvílku mne přivedl k jednomu pánu, který mi zámek váš popisoval od paty až do hlavy. Potom na mne naložil srnce, dal mi pět tolarů, bílých jako sníh a velkých jako má dlaň — jakýsi kus papíru, aby mně a mému srnci naši neublížili — a tak jsem šťastně došel místa.

Hrabě. Neslyšel's od šenkýře, jak se ten pán jmenuje? odkud je? kde se zdržuje?

Katrčník. Jak se jmenuje, nevím; odkud je, také nevím; bytem byl nějaký čas v naší hospodě.

Jarolím. Nedal ti žádného psaní?

Katrčník. Nedal. — Šenkýř praví, v čas války že jeden druhému nesmí psát.

Jarolím. Aníž po tobě co oustně vzkázal?

Katrčník. Ani slova. — „Ostatní“ — pravil — „vyřídí všecko srnec sám!“

Hrabě. Srnec má povídat, od koho je?

Katrčník. To mi bylo také k smíchu. Kdyby to byl ještě živý srnec! — ale nebožtík! —

Hrabě (k ostatním). Co s ním mám dělat? — Musím srnce přijmouti, a čekat, až vyjasní čas, co o tom smejšleti máme?

Jarolím. Bez pochyby dar od starého přítele, který vás v krátkém čase sám navštíviti hodlá.

Hrabě. Dost možná! (Podává katrčníku peníze.) Tu, příteli, na přilepšenou! — Podruhé ale, přijmaje na rameno srnce hled, aby se's se jménem jeho seznámil!

Katrčník. Dobře, milostpane! (Odchází — ve dveřích se ale opět vrátí.) Ouha! ještě něco!

Jarolím. Aha!

Rážena. Nu?

Hrabě. Mluv!

Katrčnick. „Až odevzdáš srńce“ — pravil také ten pan důstojník — „ptej se v zámku po slečně“ —

Jarolím. Jak?

Hrabě. Po slečně?

Růžena. Po mně?

Jarolím. Po jaké slečně?

Katrčnick. Nu ano! — „po jaké slečně?“ — ptal jsem se jeho, tak asi, jako se ptáte vy mne.

Růžena. A on?

Hrabě. Co on?

Katrčnick. „Dube!“ — odpověděl mi zdvořile na to — „vždyť tam není než jedna!“

Růžena. To jsem tedy já.

Katrčnick. Ano! — hehe — budete vy to! — Také mi hned povídal, že jste mladá jako jaro, a krásná, jako — jako — i! což mi to nenapadne!? — ano! krásná že jste jako sedmikráska!

Jarolím (stranou). Co to?

Růžena. A co mi vzkázal po tobě?

Katrčnick. Inu! — abych vás pozdravoval — že vás miluje z celého srdce — že po vás touží, jako — jako leklý pstruh po skalním potoku — tak to nějak povídal! —

Růžena (jako by jí rychle něco připadlo). Ah!! —

Hrabě. Hm, hm, hm!

Jarolím (rychle ku katrčnicku). Byl ten pán mladý, nebo starý?

Katrčník. Mladý a hrmotný! — To si můžete pomyslit, jemnostpane! když po slečně touží, jako pstruh po potoku!

Jarolím (před sebe). Ovšem, ovšem! to si mohu pomyslit!

Růžena. Voják že byl, pravíš?

Katrčník. Ano.

Hrabě. Dost toho! — Nespěcháš-li, jdi do kuchyně a pojez!

Jarolím. Jen jedno ještě. — Pravit's z počátku, že ti dal na cestu list. — kde jest?

Katrčník. Ah! — myslíte toho kus papíru, jemnostpane? — Ten jsem musil nechat na hranici. Až prý půjdu nazpátek, poznají mne podle něho.

Jarolím (mrzutě). Tedy jdi!

Katrčník. Opatruj vás Bůh ode všeho zlého! (Odejde.)

Hrabě. Jakživ nebyl jsem tak žádostiv! ale jeho slova jsou nezralá a šerá, jako zatmělý měsíc! — S radostí budu poslouchat, jak se to dělo!

Jarolím (vezme Růženu za ruku a opravdivě se na ni dívá). Já také!

Hrabě. Ostatně si ale nebudu tím hlavu lámat! (Přistoupí k Jarolímovi.) Abych opět nezamluvil, o čem jsem se vám již před půl hodinou chtěl zmí-

nit. — Je-li slych můj dnes tak věrný, jako včera — slyšel jsem střelbu.

Jarolím. Kde?

Hrabě. Vitr táhne od půlnoci. Může to být daleko. — Nemáte žádného zdání?

Jarolím. Velmi mnoho příčin. — Bedřich opustil Drážďany a stahuje do Slezska vojsko. Náš Laudon jest prozřetelný — popojde-li, může se ve vašem okolí něco strhnout.

Hrabě. To by mi nebylo milé!

Výjev devátý.

Lenka, předešlí.

Lenka (přinese zakrvácený lístek). *Milostivý pane!* opět něco velmi divného!

Hrabě. Nu?

Lenka. Dala jsem srnce stáhnout, a když se rozsekal, našli jsme pod pravou ledvinou tento lístek.

Hrabě (hledí na ni zaraženě). Jak?

Jarolím (se toho lekne). *Lístek!?* — psaní v srnci? — Pane hrabě!?

Hrabě. Dej pak jej sem —

*

Jarolím (po něm sáhne). Pane hrabě! to psaní náleží mně!

Hrabě. Vám?

Rážena. Tobě?

Jarolím. Mně! (K Lence.) Jdi ven!

Hrabě. Zůstaň tady, Lenko!

Jarolím (ostře). Jdi ven!!

Hrabě. Pane setníku! rozumím-li vám!? — děvče zůstane tady!

Jarolím. Pane hrabě! — jest-li tento list — o! kým bych byl nikdy nespátril! váš zámek!

Rážena. Probůh! co jest to?

Hrabě. Listek náleží —

Jarolím. Pane hrabě! mně, an tu stojím na místě těch, jejichž rozkazy plním! — V čas války — po tak podezřelé cestě — to přichází z rukou nepřátelských —

Hrabě. Jak — —?

Jarolím. Někdo pokusil se o lest Harpagovu, a já bych měl býti toho svědkem? Usmrťte mne —

Hrabě (rozpálen). Pane setníku! pane setníku! — až vám začne šedivěti první vlas, zpoňte si na tuto chvíli, a za čtvrt hodiny vám ostatní hlava jako jabloň zbělí!

Jarolím. Probůh! zapomeňte nyní, pane hrabě! že počínám vaším synem býti — (Ohlíží se po Lence — stranou.) O! kým bych mu to pověditi mohl! — (Nablas.) Můj otče! dřív než jsem měl

vás, měl jsem — o! — pomněte! má povinnost — má vlast —

Hrabě (divoce). Nepřestala ještě i mou povinností — a na věky mou vlastní býti! — Čti, mladíku!

Jarolím (rozvine, přečte, a zahanben se pomalu na hraběte podívá). Tomu nerozumím! (Podá mu list.)

Hrabě (divoce očima koulí — náhodou se podívá na list — lekne se — a zůstane bez pohnutí stát). Jak! — veliký Bože! — Růženo! — Růženo! — pojď pak sem — není to Vilímova ruka?

Růžena (se vši dychtivostí). Neskončená pravdo! mé zdání! — Je, je! ach, otče! Jarolíme! ruka bratrova! dobře, předobře ji znám! —

Lenka. Pro Pána Boha! — Milostpaní! milostpaní! (Utíká ven.)

Jarolím. Pane hrabě! — Neprosím za odpuštění; neboť vím, že byste na mém místě podobně byl jednal; ale —

Hrabě (čte nápis). Tiše! tiše! — „Mému drahému otci, po pěti letech.“ — (Otvírá lístek, an mu slzy po tvářích tekou.) Netřeste se mi, ruce! — netřeste se! — od mého Vilíma! — od mého jediného — ztraceného syna! — (Čte nahlas.) „Drazí rodiče! Váš Vilím jest živ a zdrav — a dá-li Bůh! brzo i sám s sebou spokojen! — Boj s neklonitelným vědomím zlým snad šťastně přestojí! — Strom se každoročně převlíká! země má

každé tři měsíce jiný oděv — Váš syn má dlouhých — neskončených pět let jen jedinou žádost: aby totiž Vás viděl a vyslyšel odpuštění na Vás! — Vyslyší-li nebe hlas jeho, přiblíží se co nejdříve ku své drahé vlasti!“ — (Sepne ruce k nebi.) Trojjediný Bože! — Kolik tisíc spásitelných skutků učinila ruka má, že mi tak nebeskou radostí splácíš! — Pane setníku! Růženo! — čti — čti! čtete oba! Můj Vilém jest živ a zdrav! — jest zdrav a živ a spokojen!! — O! takovou zprávu nedostal otec, co matky počaly rodit!!

Růžena (přečetsi). O můj dobrý, nešťastný bratr! — A přijde! Jarolíme! můj nešťastný bratr jde — náš zámek neobejme tak veliké blaženosti kmen!!

Jarolím. O! a jak jsem mohl nedůvěrně o tobě smejšlet! — Duch žehravosti mi do srdce vjel, an jsem slyšel, že se muž mladý ptá na tebe — Růženo! a ty's bez poškrvny anděl! Ty's —

Hrabě (plesaje sem tam přebíhá). „Všecko ostatní vyřídí srnec sám!“ — Ovšem, ovšem, synu můj! — To ostatní vyřídil všecko srnec sám!

Výjev desátý.

Ludmila, předešlí.

Ludmila (bez sebe). Světice Boží! je-li pak to pravda? — Zpráva o mém synu!! — mluvte! zpráva smutná, nešťastná? — O! moji snové! můj pravdomluvný klokoči! —

Hrabě. Tvoji snové jsou pára mozku! tvůj klokoč lže, a celá zahrada s ním! a kdyby se krví potil, lže! lže, a zejtra jej dám vykopati! — Tu, matko! čti! čti, a raduj se! tvůj syn jest živ a zdrav, a spokojen — a přijde co nejdříve k tobě!

Ludmila (celá se třesouc čte psaní; když přečte, zdvihne ruce k nebi, klesne pomalu na kolena a hlasem úpěnlivým volá:) Tvorové rajští! můj syn jest živ a přijde!!

Růžena (padne Jarolímovi okolo krku). O Jarolíme! na kterém světě rostou větší blaženosti!?

Jarolím. Toliko na tom, kde vypěstoval Bůh rodičů ještě lepších! jestliže možná, aby —

Hrabě (s dětinnou radostí). Jděte, děti! dejte mi přistrojit celého srnce! a vypravte mi kvas, jakéhož neviděly v zámku našem ani kuchyň, ani sklep! a ať hoduje kde kdo jest se mnou! — Vaši bojovníci — pane setníku! — tu radost mi musíte udělat! — všecky si je dám nahoru svo-

lat, rozsázím za jeden stůl, a při každém soustu budu plesaje mezi ně volat: „Dítky! toho srnce mi poslal ztracený syn!! (Běží ven.)

Ludmila (která byla již dávno vstala, a radovala se s ním). Srnce? — jakého srnce?

Růžena. Vilím, nemoha jinak nám zprávu o sobě dáti, poslal po Slezském rolníku zabitého srnce, pod jehož krvavou ledvinou tento lístek byl schován.

Ludmila. Ze Slezska rolník? — kde jest ten cherub? — on ho viděl — mluvil s ním, a zná jeho nynější ztrápenou tvář! — Kde jest, ať vypravuje matce, jak vyhlíží její nešťastný syn! (Běží ven.)

Výjev jedenáctý.

Antonín, předešlí.

Antonín (přikvapiv, zůstane ale u dveří státi). Pane setníku!

Jarolím. Co přinášíš tak vyděšené? (Jde mu vstříc.)

Růžena (tesklivě). Hrůza mne obestře, kdykoli toho člověka vidím s novou přicházeti poštou!

Jarolím. Daleko, pravíš?

Antonín. Nehrubě. Povětrí zavání ručníčným prachem, a třeskot se opírá o zemi, jako by se byla obloha trbla!

Jarolím. A ještě žádná zpráva?

Antonín. Nic.

Jarolím. Jdi! Ať vypraví poddůstojník do městečka muže. Listy dva vyhotovené v druhém pokoji leží na stole. — Mně osedlej koně, a za půl hodiny pojedu sám!

Antonín. Dobře. (Odejde.)

Růžena. O Jarolíme! nemluv s tím člověkem tak skrytě a tejně, sice mne stráví srdce úzkost! — Kdykoli do světnice vejde, myslím sobě, že přináší takovou poštu, jakáž před týdnem naplnila prsa má nikdy nezkušenou hrůzou!

Jarolím. Ach, a já jí dobrořečit musím, náhlé oné poště! neboť mi v okamžení odhrnula srdce tvého roušku!

Růžena. Ne však ale preto, aby mi ztroskotala nebe, ku kterému mi nevědomě poukázala cestu! — Jarolíme! kdybych byla té milosti hodna, a dobrota nebeská sstoupila této chvíle se své svaté jasnosti dolů! sstoupila v postavě nad sličnost sličnější a v úmyslu nad štědrost štědřejším! — sstoupila ke mně a podávala mi neskončenost svých darů! — jen jeden — o! jen jediný dar vyprosila bych na kolenou sobě — nyní — tak, jak srdce mé plesá — jen jediný dar:

aby's mne, Jarolíme můj! nikdy — nikdy již neopouštěl!

Jarolím. Má milostná dívko! — nikdy — nikdy neopustím tebe! —

Antonín (přiběhne s psaním).

Růžena (se ho lekne). Ah!

Antonín. Pane setníku —

Jarolím (mu běží vstříc, rozlemí psaní a čte).

Jak — co se dělo? to jsem tu měl před čtvrt hodinou již mít! (Odběhne.)

Antonín (chce za ním).

Růžena (rychle). Ustaň, Antoníne! — jakou's přinesl zprávu? — Dobrého nic, neboť's mužská Iris, a Mars po tobě rozesílá svého vzteku leknutí a hrůzu! — O mluv! kam's mi ho odvolal?

Antonín. To ví Bůh! všechno se děje v největší čerstvosti i tichosti! (Venku počne se na bubny tlouci.)

Růžena. Probůh! co jest to?

Antonín. Nelekejte se, slečno! vojsko táhne z městečka okolo zámku.

Růžena. Kam?

Antonín. Přes hranice.

Růžena (ouzkostí ruce sepne). Strašliví, strašliví dnové! a nešťastná, mužové, vaše válka! — Jak? nezaslechl jsi z děla bořící střelu?

Antonín. Bez pochyby že mají dnes Prušané velikou slávnost! (Bubny zacházejí.)

Růžena. O! jak se to v srdci mém opět smáhá a bouří! — Každý zvuk proháání prsa má, a každý mužský hlas duši mou proniká až na smrt!

Výjev dvanáctý.

Jarolím, předešli.

Jarolím. Pryč! pryč! (Připíná si zbraň.) Vyved mi koně — všechno jest již ve zbrani. — Za půl hodiny musíme býti přes hranice!

Antonín (odběhne).

Růžena (pevně Jarolíma objímajíc). Jarolíme! buď milosrdný, a neopouštěj mne!

Jarolím. Musím, Růženo! Z vojenské trouby volá silný na mne dvouhlas: povinnost a čest! ku cíli mne volá, po kterém jsem dychtil, a který nyní nedosáhnouti, byla by nejčernější hana!

Růžena. O běda, běda tobě! běda mně! opustíš-li mne dnes! — Jen dnes ještě nechod! — Neslyšel's v noci ten bědující víchr? neslyšel's jeho zoufanlivý nárek? — Každé zafíčení jeho předpovídalo zkázu a smrt! — O! nechod! — dnes-li mne opustíš, nikdy již nevidím tebe! —

Jarolím. Uvidíš, Růženo! brzo se shledáme opět! Neboť budu bojovat pro veliký tří-

list: vlast, císařovnu a tebe! Tento štít mne bude mnohomocně chránit, a ani celá síla Průšská nerozbije pevné přístřeší jeho!

Růžena. O muži! vy neznáte a znáti nebudete nebezpečství! v ještěří, v levhardí postavě vyšklebuje jedovaté zuby na vás, a vy hladíte smrtící jeho hryz! — Proč jsem tě poznala? proč's roznítil milosti Vezuv v outlém srdci mém, chtěl-li's mne tak brzo učiniti vdovou!?

Jarolím. Růženo! mluv zmužilej; takového rozloučení nesnese duch můj!

Růžena. Loučení! Strašné, hrozné slovo! nádobo neštěstí plná! Ani Kanybalů krvavá vláda tolik ještě nevycedila slzí, co jich tobě k vůli teklo! — Jarolíme! neopouštěj Růženu! — nikdy, nikdy se k ní nenavrátíš!

Výjev třináctý.

Hrabě, Ludmila, předešli.

Hrabě. Dítky! tenkrát se to počíná jak náleží hejbat! — Ve mně hobkuje krev, jak jen bubny chtějí! Škoda, že jsou nohy moje o třicet let starší než srdce! —

Jarolím. Pane hrabě! cesta má vám není nepovědoma — kdybych vás byl před hodinou urazil —

Hrabě. Pah! — podezřelost ukazovala na mne oběma rukama — a jakživ jsem se dyl než čtvrt hodiny nehněval! (Podá mu ruku.) Nemáte-li většího nepřítele než mne, tedy byli rodiče vaši: svornost a mír!

Ludmila (se přiblížila k Jarolímovi, lítostně). Musíte nás opustiti, pane setníku?!

Růžena. Nemusí, ale chce nás opustiti, máti má! — Mne chce opustiti, a dravé smrti do rukou uvrhnouti sebe!

Hrabě (dodává si smělosti a stává se mrzutým). Smrti! smrti! — Zajisté v devíti bitvách prodral jsem se skrze hradby nepřátelských mečů, a vždy jsem celý život přinesl domů! —

Jarolím. Směle jdu a zmužile do boje, pane hrabě! Smrti se nebojím, aniž také v tak těsné nebezpečnosti upadne život můj! — Zradí-li nás nestálá Fortuna vojenská, a prolomí nepřítel zdi silné našich pluků, nezapomenu hájiti byt a střechu manželky a rodičů jejích! — — Konečně vám srdečně děkuji za ten zlatý klíč, kterýmž jste mi otevřel blažené budoucnosti oudolí stkvělé a vonné! — děkuji vám, paní hraběnko, za tento spanilý kvítek, který mi ze srdce nevymkne ani devítiramenná smrt!

Výjev čtrnáctý.

Antonín, předešlí.

Antonín (přiběhne). Pane setníku! všechno jest na odchodu! (Odběhne.)

Růžena. O, můj Vykupiteli! — Nepropuštějte ho, draží rodičové! (Obejme ho.)

Jarolím. Měj se dobře, Růženo má! Duch můj již vidí vznešené a krásné labutí hejno, které mi nazpět k tobě ukazuje cestu! — (V tichosti k ní.) Nevrátím-li se již, pamatuj na mne někdy upřímnosti slzou, milovati tě budu do smrti!! (Tiskne jí ohnivě na srdce.)

Růžena. Do smrti — manželé můj — (Omdlí.)

Ludmila. Svěťice Boží — dcera naše umírá! (Drží ji.)

Hrabě (přiskočí). Růženo! — dítě! —

Jarolím. O! že nejsem již v poli! — Dívko má! — Bohu trojnásobný děk, že se otvírají opět černé toliko jí oči! — Teď pryč! než se v tomto ohni rozleje mé smělosti kov! (Políbí hraběnce ruku, odtrhne se, a rychle vzav se stolu klobouk odběhne.)

Růžena (se zpatatuje — ohlíží se, a napotom jako u vyjevení mluví). Zámek náš nesnese velkého ani neštěstí, ani štěstí! To ho se nebojme, rodičové draží! že bude vadnouti snítka po snítce našeho

štěpu! — Najednou se zahálí slunce, najednou se rozskytne těhotná chmura, a jediným bleskem zajde zámek a rod, a zbořené hradby budou toliko v poutníku budit našeho osudu jméno! — Tak se mi Jarolím nevrátí již! takový růžový týden již nemá sám čas! — O! proč jste ho pouštěli! — Můj Jarolím se již nenavráťí!! (Rukama lomíc utíká ven.)

Ludmila. Dcero má! Přemahej bolesti ontok nejprvnější! — (Běží za ní.)

Hrabě (ztrápeně hlavou do sebe vrtí). Ham! v mém zámku se radosti nechtějí již jaksi dařit! (Jde za nimi.)

(Opona spadne.)

Dějství třetí.

Vrchy; u prostřed kříž, na znamení, že tu jest pomezí mezi Čechami a Slezskem. Vzadu na pahorcích roztroušené chatrče, z nichž as devět právě dohořívá. — Dále ku předu v pravo vysoký buk, pod kterým lavička z tyček. — Měsíc svítí. — Dříve, než se vyhrne opona, jest slyšeti střelbu, hluk a řinkot zbrané — což však brzo pomine.

Výjev první.

Vilím.

Vilím (přijde pravou stranou; když uvidí kříž, s velikou radostí běží k němu a líbá jej).

Vykupiteli! dvakrát mně svatý, a
Dvakrát mně Božský! — neb's podruhé
dnes

Vysvobodil mne a vystříhal věčné,
Neskonale smrti! — O! vlasti andělská!
Ráji! Elizium! ach všech rozkoší strome! —
(Všimne si klesajících domků.)

Jak? ve plamenu domy?! Ha! Kynulat z dálky
 Na mne již záře; však za oheň jsem měl to
 Císařských stráží a táberů jejich?! —
 Tak tedy počíná vaše, Prušané! válka?
 Takové dáváte jméno letošnímu jaru?
 Na vás ať se stane všech nářeků přívál,
 Já — nevinnen — zdvihám svou pravici čistou
 Ku nebesům přísným! sám čist mezi vámi! —
 (Opět jest slyšeti střelbu.)

Hu! jak jest mi protivná slavnost jejich
 Hudba! A tou mírou ji nenávidím nyní,
 Kterou jsem miloval a ctíval ji druhdy,
 Kterou jsem, jako po životě, dychtíval po ní! —
 Kdo jest to? vždyť pak bych tu tvář měl znáti?

Výjev druhý.

Prušan sprostý, Vilím.

Prušan (raněn, na šavli se podpíraje ku chaloup-
 kám se vleče).

Vilím. Theodore!

Prušan (se zarazí). Naučila se sova mé jméno
 nazpamět?

Vilím. Theodore! neznáš mne?

Klicpera IV.

21

Prušan. Tebe — ? — ach, pane setníku! — Jen že jsem vás po hlase poznal — oči mám až do slepoty zakaleny! — Však — co tu děláte? máte-li oudy ještě celé, obnažte zbraň a pospěšte za plukem! Naši nevědí, s kým a proč se již mlátí. Vrchník se mi svalil pod nohy a celý sbor zůstal bez vůdce! — Proč nejdete z místa?

Vilím. Což nevíš, že jsem na zahálce?

Prušan. Na zahálce — nyní? — Zatrať vás Bůh za svatvečer tento! (Jde dál.)

Vilím. Počkej, brachu! podepři se na mne!

Prušan. Prosim vás — odejděte stranou! nerád bych, umíraje, hříšníkům poslouchal hlas!! (Odvleče se.)

Vilím.

Hříšníkům? — ba věru! — hřích jestit zahálka!

Prsa pak má mne vždy volají ku práci,

A, dnešní bych neslavil noc jen, mi praví!

Dnešní noc jenom ne! I nebudu tedy!

V otcovském sobě práci vyhledám sídle,

V poli, na němž co pachole rozkoš jsem míval,

Práci, která již pět plných let na mne čeká! —

Koho zas vidím? —

Výjev třetí.

Plukovník pruský, praporečník a bojovníků sbor. Předešlý.

Plukovník (na praporečnicka dotíraje). Mezi vámi jest žhář, opakuji ještě jednou, a vaše výmluvy opovrhují! — Čím převážíte slzy a bídu žebráků těchto? co jste docílili? v jaký prospěch, k jakému cíli a k jakému konci?

Praporečník. Pane plukovníku —

Plukovník. Ve vašem sboru jest žhář, pane praporečníku, a vy mi ho vydáte! — Není-li vám vhod, za pravdu mi dáti, dovoluji, abyste se na měsíc odstranil od mého pluku! — Vede nás do Egypta Bedřich jako Nabuchodonozor a Kambyzes druhdy? Máme si nářkem oznamovati, plápolem vyjasňovati a slzami vykropovati před sebou cestu? — Kdo by byl ublížil chudým a tičným střechám těmto? — Císařské vojsko nedošlo sem, a obyvatelé neměli příčiny k tomu! — Pryč! — do spálenišť se rozejdí jich několik z vás, a ptejte se lidu, zdaž byl kdo viděl nepřítel svého a pamatoval se na barvu oděvu jeho!!

Praporečník (odchází — druzí za ním).

Plukovník. Praporečníku!

Praporečník (se vrátí). Co ráčí vůle vaše?

*

Plukovník. Až budete s jedním u konce, ptejte a dejte se ptáti, kdo, kdy a kde setníka z Doubího viděl. — Mne najdete v stanu!

Praporečník. Učiním tak. (Ochází.)

Vilím (který byl až potud pod bukem stranou stál, pokročí). Vynaložte jen na žháře všelikou pilnost, na to ostatní odpovím panu plukovníkovi já!

Plukovník. Ha! — z Doubího?

Vilím. Co se houpá noha má na drně Českém, pane plukovníku! spadlo jméno: z Doubího, se mne, jako se střech sníh, když se opře o něj vlažnější slunce, a slovu: Svojanovský, jako jsem v kolébce již sloul!

Plukovník. Na drně Českém? — Ha! zrád — (K praporečníku.) Jděte!

Praporečník (odejde).

Plukovník (přemáhá hněv). Od této chvíle jste, pane setníku, mým vězněm. Vyprosím si od vás kord.

Vilím (se usměje). Tento kord jest můj, pane plukovníku! — Ne všecko vojákovo jest, co na sobě nosí — ale tento kord jest můj! Že jsem si ho zasloužil, ať dokáží pětmečítma mých jizev! Tady — (přistoupí k němu) tady — a tady!

Plukovník. Čím víc jizev, tím ohavněji stojí vám přechínění toto! — Víte, co se v poslední půl hodině stalo?

Vilím. Nevím.

Plukovník. Pohřbino jest půl vašeho sboru!

Vilím. Veliká škoda! Král přišel o padesát statečných mužů!

Plukovník. Přišel, a nebude velmi vlídně trestati, až uslyší, že jste vy mu je pohřbil!

Vilím. Tomu Bedřich neuvěří! Předobřet ví, že jsem těch to padesát mužů třikrát přivedl, pochramostěných sice, ale vždy s duchem v těle z bitvy!

Plukovník. Proč jste jich v okamžení opouštěl, kde se s nepřítelem setkati musili?

Vilím. Protože byl již vypršel mého času oblak! — Tu stojí kříž — tu stojíme v Čechách. S krokem prvním za tento mezník spadl ouřad můj se mne, jako se stromu dozralá broskev!

Plukovník. Výmluva dětinská! nehodna mně!

Vilím. Pane plukovníku! nepokřikujte na prchlost, jde-li v tichosti okolo vás!

Plukovník. Jak jste mohl, když se do černa zatahovalo nebe, bez správce lodí na moře vehnat?

Vilím. Nenastoupil včera setník Heller na mé místo? — Že tak časně padl, není vina má!

Plukovník. Heller neznal ani okolí ani lid! —

Vilím. Tedy chybil, kdo ho mým nástupcem učinil! Aspoň se dříve měl střídati se mnou!

Plukovník. Co jsme měli my a co vy, zejtra se okáže. Následujte mne!

Vilím. Vy jdete k západu, a já, po pěti letech opět ponejprv, ku východu slunce! — Rozveď nás Bůh! (Odechází.)

Plukovník. Jak? Mám vás dát doprovodit? — taniž se! — He! praporečníku!

Vilím (mu skočí v cestu). A kdyby hlas váš Bedřicha přivolal, musil by držeti, nač se mi upsal! (Vytrhne z řader list a podá mu jej.)

Plukovník (jde ku plamenu blíže a čte; po chvílce se zdouha vrátí a podá Vilímovi list nazpět). Vy jste se musil narodit na škaredé hvězdě! Vaši dnešní změnu bych nechtěl na srdci nosit!

Vilím. O! já jsem jich více již snesl! — Miluji vlast, pane plukovníku! klaním se své vlasti — co byste byl učinil na mém místě?

Plukovník. Proč jste ji opouštěl?

Vilím. Tu není ani čas ani místo k tomu — zasmoušilo by vám to sny, že by vám vyhlíželo v mozku, jako ve světlici, kde se kouří z rozstoupených kamen!

Plukovník. Myslíte? — Nebe dej! aby celá dnešní noc živý nebyla obraz naší nynější války! — Buďte zdráv! (Odejde na spáleniště.)

Vilím (se dlouho za ním dívá — pak do sebe).

„Celá noc dnešní živý obraz nynější války?“ —

- Vaší války! — A — šihadla! — proč mne to
pichlo?
- Jako by: Tvé — byl, nynější, řekl, války!
Tento muž býval mezi Prušany věštcem,
- A jako proroku vždy věřili jemu!
Ha! Vilíme! kdyby předc byl: Tvé války
řekl,
- A zpronevěřilo se vlastní tobě se ucho? —
Marná! ničemná a bezsmyslná bázeň!
Odvola! kdyby svěřili moji mu rtové,
Co v životě štědrém ta noc pro mne chová:
Hrad Svojanovský! otec v něm i máti,
Sestra, domácnost! České, zdravé povětří,
Eolu jenžto se na Krkonoších vymklo,
Bez okovů pak v oudolí svobodně hejří!
O! to nemůže vaší obraz být války,
Válka vaše jest nes — co to?! —
Jaký jest to tichý a truchlivý průvod!?

Výjev čtvrtý.

Ze spáleniště se přiblíží as deset Prušanů, kteří
Květnýho vedou, an jest bezbranný a s obna-
zenou hlavou. Předeshlý.

Vilím. Jak? — Tebe musím ještě vidět, aby
mi tvého otce obraz nesestárnul v prsou! —
Ustaňte! — kam ho vedete?

Poddůstojník. Bez pochyby na věčné odpočívnutí — k smrti!

Vilím. Nebesa! — (Sebere se.) Čeho se dopustil?

Poddůstojník. Hm! — Rozžal těmto žebrákům tuze velkou svíci, tak že by byli přílišným světlem bez mála oslepli!

Vilím (sepne ruce). On!? — padl snad toliko v podezření a —

Poddůstojník. A na první otázku vyznal.

Vilím. Nešťastný! Ty's neměl svou hříšnou nohou hloub do vlasti kráčet! (K poddůstojníku.) Nechte, ať k němu promluvíme několik spasitelných slov!

Poddůstojník. Odstupte! (První čtyři Prušané se rozdělí na dvě strany.)

Vilím (vezme za ruku Květného, který jest v hlubokých myšlénkách pohřben). Pohorský!

Květný (sebou trhne a dlouhou chvíli se ostře na Vilíma dívá). Dobrou noc, krajane! — (Podívá se okolo sebe.) Proč jste mne vytrhl? Toulal jsem se již na onom světě.

Vilím (vede ho za ruku do předu). Příležitost, jako kvítí stkvělá, se udává tobě, v posledním života okamžení dobrý vykonati skutek! Neopomínej! nepropouštěj ji!

Květný (jako by se ptal, ostře se naň podívá).

Vilím. Tvého nešlechtného života první základ, říkával's, že byl vrah tvého otce?

Květňý (užasne). Proč mi připomínáte na otce?

Vilím. Jeho vrah jsem já! Touto pravicí usmrtil jsem jeho — odpusť mi!

Květňý. Vy!?! — (Žene se honem po zbrani, nenacházejе však žádné, jako by se zpatatoval, odvrátí tváři na druhou stranu, a podává Vilímovi ruku). Samo nebe mne zbavilo zbraně — odpouštím vám! (Navrátí se mezi Prušany.)

Vilím. A tak Bůh tobě všechny hříchy odpusť!! (Odběhne levou stranou.)

Prušané (s Květňým odtáhnou v pravo).

Výjev pátý.

Pokoj v zámku.

Růžena.

Růžena (vyběhne vyděšena postrannými dveřmi, postaví na stůl rozřátou svíci, a oknem se chvílku do pole dívá).

Co v svém životě chováš, černorouchá,
Tmavá, tak jako měsíce nesvětlá noci?

Ty's snad zrozena, přísnežně obelána k tomu,
 Aby's zaškrtila hned v porodu blahost,
 Která nad sluneční, tobě nelibou, jasnost
 Málo teprv dní přemile počala kvísti! —
 O! mluv! mluv! Myriády ti hvězdiček čistých
 Poctu činí na obloze, poslušně zvyklých
 Dávati svědectví o zkáze i štěstí!
 Mluv! — nebo mi sešli jedinou dolů,
 Plamen by jistoty mně roznítily v prsou! —

(Zavře okno.)

Ach! s svým přenevlídným sborem, o válko!
 S svým hladem, morem a pateronásobnou
 smrtí,
 S tisíciramennou bídou — krvavá válko!
 Manžela mi navrať z svého strašného chrámu,
 A nejsličnější barvou budu kráslití tebe!! —

Výjev šestý.

Ludmila. Růžena.

Ludmila (v oděvu nočním). Co se děje s tebou,
 dítě? Až v zahradě se rozlívá tvého srdce žalost!
 Noc dnešní jest beztoho jakási smutná! krev se
 mi převaluje v žilách, jako by přestati chtěla te-
 kutá býti. Pojď spat!

Růžena. Spěte, ach spěte, máti má! Já budu bdít! — V nebezpečnosti jest rod Svojanovský — beze vší stráže jej nemůžem nechat!

Ludmila (v ouzkosti). O, lehni si, dítě, a nadcházej spaní! Žádný z nás odpočinutí tak zapotřebí nemá, jako ty!

Růžena. Ach, má dobrá máti! čas již až na krůpěji vypršel, kde jsem tak ráda spávala, kde se žádný nepřiblížil ke mně, než bratr a Horacia! — Moji nynější snové na mnoho se jaksí rozšiřují mil, a obrazy mi nad oči stelou, o kterýchž nezděla ještě duše lidská!

Ludmila. Dcero, dcero! jak ukojím tebe, nevědouc sama, kam se tesknosti ukryti mám! — Moji snové! jeden těhotnější než druhý! — Buď vesela, Růženo! nepodávej se tak volně bolesti a trudu! Silně v Boha věřím, a doufám, že se v krátkém čase shledáme všickni!

Růžena. Ach ano, máti má! v krátkém čase se shledáme všickni! — O tom dobře vím, o tom dávno vím — jen že se ten krátký čas jaksí zdlouha — velmi zdlouha plazí! (S nevypravitelnou úzkostí.) O má předrahá máti! ne nadarmo — ne, ne! nadarmo se nepotil klokoč!!

Ludmila (se lekne). Dítě! dítě! — nač mi připomínáš! — Můj strach byl již pomínul. Střelba netrvala dlouho — bylo všecko opět ticho —

Růžena (sepne ruce). Máti má! buďte vy milosrdna! Smilujte se nad nemocnou dcerou a povězte, s jakou se Kristián vrátil?

Ludmila. Ještě jsem ho neviděla.

Růžena. A otec? (Venku je slyšeti na bránu bouřit a štěkati psy. Obě sebou trhnou.)

Ludmila (dodá si smělosti). Není od okna k připravení. Oblečen stojí na půlnočním křídle, a těsně hledí do temností nočních.

Výjev sedmý.

Hrabě, předešlé.

Hrabě. Kdo pak to tak neobyčejně na bránu bouří? — Což se Kristián ještě nevrátil?

Ludmila. Ty-li o něm nevíš —?

Hrabě. Tu to máme! Bez pochyby že on se to dobývá, a čeleď jest v zápasu s podvodnými sny! — Kde jsou klíče? — půjdu mu otevřít sám —

Růžena. Tu jest!

Výjev osmý.

Kristián, předešlí.

Kristián (přikvapí).

Růžena (jemu vstříc). Kristiáne! — serafe či ďáble můj!? — Mluv! jakou mi neseš poštu?

Kristián (sotva ducha popadá). Do bílého rána vám budu vypravovati, slečno, a ani si neoddechnu! — Teď ale mám s milostpánem co řídit!

Hrabě. Co jest?

Ludmila. Co se stalo?

Růžena. Probůh!

Kristián. U naší brány zarazilo asi dvě stě císařských. Jakýsi pan setník —

Růžena. Císařských! po boku jim setník? — O, můj Jarolím!

Hrabě. Co chtějí?

Kristián. Do zámku. — Voj hlavní se stahuje k Labi. Malou tuto hrstku prý nepřítel následuje v patách!

Hrabě. Jdi a otevři!

Ludmila. Manželi! což neslyšíš, že nepřátelé —

Hrabě. Otevři bránu!

Kristián (odejde).

Hrabě. Ne tak rychle vydal bych nepříteli zámek — aspoň by písmo rozšafnosti hlasitě musilo volati na mne! Ale svých přijmouti, jest měštana jednoho každého povinnost svatá. Ať tráví se mnou, dokud jest co v domě; až se s nimi o všecko rozdělím, budou se oni starati o mne!

Růžena (slyší kroky mužské). O! jak víchr lásky těla mého strom na jeho cestu kloní! jak mocně cítím a vidím — ha! (Zdrcena.) To není Jarolím! — Rozhněvané nebe! to není můj Jarolím!!

Výjev devátý.

Kristián, setník Středovský, předešlí.

Kristián (otevře dvéře, svítí setníkovi, a odejde zas).

Setník Středovský (málomluvný a nevládný muž). Skoro jste nás dlouho nechali čekat! — Zbudil-li jsem někoho, jest mi nemálo líto. Pomyslete si, že se povodeň strhla, a že to nemůže věčně trvat!

Hrabě. Povodeň bývá příliš rychlá, pane setníku! ne tak kvapně přišlo vojsko vaše! — Pod praporcem vaším bojovala pravice má šest a dvacet let, a co tedy válka přináší s sebou, předobře vím! — Ze spaní jste žádného nevytrhl u nás, ne-

boť vidíte, an všickni ještě oblečení bdíme, a přátelsky pozdravujeme vás. — Cokoli se ve jménu mé císařovny díti bude, se vším jsem spokojen!

Setník (se nehrubě pokloní). Lze se také na vaši podporu bezpečiti?

Hrabě. Ve všem! — Šedivou, ale pevnou ještě vlasti naší shledáte na mne skálu!

Setník. Tím líp! Skále se toliko skála protiviti v stavu! — Čtěte! (Podá mu veliký list.)

Hrabě (rozvine a čte).

Setník (přistoupí zatím k oknu a dívá se ven).

Ludmila (k Růženě). Ach, dnešní noc vyplívá každou sekundu nové nebezpečství, a celé jejich hejno sesílá na nás, ach! jindy tak spokojený byt!

Růžena. Nové nebezpečství? — Já nenačázím na žádném novou tváři! Cožkoli škaredého porodí ještě budoucnost, zavzní mi vesele v uchu! Ach, člověk se naučí a zvykne i strašnostem do očí se dívat!

Hrabě (k setníkovi). Pane setníku! kdo to psal, zná zámek můj tak dobře, jako já.

Setník. Uhel východní jest ještě obehnán starou zdí? To dělá, že na vašem zámku nemálo záleží. Dokud se o nás toliko ramýnka opíratí budou, nebude odolati věc nemožná! Až se přivalí hlavní tok — byla by marná zpouha naše!

Bez okolků. — Pravíte, že jste ve školách vojenských prošly. Nebudete vám nepovědomo tedy, že sklacuje neštěstí slepě, cokoli postihne v letu. Ještě jest čas. Hleďtež vše, co milého vám, doprovodit na bezpečnější místo.

Ludmila. Neskončený Bože! manželé!

Růžena. Na bezpečnější místo, kde ni bratra, ni Jarolíma není!

Hrabě. Což Prušané se ženami a dívkami válčí? — Nikoli, pane setníku! Ani manželky, ani dcery neodstráním. — Na bojišti jsem říkáje sešedivěl — a pročez mi také přichází válka, jako horanovi vysoký kopec! — Mimo to se v posledních šesti letech vojenský hluk tak často a silně dával slyšet, že i můj lid poněkud na hrůzu přivyk'!

Setník. Čiňte, jak se vám líbí; poručeti vám nesmím. — Jsem tady dnes ponejprv. Pošlete někoho se mnou, jenžto by mne seznámil —

Hrabě. Na okamžení. — He! Kristiáne!

Kristián (přijde). Milostpane hrabě! —

Hrabě. Rozži pochodni, vezmi klíče a doprovoděj pana setníka, kam bude jeho líbost! — Čeleď mi zbud' obojího pohlaví, ať přispěje k práci, kde bude potřeba velet!

Kristián (vesele). Všecko jest již zhůru, milostpane! Čekáme jen na rozkaz.

Hrabě. Dobře! — (Na blízku vyjde rána.) Co to?

Růžena. Probůh!

Setník. Ručičná to toliko rána! Divím se, že tu ještě silnější nejsou! Silnější toliko — silné, jako děla s nebes, dovedou, aby se obávalo a třásla našeho oumyslu srdce!

Výjev desátý.

Poddůstojník, předešlí.

Poddůstojník (přiběhne). Pane setníku!

Setník. Co jest? — mluv veřejně!

Poddůstojník. Několik Prušanů se přiblížilo k bráně. Chtěli bez pochyby nocleh! Ucitivše tu ale nás — obrátili, dali nám ručičí *vale*, a od-táhli zas!

Setník. Přijdu hned!

Poddůstojník (odejde).

Setník. Tedy tu pochodni!

Kristián (vyběhne ven).

Ludmila. Ach slunce světlé! zkrat nám noc dlouhou jako bolest, a rozluč se dnes o pět hodin dříve se svým ložem!

Setník. Jdětež bezpečně spat, paní hraběnko! Dokud já živ budu, nepřijde nepřítel k vám! (Odejde.)

Hrabě (ho doprovází).

Růžena (vezme se stolu kytku a jeden kvítek po druhém z ní trhá, jsouc v myšlénkách pohřžena).

Ludmila (nad ní stojí a bolestně se na di dívá).

Hrabě (se vrátí a horlivě sem tam přechází, jako by za jakousi radostnou myšlénkou chvátal).

Kristián (se též vrátí a zůstane u prostřed pokoje stát; když vidí, že žádný nepromluví, začne). Na naší věži si dnes ustlalo několik výrů a přežalostnou tam prozpěvují píseň! — (Ticho.) Makovice dnes také vrzají, jako by se jim v rezi byla koupala pánev! (Ticho.) Já se ale předce těším! (Mne si ruce.)

Hrabě (jde právě okolo a zůstane před ním stát). Nač?

Kristián. Vidím vás již v duchu, milostpane! v červených vejlozcích a s kordem!

Hrabě (položí mu pravici na rameno). Vid, Kristiáne! že nepůjdeme spat?

Kristián. At spí slečinka za nás! — Já bych jí přál spaní, pevné jako mdloba! — Ale — co je pravda, to je pravda! Kristiánovu prosbu milostpan hrabě ještě nikdy neoslyšel!

Hrabě. Aj? — kam s tím?

Kristián. Milostpane! dejte mi také něco ostrého ze zbrojnice!

Hrabě. Něco ostrého? — dýku! — meč jest na tebe těžký!

Kristián. Nikoli, milostpane! Kristián není tak slabý! — Zapomněl jste již na to, jak jsme se před sedmi lety vraceli z Bavor? Noční dobou na nás vypadli vrahové, silní jako vzteklost a oškliví jako vražda! Já jsem seděl na kozlíku, a větrovka byla na dva lokte ode mne v pošvě. Byl jsem tenkrát po nemoci; ale předce jsem jednoho na věky zchvátil, a druhému hlavní naražil tejl, že se do smrti s prachem nerozloučil!

Hrabě (vytáhne z kapsy klíč a podá mu jej). Jdi napřed! hned přijdu za tebou.

Kristián. Těšte se, Prušané! Kristián si již dost na světě pobyl! (Odejde.)

Hrabě. Ty, Ludmilo! vezmi dceru a odeberte se do pokojů dolejších!

Ludmila. A tý?

Hrabě. Já opásám život kordem a budu čekati na nepřítelův outok!

Ludmila. O! kýmž bych ti to vypsati mohla, co zápony mého srdce tak těsně a tak bolestně svírá!

Hrabě. Ludmilo!

Ludmila. Ach! kdo od se zmužilej odebejval obrazy černé, když jsi se stokrát s objetím mým

*

loučil a pospíchal navštěvovati smrt? — Ale teď — v tomto stáří — v tomto stavu — manželí! připověz nám, že se svévolně do nebezpečnosti nevydáš!

Hrabě. Nebezpečnosti! — Co jest? chceš mne je v roce šedesátém učit znát? Jinoch a muž jsem nikdy si nevšiml jeho, a hlava šedivá není obraz bázně! — (V tichosti k ní.) Ještě jednou, Růženu mi neopouštěj! Co se koli strhne — buďtež bez starosti o mne — daleko nebudu nikdy od vás! (Odejde.)

Ludmila. Ach budoucnosti! co za tvou rouškou čeká ještě na nás?! — Vilím jest živ! — ale ach! kdo ví, jak mocná a nezbořitelná hradba ho odděluje ještě od nás! — (K Růženě.) Pojď, dcero! Otec nechce, abychme zůstaly tady!

Růžena (u vytržení). Což se ten váhavý posel ještě nenavrátil?

Ludmila. Kdo? odkud?

Růžena. Aby neotáleli tak dlouho! — O! já bych již tak ráda slyšela smrtinu přelíbeznou hudbu!

Ludmila. Děvče! stojíc spíš a sníš! Taková hudba není pro naše outlé ucho! — Pojď, pojď! slož na podušku tělo, a mnohem liběji spáti budeš!

Růžena. Ach! oni snad již oba tak libě a tak bezpečně spějí!! (Pomalů s matkou odchází.)

Výjev jedenáctý.

Pole. — V pravém koutě zámek a do něho brána, nad kterou vysoká zeď. — Měsíc se chvilkami prodírá ze chmur. — Na zámku bije dvanáct hodin. — Na hradbě stráž císařská sem tam přechází.

Vilím.

Vilím (v bílý plášť až po ústa zahalený, přiběhne lípovou alejí, bedlivě se ohlíží, a s velikou radostí rozopne ramena naproti zámku. Po chvíli povyběhne do předu, padne na kolena a nábožně děkuje nebi).

Vítězství! vítězství! (Vyskočí.) Po vší bolesti!

Po všem zármutku a po vší jest bídě!

Nikdy kdo neviděl stupeň zemské radosti

Nejvyšší, sem ať patří a dívá se na mne,

Na mne! an brána mi ráje se mile otvírá,

Mile a stkvěle jak cherubům jasným! —

Ve své vlasti, a vůkol hájů otcovských,

Chrám kde, kolébka moje a mých rozkoší
mladých,

Jak mezi hvězdami Luna se stkví a vypíná!

O! nevděčného mne! že jsem pod břemenem
zemským

Těžce byl kdy reptal a bolestně si vzdychal!

Doufat! doufat! měl jsem a mysliti sobě,

Valně že převáží: tady hodinu plesat,
S želem a lítostí pět let dlouhý zápas! —
Všecko je ticho! — hm! — jako by v Svoja-
novských

Smrt byla ustlala si a hlídala síních!
Živ-li je ještě otec? živa-li jest matka,
Sestra? Zajisté! zajisté! všickni jsou živi,
A milerádi odpustí kajícímu synu,
Že hlasem vroucím o půl noci je budí!!

(Tluče na bránu.)

Stráž. Kdo to?

Vilím (odskočí). Jak? — mužský — neznámý
hlas?

Stráž. Kdo to bouří?

Vilím (nesměle). Ze zámku přítel!

Stráž. Tvé heslo?

Vilím (srdečně). Milosrdenství!

Stráž. Dávno-li pak musí milosrdenství o půl
noci, p o t m ě chodit?

Vilím. Otevři, příteli! Jako země strom, tak
zná mne zámek tento!

Stráž. Koho mám opovědíti?

Vilím (stranou). O! že se jmenem svým směle
nesmím na svět! (Nablas.) Zavolej hraběte Svoja-
novského, velitele zámku!

Stráž. Velitelé zámku jsme m y !!

Vilím (mezi zuby). Kdo jest to?!

Stráž. A starého hraběte? — toho bych nadarmo volal!

Vilím. Jak — mrtev?! Ó! nebesa se bořejí na mne! — Člověče! skrze hrůzu a žalost veškerého pekla zaklínám a zapřisahám tebe, zavolej mi hraběte Svojanovského!

Stráž. Viděl jsem toliko jednoho. Jest-li to ten, nadarmo bych teď řetězy vyklal, na které jest přikována pravice jeho!

Vilím (trne). Ha! — Slyšíš to, Vilíme? — Vilíme! hříšníci! vrahu! ďáble! — na řetězích otec! Přikována pravice jeho! — Ucho! ucho! neodvoláš-li na okamžení, já tě od lebky strhnu a tolik dílů nadělám z tebe, že budou naproti prachu, jako Kupido naproti obru! — (Zhůru.) Není-li hrabě tisíc sáhů nad anebo pod zámkem, vyveď mi ho ven!!

Stráž. Ani nad, ani pod — v zámku jest; ale našemi bojovníky obsklepen!

Vilím. Bojovníky! — můj otec — on — s dvánáctem jizev pro vlast, a od vás obsklepen!? — Tygře! opakuj mi to ještě jednou, a tolik smrtí udělám tobě, kolik ti vlasů vyrostlo na ještěří lebce! — Bojovníky obsklepen?!

Stráž. Nu? jako by to bylo co zlého! — Ano! ještě jednou, a desetkrát, a kdyby každé tvé slovo z děla bylo koule! — Jako zeď obehnali

jeho, a pochybuju, že by jej tak snadně propustili!

Vilím. O! — a dnes! právě dnes! — s ani mi udělej, Všemohoucnosti, z časů! potvoru ošklivější než Meduzyna hlava a divočejší než ještěr Lernejský, a nevydrápnu-li ji den dnešní z jedovatých zubů, na věky at po své vlasti bloudím!! (Zhůru.) Přišero! pošlá z neskončené noci! milosrdenství-li jen krůpěje v tobě, vydej pravdu a pověz: kdo jsi!?

Stráž. Čech!

Vilím. Tvé heslo?

Stráž. Bylo a jest a bude: At jest Terezie živa!

Vilím. Ha! kde se chytím břehu, an mne jeho smrtící slova do Oceánu strhla nikde obmezeného! — Můj šedivý otec obestřen zbraní Českou, Čechové ho snad vyřvali z měkkého lože, an právě o ztraceném synovi snil! — Tak se mstíš, vlasti má? tak splácíš na otcí synovu vinu! — Černě jazyku černý! pusť mne na čtvrt hodiny do zámku, a pak si mne devětkrát zaškrť!!

Stráž. Hm! víc než čtvrt libry olově ti beztoho za život nedám, přiblížíš-li se mi ku hradbě dále!

Vilím. Nebesa! tak strašně mne nemůžete, tak strašně mne nesmíte trestat! — Otec v nebezpečení, a já tady zaražen stojím, sílu Bry-

áreovu na sobě cítě! — Čechové! Čechové! ještě jsem neskropil pravici krví vaší — za to budiž pochválen Bůh! — ale kdo tak velikým písmem ku vlasti povinnost napsal, aby ji bezbranným okem dohlídla a přečtla prchlost a zuřivost srdce!?! — Člověče! věříš-li v jednoho Boha, zavolej mi někoho ze zámku! zavolej mi dceru, slečnu Růženu!

Stráž. O, s tou dokonce nic není! Neviděl jsem ji sice, ale, jak si druzí vypravují, z mdloby do mdloby padá!

Vilím. Dáble! a na to se Čechům lze dívat!?

Stráž. A! kdož pak se bude na ženské mdloby ohlížeti, hrozí-li vlasti závrat!

Vilím. Vlasti?! (Strašně.) Hahaha! vlastní! kýž bych tě směl v osobu slejt a zmužile ti hleděti v tvář, ty by se's musila zapýřit a klepnouti studem do škaredé hanby!! — Nuže! od této chvíle se žádného nehrozím soudce! Jak smějí Čechové souditi nad' mnou, sedíce za stolem samí plni hříchů!?! — Největší ze všech strašností mi v tomto okamžení podává ruku — Bůh na nebesích mi budiž svědkem, že ji musím obejmout!! (Odběhne.)

Výjev dvanáctý.

Brandl a Rustmann přijdou pravou stranou.

Brandl (najednou zarazí a dlouho se na zámek dívá). Nu! — Co jsem povídal? zámek jest to!

Rustmann (podnapilý). Je! — ať si mne na hlavu sedne! — zámek je to! — Nu! po tmě hora jako zámek, každá kráva černá. — Probůh tě prosím, kam mne vlečeš? — Hlavu mám plnou jakési páry, a můj rozum nechce než na zem!

Brandl. Divná věc! U jiných lidí se to naopak děje! Jejich rozum patří do bláta, a oni by jej předce rádi u oblohy měli! — Pojd!

Rustmann. Kam?

Brandl. Půjdeme krást!

Rustmann. Kr — krást?! — fi! aby tě Bedřich slyšel!

Brandl. Tedy půjdeme po kořisti.

Rustmann. A! to je jiná — to hned jinak z ní! — Staň se! — Nejprve musím hleděti, abych se vyspal —

Brandl. A až se vyspíš?

Rustmann. Pak — nu! kdo pak ví, co nového slunce přinese z onoho světa!

Brandl. Proto nechodím za tebou, jako za vrtohlavou ovci! — Chtěl's-li spát, mohl's zůstatí v hospodě!

Rustmann. A co tam? Kdybysi všecky její sklepy na slunéčko vynosil, nenajdeš v nich ani tolik piva, co by se jeptiška zpila!

Brandl. Tím samým! V hospodě mne všecko mrzí, a v bytu není možná usnout!

Rustmann. Pročpak?

Brandl. Já jsem blázen! ale spátí tam nebude ani bůh Spánek! — Nabírá to člověku ledviny, plíce i játra! Hlava mi jde kolem, když na to pomyslím!

Rustmann. Nu — kýho — co je ti? mluv!

Brandl. Strčili mne do baráku, kde je nemocný otec, těhotná matka a dvě děvčata v neštovicích! Přede mnou odešli naši jezdci, ti jim chléb snědli a obilí vykrmili!

Rustmann. Fi! totě by ani kozák neudělal!

Brandl. Bratře! že bratí jest nám neslušno! Nedají-li bohatí dobrovolně, ukradneme nejprvnější ovci a donesem jim jí!

Rustmann. Ukradnem! To nám odpustí Bedřich i Bůh! (Odcházejí.)

Výjev třináctý.

Vilím, předešlí.

Vilím (obnažený kord v ruce, se sborem Prušanů).
Stůj!!

Rustmann. Nu?! (Potácí se nazpět.)

Brandl (vytrhne šavli). Kdo tak s námi mluví?

Vilím. Kdo jste?

Brandl. Muži.

Vilím. Vaše heslo?

Brandl. Bedřich!

Vilím. A zkáza císařským! — Vítejte mi, Prušané! — Chce-li se vám ku krvavému kvasu, srdečně vás hospodář zuve!

Brandl. Do pekla! pije-li se tam spravedlivá krev!

Rustmann (se přiblíží k Brandlovi). Aj, neptej se, bratře, a pojďme! S panem setníkem půjdu v kraj světa!

Vilím (se lekne, uchopí Rustmanna za prsa a vede jej do předu). Ty mne znáš?

Rustmann. Jako svůj vlastní hlas! Po boku jsem bojoval vám, když jsme před dvěma lety s Rusy svedli bitvu. Tenkrát jste byl praporečnickem: na místě jednoho přinesl jste tři praporece přerozdílných barev!

Vilém. Jsi na omylu! Neznáš mne, jako já tebe!

Rustmann. Pane setníku —

Vilém. Neznáš mne, pravím! Žádný mne tu nesmí znáti!

Rustmann. Aj! a kdybyste mi na cti utrhal, znám vás! Sáhnete mi na čelo, a hluboká jizva přesvědčí vás. Kdyby nebylo bývalo vašeho kordu, byla by bez pochyby následovala druhá rána, a nekrácel bych dnes po zemi České!

Vilém. Jak? — Kdo ti povídal, že's na zemi České?

Rustmann. Což nevíte, že jsme již přes hranice?

Vilém (do sebe). Přes hranice! přes meze — daleko, daleko! — — (Nablas.) Tedy jsem ti kdysi zachoval život?

Rustmann. Až budu smět říci: „Odplatil jsem!“ šlechticům se vyrovnám!

Vilém. Smíš, smíš a můžeš mi splatiti všecko!

Rustmann. Jak?

Vilém. Vem do každého prstu deset mečů a pomoz mi dobytí tento zámek!

Rustmann. Teď? v noci?

Brandl. Bez příčiny? bez rozkazu —

Vilém. S rozkazem vyšším, než jest sama výsost! — Myslíte, brouci! že bych se pro maličkost ďáblu zadal? — Tm a jest vám? (Bolestně.) Hahaha!

tma! tma! jako by slunce a měsíc a hvězdy do jezera byly padly, z kterého je před šesti tisíci lety vyloudilo stvoření světa!

Rustmann. Tomu nerozumím; ale bojuji s vámi!

Brandl. A já s tebou!

Vilém. Nuže! tedy směle k outoku! Hrstka císařských se uhnízdilo do jeho klína, těch se nehrozte. Na schody cestu si vystelem nimi! — Za to však vás vespolek prosím — prosím, žádám a přikazuji vám! Cokoli krve dobytí zámku bude státi, šetřte obyvatelů, šetřte hraběte a rodiny jeho! Komu se žádost tato nespravedlivá zdá býti, raději odstup a odejdi mi s očí!

Rustmann. Budeme jich šetřit!

Vilém. Přisahaňte! (Napřábne meč.)

Vojsko. Přisaháme!!

Vilém. Amen! — A tak budou nepřemožitelná ramena vaše! — Zhůru! myslíte si, že dobýváte každý svého otce lože!! — Zhůru, Prušané!

Stráž (nahoře). Kdo to?!

Vilém. Nemezis! a pod jejím praporcem pomsta! — Drtte a bořte! a kdyby z každé cihly jiná tekla krev!!

Stráž (vystřelí). — Hned se v zámku stane pokřik. Někteří z císařských hrnou se na hradbu, druzí hájí bránu. Střelba z obou stran).

P r o m ě n a.

Pokoj v zámku.

V ý j e v č t r n á c t ý .

H r a b ě, K r i s t i á n .

Hrabě (přiběhne postranními),*Kristián* (hlavními dveřmi). Ach! milostpane —*Hrabě*. Co se děje? odkud ta střelba?*Kristián*. Prušané — jako stádo vlků obořili se na nás —*Hrabě*. Kde jest setník?*Kristián*. Tam. Setkal se s nepřátelským vůdcem a potýkají se jako dva lvové!*Hrabě*. Běž! a umři pro vlast! V patách za tebou půjdu!! (Odběhne týmž samým vchodem.)*Kristián*. Hu! kterak to olovo fičí!! (Odběhne.)

V ý j e v p a t n á c t ý .

R ů ž e n a .

Růžena (v nočním rouše, vyděšena, vyběhne a brzo u těch, brzo u jiných dveří poslouchá. Střelba, finkot a hluk neustále trvá).

Slyš — slyš! o! jak smutně a divoce tobě Zpívají, Jarolíme, pohřební píseň!

Tisíci se smrt již prameny do bytů
 Dere našich! již již rozpouští a vsývá
 Krásu svou přežalostnou tigřice válka,
 Již, již se nezpytatelné tajemství: budou-
 cnost

Vyrozprostírá před očima mýma,
 A s hlavou šedivou v ní kráčí můj osud!
 Ha! smrt! smrt, krajané! jest má, a
 Chvála i vaše! neboť vás povede fortanou
 Nesmrtelnosti, mne pak — závidíte mně to,
 Češi! mne vede do Jarolímových rukou!
 (Odběhne pravým vchodem.)

Výjev šestnáctý.

Kristián, hned na to hrabě.

Kristián (do hlavy raněn, krev z něho chlípí, doklopýtá několik kroků a padne). Nebesa — pomoc! — (Docela klesne.) Bože! — budiž — milostiv — ah!! (Umře.)

Hrabě (ve vojenském oděvu, s kordem v pravé ruce, vrátí se opět pravou stranou, chce hlavním vchodem ven, a vrazí na Kristiánovo tělo). Co to? — tak daleko si již zanáší smrt obět? (Vezme se stolu svíčku a svítí si naň.) Ha! — hrůzo! — — Kristiáne! —

vtávej, pachole! vědyt tě uleje krev! — Kristi-
áne! — Mrtev! na věky mrtev, ani tolik života do
něho není, co ho má moucha v jediném křídle! —
Ubohý Čechu! Vlasti's obětoval, co's nejdražšího
měl, šedivý život! — Počkej! kdo ví — ven!
ven! ještě jest tu, Prušané! křehkých kostí
hrstka! rozbořte ji! rozbořte ji! (Běží ven.)

Výjev sedmnáctý.

Vilím, hrabě.

Vilím (venku ještě). Za mnou, Prušané! za
mnou! — (Řinkot. Za chvílku se vyžene na divadlo
otec se synem.)

Hrabě (couvá). Na světlo pojd', a nestydiš-li
se — ah!! jaká jest to tvář!!

Vilím (maje pravici s kordem napraženu, užasne,
zůstane zaražen státi — kord padne na zemi, a pra-
vice klesajíc shodí mu klobouk s hlavy). Divotvorné ne-
be! — otče!!

Hrabě. Všemohoucí Bože! — jeho hlas! —
Vilíme! synu!

Vilím. Otče! — ó! můj drahý — dobrotivý
otče!! (Padne mu okolo krku.)

Klicpera IV.

23

Hrabě (radostí bez sebe). Můj syn — můj syn! — Ó mluv! mluv! — jak a odkud přicházíš — co se dělo s tebou?!

Vilém. Ó! teď mi není možná! Vařící krev by všechny obrazy barvila černě! — Ach, otče! v jakém stavu nacházím vás!

Hrabě. Ve stavu nejstkvělejším! Můj zámek se vyjasní a zmladne, a moje oudy se navrátí vzrůstu a mladistvou opět nabudou sílu!

Vilém (divoce). Levhard by snad posel spíš hladem, nežli by svých bratří hrdlem zasytil krvožížeň! tygr zakřikne svou bezednou žravost, jde-li okolo doupěte sobě rovné srsti: a Čechové trápí, Čechové smrtí, Čechové zatracují nevinného Čecha!!

Hrabě (udiven poslouchá). Jak? — synu! co mluvíš?

Vilém. Ale já jsem se hrozně, strašně, k r v a v ě pomstil! — Otče! hloub, mnohem hlouběji potopil jsem pravici svou do krve České, než Milota někdy, zrádný Otokarův vůdce, pohřbiv Čechům největšího krále!!

Hrabě. Probůh — synu! synu! mluv zřetelněji! — Kdy — kde se's potýkal s Čechy?

Vilém. Kdy? kde? — Nyní, ve vašem zámku! Kdo jiný, než synovská láska, byl by vás vymohl z tolika nešlechtných rukou?

Výjev osmnáctý.**Brandl, předešlí.**

Brandl. Pane setníku! žádný z nás se nemůže dosti vynadiviti —

Hrabě (se ho lekne). Co jest to? — předce ještě nepřítel v zámku? — (Teprv nyní si Vilímova oděvu všimne.) Ah!!!

Vilím. Jdi! — Přijdu hned dolů!

Brandl (odejde).

Hrabě. Milosrdný Bože! — synu — co vidím? — nemáš na sobě nepřátelský šat?

Vilím. Tomu se nedivíte?

Hrabě (s broznou přisností). Synu! synu! jak's přišel do otcovského zámku?

Vilím. Brannou rukou, v čele šedesáti Prusů.

Hrabě. Ó — nejnešťastnější! — a Čechové — ?

Vilím. Padali pravici mou!

Hrabě. Vrahu! — O! zahrabte mne, stěny Svojanovské!!

*

Výjev devatenáctý.

Růžena, předešlí.

Růžena (přiběhne hlavními dveřmi, těla Kristiánova si nevšimnouc). Otče! — ó! díky Bohu všemohoucímu! že vás ještě máme. (Pozná bratra.) Ha! co vidím!? —

Vilím (jí běží do náručí). Sestro! Růženo!

Růžena. Bratře! — O jak krásně se dnes u nás počíná dnítí!

Hrabě (mezi ně). Tmítí se počíná, a do smrti světlost nevyjde u nás! Zlořečena budiž radost a veselost vaše! zlořečen můj syn, zlořečen tvůj bratr — zlořečen den první jeho černého života!

Vilím (strachem na smrt zbledlý). Černý? černý? — Ha! — moji smyslové nebyli nikdy tak štědrí, jako v tuto chvíli! — Otče! — sestro! — jak — ó! povězte, jak jsem přišel do vašeho zámku? — Což jste nebyl v nebezpečení? což se ti neposmívali, sestro, an's padala z mdloby do mdloby? — Dáble! dáble! což mne chceš černějšího ještě mítí, než jest tvá hřísně černá tvář?!

Růžena. Co jest to? — Otče! proč zlořečíte mému bratru?

Hrabě. Kdyby's byl na bojišti padl, byl bych byl žehnal den tvého pohřbu! Kdyby's byl jméno mé mezi vrahy napsal, byl bych lítostí usvad', ale v poslední hodině odpustil tobě. Ale že's rod Svojanovský zradil, že's zradil mne, vlast, císařovnu! za to tě kletba má doprovázej, kamkoli se vrhneš!! (Zuřivě odběhne.)

Rádkna. Otče! — Ó! dobroto věčná!! (Běží za ním.)

Vítka. Milosrdné nebe! co jsem učinil!! (Lomí rukama a běhá po pokoji.)

(Opona spadne.)

Dějství čtvrté.

Velký sál v zámku. Dvoje prostřední a dvoje poboční dvře.

Výjev první.

Vilím sám.

Vilím (stojí před obrazem, na kterém jest malován co pachole).

Tenkrát! ach tenkrát! — o tvorové rajští!
Jak jsem tenkrát býval blahý a šťastný!
Rodičům radost, spokojen sám v sobě,
Mravové, skutky i srdce i mladistvá mysl —
V utěšeném květu zevnitřnost i vnitřnost:
S celým světem v míru! — a toto všecko —
Hodino nejnešťastnější! toto všecko
Pohřbilo nesrozumění — jen jediný omyl! —
O! kam skryju sebe, kam zahrabu prsou
Odsuzující, nebes co trouba drtící hlas?

Nejčernějším jsem sám sobě si hříchem,
 Klel bych a zlořečil svému vlastnímu duchu! —
 Tam's mne chtěl tedy, můj osude zrádný?
 Na ten mne stupeň vystřelit předebral jsi sobě?
 Proto's předepověděl mne skrz tolik divných
 Změn, labyrintů a tolik výsostí šmejkal,
 Bych konečně, vykráslen růžemi slávy,
 Zbraně se dobyl na vlastního otce!!

Výjev druhý.

Poddůstojník pruský, Vilím.

Poddůstojník. Pane setníku! neračte nám za
 zlé míti —

Vilím (se ho velmi lekne — divoce). Co chceš?

Poddůstojník. Lid jest velmi starostliv o vás —

Vilím (mezi zuby). Cherubi o ďábla!

Poddůstojník. Již dva dni sedíme v zámku,
 a neviděli jsme vás ještě —

Vilím. Co se stalo?

Poddůstojník. Ví Bůh, jací duchové v tomto
 zámku straší. Žádného nevidíme, a celý sbor jest
 tak jaksí nesmělý, jako by se mu okovy hrozilo,
 zeptá-li se jeden druhého: co mu jest.

Vilím (velmi zamyšlen).

Poddůstojník. — — — O císařských nás došla nemilá zpráva. Najednou prý zarazili a úplnou silou se k západu hrnou.

Vilém (posledních několik slov zaslechl). K západu! — tam, tam! tam jest cíl a konec nejblaženější!

Poddůstojník. Posílají mne všickni se vroucí prosbou —

Vilém. Přijdu!

Poddůstojník. Desátník od plukovníka čeka již tři hodiny na odpověď.

Vilém (se ubodí v čelo). Ah! — nečetl jsem ještě list!

Poddůstojník. Také jste nám až potud žádných rozkazů neudělili. — As před čtvrt hodinou chtěl starý hrabě vyjždět z brány —

Vilém (rychle). Nu! a —?

Poddůstojník. Že jsme jej nepropustili, lze si snadno pomysliť —

Vilém (divoce). Smrtelná hrůza se vám do vší krve vrej, bez citu hrudy! — Kde se opovážil, zaškarediti se naň?

Poddůstojník (zaražen). Vždyť jest náš vězen, pane setníku —

Vilém. A tak se celý svět ve vaše vězení obrát! — Kde to stojí psáno?

Poddůstojník. Neprotivil se nám? nevyvinuli jsme mu násilím kord z ruky?

Vilím (zuřivě po pokoji běhá). O! že mne až potud nohy nosí! To poslouchatí, na to se dívají — (bije se v lebku) a — ďáble! ďáble! toho býti hanebným tvorcem — to jest více než mnoho, to jest více, než smrt smrti přeje! — (K poddůstojníku.) Jsem sice tvůj pán a mohl bych poroučeti tobě, ale — vážně tě žádam! Jmenuj mi ho, kdo včera v outoku nejvíce České krve vylil?

Poddůstojník. Hm! — jestiť to věc těžká! — Na mé rány jich kleslo pět —

Vilím. Zajisté? — a tak tě pětkrát svrhniž do propasti nebe, a pětkrát ať se ti na jazyku zvaří každá krůpěje této krve!

Poddůstojník. Pane setníku —

Vilím. Jdi mi s očí, nenávidím tě! ducha z těla bych ti závistí vyrval!

Poddůstojník (odchází). Aj, aj! — Pozdrav ho Bůh! (Odejde.)

Vilím.

Tolik vrahů, a tolik spokojených duší!

Ty jen — ty jediný mezi nimi jsi ďábel,

A smrtící bolest cítíš nad rekovství jejich! —

**Rozkazy chtějí na mne, mám je snad ku
bráně**

**Vesti nové slávy? (Zuřivě.) Hahaha! — Ted
snad**

Mám domácnosti sladké dát výhost,

Když jsem vyhnojil otcovskou si půdu

Českou krví, a ouroda z záhonů bajně,
 Přebujně bude vystřelovati a zráti?
 Hu! běda, přeběda! až se žeň bude blížit!!

Výjev třetí.

Hrabě, Vilím.

Hrabě. Pane setníku —

Vilím. O! rozlítí se mi, srdce!!

Hrabě. Hodláte-li v mém zámku ještě déle setrvati, dovolte, abych se se svými vystěhoval. S vámi tu bydliti není nám možná!

Vilím (se bolestně k jeho srdci vine). O, můj přísný, spravedlivý otče! k a m chcete jít?

Hrabě. Mezi Čechy, budou-li mi chtít ještě věřit, že jsem měšténin starý a hoden společnosti jejich! Neboť, Bohu stokrát žel! daleko se již po kraji roznesla pověst, že setník nepřátelský v zámku jest můj vlastní, můj jediný syn!

Vilím. Ha!!

Hrabě. Jak se to rozneslo — nevím! Bez pochyby že i váš lid o všem věděl a ví —

Vilím. Ničeho — ničeho neví!! — O můj otče! pro všechny bolesti, které již snášela prsa má, neopouštějte mne! nezlořečte mi — já si z o u f á m!!

Hrabě. Ostatně — poněvadž odtud nijak k připravení nejsou — prosím vás (slzy mu tekou po tvářích) pečujte o to, aby se nemocné hraběnce a ztrápené dceři neublížovalo! Rád bych i je vzal s sebou — ale zdá se — že vás milují více než mne!

Vilím (na kolenou). Pro milosrdenství Boží! otče! neodmršťujte mne! Jak daleko se slovo Páně hlásá, není tvora opovrženějšího, než já! Beztoho na mne již přetěžce ulehla kletba mé vlasti; chraňte mne, vystříhejte mne zoufalství! Otče! na mne již ve světě žádná blaženost nečeká — otče! buďte milosrdný — a nazývejte mne opět synem!!

Hrabě (pohnut, žalostně se k němu skloní). Synu! synu! — o můj Vilíme, proč's mi to učinil?

Vilím. Díky vám! šesteronásobné, nesmrtelné díky! že jste mne silným opět odíl štítem! Zmužile budu kráčet se svědomím horoucím v neskončený zápas!

Hrabě (sepne nad ním ruce). Vilíme! Vilíme! proč's ozbrojil pravici na zemi mateřskou!?

Vilím. Nikoli, nikoli, otče! — nikdy se mi v prsa neuhníždil ten ohavný závrat! — Vymýtěn, vyhostěn z počtu synů Českých, vzal jsem útočiště k velikému Bedřichu. Můj duch dychtil po slávě, po drzosti skutcích má nesrovnalá smělost! I zaprodal jsem mu pravici svou s tou výmínkou, že pod praporci jeho toliko proti Rusům bojovati budu, a že po skončené válce na jeho přičinění,

na jeho přimluvu opět budu do vlasti přijat a milosti dojdou u císařovny naší! — O! drahý otče! jak plesalo vědomí moje, když jsem se z bitev ruských ctí a chválou ověnčen ku králi velkému blížil!

Hrabě. Ctí a chválou? synu! — ctí a chválou ověnčen — a předce's na Čechy táhl!

Vilém. Ne, ne na Čechy, otče! Toliko s proudem, který se do Českých oudolí hrnul. — Dokud se válka neskončí — myslil jsem sám u sebe — dokud nevzejdou nad Labem hvězdy svornosti a míru, jest beztoho marná naděje tvá! Ale viděti vás, otče! viděti milostnou matku a sestru, viděti, an věnec smíření a odpuštění kvete přetěšeně na čele vašem, byla žádost, která mi dlouhá tři leta dozrávala v srdci! — Tak jsem se, kojen nadějí silnou, blížil k otcovskému sídlu. Jako svatost ctil a chránil jsem krev Českou, jediný vlas jsem nesetřel s hlavy krajanů svých, jediný list jsem nezmařil a nezneuctil v mateřském háji, až tady — tady! — o! já bych zub po zubu na mlejnském kameně brousil, trhal bych minutu po minutě, hodinu po hodině, až bych vyrval z knihy života tuto zlořečenou noc — tento hříchu plný skutek!

Hrabě. Tady, tady! nešťastný! kde by's mne byl bezmála vrahem vlastního syna učinil!

Vilím. O, já jsem byl ouskočně o poklid své duše oklamán! — Sám jediný jsem v době půlnoci se přiblížil, chtě plesaje do zámku vběhnout; ale ďábel strážil bránu a odeřval mne hlasem Cerberovým!

Hrabě. Jak? — neklameš mne — synu! tak daleko's nevinnost choval, a předce —

Vilím. „Císařské vojsko jest v zámku“ — mumlal ten pekelný lhář — „císařské vojsko, a nepřátelsky nakládá s otcem tvým“ —

Hrabě. Co slyším —?

Vilím. Oušklebně vypravoval dále, kterak sestra má, v bolest a úzkost postavena, ze mdloby do mdloby padá —

Hrabě. Nesrozumění! — synu! zlý, jedovatý, nakažlivý omyl!

Vilím. V tom okamžení mne opustila mé mysli spasitelná ruka, nic jsem neviděl, než nebezpečnoství svého otce, nic jsem neslyšel, než hlas bolestný své sestry, a tak jsem s vzteklostí hnal lid k hrdinskému boji, a sebe do věčné klatby!

Hrabě. Nebi budiž chvála, že's toliko nešťasten, nikoli ale vinen, synu můj! —

Výjev čtvrtý.

Poddůstojník, předešlí.

Poddůstojník (s psaním). Pane setniku! vyslyšte prosbu jejich a sejděte dolů! Přes moc se na schody hrnou, nechtíce mi věřiti, že jste ještě živ!

Vilím (se vine k otci). Probůh! otče! osvoboďte mne od těchto hadů!

Poddůstojník. Také přišla opět nová pošta — a —

Hrabě. Mluv dále!

Poddůstojník. Bude-li vám, hrabě! co přináším, pan setnik chtít svěřit, s Bohem! ať to také zodpovídá! Já budu konati, co povinnost káže!

Vilím (divoce k němu přiskočí). Mluv!

Poddůstojník (k němu v tichosti mluví).

Vilím (vezme od něho psaní). Jdi! — Hned přijdu za tebou!

Poddůstojník (odejde).

Vilím (čte).

Hrabě (ztrápeně). Trp, trp! šedivá hlavo! ať ti neštěstí do čela bije, jako vlny zbouřené do skalin mořských, dokud tě neroztřeskne zemětřes a bouře živlů nezpytatelných, hodlej směle snášet!

Vilím (s broznou trpkostí) Hahaha! Můj jenerál mi vzdává stkvoucí díky, že jsem se s hrstkou lidu tak znamenitého místa zmocnil. Pochvalu

Čechovi, že chlastal Českou krev! — Otče! od dneška jest Vilím váš plukovníkem.

Hrabě. Ó!

Vilím. Ale já jim vystavím horu takých zá-
zraků, že si o ni rty roztrěští, kdokoli bude vele-
biti rekovnost mou! — Teď, otče! — o! jen teď! —
kolébám se na okraji hlubiny hrozné — teď mi
raďte, teď mne veďte, abych se nezabral ještě
hloub!

Hrabě. Kdo jest odražen od země pevné, ať
se aspoň vlny drží. — Následuj a plň Bedřichův zákon.

Vilím. Jak? Jemu na oltář bych tahal ještě
oběti České?

Hrabě. Odevzdej jim svěřený lid. Dlouho-
lí může ještě válka trvati?

Vilím (rozvažuje slova otcova). Odevzdám. Ale —
otče — otče! pak?

Hrabě. Pak — ? (Pláče.) Ját vočihledě vadnu.
Mnohý již poklidu došel, an se přemluvití dal,
tam že jest naše vlast, kde se na nás Fortuna
směje! — Vždyť snad i mně popřejí hrstku země,
kde můj syn tak slavně — o, prsa! prsa! (Utíká
ven.)

Vilím (dlouho se za ním dívá).

„Tam že vlast naše jest, kde Fortuna se směje
Na nás?“ — O jak dobře ti rozumím, starče!

A slova jeho jsou bezživotná, a tak mrtva,
 Jako by z nejtmaějšího byl je koutu
 Svých svadlých vyvážil a vynutil prsou! —
 Nehodlá se odříci vlasti a bytu,
 Aby mi vykoupil několik přebídných týdnů? —
 Teď jsem u konce! Jen jediná mi je cesta
 Možná — kráčetí musím — volení lehké!!
 (Odejde.)

Výjev pátý.

Růženia pokoj.

Růžena.

Růžena (potěšena).

Leto a zima že u nás se nesejdou nikdy,
 Jest neomylná pravda! však ale jaro
 A leto, podzim i zima. — Bohu díky!
 Že se otec se synem tak laskavě smířil!
 Nový to jestit paprslek do zsmoušených oblak,
 Ač, že celé opět nám vyjasní se nebe,
 Velmi se bojím! Bez Jarolíma — ha! co to?!
 (Okno se rozskočí a do pokoje vltne obláskový kámen,
 zaobalen v papírový list.)
 Dobroto věčná! — v papíře — jak? — kámen!
 (Rozvine to.)

Ha! co vidím? (Čte.)

„Růženo!

Má drahá dívko!“ —

Nebesa! serafů hejno! — mně — od Jarolí-
ma! —

„Ač celou míli jsem od Tebe vzdálen,
Kráčí duše má předc všudy jen s Tebou! —

Zdráv jsem, pln naděje sladké, a

Miluji každodenně upřímněji Tebe. —

V boji prý se mi zázraky daří —

Praví spolubojovníci moji —

Ach, oni nevědí, že nade mnou bdí

O anděla více, než nad hlavami

Jejich: cherub Tvé lásky!! — Váš

Zámek jest v rukou Pruských,

Příčina jediná, že jsem již dávno

Nenavštívil Tebe. — Měj se dobře!

Než se dvakrát přes zeměkouli

Převalí slunce, bude Tě líbati — Jarolím Tvůj!

Co jsem od Tebe, Růženo má! třikrát jsem

Již ve snu viděl Horácii Tvou!“ —

O sladký, sladký pokrme zemdlenému srdci!

Líku výborný! líku pln zdravého zdraví!

Však ale — (běží k oknu) jak? co vidím? — Ne-
známý tu stojí

Muž — jak nebezpečnost až po tváři je vku-
klen —

Teď se vypíná — odkrývá — ha! co slyším?

Klicpera IV.

24

Antonín! — O! tedy jest Jarolím také zdravý,
Zdráv a vesel! nebo tobě se prejští a jiskří
Z tváří radost! — Jak? nekýváš na mne a mlu-
víš?

Odpověď chceš? (Chopí péro na stole ležící.)
S radostí, s kterou snad pé-
ro —

Co počalo se jeho království — nepsalo nikdy!
Dvě toliko napíšu mu slova. (Píše.) „Svou mi-
lost!“

Můj Jarolím je nedá za všeliké knihy! —

(Kámen v to opět zaobalí a hodí dolů.)

Bůh s tebou, Antoníne! — Tvému pánu dvě
slova,

Dvě toliko, však silněj a pevněji slitá,
Než mosazného kruhu bez skončení obruč!

Ludmila (v ložnici). Růženo! — Lenko!

Růžena. Ah, dobrý Bože! — opět již nespí!

Tenkrát že nové si nasbírání síly, myslila jsem —

Ludmila. Manželi! — Růženo! (Zvoní.)

Růžena. Hned! hned, máti dobrá! (Odběhne.)

Výjev šestý.

Růžena a Ludmila.

Růžena. Kam chcete jít, máti dobrá?

Ludmila (v bílém rouše, zemdlena, že jí nelze stát na nohou). Ven! na zahradu! již od neděle nešetřel žádný s klokoče pot! —

Růžena. O, na zahradu nechodte! každý list jest oděný v smutek, a ze zdí ještě živá chlípí krev!

Ludmila (se dá posadit a okazuje, kde jí bolí). U srdce — u srdce! — jako by vočihledě rostlo, a prsa se rozstupovala a rozlínouti chtěla! — Sem mne nesázej!

Růžena. Vratme se tedy opět na lože —

Ludmila. Nikoli, dcero! — Slunce jest dnes přes příliš parné — tamto, vidíš! k růžovému keři — tam mne doved!

Růžena. O můj Bože! což nevidíte, že jsme v pokoji a že tu žádných růží není? (Vede ji na druhou stranu.)

Ludmila. Tady — hled! — Za to ti povím, co se mi před půl hodinou zdálo — ale — (ohlíží se) hraběti o tom neříkej! Víš, že je bojácný a starostlivý —

*

Růžena. Nejjemněj byste si na loži odpočinula, máti má!

Ludmila. Nevěř tomu! ukrylo se tam veliké množství nepřátelských snů, a jako vlci na loupež, vybíhají na mne! — Slyš jen! Byl právě tvého otce svátek, a Vilím se najednou vrátil, a velká byla slavnost, a v každém koutě radost, a již jsme se chystali do kostela! Ty's měla zelené šaty — vykrojené a krátké — otec se ti smál, že ze všeho vyrůstáš — a najednou, najednou, Vilíme můj! —

Růžena. O dobroto věčná! ona mne již nezná!

Ludmila. Najednou vyběhne z tvé ložnice ukrutné zvíře! — zelené a střilecí oči, a ve tlamě levhardí hryz! Jako zlá saně obořilo se na mého syna, a roztrhlo tvář jeho na mnoho dílů! — Vy jste stáli omráčeni — otec za stolem, ty u klekádla — toliko mně bylo dítěte líto, a nebe mne divokou přiodilo silou! Směle jdu Vilímovi na pomoc, chopím se ještěra, a zápasím s ním a přemohu jeho, a hledím mu v ošklivé, ohnivě čelo, a — jaký tu zázrak! v náručí objímám tvého setníka, Jarolíma z Dobrohradu!

Růžena. Jarolíma? O! kých by vás právě tento obraz přesvědčil, máti! jak mnohem méně jsou snové, než večerní stín! — Před půl hodinou mne došel od Jarolíma lístek, v kterém mi píše,

že jest nedaleko, zdrav, a co nejdříve navštíví nás. —

Ludmila. Jak? — co nejdříve? — neslyšíš, někoho po schodech běžet — aby teď tak přišel! — (Rychle vstane.) Zavolej mi Lenku! — Co by si pomyslel, kdyby mne bez oděvu našel! (Běží do ložnice.)

Růžena (rukama lomíc). O Bože! nedej jen, ať o rozum přijde! (Běží za ní.)

Ludmila (silně zvoní).

Lenka (za chvíli přiběhne hlavním vchodem). Co pak se asi s milostpaní opět děje? (Vběhne do ložnice.)

Výjev sedmý.

Pole. Několik stromů. V levém koutě viděti jest počátek císařského tábora. Před stanem nejprvnějším stráž sem tam přechází.

Jarolím, poddůstojník, stráž.

Jarolím (vyjde ze stanu s poddůstojníkem, kterému veliký list podává). Dokaž, s co jest perut lidská! Předběhni čas, a zmizej počestným s očí, jako slova a zpěv, když uklouznou lehkovážným pyškům! Netroufáš-li si za půl hodiny odpověd přinest, nadarmo bude tvůj první i poslední krok!

Poddůstojník. Jest-li vůle lidská s to, navrátím se také! — Bůh s vámi, pane setníku! (Odejde.)

Jarolím (se navrátí).

Jistě že můj generál neoslyší tu prosbu —
 Tu blaženost neodepře mně jeho milost!
 Beztoho tam jen náhoda tvořila reky;
 Nebo jinak nepochopuji, jaký by oučel
 Prušany tak daleko byl svedl a pudil,
 Právě by tento, nejdálší, dobývali zámek! —
 Prsa mi plápolají touhou, bych dívky
 Předrahe nepřátelům z rukou vyvinul sídlo!
 Tam, bratří! ruka Páně, přesilná, mocná,
 Neviditelně bude bojovati se mnou!
 Jindy-li's obdivoval mou přesmělou chra-

brost,

Tam se budeš jí, krajane! s úžasem klanět!

(K stráži.)

Ty's tedy, muži šťastný! právě byl při tom,
 An se Prušané nad míru pokoušeli vztekle
 O Svojanovský zámek?

Stráž. Byl, pane setníku! Právě jsem měl na hradbě stráž. Byltě to, Bůhť jest živ! krutě krutý boj!

Jarolím. Padlo mnoho našich?

Stráž. Skoro všickni. Setník Středovský kles' sedmkrát smrtelně raněn! Mne chránil celý kůr

andělský! — Konečně jsem s hradby byl svržen, a nepřišel jsem již do zámku!

Jarolím. Odpočívajtež v míru na věčnost, bratří! krvavě se budu dnes mstít za vás! Dnes ještě budu slyšeti své Růženy stříbrná slova, a dnes budu plesati v objetí jejím, živ nebo mrtev! Padnu-li, padnu jako vysvěcenec vůle vznešenější; však ale hrob sobě obestřu Pruskými těly, a Pruskou krví vykropím každý listek jeho drnu! — Ha! nepřihání tamto Antonín? — Tento strom nestojí tak jistě přede mnou, jako se blíží Antonín ke mně!

Výjev osmý.

Antonín, předešlí.

Antonín (bez sebe). Pane — ah! — kam pak si honem mám sednout? — (Posadí se na trávník.) Kdybyste mi starý Řím i s jeho okolím dali, nepovím vám, zda-li jsem tak čerstvý byl, anebo si ty hory mně k vůli na břicha lehly!

Jarolím. Mluv! podařilo se ti?

Antonín. Podařilo-li se, musíte vy rozhodnouti! Co se mne týče, já bych se sám třista-krát políbil a korunu si posadil všeho šibalství! —

**Teď víte, pane setníku! že nerád říkávám: pů-
jdu, ale jdu! — nepřipovídám, ale plním! —
Dnes jsem zázraky činil!**

Jarolím. Viděl's mou Růženu?

Antonín. Hlava dělá člověka — viděl!

Jarolím. Mluvil's s ní?

Antonín. Zdaleka sice — ale mluvil!

Jarolím. Jak? kde? — o povídej! dlouho?

Antonín. Ještě mne dosavad krk bolí! Musil
jsem až do třetího postropí na ni volat.

Jarolím. Odevzdal's jí můj list?

Antonín. Z ruky do ruky sice ne — ale
odevzdal!

Jarolím. Neseš mi odpověď?

Antonín. Nesu. — Je to ale jaksi ku podivu
krátké!

Jarolím. O! sem — sem s tím!

Antonín. Z počátku jsem myslil, že si toliko
žertovala se mnou — což by bývalo právě v ne-
čas — tu jest!

Jarolím (čte). „Svou milost!“ — O! má
drahá, přespanilá dívka!

Antonín (před sebe). Divná věc! Co si zami-
lovaní kolikráte jediným slovem nepovědí! — Kdyby
m ně někdo takový list poslal —

Jarolím. Mluv dále! Povídej, jak se's až
k samému zámku dostal? — Jest to pravda, že
Prušané —

Antonín (vyskoč). Pravda — jako nepochybnost pravdivá pravda! A čertovi jsou ti chlapi! Kdyby mi nebyvalo o vaše psaní, svatosvaté bych se byl několik hodin s nimi rval!

Jarolím. Tedy se's dokonce s nimi setkal? -

Antonín. Jako liška s vránou! — Lístek jsem měl odevzdati — jak? Tváři mi ještě žádný nepohaněl; ale můj kabát Prušaně nenávidí, jako belzebub svěcenou vodu! Vběhl-li jsem jim lehkovážně do rukou, byl jsem odpraven i s vaším psaním! — pročež odhodlaně a vážně mezi ně!

Jarolím. Třeštíš?

Antonín. Nebylo by divu! — Dva mne hned přivítali — malí, ale jadrní a spoří — několik žilek měl každý z Herkulesa! Hladiti mne počali — ale nemilosrdně! jeden po, druhý proti srsti! Začátek se mi nelíbil! I vezmu útočiště ku lsti! Svým krajanům jsem počal zlořečiti, nic jináč, než jako by se mi křivda byla stala nade všechny křivdy! Vyznal jsem jim, že jsem z vlasti utek', na věky věkův prchl, a že hodlám na okamžení přijmouti královskou službu! — Jak mně ty lži stály — to ví Bůh! — ale dobře jsem je odbyl! — Na potvrzení bratrstva vedl jsem je do hospody na silnici. Hoši pili, jeden víc než druhý, tak že jsem se s žalostným srdcem sám sobě přiznal, že jsem až potud jen hudlař byl v pití! — A snesou vám toho, pane setníku, prostředni

várku na jedno posezení! — Mně bylo již ouzko, a při každém na dvěře klepnutí jsem se bál nového nebezpečství, až se mi předce podařilo, prvního ze světlice vyštěbetati, druhého ale, který si pivečko víc připouštěl k srdci, na seno uložiti. — Pak bylo vyhráno! — Ve vsí zdvořilosti jsem si od něho vypůjčil plášť a směle se do pole pustil! — „Ať jest živa smělost!“ byl mé radosti nejprvnější výval — a bez ourazu jsem se dostal až k zámku, vyváděje pod Pruským rounem kousek domácí!

Jarolím. Kvitku! Tedy jsem předce měl dobře!

Antonín. V čem?

Jarolím. Jenerál se jednou u večere ptal, kdo by asi u našeho pluku byl největší šibal. — „Můj Antonín!“ — zvolal jsem — „jemu není rovného mistra!“ — A tenkrát jsem tě znal teprv tři hodiny!

Antonín. Pěkně děkuji za tu výtečnost! — Ale — pane setníku! — když jsem dorazil k zámku, slzy mne polily — horké, jako vařící voda!

Jarolím. Proč? — mluv —

Antonín. To výborné — kapitální pivo! — Prušané ním asi hospodaří?!

Jarolím. Měj strpení! — Brzo je budeš opět pít!

Antonín. Jak? budeme se hejbat?

Jarolím. Doufám v Boha, že ještě dnes! Dříve at nic nevyjasní mou mysl a nic at nevyhoví mým oudům! — Na ně! at nás pětkrát převyšují počtem, na ně! zámek dobudeme a v něm si odpočineme!

Antonín. Ano! — mně již od rána cosi povídá, tam že si jak náleží odpočineme!

Jarolím. Ha! — co vidím? — nevrací se již poddůstojník s odpovědí? (Běží mu vstříc.) Co přinášíš, Merkurie můj!? Svobodnou-li vůli, tedy's přinesl ratolest nejprvnější na věnec naší dnešní slávy! — (Čte.) Bůhť jest živ! této důvěrnosti se udělám hodna, tak pevně a svatě, jako že smrti ani na stýblo neustoupím!! — Zhůru! za hodinu k outoku! (Běží do stanu.)

Antonín (za ním).

Výjev devátý.

Pokoj z jednání prvního.

Vilím, Rustmann.

Vilím (vyběhne postranním),

Rustmann (jako poddůstojník, hlavním vchodem).

Vilím (mu podá veliký list). Zapravino, jak jsem byl rozkázal?

Rustmann. Všecko, pane setníku!

Vilím. Tedy jdi!

Rustmann (odchází).

Vilím. Rustmanne!

Rustmann (se vrátí). Pane setníku —!

Vilím (ostře naň oči upře). Ještě bych měl jednu — velkou, znamenitou žádost.

Rustmann. Rozkaz, poručení, pane setníku!

Vilím (vytáhne z ňader zapečetěné psaní). Tento list jest ustanoven do císařských rukou — vše jedno, komu se odevzdá!

Rustmann. Od starého hraběte?

Vilím. Ode mne, vyhotoven touto pravou rukou! —

Rustmann (s podivením pocouvne). A —

Vilím. Nech mne vymluvit. — Čemu se divíš, nad čím trneš, a co se mne chceš ptáti, mohu si pomyslit, a vidím tak zřejmě, jako planoucí blesk na oblacích nočních! — Psaní odevzdávám tobě —

Rustmann. A já je mám doprovodit na místo?

Vilím. Tak-li ti tvůj vrchník — plukovník chci říci — nařídí, ano. — Až opustíme Svojanovský zámek — nebo dlouho taďy nebudeme odpočívati! — byt bych i v outoku padl — rozumíš? byt bych já i v outoku padl, odevzdáš tento list plukovníkovi, s mou vroucí prosbou, aby jej ote-

vřel, přečetl a nápotom císařským — však bez prodlení — zaslal!

Rustmann. Kterému plukovníku? Náš plukovník Vildorf — toť snad ráčíte věděti — vypustil na bojišti nedávno ducha.

Vilém. Padl! (Do sebe.) Pro vlast! (Bolestně, zastřev si oběma rukama oči.) O! můj Bože! proč's mne tak hluboko svrhl! Nejposlednější z krajanů mých právo má umříti pro vlast, já nesmím! (Zpamatuje se.) Dobře máš, plukovník Vildorf padl; musí ale na jeho místo jiný již dosazen býti, o čemž jsme my tady ještě nedostali zprávy, protože nás slepý osud odtrhl od hlavního voje. Proto však — bude-li ti to příležitější — odevzdej můj list i jenerálovi!

Rustmann. Odevzdám. (Odchází.)

Vilém. Rustmanne!

Rustmann (se vrátí).

Vilém. Ty's byl již dvacetkrát v bitvě — co držíš o krvavém boji?

Rustmann. Krvavý boj jest divoká saně!

Vilém. Nikoli — tak ukrutný není! Divoký boj jest splašený hřebec, který roztrhav přesilný prostraň, zuřivě se silnice sletí, a přes všecko dupe a dusá, co se mu opozdí v cestě! — Jak?

Rustmann. Neomylně!

Vilém. Běda jemu, kdo, neobraten, neodskočil jen na jediný krok! — Tak jsme všickni v rukou

nebes — jako ouroda. jarní! — — Ty's mi jakživ mnohou prosbu proukázal — obzvláště, co sedíme v zámku — (podává mu své hodinky) nos tyto hodinky na mou památku! —

Rustmann (užasne). Pane setníku! — co chcete ze mne udělat —?

Vilém. Byltě čas, kde jsem život daroval tobě, a s radostí's jej ode mne přijal! Tímto nepatrným darem také nepohrdneš?

Rustmann. Až na nás císařští dorážeti budou, hleďte si levý toliko bok přiodíti, pane setníku! o pravý se postarám já! A kdyby jim smrt byla kovala zbraň, nezachvátí vám život!! (Odběhne.)

Vilém.

Ne, vám nezlořečím, hodní synové vlasti!

Co za to oni mohou! co může i země

Za to, i voda i vítr, spikne-li se na

Vlastního tvorce oheň, a žravě políká

Posvěcené chrámy a přístřeší jeho? —

(Sem tam přechází.)

Stalo se! Největší bolest bych byl přestál,

Bolest, již jsem bledě se hrozil a trásl.

Běh života mého jest svatě papíru

Svěřen. Žádná blaženost mého věku

Péru neuplynula, bych byl ji neviděl

V zápasu s smrtí! Žádná se nedala bolest,

Aby se nezotavila, povědít písmem —

Rekovně jsem však to a zmužile přestál,
 A zbaven je otec podezřelosti černé! —
 Ano! já jim ji vyplním, tu železnou
 Povinnost, vyplním a přeplním, a
 Tak tam Bedřichovi někdy hrdě vyjdu
 Vstříc, buda skládati výnosný mu oučet!
 Zaprodal jsem mu pravici, a hle! život
 Jsem mu obětoval — život? — o! co je ži-
 vot

Vlastenci! ale hlas vnitřní, dobré jméno
 Šlechtného rodu, celé vezdejší nebe,
 Nic jsem si nenechal, než kletbu své vla-
 sti! — —

Dobrou noc, myšlénko milebarevná
 Na nesmrtelnost a slávu a pověst!
 Hříchů plný dávám ti v tom samém lůnu
 Výhost, kde jsem někdy tak hltavě se v tvém
 Objetí kochal! — Na bujné peruti jsem
 Proletoval a projížděl reků Českých
 Řetěz přeslavný — ach! Prokope! Jiří!
 Jaroslave! o — rozpustilé pachole!
 Pachole v oděvu mužném! pohleď, jak smutně
 Oblehlo tě nyní, tenkrát co sloulo
 Budoucností, a kterak na smrt ažbledá,
 Prostovlasá, jistota před tebou stojí!! —

Výjev desátý.

Růžena, Vilím.

Růžena (vystoupí z matčiny ložnice). Což musí každá minuta novou hrůzu zploditi, bratře? Opět hřímají, jako oblohy praskot, z děl bořící střely!

Vilím. Jak jest matce?

Růžena. Ach! kýž by mi lze bylo říci: dobře! Teď spí. Lékař nás rozeslal ven, abychom te-sklivostí a ptaním nerozmnožili těžkosti její.

Vilím (do sebe). Blaze v á m! vy budete vši-ckni tiše spát!

Růžena. Tvoje tvář jest opět tak mrtvá, jako by ji byl ofoukl ze hřbitova vítr! — Co jest ti?

Vilím. Hahaha! — Má milá sestro, to mu se nediv! Rod Svojanovský skládá poslední kosti v rakev, a já musím na ni vhoditi příkrov!

Růžena. Vilíme! z tebe jde hrůza! — Kdy-by's nás tak jako někdy miloval ještě, vyslyšel by's žádost, vyslyšel by's naši spravedlivou prosbu!

Vilím (se na ni nepodívá). Co chcete na mně?

Růžena. O, v mých prsou se tisíc žádostí o přednost hádá, a stísněna až na smrt, nevím, kterou bych dříve svěřila tobě! — Otec chce ze zámku — ač všickni prosíme — nesklonitelně! Nyní chce ze zámku, když se utr' vichr a všickni se

houpáme na bezdném moři! Byt bysme ho i mohly následovati, zůstaneš ty tady, vítěz nebo přemožen — nešťasten a ztracen!

Vilím. Hu! — (V hlubokých myšlénkách.) — — —
Včera's mi povídala cosi o svém budoucím manželí, sestro?

Růžena. Probůh! bratře, nevyhybej se mi! Jarolínova milost není všemohoucí, aby opět vzkřísila něho ducha sílu, když ji byly usmrtily tvé a šelivých rodičů strasti! — Bratře! Odhodlej se na krok, který nejnemožnější není: odešli Bedřichovy kord, shod se sebe nepřátelský oděv, a utec se s námi do císařských stanů!

Vilím (skoro s pláčem). Hahaha! — Půlnoční mŕe spíš zavaříš otypkou slámy — ďábla umyješ žejdlíkem vody, že bude bílý jako padlý sníh — hory a vrchy čas přenáší do oudolí starých — kdo smyje mně krev Českou s těchto ohavných, zkálených rukou, kde mi mezi každýmá dvěma prsty potokem teče vřelým a černým?

Růžena. Císařovna!

Vilím. Vaše císařovna jest veliká, mocná paní — nejmocnější si ale podrželo nebe! Toho se báti a trásti i vaše císařovna má právo!

Růžena. O! ty's sám sobě nejpršnější soudce! Zatvrzele si nad životem rozdruceš hůl, neuváživ, že strhuješ s sebou tré nevinných tvorů! — Bratře! tvá upřímná sestra před tebou klečí, Růžena,

s kterou's jako pachole ruku v ruce chodil — bratře! tvá nevolnost usmrtí tu nejlepší matku! Co může svět na váhu hodit, aby převážil vědomí, toto?!

Vilém. Oh!

Růžena. Co's přísahal Bedřichovi? Čeho se můžeš dopustiti, co by tak silně do nebe volalo, jako matkyvražda? Co Všemohoucí na zemi umístil své neskončenosti obraz, nenesl žádný na srdci takový boj, jako ty! — Král bude milostivý — což by také byli králové bez milosti a milosrdenství! — bratře! zachovej matce, zachovej otci, zachovej své nešťastné sestře život!!

Vilém (v hrozném zápasu). Měj se mnou outřpnost, sestro! — Růženo! co chceš udělati ze mne?

Růžena (vyskočí). Bratře! — o bratře! v mlhu a dým rozpouštějí se opony tvého srdce — teď tě neopustím! (obejme ho) teď jsi můj, jsi náš — a k nešlechtnosti-li tě vleku, ať sešle na mne nebe svůj nejstrašlivější hněv! (Mocí ho za sebou táhne.)

Výjev jedenáctý.

Rustmann, předešlí.

Rustmann. Pane setníku!

Rážena (se lekne, sebere a oboří se naň). Co chceš, draku!?

Vilím. Mluv!

Rustmann. Jeden muž vylezl z všetečnosti na věž, a viděl, an se dalekým ovozem císařští loudí.

Rážena (pustí bratra). Ha!

Vilím (do sebe). Již?! — tak brzo jsem je neočekával! — — — (Pilně a rozvášlivě.) Dej pevně a silně zatarasiti bránu. As dvanáct mužů vyvedeš na věž a rozkážeš jim, aby císařským stríleli do pravého boku. — Potom — zeď vůkol vinice jest stranou východní poněkud vypuklá, a v zahradě pahorek u ní — tam jich druhých dvanáct vezmi a na levé jim ledví dorážej! — Jdi!

Rustmann (vrtí hlavou). Hm! — (Odcházeje.) Prozřetelně! Beze mne se ta píseň předce nemá skončit! (Odejde.)

Rážena. Bratře! na pahorek je neposílej! U pahorku se potí klokoč — to jest to nejnešťastnější místo!

Vilím (jasně a rychle). Jest nešťastné? jest? — (Odskočí do kouta — do sebe.) Dosti daleko, doufám,

*

jsem je rozeslal od sebe — sám se opřu na plný proud a rekovně padnu!

Růžena. O bratře! bratře! vrhni se na kůň neslýchaně rychlý, a prchni!

Vilím (odhodlaně). Sama Všemohoucnost musila do boje na protivenství — neuteku!

Výjev dvanáctý.

Hrabě, předešlí.

Hrabě. Pane setníku! nač jsme ani jeden ani druhý nepomyslil ještě, přívalem se stalo. Věc spravedlivá nabývá síly — císařské vojsko je před branou. Vy se musíte protivit a bránit; mně ale nepřísluší dívati se na to, a pročež mi dejte otevřítí bránu —

Růžena. Milosrdenství, otče! Neopouštějte nás!

Lenka (v ložnici hraběnčině). Slečinko! Růženo!

Růžena. O, nebesa! jen dnes od nás svého oka neodvracujte! (Rychle odejde.)

Vilím. O můj otče! dnes na nás osud nejtěžší břemeno skládá, a já stojím oklestěn, jako spáleniště, jizlivými blesky! — Ostríhejte vy mou matku a neopouštějte ji v posledním boji!

Hrabě (rukama lomíc po pokoji běhá). Čeho se's dočkal — a co musíš přečkati, nešťastný, šedivý otče!

Vilém (do sebe). Již — již se ku konci sklání mého života jitro! jakýsi šedivý soumrak obestírá mou hlavu — již vidím a cítím, že to dlouho nebude trvat! (Padne před otcem na kolena.) Otče! kdo ví, bude-li mi ještě kdy popřáno navštívit svého pacholetství zámek — dejte synovi spravedlivý podíl — dejte mi otcovské požehnání!

Hrabě. Synu! synu! — co se bude dít s námi? i ve mně se již hrůza zmáhá, i pode mnou se již nohy počínají třásti!

Vilém. Otče! dnes budu silného, mocného štítu zapotřebí míti — dejte mi požehnání na dalekou cestu!

Hrabě (jej s pláčem žehná). Nebe ti odpustiž mladosti hříchy, tak jako já ti ve jménu vlasti —

Výjev třináctý.

Rustmann, předešlí.

Rustmann. Pane setníku! nepřítel oblehl již bránu!

Hrabě. Ha! (Běží ven.)

Vilím. Vyzvali nás?

Rustmann. Hrdě a zpupně! Již jejich pozdravení krvavý jest outok! Naše mužstvo se ohlíží po vás. Nesejdete-li vy pane setníku dolů, budou se zpěčovat —

Vilím. Jak? Troupové! snad nemyslíte, že jsem vás zradil? — Hlupáci! stokrát jsem vás moh' prodat! — Vám v čele budu bojovati! — Na zahradu! — Proč nejdeš? —

Rustmann. Pane setníku! — pomyslete si, že vám žebrák přes moc almužnu vecpal, a přijmete milostivě úmysl můj!

Vilím. Co chceš? — pryč!

Rustmann. Jakási sedmihránná ouzkost o vaše zdraví prohání mou duši —

Vilím. Na zahradu!

Rustmann. Marná — lehkověrná velikomyslnost zavádí vás —

Vilím (vztekle). Na zahradu!!

Rustmann. Nuže! Bůh at mi na každý oud zvláštní pošle smrt, nechám-li vás bez pomsty umřít! (Odběhne. Bubny zahřmí — rány a hluk.)

Vilím. Teď jest čas! Zmužilosti! sama sobě korunu vymoz!! (Vběhne do matčina pokoje.)

Výjev čtrnáctý.

Vilím, Ludmila, Lenka, Růžena.

Vilím (po malé ohvívce opět vyběhne). A teď smrti s tebou k oltáři! (Vytrhne kord a běží ven.)

Ludmila (v jednoduchém rouše vyběhne za ním). Vilíme! synu! vezmi mne s sebou! — Nenechávejte mne — Probůh! umírám — synu! neopouštěj — v smrti — (Chce ven a na prahu klesne.)

Lenka (z pokoje za ní). Milostpaní! — svěřice Boží! tu leží již bez sebe! (Zdvihá ji.) Pomoc! slečno! pane hrabě! milostpaní umírá!

Růžena (přiběhne pravou stranou). Neskončený Bože! vezmi nás všechny, anebo nám žádného neber! (Vyzdvihnou hraběnku a odvedou ji.)

Výjev patnáctý.

Jarolím a Vilím.

(Souboj.)

Jarolím (dostav se do pokoje odskoč). Tady jest můj cíl! Lze-li ti, prchni! rád ti daruji život —

Vilím. Darovat? mně? — sedmihraaný hrome! — braň se! (Dotírá naň.)

Jarolím (se brání a Vilíma do levého ramena raní). Zastlepený! Co tě udělala vlast, že ji nechceš zachovati svůj život?

Vilím. Ha! ďáble! kdo tě tu píseň naučil zpívat? (Zuřivě se potýká.)

Jarolím. Nuže! na mne at se navolí tvé horké krve dým! (Brání se.)

Vilím (vztekle). Smrt! smrt!

Růžena (v ložnici). Milosrdenství! otče! Víhne! pomoc! —

Jarolím. Slyš! nevolá mne nevěsta na pomoc? — Přijdu! přijdu! (S celou silou na Vilíma padne a probodne ho.) Růženo! Růženo! (Běží do ložnice.)

Vilím (na pravé straně u stolu, klesne). Tak — dost — dobře — ó! (Pamět mu zajde.)

Výjev šestnáctý.

Rustmann, Jarolím, Růžena, Vilím.

Rustmann (rozhorlen, s ručnicí v ruce). Sem že se hnali, bratře, pravíš? Ha! — páne setníku! — veta jest, veta! (k tělu) došel's tedy žádaného cíle!

Tomu's chtěl, to předobře vím — ale i já budu držeti slovo! (Chce ven, na prahu již zaslechne za sebou hlas a zarazí.)

Jarolím (vyjde s Růženu). Pusť mne, Růženo má! Ještě se nesmím dívatí na smrt tvé matky! —

Rustmann. Jak? — Neviděl jsem tento klobok císařským v boku?

Růžena. Neopouštěj mne, Jarolíme můj! (Zočí Vilíma.) Ah!!! (Chce s rozpiatýma rukama k němu, a musí okolo setníka.)

Rustmann (právě v tom okamžení mřítí). Jen se mi tenkrát neprotiv, koule! (Zpusť a zastřelí Růženu.)

Růžena. Hu!! (Klesne a umře.)

Rustmann. Teď, setníku můj! buď k plukovníkovi s listem, anebo do mělkého hrobu!! (Odběhne.)

Jarolím (v hrozném úžase, za dlouhou chvíli neocítí, co se vůkol něho děje). — Jak? — co to? — což s námi duch ještě onoho ještěra válčí? — Růženo! zpamatuj se! — nevěsto! — o! Růženo! celý kraj ať vymře, tvá rána nesmí být smrtelná! (Zdvihá ji.)

Vilím (se po ráně poněkud sebral, zmohl a po světnici se dívá; když uvidí Růženu v krvi a bez života, lekne se a klesne opět). Lev — harde! — co ti udělala — sestra má!

Jarolím (jako by ve snu něco slyšel, napnutě poslouchá).

Vilím. Proč's raděj mou krev — nevychlastal — až — na poslední — krůpěj — ďáble! o! — má ubohá sestra!

Jarolím (se naň podívá, užasne, a jako by mu blesk proletěl mozkem, s hrozným křikem oběma rukama za hlavu se chytí). Ah!! — (Chce mluvit, a nemůže. Za chvíliku běží k umírajícímu Vilímovi, popadne ho za ruku, a dívá se brzo na jeho, brzo na Růženinu tvář.) Oh! oh! — tygře! netvoro! ještěře! ďáble! k do vhodil ve smrti na tebe tuto klamu plnou, okouzlenou tvář?! K do tě učinil podobna mé dívce — nádobo hříchů! mluv a vyznej, že ti smrt zkalila mozek, že nevíš, co jazyk tvůj mluvil! — mluv! — o! kolik mi zoufalství namete vražed, tolik jich ještě na tobě zpáchám! (Popadne ho opět za ruku a na Růženu mu okazuje.) Mluv! znáš tamto tu bledou tvář?

Vilím (sebrav věi sľu, vůkol sebe po zbrani sahá). Smrti vzdej díky — že mně již jako hora v náručí leží! — svou sestru bych krvavě pomstil! —

Jarolím. Sestru! sestru! — vždyť pak jest to slovo tak krátké! (Běží k Růženě.) Sestro! — bra — ne, ne! — lidé! jejího bratra jsem nezabil! Kde to stojí psáno, že musím jejím bratrem býti, již nazývám sestrou? — Toho mi vydejte, kdo první nazval smrtelníka bratrem, a tak mu jazyk rozdrápu, že bude krvavěj vyhlížeti, než neštěstí tohoto zámku!

Výjev sedmnáctý.**Hrabě, předešlý.**

Hrabě (z venku přikvapí, upocen a uhřícen). Kam se's mi Vilíme poděl! nikde nenacházím — Probůh! co to? (Běží k Růženě, drubých si nevšímna.) Omdlela? — neskončený Bože! Růženo! dcero! její prsy jsou zbarveny krví!! (Padne na ni.)

Jarolím (před sebe). Kdyby mi o tom byla psala — kdybych byl o tom snil, kdyby se mi jen bylo zdálo o tom — o! ve mně plápolá Etna, a žádný plamen nechce mé leknutí strávit! ve mně se srotilo všech dvanácte větrů, a ani víru mezi nimi není, který by podtrhl mého strachu kmen! — Země se vůkol mne třese — hřímá a obloha praská, a ani jediný blesk nechce zavadit o mou (bije se v čelo) krátko-krátko-krátko-zrakou lebku!!

Hrabě (nad dcerou rukama lomí). Proč's ty umírala, dcero má! proč ty? jenžto jsi rod Svojanovský pohřbiti a zahrabati měla? — O má spanilá dcero! kdyby tě tvůj ženich viděl!

Jarolím (si ho byl již před chvílkou všiml a na něj se díval). Pošetilý, zpozdilý otče! myslíš-li, že ji jmenem ženichovým vzkřísíš! — Na mne ne-naříkej! Tys od Boha zavržen, jako my všickni,

sice by tě seraf byl nad oči mi seslal, když jsem jeho tamto škrtil!

Hrabě (poslouchá). Slyš! — nepěl tu někdo známým hlasem? — Jak! pane setníku! Vy jste tady?! — nešťastný ženichu! (Běží k němu a chce ho obejmout.)

Jarolím (ho odstrčí). Pryč ode mne, nešťastný otče! Sedmdesát let jsi mezi anděly živ byl, a na okraji hrobu ďáblu do náručí klesáš!

Hrabě. Jak? co jest to — ?

Jarolím. Co to jest? — kratochvíle, která mne zbavila smyslů! — bájka, nad kterou sám hřích s podivením zůstal státi — náhoda, o které neslyšela ještě přes šest tisíc let stará válka!!

Hrabě. Ubohý jinochu! tys musel ještě víc ztratiti než já; neboť jsi bez mála o rozum přišel!

Jarolím. A ty se ním ještě honositi hodláš? Sem hleď! a nepůjde-li ti tady hlava kolem, tedy jest mozek tvůj nesmrtelný! (Vede ho k Vilímovi.)

Hrabě. Ještě víc? (Pozná syna.) Ah!!

Jarolím (sbíraje mysl). Čeho se lekáš? na mrtvou dceru ses studeně díval, a nad padlým nepřitelem ti zbledla statečná tvář?

Hrabě (k nebesům — pláče). Přísné, strašlivé nebe! v tomto klenutí dal jsi mně před lety syna, a v tomto klenutí mi ho dnes tak krvavě bereš!?

Jarolím. Syna — ? — tedy jest to předce pravda? — bratra a syna! tolik kořenů má můj černě-černý hřích! — Není dost na tom, že mi duch Růženin na prsa bije a chce na mne bratra — musí mne i otec o syna upomínati?

Hrabě (se žalostně z jednoho těla na druhé dívá).
Padejte, padejte, matištátka mého zdrceného štěpu!

Jarolím. Tolik milostí, tolik dobroty — a já jeho vrah! Což do mne vjel dnes duch z potvory nejkrutější? — Kain sklátil svého přívětivého bratra, Tulia jela bezbožně přes tělo svého vlastního otce, Boleslav, zaslepen vzteklostí pohanskou, zaškrtil vyznavače trojjediného Boha, vévodského sluhu — a já — šedivče! ty's mně jako dítěti otevřel bránu, tys mne miloval, do rodu Svojanovského jsi mne přijal, a já — já jsem ti usmrtil jediného syna!!

Hrabě (se velmi lekne). Ty? — zoufalství mluvív z tebe; tos ty neučinil!

Jarolím. Tak jako že vaše hraběnka porodila tohoto muže (okáže na Vilína), jsem já tvého dítěte vrah!!

Hrabě. Nuže! tedy i mně rozmlat bezvlasou lebku, a z mého zámku udělej všem jeden hrob! (Venku zabírají bubny.)

Výjev osmnáctý.

Poddůstojník císařský, předešlí.

Poddůstojník. Pane setníku! až posaváde jsme v nebezpečství! Uklouzlí Prušané doběhli síly a vracejí se brannou rukou k zámku. (Odejde.)

Jarolím (s jiskřícím zrakem). Ha!!

Hrabě. Tiše! tiše! rod Svojanovský musí slavný mítí pohřeb! I já mám hudbu tuto rád — a neměl bych na ní podílu bráti? — Bubnujte! bubnujte! rod Svojanovský bude slaviti pohřeb!! (Odběhne.)

Jarolím. Ještě tedy mám povinnosti na tomto světě? — Vítej mi boji! vítej mi Belono! Hluk, hřmot a střelba at mne vyřvou z mého neslýchaného snu! Snad že se radostně přesvědčím, že jsem jen několik hodin po polích hrůzy a neštěstí běhal! — Ven, ven! (Utíká; když doběhne prostředních dveří, silně sebou trhne a odskočí.) Ha! hrůzo v jediném těle! — paní hraběnko!? — proč tady sedíte? nevíte, že nepřítel — (Zakrývá si oči.) O! touto tváří byste ze světa vystrašila smrt! — pryč! pryč! (Chce levým vchodem ven, mnohem více však se lekne.) — Přehrozné mámení! Růženin duch! O! jak zkrvácené jest tvého krku roucho! a tvé čelo tak smutně, tak bolestně bledé! Probůh! za-

važ si ránu, než ti všechna uplyne krev! (Strhne si s krku šerpu a běží jí zavazovat ránu, sahaje zmateně brzo sem, brzo tam; když však nic neuchvátí, chopí se pravici svého čela a přemýšlí.) — — Co se se mnou děje? (Teprv nyní slyší venku bubny, střelbu a křik.) Ha! tam mne volají?! (Vytrhne kord.) Nuže! tedy si zbraní skrze duchy proklostím cestu! (Utíká přes Viléma pravou stranou ven. — Venku krutý boj. — Jevišťe zůstane chvíli prázdné.)

Výjev devatenáctý.

Hrabě, Vilím.

Hrabě (beze zbraně, majíc šat od hůry až dolů roztržen). Běda! běda nám, Češi! Prušané svítějí! Pro tělo vrchníkovo se derou! nešťastný otče! pro tvého syna, ani po smrti ho nechtějí zanechat tobě! — Nikdy! hnítí musí v mateřské zemi, a kdybych ho do svých prsou zahrabati měl! — Slyš! — neblíží se již? — pryč, pryč! (Chopí se syna a chce jej odvléci.)

Vilím (otevře oči).

Hrabě. Veliký Bože! duch se opět navrátil do něho! — Vilíme! můj synu!

Vilím (velmi slabě). Můj otče! — Ó! proč nemohu umřít! — (Podává mu ruku.) Radujte se — smíren jest — Vilím váš — s vlastní — svou —

Hrabě (ho nadarmo zdvihá). Pryč! nešťastný Čechu! Prušané si jdou pro vrchníka, a chtějí mne odšmejknouti syna!

Vilím. At odšmejknou — nou sī — tělo! — duch zůstane u vás! — O! — v levém boku — otče! — má smrt — není sladká! — — má dráha — máti — Růžena — hu! —

Hrabě. O! že vás má šedivá hlava všecky musela přechoť!!

Vilím. Tam se — sejdem — Bůh mi odpusť — stí — genius mé — vlastní — smrt mne smíří — se — vším — vy jste os — pravedl — něn — císařští — znají již — nevinnost — vaši — Bůh — (oběma rukama otce k sobě tiskne) dobrou — otče! — na — věky dobrou — noc!! — oh!!! — (Umře.)

Hrabě (klečí nad ním a ohnivě rty jeho líbá). Přijmiž tě Bůh, poslední ratolesti hrabat Svojanovských! — Na věky — na věky usnul! — dobrou noc, synu můj! (Vstane.) — — Střelba přestala — jen zdaleka jest slyšeti ocelový bříkot — až potud ještě nebesa můj nábytek chrání — a žádného dědice! žádného syna! Tu stojíš sám jediný! život zetlelý bez větvi i listu — v pravo i v levo oklestěn jizlivými blesky! — Bože! o Bože! těžké dva kročeje čekají ještě na mne: do tiché domá-

cnosti uložiti těla mrtvá — a pak — císařovně odevzdati statek, který zpravovali hrabata Svojanovská dlouhých pět set let! (Jde několik kroků, až přijde k tělu Růženinu.) Jak? — nebyla jsi zasnoubena, dcero má? nezůstal po mé Růžence manžel —? — Hu! dceřin manžel — synův vrah!! — pryč! pryč! (Chce ven.) — Co to?!

Výjev dvacátý.

Dva císařští přivedou Jarolíma. Hrabě.

Jarolím (na smrt do prsou raněn, ránu máje obvázanou polní šerpou).

Hrabě. Milosrdenství věčné! i to ještě!!

Jarolím. Tam — k mé Horácii mne dovedte! — (Bojovníci ho složí vedle Růženy.) Tady chci — umřít. — Pryč! — pryč! — pamatujte na — císařovnu — do boje!

Vojáci (smutně odejdou).

Hrabě (se k němu přiblíží). I také tebe musí zahrabati pravice má!?

Jarolím. Horácia padla! — duch můj spěchá za ní — nezlořeč mi, opuštěný otče!

Výjev dvadeátý první.

Poddůstojník, předešlí.

Poddůstojník (přiběhne). Vítězství! novou vám, pane setníku, nesu sílu! — Poslední klesl váš Antonín, ale vítězství jest naše!

Jarolím (podá mu levici, a pravici zdvihne k nebi). Díky ti — Bože! a — chvála! — umírám — nepřemožitelný! —

Hrabě (s sepiatýma rukama před sebe žalostně do země hledí).

Poddůstojník. Bratří! náš statečný setník se ubírá na věčnost!! (Klekne u něho a podpírá mu hlavu.)

Jarolím.

Krátká jest tady — pout — a její — strast —

Tam — jest — všech nás — nepomíjející — vlast!!

(Umře.)

(Opona spadne.)

Kytka.

Veselohra v jednom jednání.

*

O s o b y :

Rytíř Radoslav.

Velena, jeho manželka.

Ratibor, jeho hradník.

Střemcha,

Libina, jeho dcera.

Vikoš.

Rohovič.

Výjev první.

Na horách v Radoslavě.

Radoslav, Veleno, oba právě přicházejí.

Velena. Dávno-li žes tady již nebyl?

Radoslav (odepne plášť a položí ho na stůl). Tak dávno, Veleno! co jsem tebe poznal.

Velena. Totě již brzo pět podletí?

Radoslav. Plných pět podletí.

Velena. Mně se tady líbí.

Radoslav. Mně se tady vždycky líbilo.

Velena. Málo lidí, to je pravda; ale tím více stromů, a stromové jsou člověku —

Radoslav. Ty stromy, Veleno má! jsou snad tak staré, jako naše země; a lidé, kteří se pod jejich větvemi žijí, tak nevinni a jednotvární, jakoby praotec jejich před dvěma sty lety teprv byl vyběhl z ráje.

Velena. Příroda tu tak ctihodná, důstojná a velevážená, že každým sedmým kročejem říkáš na zázrak přicházím. Brzo stojím na patě hory

příkré a vysoké, že se zdá, jakoby koruna její s měsícem a hvězdami se objímala; brzo se octnu na obrubě příkré lijovité rozhlubiny, jejíž nedohledné, sněhu plné dno na věčnou zimu připomíná.

Radoslav. Jsout to živí obrazové srdce lidského. I v něm nacházejí se nebeské výsosti, na které kdo nazírá, patrně vidí, že jsou ze světů lepších, nadvětrných! Ale jsou v něm i padoliny, doly, rozsedliny a zmoly, v kterýchž toliko vír, klikatý kalous a noční krkavec hnízdí, a — jak plamenný hrot vystřelí naň, kdo je smutnou náhodou ze zatmělých doupat vyžene!

Velena. Těším se skutečně na to podletí. Zasmuší-li se třeba někdy čisté oblouhy blankytná tvář, tvé milosti jasnost nepřipustí černý oblak až na tento hrad.

Radoslav (jí podá ruku). Ano, drahá choť má! Moje vroucí milost a Svatavina upřímná přátelská láska —

Velena. Svatava? — kdo jest to?

Radoslav. Mělt jsem sice v úmyslu všeho zamlčeti, až by tě má sestřenice sama překvapila —

Velena. Tvá sestřenice? Vybojova dcera?

Radoslav. Ano. Přesvědčen, že věž tohoto hradu, ač laskavá a přívětivá, málo kdy hosta přivolá; chtěl jsem dlouhé chvíli zameziti k tobě cestu, a prosil Svatavina otce, by k nám na několik týdnů svou milostnou dceru odpustil.

Velena (dychtivě). Není to ta, o které's mi s tak horoucí dychtivostí povídal, když jsme ještě —

Radoslav. Ta sama; jiné sestřenice nemám.

Velena. A — kdy že má přijít?

Radoslav. Budoucí týden.

Velena. Tedy buď tak laskav, vyprav k Vybojovi rychlého posla a vymluv se u něho. Piš mu, že hodláme v několika nedělích k mému strýci do Slezska, a žeby tedy jeho Svataša nadarmo k nám vážila cestu.

Radoslav. Pročpak, Veleno? Hodláš-li zajisté do Slezska, ať tě jeho dcera doprovodí —

Velena. Do hrobu! — Nebylo dosti na tom, že jsi se v rovinách každého hezkého děvčete ujímal, po nich se poptával a k nim se lichotil; má mi teď tvá bývalá milůstka i na hrad, i na oči přijíti?

Radoslav (s podivením). Veleno!

Velena. Sestřenicí ji nazýváš, by's mi rouchem přibuzenství oči i mysl zahalil!

Radoslav. Pro milý Bůh! — manželko — ?

Velena. Jak povídám, vyslyš prosbu mou a předejdi její příchod, dokud se to bez mrzutosti může ještě státi.

Radoslav. Veleno! kolikrát's mi již srdečně slíbila, že své náruživosti neotevřeš z útroby cestu? kolikrát jsem tě již přesvědčil, že pro chmour,

bablín, páru a dým, které nic nejsou, ač se mnoho
býtí zdají —

Velena. Nic nejsou? Nemluvíval's již za svobody o Svatavě s takou horlivostí, že se ti jiskřily oči a líce se šarlatem barvily, jako bleek plamenný ohněm?

Radoslav. Dost možná — neb již co malé pachole jsem miloval to kvetoucí děvče —

Velena. Tak! — milovával si ji? a to se neoslýcháš mně do očí svěřiti?

Radoslav. Proč pak ne? což musí láska moje právě býtí nedovolená?

Velena. Mimo jednu není mezi dvojím pehlavím žádná dovolená!

Radoslav. Ukrutný by a nespravedlivý byl soud tvůj —

Velena. Žádná! žádná!

Výjev druhý.

Ratibor, předešlí.

Radoslav. Co chceš teď?

Ratibor. Rád bych vám zvěstoval radost, předrahy pane! V nehod-li ale přicházím, bude i mně, i našim prostomyslným horanům líto —

Radoslav. Mluv, Ratiboře!

Ratibor. Zajisté na týden se chystali na vaše příští, radili a usnášeli se, a — teď jsou právě přišli —

Radoslav. Kdo?

Ratibor. Vaši poddaní. Chtějí vás po pěti dlouhých zimách opět přivítati. Moje staré, hasnoucí oko se s potěšením dívá, an se jich sem přes pětmečítma rodin shluklo. Staří kmetové podporají vetchou ruku na hůl, a z tváří jim ještě mladistvá záře svítá. Mládenci, švihlí co mladé jedle v našich temných lesích — outlé, krasorostlé dívky —

Velena (pro sebe). Dívky také!

Radoslav (horlivě). Kde jsou?

Ratibor. Na náhradí.

Velena. Tu to máme! Že slyší, an jsou při tom krasorostlé dívky, všecko v něm již hoří!

Radoslav. Jdi a zatím jich pozdrav. Jen malou chvílenku aby měli strpení, že k nim přijdu a —

Velena (do toho skočí). Zůstaň tady, Ratiboře! neříkej jim nic! (k Radoslavovi dychtivě.) Mne ještě neviděli, manžele můj! nech mne dnes samu k nim jíti.

Radoslav. Tebe?

Velena. Víš, že jsem přízně žádostiva, jako parní den vlašící rosy. Tebe znají, tebe milují,

v tebe důvěřuji. Přijdu-li tobě po boku, rozešlou oko i mysl po tvé známé, milolibé tváři, a mé osoby obraz se jim sotva v srdce předsíni dokulhá. Nech mne samu, Radoslave! Budou-li tě žádostivi viděti, přijde pro tě má rychlokroká noha, a můj laskavý, věrný hlas tě se vši dychtivostí zavolá.

Radoslav. Jak se tobě líbí, ať se také stane. Tobě k vůli, Veleno má —

Velena. Díky, můj milý Radoslave! Za to já hned k těm dobrým lidem půjdu, aby déle na mne nečekali. (Rychle odejde.)

Ratibor (pro sebe). Z toho se moji horané nemálo budou rmoutiti! (Odchází.)

Radoslav. Ratiboře!

Ratibor. Poroučejte, rytíři!

Radoslav. Jak je odtud daleko do Chýště?

Ratibor. Půl hodiny cesty.

Radoslav. Tedy to náleží mně?

Ratibor. Vám, rytíři.

Radoslav. Býváš tam?

Ratibor. Málo kdy.

Radoslav. Znáš tam horana Střemchu?

Ratibor (se pozastaví). Zním.

Radoslav. Co o něm víš?

Ratibor. To je divný, divně divoký muž!

Radoslav. Proč?

Ratibor. Před desíti lety se na váš statek přistěhoval, žádný nevěděl a neví podnes odkud.

Radoslav. Jaký jest jeho život?

Ratibor. Tichý a nábožný. Časem svým —

Radoslav. Dost. — Dáš mi osedlati koně.

Ratibor. Tam-li, rytíři, na koni hodláte —

Radoslav. Ano, tam. Dobeš ať mne doprovodí.

Ratibor. Do Chýště je nejprímější cesta pěšky.

Radoslav. Kady?

Ratibor. Povždy vedle Jizery.

Radoslav. Tedy půjdu pěšky.

Ratibor. Sám jsem sice nikdy nic se Střemchou neměl, ale —

Radoslav. Ale?

Ratibor. Jeho sousedé o něm velmi mnoho dobrého vypravují.

Radoslav. To mne těší, Ratiboře! — Děkuju ti za tu zprávu.

Ratibor. Budete-li ještě něco veleti —

Radoslav. Nic, starče!

Ratibor. Dobeš se má připravití?

Radoslav. Půjdu sám.

Ratibor (odejde).

Radoslav. První kročej, když na tento hrad přijdu, zaslíbil jsem dobrému skutku; nade vůli umírajícího nic lepšího, nic světějšího neznám! —

Výjev třetí.

Velena, Radoslav.

Velena (s kytkou v ruce). Radoslave! že i na horách lidé jsou, jistíval's mi vždy sladkými slovy, Já jsem tu teprv půl hodiny, a nejen že od srdce přizpěvují tobě, ale celému světu to vyznání činím, že jsou mnohem lepší, nežli v našich rovinách.

Radoslav. Aspoň tak dobří.

Velena. Kdyby toto podletí trvalo sedmáct po sobě let, sedmáct po sobě roků chtěla bych tu strávit. Tito zkušeni starcové by ke mně každodenně musili přicházeti a velemoudře mi vypravovati, kolikrát tady vznešenou přírodu již viděli svlíklou, a oděnou zas na to v královské, ušlechtilé roucho? Strašná i jemná spolu tu musí bývati, tak jako jsou hrůza a sličnost. — Hle! tu mi jejich dcery přinesly kvítka — tady prý rostou, v těchto údolích kvetou. — Kdo to neví, myslil by, že je králův zahradník v knížecí květnici pěstoval. Obzvláště tato květinka — (ukazuje mu na jednu) není-li tak krásná, jako by ji byl na svůj statek vsadil naší milosti anděl? To vznešené moдро — ta sněhu padlého bělost — ten sličný, královský šarlat — ta bylina mně musí v zimě v letě na mém hradě růsti.

Radoslav. Jest to kytka něžná, ale — tato květina by se mi právě nelíbila.

Velena (plna horlivosti). O, tato kvítka — tento lid a — (padne mu okolo krku) toto srdce! pak mohou Krkonoše nad měsíc se pnouti, a noci tu býti dlouhé a co havraní péro tmavé, nikdy bych do rovin nešla!

Radoslav. Jak jsem z toho povděčen, že se ti tady líbí!

Velena. A kdyby sem z drahých přátel nikdy žádný nepřijížděl, také bych byla spokojena. Nikdy bych nevzdechla po nich, nikdy se po jejich tvářích neohlížela — vždy sama, a s tím lidem a s tebou! — Ale —

Radoslav. Pryč s tím ale, které tvých blažených citů zaráží tok! — Cos chtěla říci?

Velena. Ale ani — Svatavu neobesílej! — Hleď! ta dívka nepřijede sama; náš hrad bude lidnatější, dvornější — a náš blyštěcí hluk bude tvé horany jen odháněti dál! — O, vid', že své pozvání odvoláš?

Radoslav (srdečně). Odvolám, Veleno má; jenom —

Velena. Odvolej, manžele! a den jak den budu za to děkovatí tobě! Každé nové jitro bude nám tak stkvělé, jako těchto kvítků nejpěknější oděv. (Zastrčí mu kytku za šat.) Tak! Nos ji dnes a zejtra, z lásky k Veleně — a — jako žádná jiná

květina, tak se také, mimo mne, žádná žena, žádná dívka — ani Svata va k tvému srdci nepřibližuj! (Políbí ho a rychle odejde.)

Radoslav (zůstane chvíli zamyslen státi). Kdybych věděl, že v nejhlubší kotlině Krkonošů kvítek důvěry roste, s nebezpečenstvím života se proň ke dnu spustím! (Vážně odejde.)

Výjev čtvrtý.

Sprostická chatrč v Chýšti.

Libina sama.

Libina (sedí za kolovratem, přede a zpívá).

Teč, struženko, teč!

Nes vodičku přeč!

Až sníh z jara s kopců sejde,

Přival do tvých břehů vejde;

Rozvíje se loh:

Přijde pro mne hoch!

Hocha ráda mám,

Srdéčko mu dám.

On mne bude milovati,

Se mnou v lásce přebývati,

A kdy budu chtít,

Budu ho tu mít!

Plyň, vodičko, plyň!
 Pak si odpočiň!
 Dokud tady sama sedím,
 Smutně na tvůj proudek hledím;
 Dokud sněhu stoh:
 Nepřijde můj hoch! —

Výjev pátý.

Radoslav, Libina.

Radoslav (byl již před chvílkou přišel, zdlouha k ní přikročil a zůstal poslouchaje za ní státi). Bůh s tebou, dívko švarná! —

Libina (vyskočí). Ah! — dobrotivé nebe! koho vidím — ?

Radoslav. Jsi z této chatrčky dcera?

Libina. Já — ano — ne — jsem, nejsem —
 (Pro sebe.) Pro všemocný Bůh! kdo je to?

Radoslav. Jest to chýše Střemchova?

Libina. Ano — já jsem chýše — ne — ano, ano! já jsem Střemchova — a — kdo jsi ty, anděle krásný?

Radoslav Váš rytíř.

Libina (radostně). Co! vy jste náš rytíř? rytíř Radoslav? rytíř z kamenného hradu?

Radoslav. Ano, z kamenného hradu.

Libina. O, kdyby to otec věděl! On se na vás již tolik těšil — od svatého Josefa nemluví než o vás; proto že jsme slyšeli, že se k nám přistěhujete. — Ach! a vy jste již tady, a u nás — náš rytíř! rytíř z hradu u nás! — Ach, můj dobrý rytíři! nehněvejte se, že to tu u nás vyhlíží, jako u sprostých lidí — můj Bože! kolovrat jsem leknutím skácela! (Postaví jej.) A já jsem si zpívala — a pan rytíř z hradu poslouchal mou píseň — ach, a otec právě není doma!

Radoslav. Nebude snad daleko?

Libina. Daleko? Ba arci že daleko, pane rytíři! Šel až do Vratislavy s nějakými písemnostmi —

Radoslav. Do Vratislavy? A ty's tu sama jediná?

Libina. Sama jediná. Když se trošku setmí, vezmu kolovrat, jdu naproti k Dubským a tam již zůstanu přes noc.

Radoslav. Neříkává ti otec o rytíři Jilemnickém?

Libina. Rytíři Jilemnickém? — Ach ano! někdy, když se rozveselí a naši sousedé leží již všickni v hlubokém spaní, vypravuje mi až do půlnoci o něm.

Radoslav. Co?

Libina. Že byl u něho v žoldu dlouhý, dlouhý čas! — že byli pospolu u hrobu Páně — že upadli mezi pohany a poměli velikých těžkostí — ó, kolikrát mu tak horké slzy po tvářech kapají —

Radoslav. Vráti se dnes domů?

Libina. Nepřijde-li dnes, přijde až na druhý týden.

Radoslav. Tedy mu odevzdej tento míšek s penězi, a řekni, že ho hledal rytíř Radoslav. Toto zlato že mu po mně posílá starý, až do smrti jemu věrný přítel. Jak se jmenuje, že mu povím sám, až ke mně přijde na kamenný hrad. — Zdrávo buď, děvče spanilé! (Jde, ve dveřích nějak zavádí a kytka mu upadne.)

Libina (zůstane s míškem v ruce dlouho jako omámená státi). Pro Pána Boha! co se to se mnou dělo? — Stál přede mnou rytíř? mluvila jsem s ním? — Ah! vždyť mám míšek s penězi v ruce! — Tolik zlata! co s ním počnu? Otec nad ním sepne ruce a bude se diviti a křížovati, a nebude mi věřiti — ach! můj dobrý Bože! a na Vikoše jsem zapoměla! — Teď budu děva bohatá, a Vikoš mne bude ještě jednou tolik rád mít! — Kdybych mu to jen pověditi mohla! Kdybych byla stehlíčkem a mohla k němu slítnouti! — Jíti k němu přes náves? Sousedé by řekli, že za hochy chodím — aj! ale takové štěstí! sousedé by všickni běželi se mnou, kdyby k nim přišel náš

rytíř, a mluvil tak laskavě s nimi, a podal jim s penězi míšek! — Pryč! Vikoš to musí vědět! — (Běží ven.) Hlehle! co to tu leží? — Kytka! (Zdvihne ji.) Vonná, krásná kytka! — Jak? neměl ji rytíř zastrčenou za bokem? — Ztratil ji tady! — Můj milý Bože! totě musím — (Chce ven, najednou se zarazí.) Aj, Libino! rytíř náš má dost takevých květin. Jemu je tento štěpný snůpek, tak jako mně polní zvoneček. Nechám si ji. Zastrčím ji za krys — (učiní tak) — ona mne bude krásiti, a Vikoš na mně oči nechá, až mne uvidí! (Chce ven.)

Výjev šestý.

Vikoš, Libina.

Vikoš (rychlostí bez sebe). Libino! Libino! jest-li pak to pravda?

Libina. Dobře, že přicházíš, můj Vikoši!

Vikoš. Já jsem přiletěl! — Je-li pak to pravda?

Libina. Co?

Vikoš. Že tady byl rytíř?

Libina. Je, je! Rytíř náš tu byl z kamenného hradu!

Vikoš. Dávno?

Libina. Před malou chvílkou —

Vikoš. To je mi líto! — Rytíře jsem jak živ ještě neviděl. — Co tady chtěl?

Libina. Co tady chtěl? (Zarazí se.)

Vikoš. Ano. Ptal prý se zrovna k vám, a pod jinou střechu ani nevešel. Podlejší souseď praví, žeby za to všechny své kozy i s kozlem dal, kdyby se byl u něho zastavil; on se ho ale jen zeptal: jak se má, jak se letos len podobá? a šel pěšinkou k řece! — Co tady chtěl?

Libina. Ach, Vikoši! já již radostí ani nevím, co tady chtěl! Pomysli si —

Vikoš. Vždyť pak se tě snad — odpusť mně Pán Bůh hříchy! — na něco zeptal? — či nemluvila jsi s ním?

Libina. I mluvila, Vikoši! velikánskou chvilí! — On ti mluvil tak vážně, jako když začnou v sobotu večír na náš velký zvon zvoniti!

Vikoš. Ale co?

Libina. Co —? — ach, já již nevím! Mnoho, mnoho povídal; ale mnohem více mi dal!

Vikoš. Co ti da — aj! — hlehle! Libino! i kdes vzala tu krásnou kytku?

Libina. Ta je od něho.

Vikoš. Od něho? — Zač ti ji dal?

Libina. Za — za — (Usmívá se.)

Vikoš (na ni ostře se dívaje). Snad's ho za ni nepolíbila?

*

Libina (se začervená). Aj, *Vikoši!* takový pán se nedá sprostému děvčeti líbati.

Vikoš. Aj! tys hezká, a hezkým dívkám se každý dá líbati!

Libina. I rytíři?

Vikoš. I rytíři. Já řku slyšíš, *Libino!* ta kytka se mi jaksi počíná nelíbati.

Libina. Proč? nejsou v ní ty nejkrásnější kvítka?

Vikoš. Čím krásnější, tím podezřelejší! — Stará kovářka mi cosi zabručela do ucha, když jsem k tobě pospíchal — co se ve mně teprv teď jak náležití rozžíná.

Libina. Zas něco? — Dávno-li je to, co mi radila, abych si na tebe dávala pozor? — Snad ti nepovídala, že za jinými běhám?

Vikoš. To ne; ale že jiní běhají za tebou!

Libina. Hahaha!

Vikoš. A to má dobře! — *Libino!* pověz pravdu, co tu rytíř chtěl?

Libina. I dobroto věčná! snad nemyslí ti lidé, že jsem přišel za mnou?

Vikoš. Co by tady jiného chtěl? Že otec není doma, vědí celé hory krkonošské.

Libina. Ba jdi! jak by to mohly věděti —

Vikoš. Takovou kytku žádný sprostému děvčeti za darmo nedá!

Libina. On mně ji také nedal.

Vikoš. Jak?

Libina. Ano, chtěla jsem si s tebou zažertovat; ale u tebe je vždycky hned oheň na střeše! — Kytka tu rytíři upadla, a já jsem ji zdvihla.

Vikoš. To není pravda!

Libina. Věř mně —

Vikoš. Proč mu neupadla na dvoře, na návsi — když šel přes řeku, na lávce? proč právě ve vaší světnici? a zrovna vedle tebe?

Libina. Vedle mne ji neupustil; našla jsem ji u dveří —

Vikoš. Již ti ani slova nevěřím! Víš, jak povstala ve vsi řeč, že se v bukovinách s myslivcovým mláďencem scházíš?

Libina. Také jsem se tam s ním jednou sešla —

Vikoš. Já jsem se ti podíval na modré oči, a mlčel jsem. — Minulé svátky se správčův písař na hřbitově na tě usmíval —

Libina. To není nic zlého!

Vikoš. Já jsem se ti podíval na modré oči, a mlčel jsem. — Ale teď tě pejcha na tu trochu krásy až k rytíři vypíná, a ten za tebou až do chatrče lezel!

Libina. Vikoši! podívej se mi zas na modré oči, a přesvědč se, je-li jaká nevěra v nich?

Vikoš. Nevěra nesedí v očích, ale v srdci! — Nesmál se na tebe rytíř?

Libina. Smál.

Vikoš. Nemluvil s tebou sladce, jako by ti každým slovem sedm oulů među podával?

Libina. Sladce? — mluvil.

Vikoš. Neřekl ti: „Má hrdličko! má spanilá dívka!“

Libina. Spanilá —? mně se zdá, Vikoši! že ano.

Vikoš. Hleď, ještěrko! a pak se nemáte rádi? — Kovářka má dobře! ta o mne nejupřímněji смеjší. To je žena, abychom jí ruce líbali! Kdyby neměla ona na vás bedlivé oko, nebylo by již dávno mravopočestného děvčete ve vsi!

Libina. Nevěř tomu, Vikoši! Kovářka každému utrhá na cti! Co pak kdyby teprv věděla, že mi tady rytíř nechal míšek s penězi?

Vikoš. Co —?

Libina. Plný míšek — vidíš!

Vikoš. Sedm tisíc vlků! — Libino!

Libina. Teď bude otec bohatý, a to nám všecko doporučí!

Vikoš. Ty peníze ti dal rytíř?

Libina. Dal.

Vikoš. A ty's je vzala?

Libina. Proč bych ne vzala? vždyť je tady dobrovolně zanechal.

Vikoš. O ženské! o hadi! o ďáblové! vás zavřítí do smolného vrchu, a zapáliti jej nahore

i dole, abyste se všechny najednou zalkly, krom naší kovářky!

Libina. Můj milý Bože! proč pak?

Vikoš. Proč? — Vy nám pijete krev! vy nám užíráte srdce, vy nás potápíte v žluč, vy nám strhujete krky, vy — vy — vy nám pálíte oči, vy nám sváříte jed a strojíte za živa peklo!

Libina. Pro Pána Boha! — Vikoši!

Vikoš. Ale já se nebudu tobě k vůli trápit! ó to buď jistá, kdyby se k tobě sedm rytířů scházelo a každý rytíř táhl na ostruze zas rytíře s sebou! Já si sednu na náves, budu jim ukazovati do vaší chatrče cestu, a budu se smát!

Libina. Vikoši! dej si jenom povědít —

Vikoš. Nic mi nepovídej! Kdybych ti ode dneška slovo ještě věřil, zasloužil bych, aby mne muži na homoli *) ukovali a nechali mne tam přes celou zimu skučeti! — O! dívej ty se jak chceš, my si nebudeme říkat: „ženo a muži!“ a kdyby se mi mělo srdce lítostí scvrknouti jako zmrzlý šípek, nevrátím se k tobě!

Libina (sepne ruce). O můj Bože! — kdyby's mi dal jen k slovu přijít —

Vikoš. Těch několik dní budu ještě mlčet. Uvážu si jazyk na řetěz, a ani kovářce to nepovím; já jsem počestný, upřímný chlap! — ale

*) Tak nazývají vlastně horané die Schneekuppe.

až se vrátí tvůj otec, obleknu se, jako bych šel na pohřeb, a přijdu k němu —

Libina (pláče). Vikoši!

Vikoš. „Vy jste mi, otče! připověděl svou dceru“ — promluvím se vší mužností k němu — „a já jsem myslil, že není šťastnějšího pacholíka na horách. Ale — dnes vám dávám připověd zpátky! Vy se na ní velikého zármutku dočkáte; ale nežádejte, abych i já byl nešťasten! Z děvčete, které přijímá od rytířů kytky a s penězy míšky, nebude do smrti věrná choť sprostého chatrčníka!“

Libina. Nešťastné květiny! nešťastný míšku! máte-li býti příčinou rozbroje, jděte mi z rukou i z domu! (Hodí oboje na zemi.)

Vikoš (to popadne). Ha! není-li pravda? svědky své hanby bys teď ráda zašlapala? Třes se! jako oko v hlavě budu jich teď šetřit! Dokud budu živ, neodloučím se od nich! Počne-li se mi jednou někdejší vroucnost pod brudím zdvihati, podívám se na ně, a vzteklostí se zahálí obměkčená prsa! Opováží-li se někdy stará láska v srdci se přimlouvati za tě, podívám se na ně, a v utřejích se mi obrátí od hlavy až do paty!

Libina (lítostně a hořce). Jdi si s Pánem Bohem! Komu tak snadno bez důkazu mne zatracovati, ten mne beztoho nemiluje, a od toho mne čím dřív tím líp odlučíš Bůh!

Vikoš. O, já půjdu! ale i tobě budu touto udicí na nepravost připomínati! Až se tvůj dobrý otec před časem utrápí nad tvou ohavností, a ty ho budeš zoufanlivě k hrobu doprovázeti: postavím se ti na hřbitově v cestu, v jedné ruce míšek, v druhé ruce usvadlou kytku! Dá-li se jaký pošetilec tvým přístřeším zaslepiti a podá ti ruku: postavím se naproti tobě, až si s ním budeš u ol-táře klekati — v jedné ruce míšek, v druhé ruce usvadlou kytku! — A — až skončíš tento hříšný běh, budeš se chtíti ubíratí ze světských marností — (skoro s pláčem) přikradu se o půl noci k tvému loži, v jedné ruce míšek, v druhé ruce usvadlou kytku! (Odběhne.)

Libina. Vikoši! jenom dvě slova ti povím — Vikoši! (Vrátí se rukama lomíc ode dveří.) Neskončený Bože! co se s tím člověkem stalo? Někdo ho musil na mne pobouřiti; on by nebyl v stavu mne tak trápiti! — Nešťastná hodina, která přivedla rytíře pod naši střechu!

Vikoš (se vrátí).

Libina (běží mu radostně vstříc). O Vikoši! dej si to jen pověditi. Činíš mi křivdu — probodáš mi nevinné srdce — svědomí tě ke mně nazpět honí — (Chce ho vzíti za ruku.)

Vikoš (divoce). Nepřibližuj se ke mně; tvá ruka je ještěřší pazour! — Nic mne k tobě nevrátilo, než abych ti ukázal, že tě hodlám nenáviděti

do smrti! — Podívej se! ta nejkrásnější květinu z tvé kytky — největší a nejtkvělejší — co seděla v prostředku — ta jsem uškubl, rozkousal, a tu trpkou šťávu všecku z toho vyssál! Ta se v žaludku rozvaří, smíchá s horkou krví, a bude mně po celém těle běhati! Z krve se mi udělají žilky, ze žilek tuk, z tuku mozek — a pak mně bude ten hněv až do smrti v hlavě ležeti! (Odběhne opět.)

Libina. To je hrozné, to je neslýchané! — jestliže mne opustí, smrt si udělám! — O nebeské hvězdy, to na mne nemůžete dopustiti! Není možná, aby která dívka svého hochu tak milovala, jako já jeho! A to by byla ta blaženost mého života? — O, což mám učiniti? — Poběhnu za ním a — on teď vztekem neslyší a mým slovům nevěří. (Jako by jí něco napadlo.) Ah — dobrý Bože! co mi napadá? O, totě pozeňnaná myšlénka! K rytíři půjdu na kamenný hrad — hned, hned! snad ho ještě dohoním — (Přiskočí ku schránce, otevře ji, bere odtamtud sváteční oděv a hází jej na se.) On ví, že jsem nevinná, jako nový padlý sníh. On ho bude moci nejlépe přesvědčiti! On si ho dá předvolati, poví mu, proč tady míšek s penězi nechal, a Vikoš musí mne s hanbou odprositi! — Báh s tebou, drahá chatrčko!

Výjev sedmý.

Síň na hradě.

Velena, Radoslav.

Velena (vyjde dveřmi postranními).

Radoslav (vchodem prostředním). Zdráva bu-
diž, choti má!

Velena. Kde jsi byl, můj Radoslave? Povi-
dal Dobeš, že ti měl sedlati koně a — co vidím?

Radoslav. Co vidíš, Veleno?

Velena. Kam jsi dal mou kytku?

Radoslav. Tvou kytku? (Dívá se rychle na bok.)
Vždyt jsem ji ještě před chvílkou měl? — Musila
mi někde upadnouti.

Velena. O, tobě padají věci tak lehce z ru-
kou, jako z paměti!

Radoslav. To kvítí jsem zajisté nerad ztra-
til, protože bylo od tebe.

Velena. Kdybych ti své upřímné srdce při-
pojila na bok, ztratiš je ve čtvrt hodině.

Radoslav. Tvé srdce, Veleno!

Velena. Kdybys mně ty s takou vroucností
kvítek podal, a on mi náhodou upadl do zvlněné
Jizery, vskočila bych proň, nebo bych alespoň
všecku čeleď svolala z hradu —

Radoslav. Pro několik květin, manželko
má? —

Velena. Ty to ale neučiníš! a to proto, že by bylo všecko hledání marné! — Kdo ví, jakých známostí jsi tady již před pěti lety napředl, a kdo ví, kde která horanka již kytku mou za kyrysem nosí!

Radoslav. Dost možná —

Velena. Dost možná! — Mou kytku, kterou jsem mu s tou prosbou podala, by ji dnes i zejtra nosil; která měla novým úvazkem našich srdcí býti — ó, muži! muži! ani jediný z vás není ženy nejnepohodnější hoden!

Radoslav. Manželko! má trpělivost jest z řemení dobroty setkaná; ale příliš ji neroztahuj! — Dobeš musí na okamžení po břehu až k Chýšti, na té cestě jsem kytku musil ztratiti. Když ji přinese, přesvědč se, že má bílá prsa přes moc v temnou mlhu zaobálíš — a — není-li už zmeškáno, polepšiž se z toho! (Odejde.)

Velena. Jak? pošle pro ni Dobše? — kam? k Jizeře na břeh? — tent mohu s věže přehlédnouti. O, kdo by se teď za Dobšem dívatí mohl! — On ji přinese, snad tak čerstvou a nepoškrvněnou, jako byla prvé; ale odkud? — A — právé Dobše pro ni posílá. Dobeš je mi již dávno podezřelý! Nemínul v kraji jediný den, aby byli buď v konírně aneb na náhradí neměli spolu co šeptati! — Ha! — Jak? — nepovídá mi hradní, že mu měl prvé sedlati koně, že ho měl kamsi

doprovoditi? — Dobeš ví o jeho hříších a dopomáhá mu k nim! — Ale ještě dnes mi musí ze žoldu! — Přikvapím naň, tak rychle a tak krutě, že se z něho na okamžení to tajemství vybleskne; a pak bez protahu z hradu i ze statku! — Teď prozatím na věž! (Chce pryč.)

Výjev osmý.

Vikoš, Ratibor, Velena.

Vikoš (ještě do polou venku). Pak si se mnou dělejte co chcete! Mně není možná čekati!

Velena (odskočí). Co je to za křik? — Co vidím? (Užří kytku v ruce Vikošově.)

Ratibor. Totě bych spíše pět našich hřebců zarazil v běhu, než toho hluchoněmého! — Pojď zpátky!

Vikoš. Raději mi někdo povězte, kde je rytíř; sice budu po hradě ze dveří do dveří běhati, až vám tady upadnu a ducha vypustím! — Bojím se rytíře, to je pravda; kdo ví, nezbukováním-li leknutím, až ho uhlídám; ale povědíte mu to musím a napomenouti jeho rytířku —

Ratibor (ho táhne ven). Rytíř tady není, blbe! —

Velena (pro sebe). Jak? byl by manžel tu kytku předce ztratil, a ten pacholík ji našel? — Vypytám se prozřetelně na to! (K nim.) Nech ho, Ratiboře! — Nemejlím-li se, vidím napřed, co ten mladík přináší. Odejdi, a uzříš-li na náhradí rytíře, pošli ho sem.

Ratibor. Když tak poroučíte, ctná paní, staniž se! (Odejde.)

Vikoš. Jak? — odpusť mi Bože! — jste vy naše ctná paní —?

Velena. Jsem. Co chceš?

Vikoš. Já — já — neohlížejte se na to, nebudu-li vám jako naši paní rytířce odpovídati; s urozenými lidmi jsem jakživ nemluvil — a — kdybych se byl také tři sta poklon a devět set panských, dlouhých melodií naučil, teď by mi ani jedna nepřipadla!

Velena. Mluv zkrátka. Koho tu hledáš?

Vikoš. Znáte našeho pana rytíře?

Velena (se zarazí). To je sprostá — ale i také nesprostá otázka! — Bůh dobrý ví, zda-li ho dokonale znám! — Co mu chceš?

Vikoš. Rád bych se ho zeptal, zda-li se i ve velkých pánech cosi takového někdy ozývá, čemu u nás v horách svědomí říkájí.

Velena. Proč?

Vikoš. Já jsem jen sprostý, dřevěný chlapík, ale mně by to ve dne v noci pod hrudím hřyzlo!

Velena (žádostivě). Co?

Vikoš. Já jsem měl děvče —

Velena. Ha!

Vikoš. Roztomilou dívku —

Velena. Nu?

Vikoš. Vy jste hezká, milostpaní! ale Libina je stokrát hezčejší!

Velena. Dál, dál!

Vikoš. Máme se již půl třetího leta rádi —

Velena. Dobře, dobře!

Vikoš. Kdyby mi někdo byl řekl: „Libina musí umřít, nedáš-li ty se za ni pochovati“ — já bych se byl natáhl do rakve, a ani bych byl nedechl!

Velena. Nu, a —?!

Vikoš. Kdyby mně byl někdo na jednom břehu sedm beček zlata dával, a na druhém stála ona, jako ten poustevník chudá: já bych byl nechal všeho zlata státí, a bředl přes vlny, jako hory veliké, na druhou stranu k ní! —

Velena. Nu ano — máš ji rád, a raději, než sám sebe —

Vikoš. Ano, a náš pan rytíř mi za ni chodí!

Velena. Ha! — to je ta střela, které jsem se bála! — Tenkrát jsi odestřen, mistře klamu a pochlebenství! tenkrát s tebe strhnu nevinnosti přetvářku! — A jak ho to bolelo, když jsem se počala horšiti! bez mála by mu to bylo horké

slzy vynutilo! — Hahaha! — O, muži! kdo vám věří, zaráží do dýmu sloup, svazuje si ze sítí berlu na dalekou cestu, a dává vlkovi beránka hlídati! Když jste vy sobě umínili nás zklamati, neplatný nám Libušin rozum, Vlastina smělost a Šárčina chytrost!! — Tedy za tvou Libinou — stokrát hezčejší než já?

Vikoš. Chtěl jsem si ji vzíti — teď ji ale nechci. Ona si snad naši skálu o svou hlavu roztluče, a rytíř to bude mít někdy k zodpovídání.

Velena (divoce). Hahaha! — Chtěl jsi snad říci, že si ona hlavu o vaši skálu roztluče?

Vikoš. Ano! ať jsem habr, když to neudělá!

Velena. A viš, co by ti můj rytíř na to odpovéděl?

Vikoš. Nevím.

Velena. Podíval by se na tě vážně jako starc, usmál by se ve vší mírnosti a promluvil by jazykem zvolna plynoucím: „Kdyby se dívčina hlava o skálu roztrískla, nebylo by velice divno; kdyby se ale skála roztrískla o dívčinu hlavu, to by byl zázrak, to by byl div!“ — Haha! — ó! (Stiskne si oběma rukama oči.)

Vikoš. Pro mne, ať si řekne co chce, na mne nebude žádný naříkati!

Velena. Máš tolik smělosti, aby's mu to u mé přítomnosti do očí řekl?

Vikoš. Ano, do očí mu to řeknu, a kdyby jich sedm a sedmdesát měl!

Velena. On se umí přetvařovati, nevinně a nábožně stavěti — jak mu to dokážeš?

Vikoš. Tato kytka mu to dokáže!

Velena. Ha! — Jak?

Vikoš. Tu mé Libině strčil za kyrys a říkal jí při tom: „Spanilé děvče!“

Velena. Nešťastná Veleno! — Před hodinou jsem mu ji s tak horoucí vroucností podala, a již ji mělo cizí děvče na prsou! — O, zrádné, klamu plné pokolení mužské!

Výjev devátý.

Ratibor, předešlí.

Ratibor. Vzácná paní! venku stojí muž, celý uděšený a postrašený, bledý až na smrt!

Velena. Co zas?

Ratibor. Bůh milý ví; já z něho nemohu ani slova dostat. S panem rytířem by rád mluvil, nebo prý s paní rytířkou —

Velena. Se mnou? — Ať přijde!

Ratibor. Jde z něho hrůza — kdyby snad chtěl toliko s vámi —

Velena. Ať přijde!

Ratibor (odejde).

Velena (pro sebe). Probůh! snad také stíznosti na mého manžela. (Nablas.) Ty tať zůstaneš, až se rytíř navrátí.

Vikoš. S Pánem Bohem!

Velena. Zatím vejdi do podlejší síně. (Otevře mu postranní dvéře.) Až tě bude potřeba, sama tě zas zavolám. Jdi!

Vikoš (odejde).

Výjev desátý.

Ratibor, Rohovič, Velena.

Ratibor. Tu je milostpaní rytířka! (Odejde zas.)

Rohovič (letitý, vysokorostlý, stářím selmutý hůran, zůstane plný ouzkosti u dveří státi).

Velena. Kdo jsi?

Rohovič. Tkadlec z Ptačí Hory, milostvá paní!

Velena. Co se třeseš? co je ti? — Pojď blíž!

Rohovič. Strach a hrůza si mne vložily na křídlatá bedra, a nesou mne, polou mrtvého, přes hory a skály sem.

Velena. Čeho se strachuješ?

Rohovič. Neštěstí, hrozného neštěstí, milostivá paní! — Jsem již starý šedesátiletý muž, jak živ jsem slovíčka nepromluvil, jehož bych byl napotom litoval; jak živ jsem kroku neučinil, který by mé svědomí obtěžoval; a kdybych měl k stáru smrt svého bližního na srdci nésti! —

Velena. Smrt! — pro všemocný Bůh! Kdo jsi? odkud přicházíš? mluv!

Rohovič. As před třemi hodinami tady byli moji sousedé —

Velena. Byli.

Rohovič. Mezi mládež se přimísilo mé děvče, dvanáctiletá holka — přemluvili mne k tomu, protože je smělá a nebojí se; dali jí do rukou kytku, na kterou jsem sám květiny snosil —

Velena. Tu kytku jsem dostala já. — Dále!

Rohovič. Vy, milostivá paní? — Ach, tím hůř! Ó, tím hůř! — Jen jestli se nic nestalo!

Velena. Co by se mohlo státi? — mluv!

Rohovič. Byla v tom také veliká, krásná květina až milo —

Velena. Nu?

Rohovič. Její kvítka byla pětilístková; jeden lístek jasnomodrý —

*

Velena. To byla ta prostřední; dobře.

Rohovič. Dva červené jako růže.

Velena. A dva bílé jako padlý sníh!

Rohovič. Ach ano! ó ano! dva tak bílé jako padlý sníh!

Velena. Co je s tou květinou?

Rohovič. Ta květina je jedovatá!

Velena. Jak —?

Rohovič. Jedovatá! plna smrtící šťávy!

Velena. Divotvorné nebe!

Rohovič. Přinesla mi ji jednou cikánka, když na mne chodila můra. Tu květinu abych měl vždy za oknem v zemi — radila mi — a dokud mi tam růsti bude, že o můře ani nezmíním. To se také stalo. Od té doby spím dobře a pokojně. Přikázala mi ale s hroznou úzkostí, abych ji ani do světnice nebral, ani k ní nevoněl, ani ji nepřesazoval. Kdo se její libostné vůně nadýchá, ten že musí s hroznou bolestí v několika hodinách umřít!

Velena. Prozřetelnosti božská! (Pro sebe.) O, jak se z toho raduji, že ji můj manžel čím dřív tím líp odpravil z rukou!

Rohovič. V tomto měsíci každoročně kvete— její barvy lákají a vábí oko. I živou mocí ji ty děti včera na mne chtěly! „Nechtějte to, děti!“ odbejval jsem je; „nebo není všechno, co zevnitř krásné, i také samo v sobě dobré! — Kvítí

vám snesu z celých hor, jen se mi tohoto netýkejte!“ — Nadarmo! To děvče se mi večír dělalo, že spí; ale jak jsem usnul, vstalo, květinu za oknem utrhlo, a — dnes ráno, než se rozednilo, bylo s ní již pryč! Já jsem myslil, že z toho na tom místě smrt budu míti, když jsem spatřil za oknem prázno! Běhal jsem jako bezsmyslný, až jsem je potkal a se dozvěděl, že je již kytko na hradě. — O! spalte ji! nepřibližujte se k ní, milostivá paní!

Velena. Budiž bez starosti. Mohlo z toho snad neštěstí pojíti; ale nebesa to předešla. (Stranou.) Jen aby k ní Radoslav byl mnoho nevoněl! (Nahlas.) Odeber se klidně do své chatrče. Nestalo se s kytkou nic, a — dá-li Pánbůh, také nestane. Zahlad ale, hned jak domů přijdeš, i s kořenem tuto rostlinu; budiž ti dnešní leknutí pevnou výstrahou! — Zejtra v tu dobu přijď zas ke mně na hrad, a přichystám ti pro mŕu něco lepšího.

Rohovič. Tisíc vděků za to, dobrotivá paní! Hned to hodím do bezedné jámy, a tři stohy ohně na to! — Ach! jen když není neštěstí! má šedivá hlava by v zoufalství byla skonala! (Odejde.)

Velena. Jedovatá rostlina! a já jsem chtěla, by ji manžel, dokud nesvadne, nosil! — O, jak jsi přísná a rychlá, metlo nebeská! tak spravedlivě tresceš tam, kam moje zklamané oko nedozírá! — Můj manžel myslil, že své krásné milůstce podává

život, a podal jí smrt! — Ale — věděl snad? —
 O, on je a zůstane viněn, a žádný jazyk lidský ho již neospravedlná!

Výjev jedenáctý.

Libina, Velena. Později Vikoš.

Libina (otevře pomalu dvře a dívá se sem).

Velena (to zahlídne a lekne se jí).

Libina (se také nemálo zarazí a chce zpátky).

Velena. Co je to za děvče? — koho hledáš, dívko!

Libina (nesměle popojde). Ach! — nikde žádného nenacházím; a ráda bych se zeptala, je-li již doma pan rytíř.

Velena (pro sebe). Jak —? ta se také na rytíře ptá? Pro dobrý Bůh! totě tady můj manžel musí mítí přerozkošnou pověst! (Nahlas.) Co mu chceš?

Libina. Já — já bych ho ráda o něco pro-sila —

Velena. Já jsem jeho manželka, paní na tomto hradě.

Libina (se lekne a několik kroků ucouvne).

Velena (pro sebe). Ha! jak se toho lekla! — Vyjev svou prosbu mně. Jsi-li pomoci aneb ochrany žádostiva, jest ruka má tak jako jeho.

Libina. Ach — vám o tom není nic povědomo —

Velena. O čem?

Libina. Vy mi nemůžete pomoci —

Velena. Ne — ?!

Libina. Ale jestli víte, kde pan rytíř je — ó, buďtež milosrdná, dovedte mne k němu!

Velena (před sebe). Tak! Nejlépe! ještě abyhmu je přiváděla! —

Vikoš (otevře v tichosti postranní dvéře a vystrčí hlavu ven). Totě se mi zdá, že je Libinin hlas? (Táhne sebou.) Ať mne tisíc draků!

Libina. Lidé si smyslili, že mne má rád —

Vikoš. Ti lidé jsem já a naše kovářka!

Velena. Kdo že tě má rád?!

Libina. Náš pan rytíř.

Velena. A to se opovažuješ povídati mně?

Libina. Ach — nehněvejte se, urazila-li jsem vás! já nevím žalostí co mluvím.

Velena. Žalostí? — Což se na tebe rytíř rozhněval?

Libina. Rytíř ne, ale Vikoš.

Vikoš. Dobře dělá Vikoš!

Velena. Kdo jsi?

Libina. Střemchova dcera.

Vikoš. A ještěřina sestra!

Velena. Odkud?

Libina. Z Chýstě.

Velena. Z Chýstě? — Jak se jmenuješ?

Libina. Libina.

Velena. Ha! ty's tedy ten had?!

Vikoš (ve dveřích). Ano! to je ten had!

Velena. A ty se mi opovažuješ na hrad?

Libina. Ach! já bych sem byla do smrti nepřišla; já vím, že sem nepatřím; ale —

Velena. Co ale?

Vikoš. Jen s pravdou ven!

Libina. Ach! jen mne k němu dovedte! On je tak dobrý pán! Před hodinou byl u nás, v naší chatrči — já jsem sama doma, sousedé to viděli, a nadělali z toho hned, že za mnou chodí! — A kdyby to jen Vikoš také nemyslí!

Vikoš. To je to!

Libina. Ze všech lidí, ze všech pomluv bych si nic nedělala!

Vikoš. Protože je to pravda!

Libina. Ale Vikoš ke mně právě na to přišel! viděl u mne kytku a s penězi míšek —

Velena. Tak? s penězi míšek —?

Vikoš (přilítne jako divoký). Ah! pět hadů a pět draků! paní rytířko! na peníze jsem zapomněl!

Libina (se ho lekne). Můj milý Bože! Vikoši!

Vikoš. Tu je ten měsíc! plný stříbra a zlata.
Ten držela ta dračice v rukou!

Velena (po něm sáhne). To ti dal můj manžel?

Libina. I můj milý Vikoši! kde's ty se tady vzal?

Vikoš. Nic, můj milý! — Odpovídej! Nedal ti pan rytíř ten měsíc?

Velena. Mluv!

Libina. Dal — ale —

Vikoš. Tu to máte, paní rytířko!

Velena. Zač? co spolu máte?

Vikoš. Neříkal ti při tom: „Mé spanilé děvče!“

Libina. Říkal; ale —

Vikoš. Tu to máte, paní rytířko!

Velena. Mně se prsa rozskočí!

Vikoš. A mně se srdce rozčísne od hlavy až do paty!

Libina. O, jen mi dejte vypovědít, milostivá rytířko! —

Velena (divoce). Ani slova již!

Vikoš. Mlč!

Velena. Ty růžičko z květnice nectnosti!

Vikoš. Ty sedmikráso z ouvozu!

Velena. Ty vražednice mého poklidu!

Vikoš. Ty žhářko mého potěšení!

Velena. Já tě otrávím!

Vikoš. A já tě utopím!

Velena. Ty pokušitelkyně!

Vikoš. Ty — ty — ty kletbo!

Výjev dvanáctý.

Radoslav, předešlí.

Radoslav (rychle). Jaký tady slyším křik? — Co je to —? *Velena!* jak sem to děvče přišlo, jak ten pacholík?

Velena (mu ani vymluviti nedá). Žet konečně přicházíš, můj drahý manželi! ta mládež tu na tě s horoucí toužebností čeká. Ta dívka je *Střemchova* dcera z *Chýště*, a přichází si k tobě stěžovat, kterak jí lidé vyčítají, že za ní chodíš a svou manželku šálebně klameš. Ten pacholík jest její ženich —

Radoslav. Tomu nerozumím.

Libina. Ach, prosím vás, pane rytíři, ujměte se mne! Vy to víte, a můžete nejsnadněji dokázati, že jsem nevinna! *Vikoš* myslí, že mne máte rád a že mne mu chcete odloučiti! Povězte mu to, proč jste k nám přišel a proč jste u nás ten míšek s penězi nechal!

Vikoš. Ano, rytíři! Já jsem měl Libinu již půl třetího leta rád; prosil jsem otce o její ruku, a on mi ji připověděl, přesvědčím-li ho, že ji budu moci živiti. Já jsem na to ve dne v noci pracoval; s nebezpečenstvím života jsem v zimě divokou zvěř chytal, a bych se mu jen zachoval, a bych si něco zahospodařil. A tu — když se s ní už říkáje k oltáři chystám — ukázal jste vy se a máte mi ji. To — to — ať z toho pojde co chce! to není po rytířsku! to není po panskú! — to mne zblázní, to mne sklátí do hrobu!

Velena. Nu! co tomu říkáš, manžele?

Radoslav. To je náhoda, která toliko mezi tímto nevinným lidem panuje, a vybíhá někdy nenadále na ně, jako strašlivé, ale neškodné zvíře! — Blaze tobě, pacholíku, že's smělosti nabyl a rozháníš na okamžení bouřlivá mračna, dřív než se srotí nad hlavou vaší, a vypustí vám blesk na nízkou střechu. — (Přiblíží se k Veleně.) Ty alé, manželko, budeš míti velikou neprozřetelnost k napravení, jestli's oumyslně nerozžala při takové temnosti svíci.

Velena (vytrhne divoče Vikošovi kytku z ruky a rychle ji Radoslavovi ukáže). Sem se podívej a nezačervenej se, jsi-li tak výborný mistr!

Radoslav. To je má kytka.

Velena (trpce). Ztratil's ji? někde na břehu?

Radoslav. Buď na břehu nebo ve více —

Libina. Nikoli! u nás jste ji, pane rytíři, ztratil, u samých dveří jsem ji zdvihla.

Vikoš. Libino! dej se na pokání! Budeš-li ještě zapíratí —

Velena. Pochlebníče! mou kytku lecjakós děvčici daroval's —?

Libina. O můj dobrý Bože! (Pláče.)

Radoslav. Veleno! —

Velena. Ale nebesa mrskala pomstu v patách za tebou! Věz, že prostřední kvítek, který se stkvěl barvou nejslič — co vidím? — Kde je ta květina? Kam jste ji dali?!

Vikoš. Jakou květinu?

Libina. Já jsem žádnou nevzala!

Velena. Kdo jste ji vytrhl?! Mluvte, co jste s ní dělali, nežli bude pozdě!

Radoslav. Proč se děsíš?

Libina. Byla tam ještě květina, krasobarevná —

Velena. Kam se poděla? kam jste ji dali? Mluvte, nešťastní! Ta rostlina byla jedovatá!

Radoslav. Zda-li možná?

Vikoš. Jedovatá!

Libina. Dobrotivý Bože! a Vikoš ji rozkousal!

Velena. Kdo? —

Vikoš. Já? — Ha! ďáble! teď se pamatuju!

Libina. O, pane rytíři! ó nebesa! — jedovatá květina — a můj Vikoš ní otráven!

Velena. Ty?

Radoslav. To není možná!

Vikoš. Ano, já jsem ji rozkousal a šťávu z ní až do poslední krůpěje vyssál!

Velena. O, ty nešťastníku! Proč's to učinil?

Libina (sem tam běhá a lomí rukama). Otče! ach, otče! můj Vikoš se otrávil!

Vikoš. Abych Libině dokázal, že v sobě trpkou památku na její nevěru a svůj dnešní hněv vždycky budu nositi, a nikdy se s ní smířiti nechci, smíchal jsem patrný důkaz jejího hříchu se vší krví v těle!

Velena. Ty musíš umřít!

Vikoš. Hm! proto se mnou již hlava jde kolem!

Libina. Umřít! umřít! O! to je mnohem horší ještě, než aby mne nemiloval!

Radoslav. Jak's na to ale přišla, manželko má, že by mohl v tom kvítku býti jed?

Velena. Jed v něm byl — smrtící jed! O! jak mu pomůžem? Kde se dovoláme rady, kde pomoci?

Radoslav. Zdá se mi to věc nemožná —

Velena. O, ty vidíváš větším dílem možnost, až když je pozdě! (K Vikošovi.) Necítíš žádného ujímání? žádného trhání v těle?

Vikoš (stojí jako zaražený v myšlénkách).

Libina. O, již je snad bez sebe! — *Vikoši!*
můj *Vikoši!*

Vikoš (jako ze sna vytržený). Co chceš?

Libina. O, mluv, jak je ti?

Velena. Proč stojíš tak zařezaný? Běž na
vítr! lez s hory na horu — rozháněj krev! —

Libina. Nač myslíš, *Vikoši*?

Vikoš. Hm! beru se právě na radu, komu
bych tu svou hrstečku jmění odporučil, nevrátím-li
se již domů. — Chceš-li to, *Libino*, vezmi si to!

Libina. O, můj milý Bože! což není žádné
pomoci?

Vikoš. Co nařikáš? — Myslíš, že nerad umí-
rám? — Když's mi se zpronevěřila, nestojím
o život! Pomalu by mne to beztoho bylo utrá-
pilo — raděj rychle pryč!

Radoslav (pro sebe). Kdyby to byl jed, vi-
děli bychom již oučinky jeho. Nicméně ať jede
žoldněr na okamžení pro lékaře! (Jde ven.)

Výjev třináctý.

Střemcha, předešlí.

Radoslav (potká Střemchu ve dveřích, lekne se ho, a rychle nazpět pokročí). Jak —?! Jsi ty to, Střemcho?

Libina. Probůh! otče, otče! — Ach, to je neštěstí! Vikoš je otráven!

Střemcha. Můj drahý pane rytíři! — sotva jsem málebohu dosáhl prahu! — když jsem ale uslyšel, že se náš rytíř po mně ptal, nesedl jsem si ani, a spěchám na váš hrad! —

Radoslav. Tys velmi, velmi sešedivěl! Jen tak jako ve snách se ještě pamatuju na tebe.

Velena (pro sebe). I já jsem musila vidívati někdy tuto tvář?

Libina. Otče! ó, slyšte mae — můj Vikoš je otráven!

Střemcha (si teprv nyní všimne jejích slov). Jak? co mluvíš, deero? — vždyť ho tamto vidím?

Libina. Ach, on musí umřít! — rozkousal jedovatý květ!

Střemcha. Jedovatý květ —? Snad tu zle-pověstnou kytku, co sem přineslo Rehovičovo děvče?

Velena. Tu samou, starče!

Střemcha. Tedy se upokoj, dítě! Vikoš není otráven.

Velena. Není otráven?

Vikoš (poslouchá).

Libina. Ach, vy nevíte, otče —

Střemcha. Víím — všechno již víím. Rohoviče jsem potkal, a on mi s hrůzou vypravoval, čeho se tolik podletí po sobě hrozil.

Vikoš. Co? — že nejsem otráven?

Střemcha. Ten pověrečný bloud hledal u cikánky pomoci proti mŕe. Cikánka mu radila, za ouplňku — to jest, když jsou jasné večery — v živém potoku se koupati, a mítí pod střechou květinu, která svou nadpřirozenou vůní všecky noční duchy zahání. Koupelemi se mu zředila a zčistila krev, jeho vnitřní tísnosti a těžkosti přestaly, a rostlina v tichém pokoji rok po roce za oknem kvetla. — Aby ale — jak se blázen k bláznu nejráděj schází a ve svých, kolikráte smyšlených neduzích, k sobě na radu chodí — aby tedy, snad z útrpnosti, se svými sousedy o svůj zázračný lík se nedělil, a tudy aby tu květinu netrhal, nerozdával, a — rozstrkav ji tak až mezi moudřejší lid — cikánku o slavnou pověst nepřipravil: postrašila ho, že je kytká jedovatá a že, kdo se jí častěji dotýká —

Velena. Jak ty to všechno víš? Můžeme se na tvá slova bezpečiti?

Střemcha. Bezpečte se, Prokopova ušlechtilá dcero! Tu rostlinu znám a mohu, že jedovatá není, svědectví nejstatečnější dáti, proto že si z ní jedenácte plných let již na rozjitřené rány vodičku cedím. Kdyby v ní jen tolik jedu bylo, co v nedozralém jablku, byl bych již dávno jen prach a kosti.

Libina. O, Bohu věčná chvála!

Vikoš. O nevejskej ještě! Nepotrhá-li mne jed, skočím se skály do Jizery dolů.

Střemcha. Pozbyl's chlapče rozum?

Vikoš. Vaše dcera se mi zpronevěřila, a bez ní nechci na světě býti!

Střemcha (podívá se ostře na Libinu).

Libina. Ach otče! naše kovářka je všeho vinna! Že u nás byl pan rytíř, rozkřičela po vsi —

Vikoš. Nic nerozkřičela! Co jsem sám viděl, sám přinesl v rukou —

Střemcha. Co's viděl? co's přinesl?

Vikoš. Od rytíře kytku a s penězi míšek —

Střemcha. S penězi míšek? — Libino!

Libina. Pane rytíři! teď tu stojí otec — povězte mu to sám.

Radoslav. Ano, Střemcho! ten měsíc přichází skrze mou ruku, a náleží tobě. Jestli to

Prokopa Jilemnického poslední dar. Umíraje mi ho podati kázal, a složil mně do prsou poslední pozdravení na tě.

Velena. Pro neskončený Bůh! Jetřine.

Střemcha (sebou trhne). Nebesa! rytířko! to jméno ještě neslyšely krkonošské hory!

Radoslav. Smějí ale, a mohou nyní každodenně slyšeti.

Střemcha. Jest-li možná? —

Radoslav. Důkazy jsou na světle, že byla krvavá vražda, která padala na tě, od jiného spáchána. Jméno tvé tu směle může zavzněti, a netřeba se i před lidem skrývati, který tebe návidí!

Střemcha (radostí překvapen, nemůže dlouho slova promluvíti; konečně sepne ruce, dlouho se k nebesům dívá a volá:) Díky tobě, dobrý Bože! — Teď si mne zavolej, kdy chceš!

Velena. Divná, divná jsi prozřetelnosti cesto! — Jetřine! proto jsi se tak nenadále z Jilemnického hradu ztratil?

Střemcha. Proto; a vzav na sebe jiné jméno, na pomezí své vlasti jsem za mladistvé křehkosti — neb ohavnost jsem nikdy žádnou nespáchal — až tu ze těžce naríkal!

Velena. Můj otec již překročil do mnohem krásnější vlasti —

Střemcha. Bůh se mi dá tam s ním sejítí!

Velena. A ty, jenžto jsi mu v mužném věku třikráte zachoval život, jenžto jsi s ním přetrpěl nesčíslné zloty, a pro něhož jsem často, často — mrtva tebe myslíc — vzdychala; ty jsi ještě živ, a tady, a já v stavu spláceti — a — (zarazíc a začervenujíc se k Radoslavovi přikročí) Radoslave!

Radoslav (srdečně). Co chceš, Veleno?

Velena. Tedy jsem ti opět činila krivdu?

Radoslav. Opět? — (Tiskne jí ruku.) Pravím: ponejprv a naposledy; a milerád ti všecko odpouštím. — Nevěř nikdy zevnitřnosti! —

Velena. Kdyby's mi byl to pověděl —

Radoslav. Abych ti uschoval větší radost, menší jsem ti zamlčel. Dříve jsem o něm veřejně mluvit nesměl; a že pravý vrah po jedenácti letech vedením Božím vyzrazen, vím sám teprv od včerejška. — Tvůj otec mne umíraje žádal, abych hned, jak do hor přijdu, jeho Jetřína navštívil a odevzdal mu míšek zlata, který mne byl poručil. — I chvátal jsem dnes, plný dychtivosti, muže tobě přivesti, kterého jsi za mrtvého měla, a tak tvému dobrému srdci velkou, nenadálou radost způsobiti.

Velena (mu padne okolo krku). Odpust mi, manžele! Nikdy, už nikdy nebudu k tobě tak nedověrná!

Radoslav. Já jsem ti již odpustil; ale — (ukáže na Vikoše) tamto naprav, co's pomohla zne-

*

svorniti! — Pojď, Jetřine! vyjevím a ukážu ti ještě více, čím na tebe tvůj rytíř umíraje pama-toval.

Střemcha. Můj dobrý rytíři! Já vstanu zej-tra z lože jak pachole mlád! (Odejdu.)

Velena (k Vikošovi). Tebe zbouřila kovářka, a ty's pobouřil mne. Libina je nevinna. Odpros ji a udobři ji. Tohle podletí se hleďte za sebe vzíti, a v tomto hradě k oltáři vás povede rytíř se svou rytířkou! (Odejde.)

Vikoš (stojí dlouho zamyšlen; konečně se mrzutě uhodí v hlavu). Palice! podruhé buď moudřejší! — (Jde k Libině.) Libino! vaď se hodně se mnou!

Libina. Hleď, Vikoši! pro nic a za nic jsi mi tolik bolestí způsobil. To mi bude do smrti, líto!

Vikoš. Odpusť mi to! Zapomeň na to!

Libina. Ráda, ráda! Jenom, prosím tě, Vikoši! naši kovářce nic nevěř!

Vikoš. Já jí zacpu hubu i oči, bude-li ještě jednou vyzváněti! A tu kytku spálím (popadne ji se země, kdež ji Velena nechala) a popel vházím do Jizery ještě dnes!

Libina. Nikoli! tu kytku dej mně.

Vikoš. Tu si ji máš.

Libina. Hrozil jsi mi, že ji schováš na vě-čné budoucí časy? — Teď ji uložím já. A — bu-deš-li kdy zase nedověrný, ukážu ti ji!

Vikoš. A ten míšek?

Libina. Dáme otci.

Vikoš. Ale — Libino! Tvůj otec se teď s tímto hradem seznámí; kdyby vás chtěl rytíř s sebou do kraje vzíti —

Libina. Budeme ho prositi, aby vzal tebe také.

Vikoš. Ano! Vezmete-li mne s sebou, jděte třeba tam až, odkud vychází měsíc a slunce — anebo tam, co naše Labe přestává býti řekou!! —

(Opona spadne.)

1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

O b s a h.

	Strana
Hadrian z Římsů. Veselohra ve čtveru dějství	5
Eliška Přemyslovna. Činohra v pateru dějství	135
Rod Svojanovský. Truchlohra ve čtyřech jednáních	243
Kytka. Veselohra v jednom jednání	403

1985

PG 5038 KLICPERA
.K6 Spisy
1862
v.4

PG
5038
.K6
1862
v.4

Klicpera
Spisy

UNIVERSITY OF CHICAGO

103 341 155

UNIVERSITY OF CHICAGO

103 341 155

UNIVERSITY OF CHICAGO

103 341 155